

Užsakovas
Šiaulių miesto savivaldybės administracija

Projektas „2015-2024 m. strateginio plėtros
plano rengimas“

ŠIAULIŲ MIESTO ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

II ETAPO ATASKAITA

Vykdytojas
UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“

2015 m. spalio mėn.

TURINYS

TURINYS	2
ĮVADAS.....	5
1. GYVENTOJAI.....	8
1.1. Gyventojų skaičius	8
1.2. Gyventojų sudėtis.....	10
1.3. Užimtumas ir pajamų lygis	12
2. EKONOMIKA	17
2.1. Makroekonomika.....	17
2.2. Verslo sektoriaus išvystymas ir struktūra	22
2.3. Investicijos	24
2.4. Verslo srities apibendrinimas.....	27
2.5. Turizmas.....	28
2.6. Turizmo srities apibendrinimas	33
3. ŠVIETIMAS IR SPORTAS.....	35
3.1. Švietimo įstaigų tinklas	35
3.2. Švietimo įstaigų personalas	40
3.3. Mokymosi rezultatai	42
3.4. Finansavimas ir aprūpinimas.....	44
3.5. Neformalus švietimas ir jaunimo užimtumas	46
3.6. Jaunimas	51
3.7. Švietimo ir jaunimo sričių apibendrinimas.....	53
3.8. Sportas.....	56
3.9. Sporto srities apibendrinimas	67
4. KULTŪRA.....	69
4.1. Bibliotekų veikla	69
4.2. Kultūros centrų veikla.....	76
4.3. Koncertinės įstaigos.....	83
4.4. Dailės galerija	86

4.5.	Teatras	90
4.6.	Muziejų veikla	93
4.7.	Kultūros paveldas	98
4.8.	Kultūros srities apibendrinimas.....	99
5.	SOCIALINĖ APSAUGA	100
5.1.	Nedarbas	103
5.2.	Senatvė	106
5.3.	Negalia	108
5.4.	Šeima ir vaikai	111
5.5.	Būstas	114
5.6.	Piniginė socialinė parama	116
5.7.	Socialinių paslaugų srities apibendrinimas	118
6.	SVEIKATA	119
6.1.	Sveikatos priežiūros sistemos ištekliai.....	119
6.2.	Pirminė asmens sveikatos priežiūra	120
6.3.	Antrinė asmens sveikatos priežiūra	122
6.4.	Visuomenės sveikata	124
6.5.	Sveikatos srities apibendrinimas	138
6.6.	Aplinka	139
6.7.	Aplinkos srities apibendrinimas	148
7.	VIEŠASIS SAUGUMAS.....	150
7.1.	Kriminogeninė situacija	150
7.2.	Civilinė sauga ir ekstremalios situacijos	155
7.3.	Priešgaisrinė sauga	164
7.4.	Visuomenės saugumo srities apibendrinimas	171
8.	INFRASTRUKTŪRA.....	173
8.1.	Teritorija ir subalansuotas jos plėtojimas	173
8.2.	Gyvenamasis fondas	186
8.3.	Teritorijos ir subalansuoto jos plėtojimo srities apibendrinimas	189
8.4.	Susisiekimo infrastruktūra	190
8.5.	Susisiekimo srities apibendrinimas.....	203
8.6.	Komunalinių paslaugų infrastruktūra	204

8.7. Komunalinių paslaugų srities apibendrinimas.....	217
Paveikslų sąrašas	218
Lentelių sąrašas	223

UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, bendradarbiaudama su Šiaulių m. savivaldybės administracija, įgyvendina projektą „Parengti 2015-2024 m. Šiaulių m. strateginį plėtros planą“ pagal Šiaulių m. savivaldybės 2014-2016 m. strateginio veiklos plano Ekonominės plėtros programos 4 tikslo „Diegti strateginį planavimą Šiaulių miesto savivaldybėje“ priemonę „Parengti 2015-2024 m. Šiaulių m. strateginį plėtros planą“. Šiaulių m. savivaldybės strateginio plėtros plano parengimą sudaro penki etapai:

- I etapas: Šiaulių miesto plėtros vizijos iki 2024 metų parengimas;
- II etapas: Šiaulių miesto aplinkos ir išteklių analizės atlikimas;
- III etapas: Strategijos kūrimas;
- IV etapas: Priemonių plano rengimas;
- V etapas: Strateginio plėtros plano įgyvendinimo priežiūros tvarkos parengimas. Pateikiama ataskaita yra II-ojo etapo „Esamos būklės analizė“ ataskaita.

Ataskaitos tikslas – visapusiškai įvertinti Šiaulių m. savivaldybės valdymo srities plėtrai svarbius išorės ir vidaus veiksnius.

Uždaviniai ir tyrimo apimtis:

- atlikti demografinių tendencijų analizę;
- atlikti verslo ir pramonės plėtros analizę;
- atlikti švietimo situacijos analizę;
- atlikti kultūros situacijos analizę;
- atlikti socialinės apsaugos situacijos analizę;
- atlikti sveikatos priežiūros situacijos analizę;
- atlikti viešojo saugumo situacijos analizę;
- atlikti infrastruktūros situacijos analizę.

Siekiant įvertinti tam tikros srities vystymosi tendencijas savivaldybėje, atliekamas rodiklių palyginimas laiko perspektyvoje: 2005-2014 m. arba, jei prieinama informacija, 2014-2015 m. Papildomai, siekiant įvertinti savivaldybės situaciją kitų panašių savivaldybių kontekste, atliekamas palyginimas su šiomis savivaldybėmis:

- Klaipėdos miestas;
- Kauno miestas;
- Panevėžio miestas;
- Šiaulių rajonas;
- Jelgava (miestas) – ne visur – kur prieinama informacija ir prasmingiausia – gyventojai, ekonomika pagrindė.

Metodika. Apžvalga atlikta pasitelkiant dokumentinių tyrimų metodą, apimančią oficialiai pasiekiamus antrinės informacijos šaltinius (pagrindinis – Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės), specializuotas išorines duomenų bazes (tarp jų: nacionalinės sveikatos rodiklių, švietimo rodiklių, aplinkos apsaugos rodiklių ir kt. duomenų bazės), įvairių registrų (tarp jų: kultūros paveldo objektų, saugomų teritorijų ir kt.) duomenis, informaciją, pateikiamą įvairiuose strateginiuose Šiaulių m. savivaldybės dokumentuose, metinėse veiklos ataskaitose,

atskirų įstaigų/jų vadovų veiklos ataskaitose ir kitą Šiaulių m. savivaldybės administracijos pateiktą informaciją.

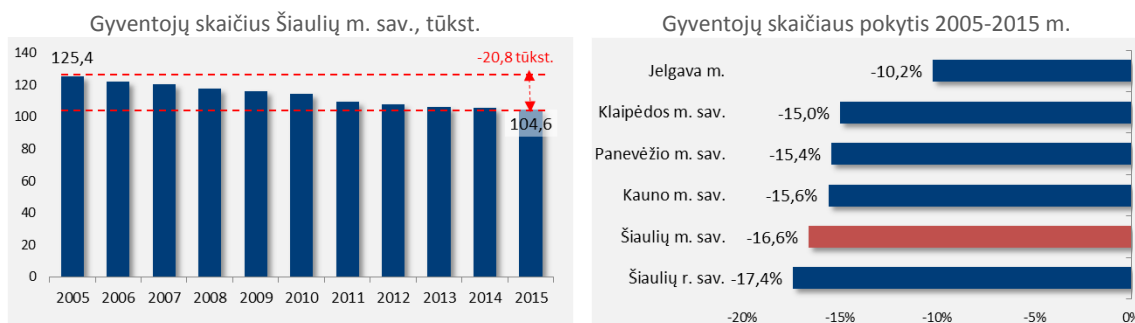
Rezultatai ir tęstinumas. Pateikta analizė yra pagrindas pasirengti kokybiškam strateginio plėtros plano parengimui. Nustačius savivaldybės strateginio plėtros plano tobulintinas ir plėtros sritis bus parengtas kokybiškas Šiaulių m. savivaldybės strateginis plėtros planas.

1. GYVENTOJAI

1.1. Gyventojų skaičius

2015 m. Šiaulių m. savivaldybėje gyvena 104,6 tūkst. gyventojų. Savivaldybės apgyvendinimo tankis – 1291 gyv./km² – yra vienas mažiausių lyginant su Panevėžio, Klaipėdos, Kauno m. savivaldybėmis; mažiausias yra Šiaulių r. savivaldybėje – 23 gyv./km². Pagal procentinį gyventojų sumažėjimą per 2005-2015 m. Šiaulių miestas ir rajonas išlaiko didžiausią gyventojų mažėjimo tendenciją, t. y. -16,6 proc. ir -17,4 proc., ir viršija šalies gyventojų mažėjimo rodiklį (-12,9 proc.). Analizuojamu laikotarpiu mažiausiai gyventojų sumažėjo Jelgavos m. savivaldybėje (-10,2 proc.).

Paveikslas 1. Gyventojų skaičius metų pradžioje

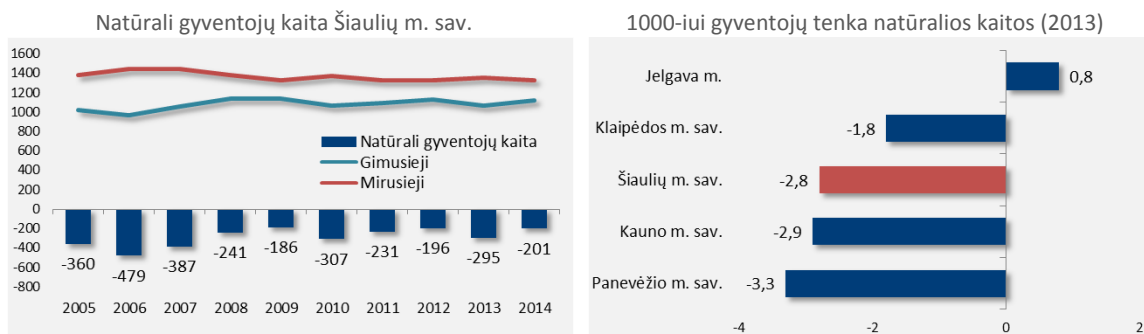

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Viena iš gyventojų skaičiaus mažėjimo priežasčių yra neigiama natūrali kaita – mirusiųjų skaičius savivaldybėje nuo 2005 m. viršija gimusiųjų skaičių. Didžiausias neigiamas natūralios kaitos pokytis Šiaulių m. savivaldybėje pastebimas 2005-2007 m. laikotarpyje (2005 m.: -360, 2006 m.: -479, 2007 m.: -387). Lyginant su kitomis miesto savivaldybėmis, Šiaulių m. savivaldybėje natūralios kaitos lygis (2013 m. tūkstančiui gyventojų teko -2,8 natūralios kaitos) yra panašus kaip Kauno m. savivaldybėje (2013 m. tūkstančiui gyventojų teko -2,9 natūralios kaitos). Panevėžio m. savivaldybėje 2013 m. tūkstančiui gyventojų teko didžiausia neigiama natūrali kaita – -3,3, o Klaipėdos m. savivaldybėje mažiausia – -1,8.

Paveikslas 2. Natūrali gyventojų kaita

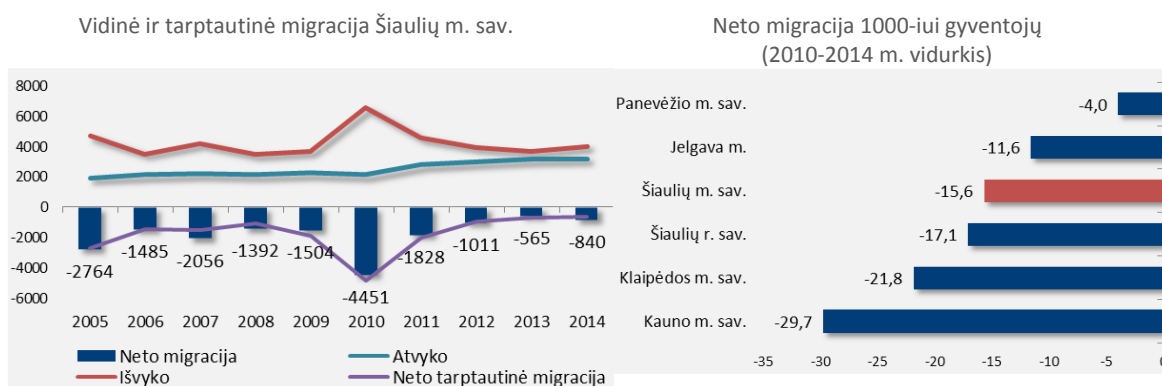

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Kita, ne mažiau svarbi gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastis – migracijos procesas. Šalies mastu daugiau kalbama apie tarptautinę emigraciją, kai gyventojai išvyksta į užsienio šalis, tačiau Šiaulių m. savivaldybės atveju, svarbi yra ir vidinė migracija, kai gyventojai išvyksta į kitas Lietuvos teritorijas, dažniausiai kitus miestus, kur yra daugiau galimybių.

2005-2014 m. migracijos srautai savivaldybėje kito gana nuosekliai – kasmet į savivaldybę atvykdavo apie 2000-3200 gyventojų, išvykdavo apie 3500-6500, kas ir lėmė, kad gyventojų skaičius dėl migracijos kasmet sumažėdavo apie 2000-4000 gyventojų. 2010 m. Šiaulių m. neto migracija buvo neigiamiausia, t. y. -4451. 2010-2014 m. išvykstančiųjų skaičius savivaldybėje išaugo dėl padidėjusio emigrantų į užsienį srauto, Kauno m. ir Klaipėdos m. savivaldybės tapo vienos iš labiausiai nuo emigracijos nukentėjusių Lietuvos savivaldybių. Didžiausi neto migracijos rodikliai pasižymi Kauno m. (-29,7) ir Klaipėdos m. (-21,8) savivaldybėse, Šiaulių m. ir Jelgavos m. savivaldybės išlaiko vidutinį lygmenį: nuo -11,6 iki -15,6, o mažiausią rodiklį turėjo Panevėžio m. savivaldybė (-4).

Paveikslas 3. Vidinė ir tarptautinė migracija

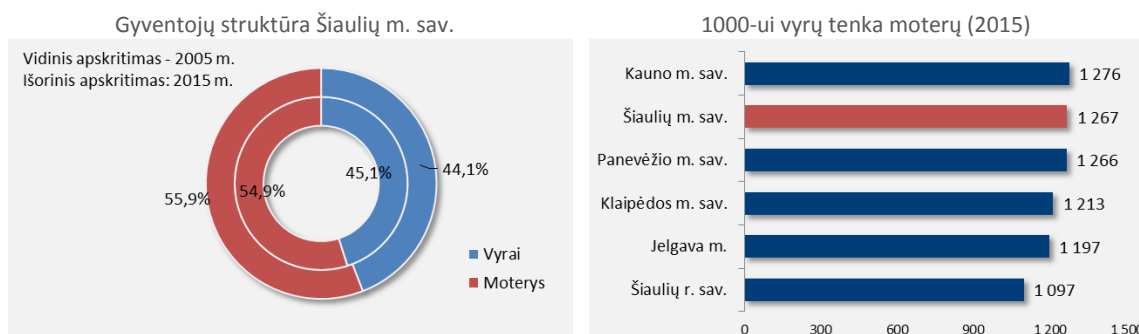
Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Gyventojų skaičiaus mažėjimas susijęs su tam tikrais iššūkiais, nes mažėja vartotojų bazė ir teritorijos ekonominis aktyvumas, sunkiau išlaikyti ir gerinti gyvenimo lygį, užtikrinti užimtumą ir pajamas, daugėja socialinių problemų; be to, didėja infrastruktūros išlaikymo kaštai (pvz.: komunalinės paslaugos), sunkiau užtikrinti viešųjų paslaugų prieinamumą ir patogumą (pvz.: viešasis transportas, švietimas).

1.2. Gyventojų sudėtis

Šiaulių m. savivaldybėje 2015 m. duomenimis, 1000-ui vyrų tenka 1267 moterys (šalyje – 1170 moterų). Tokia pati situacija vyrauja tiek Kauno m., tiek Panevėžio m. savivaldybėje. Per 2005-2015 m. gyventojų pasiskirstymo pagal lytį disbalansas padidėjo: moterų dalis struktūroje padidėjo nuo 54,9 proc. iki 55,9 proc.; vyrų – sumažėjo nuo 45,1 proc. iki 44,1 proc.

Paveikslas 4. Gyventojų pasiskirstymas pagal lytį

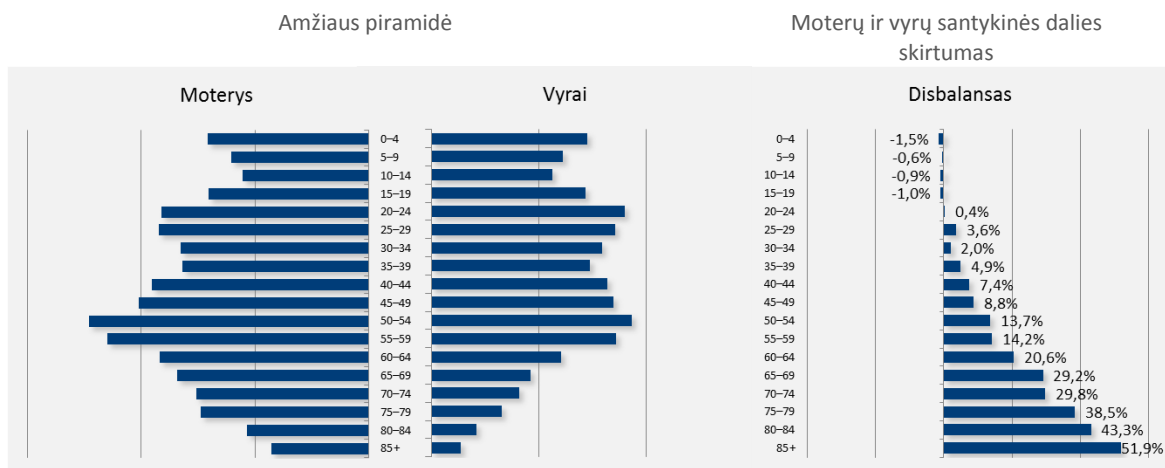

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Didžiausias vyrų ir moterų dalies atotrūkis yra tarp vyresnių gyventojų – 65 m. ir vyresnių gyventojų grupėje apie 70 proc. sudaro moterys. Remiantis 2015 m. duomenimis, disbalansas pagal lytį tarp vyresnio amžiaus gyventojų, pradedant nuo 65 m. iki 85 m. ir daugiau, savivaldybėje didėja, t. y. intervale nuo 65 iki 69 m. vyrų ir moterų atotrūkis siekia 29,2 proc., o tuo tarpu nuo 85 m. ir daugiau – net 51,9 proc.

Atvirkštinis atotrūkis pastebimas tarp jaunų gyventojų nuo 0 m. iki 20 m. grupėje vyrų procentas (50 proc.) sudaro didžiausią dalį analizuojamose gyventojų amžiaus grupėse.

Paveikslas 5. Šiaulių m. sav. gyventojų amžiaus piramidė (2015)

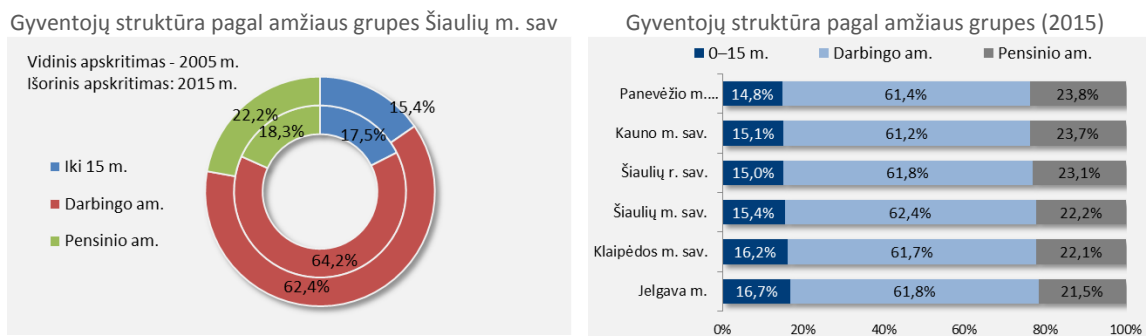

Šaltinis. Statistikos departamentas

Gyventojų mažėjimo tendencija stebima visose amžiaus grupėse. Per 2005-2015 m. labiausiai sumažėjo darbingo amžiaus gyventojų – 62,4 proc. (nuo 80,4 tūkst. iki 65,3 tūkst.); vaikų nuo 0-15 metų amžiaus skaičius 15,4 proc. (nuo 22,0 tūkst. iki 16,0 tūkst.), o pensinio amžiaus skaičius išaugo – 22,2 proc. (nuo 22,9 tūkst. iki 23,1 tūkst.).

Gyventojų pasiskirstymas pagal amžių rodo, kad darbingo amžiaus gyventojų grupėje 2011 m. buvo ženklus 20-40 metų amžiaus gyventojų sumažėjimas. Šį sumažėjimą didžiąja dalimi nulėmė gyventojų emigracija. Kadangi tarp emigracijos motyvų dominuoja ekonominiai, susiję su darbo ir uždarbio galimybėmis, daugiausiai emigruoja darbingiausio amžiaus ekonomiškai aktyvūs gyventojai. Ekonomikos nuosmukio metu, šis reiškinys sumažina nedarbo lygį teritorijoje, tačiau ekonomikai augant, darbo jėgos trūkumas tampa vienu iš svarbiausių plėtrą ribojančių veiksnių.

Paveikslas 6. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

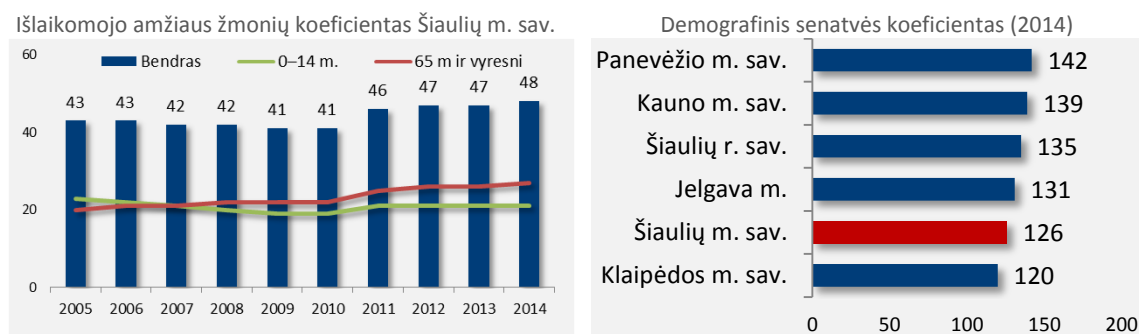

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Gyventojų amžiaus grupių santykis svarbus visuomenės socialinei-ekonominei gerovei užtikrinti, nes darbingo amžiaus gyventojams tenka vaikų ir senyvo amžiaus gyventojų išlaikymo našta. 2014 m. bendras išlaikomojo amžiaus gyventojų (0-14 m. ir 60 m. ir vyresnių) skaičius, tenkantis šimtui 15-59 m. amžiaus gyventojų, Šiaulių m. savivaldybėje siekia 48 asmenis (21 vaikas, 27 senyvo amžiaus asmenys), palyginimui, Lietuvoje – 50 asmenų.

Demografinės senatvės koeficientas (pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus) Šiaulių m. savivaldybėje yra vienas iš mažiausių – 126 pagyvenę asmenys, mažiausias koeficientas yra Klaipėdos m. savivaldybėje (120). Šiaulių m. savivaldybė atitinka Lietuvos Respublikos demografinės senatvės koeficiento rodiklį (126).

Paveikslas 7. Išlaikomo amžiaus gyventojai

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Remiantis analizuojamais rodikliais Šiaulių m. savivaldybėje yra dar pakankamai likusios jaunos darbo jėgos, kurią būtina išlaikyti ar net padidinti, t. y. kelti Šiaulių miesto užimtumo lygį, keisti miesto požiūrį į jaunąją kartą: infrastruktūros, verslumo, socialiniais, švietimo ir kt. klausimais.

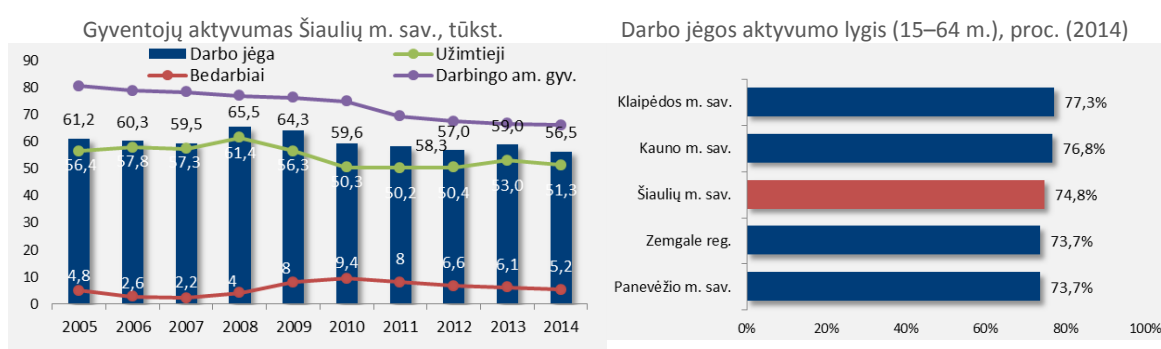
1.3. Užimtumas ir pajamų lygis

Gyventojų ekonominis užimtumas yra viena pagrindinių ekonominės gerovės ir plėtros prielaidų. 2015 m. Šiaulių m. savivaldybėje gyvena 65,3 tūkst. darbingo amžiaus gyventojų. Šie gyventojai atspindi potencialią darbo pasiūlą, kuri lyginant su Panevėžio m. savivaldybe (58,5 tūkst. darbingo amžiaus gyventojų) Šiaulių mieste yra didesnė.

Ekonominis gyventojų aktyvumas per visą analizuojamą laikotarpį 2005-2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje svyravo intervale nuo 68 proc. iki 75 proc. Didžiausias užimtumo sumažėjimas pastebimas 2010 m., jis siekė 60,4 proc. Galime daryti prielaidą, kad viena iš rodiklio mažėjimo priežasčių buvo išaugusi migracija.

Lyginant 2014 m. darbo jėgos aktyvumo lygio rodiklį tarp miesto savivaldybių nustatyta, kad didžiausią aktyvumo lygį turėjo Klaipėdos m. savivaldybė (77,3 proc.), toliau sekė Kauno m. savivaldybė (76,8 proc.) ir trečioji buvo Šiaulių m. savivaldybė (74,8 proc.).

Paveikslas 8. Ekonominis gyventojų aktyvumas

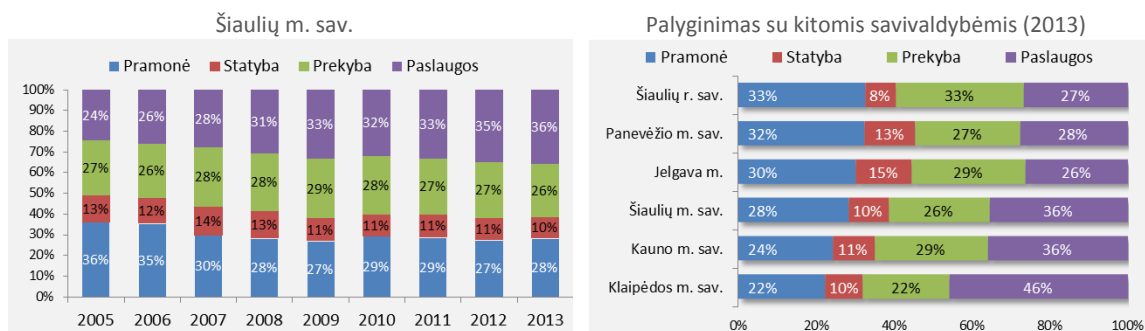
Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

2013 m. dirbančiųjų pasiskirstyme pagal ekonominę veiklą Šiaulių m. savivaldybės gyventojai daugiausia veikia paslaugose (36 proc.), lygiai taip pat kaip ir Kauno m. savivaldybėje. Didžiausiu užimtumu paslaugų sektoriuje išsiskiria Klaipėdos m. savivaldybė t. y. net 46 proc. 2013 m. didžiausiu užimtumu pramonės sektoriuje pasižymėjo Panevėžio m. (32 proc.) ir Jelgavos m. (30 proc.) savivaldybės.

Antras pagal užimtumą ekonominis sektorius Šiaulių m. savivaldybėje yra pramonė, kuri sudaro 28 proc. dirbančiųjų pasiskirstymo pagal ekonomines veiklas. Užimtumas pramonės sektoriuje per analizuojamą laikotarpį ženkliai sumažėjo dėl išaugusios komercinės ir paslaugų veiklos Šiaulių m. savivaldybėje.

Ženklus registruotų bedarbių skaičiaus padidėjimas Šiaulių m. savivaldybėje buvo 2010 m. Jis siekė net 10,4 tūkst. bedarbių. 2011-2012 m., pagerėjus ekonominei situacijai, registruotų bedarbių skaičius sumažėjo ir 2014 m. bedarbių skaičius siekė 4,2 tūkst.

Paveikslas 9. Dirbančiųjų pasiskirstymas pagal ekonomines veiklas, %

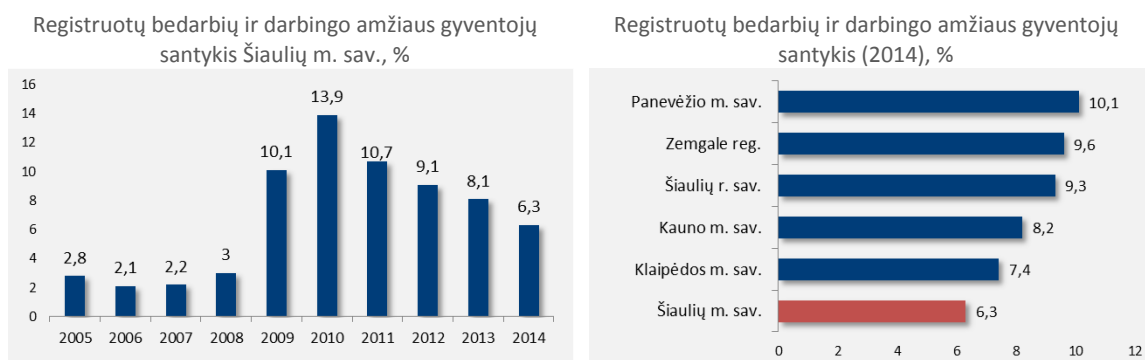

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

1) Tyrimo populiaciją sudaro: akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, valstybės ir savivaldybės įmonės, užsienio įmonių filialai, žemės ūkio ir kooperatinės bendrovės, viešosios įstaigos, individualiosios įmonės ir fiziniai asmenys, vykdančios ūkinę (ekonominę) veiklą. Įtraukiamos tik tos viešosios įstaigos, kurios daugiau nei pusę veiklos sąnaudų padengia uždirbtomis pajamomis. Ekonominė veikla, pagal EVRK 2 red., apima visas ekonominės veiklos rūšis, išskyrus žemės ūkio, finansinio tarpininkavimo, viešojo valdymo ir gynybos veiklą. Informacija pateikiama pagal veiklos vykdymo vietą. 2) 2005–2009 m. dirbančiųjų skaičius yra perskaičiuotas fiziniams asmenims, vykdančioms ūkinę (ekonominę) veiklą, pagal jų įsigyto verslo liudijimo (ar leidimo vykdyti veiklą) trukmę.

Gyventojų užimtumo situacijai gerėjant Šiaulių m. savivaldybėje 2014 m. duomenimis bedarbiai sudarė 6,3 proc. darbingo amžiaus gyventojų, t. y. yra mažiausia dalis tarp lyginamų miestų savivaldybių: Kauno m. (8,2 proc.), Klaipėdos m. (7,4 proc.), Panevėžio m. (10,1 proc.) savivaldybių. Šiaulių m. savivaldybė pralenkė net bendrą šalies rodiklį – 9,5 proc.

Paveikslas 10. Nedarbas

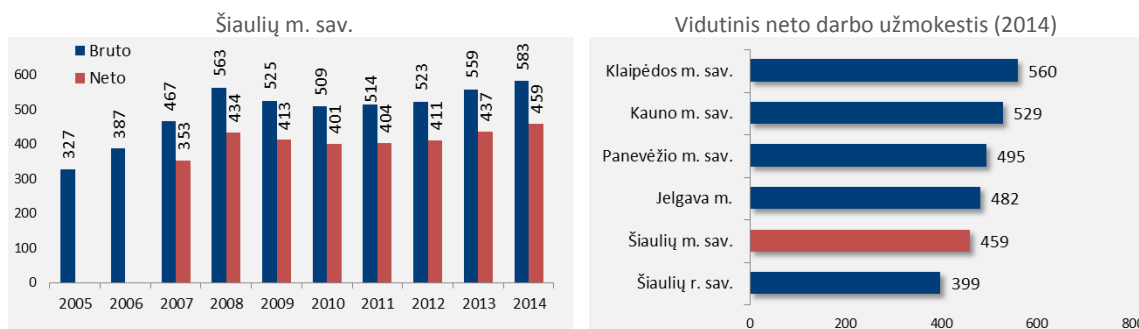

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Po ekonomikos nuosmukio, darbo užmokestis savivaldybėje nuolat augo, t. y. nuo 2011 m. iki 2014 m. jis padidėjo apie 14 proc. Ir 2014 m. neto vidutinis darbo užmokestis siekė 459 Eur/mėn. Tačiau lyginant šį rodiklį su kitomis savivaldybėmis, Šiaulių m. savivaldybėje jis yra mažiausias. Tuo tarpu Klaipėdos m. savivaldybėje vidutinis neto darbo užmokestis siekė 560 Eur/mėn., Kauno m. savivaldybėje – 529

Eur/mėn., Panevėžio m. savivaldybėje – 495 Eur/mėn, Jelgavos m. savivaldybėje – 482 Eur/mėn.

Paveikslas 11. Vidutinis darbo užmokestis, Eur/mėn.

Šaltinis. Statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Darbo ir uždarbio galimybės yra vienas iš svarbiausių motyvų, nulemiančių vietovės patrauklumą gyventojams, todėl natūralu, kad dalis gyventojų įsilieja į aplinkinių savivaldybių darbo rinkas arba persikelia gyventi į kitas Lietuvos ar užsienio šalių teritorijas, kur mato geresnes galimybes. Analizuojamose savivaldybėse palankesnė darbo rinkos situacija yra Panevėžio m. savivaldybėje, kur yra santykinai mažas nedarbo lygis ir aukštesnis darbo užmokestis. Tuo tarpu Kauno m. savivaldybėje vidutinis neto darbo užmokestis yra didesnis, tačiau bedarbių skaičius siekia net 15,2 tūkst.

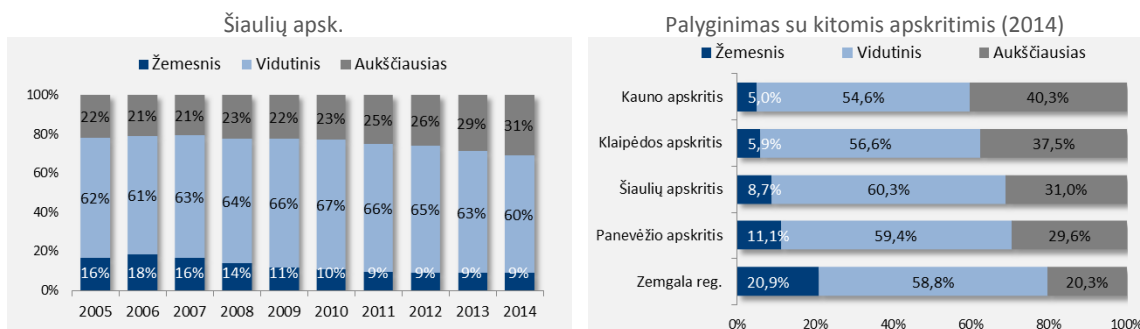
Viena iš prielaidų, siekiant padidinti Šiaulių m. savivaldybės kaip gyvenamosios vietos patrauklumą bei išlaikyti jauną kvalifikuotą darbo jėgą, yra situacijos darbo rinkoje gerinimas per verslo sektoriaus plėtros, smulkaus ir vidutinio verslo ir verslumo gerinimo iniciatyvas.

Kadangi žmogiškieji išteklių šiuolaikinėje visuomenėje yra pagrindinė regiono konkurencinį pajėgumą didinanti jėga, žmonių noras gyventi tam tikrame regione tampa ypač svarbia regiono charakteristika.

Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą buvo analizuojamas apskričių lygyje pagal gautus Lietuvos ir Latvijos statistikos departamentų duomenis. Šiaulių apskritis turi pakankamai išsilavinusių darbingo amžiaus gyventojus, t. y. nuo 25 m. iki 64 m., apie 31 proc. turi aukštąjį išsilavinimą, o apie 60,3 proc. – vidutinį išsilavinimą. Lyginant duomenis tarp apskričių, Panevėžio apskrities darbingo amžiaus gyventojai turi panašų

išsilavinimą kaip ir Šiaulių apskritis. Daugiausia žemesnio išsilavinimo darbingų gyventojų buvo Zemgala regione (20,9 proc.).

Paveikslas 12. Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, %

Šaltinis. Statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Viena iš prielaidų, siekiant padidinti Šiaulių apskrities kaip gyvenamosios vietos patrauklumą bei išlaikyti jauną kvalifikuotą darbo jėgą, yra situacijos darbo rinkoje gerinimas per verslo sektoriaus plėtros, smulkaus ir vidutinio verslo, gyventojų išsilavinimo ir verslumo gerinimo iniciatyvas.

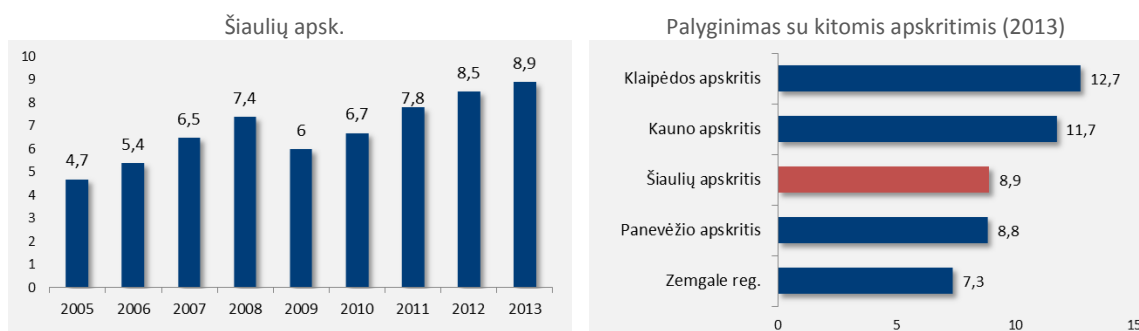
2. EKONOMIKA

2.1. Makroekonomika

Bendras vidaus produktas (BVP). Vertinant bendrojo vidaus produkto (BVP) rodiklį nustatyta, kad po šalį ištikusios ekonominės krizės nuo 2009 m. BVP Šiaulių apskrityje nuolat augo, t. y. 2009 m. – 6 tūkst. Eur/1 gyvent., o 2013 m. – 8,9 tūkst. Eur/1 gyvent.

Lyginant su kitomis didžiosiomis apskritimis, Šiaulių apskritis pralenkė Žemgalės reg. (7,3 tūkst. eur.) ir Panevėžio apskritį (8,8 tūkst. eur.) pagal BVP tenkantį vienam gyventojui. Didžiausias BVP augimas buvo Klaipėdos apskrityje (12,7 tūkst. Eur/1 gyvent.).

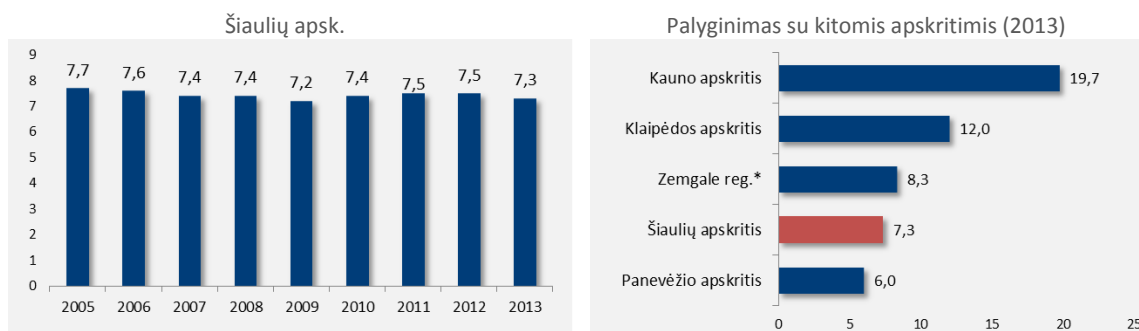
Paveikslas 13. Regioninis BVP vienam gyventojui, tūkst. Eur

Šaltinis. Statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Regioninio BVP pokyčiai, analizuojamu laikotarpiu (2005-2013 m.), vidutiniškai sudarė 7,5 proc. šalies BVP. Lyginant su kitomis apskritimis 2013 m. Šiauliai regioninio BVP sudarė daugiau nei Panevėžio apskritis (6 proc.).

Paveikslas 14. Regioninis BVP, % dalis šalies BVP

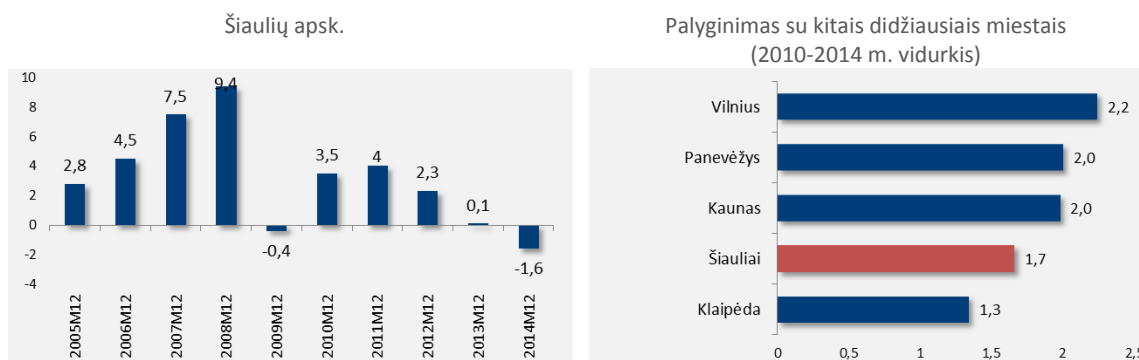
Šaltinis. Statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas; Zemgalė reg. – 2012 m. dalis nuo Latvijos BVP

2013 m. didžiausią dalį regioninės BVP (to meto kainomis) sudarė prekyba (33,1 proc.), mažiausią – statyba (6,3 proc.). Nuo 2005 m. iki 2013 m. išaugo pramonės ir prekybos BVP (to meto kainomis), t. y. pramonės BVP padidėjo 7 proc., prekybos – 24 proc. Mažiausią dalį BVP sudarė statyba, kuri nuo 2005 m. iki 2013 m. dar labiau sumažėjo, net 18 proc. Analizuojamu laikotarpiu pastebima, kad 16,7 procentinio punkto sumažėjo ir BVP paslaugų dalis.

Infliacija. Vartotojų kainų pokyčių svyravimai prasidėjo nuo 2009 m., po šalies ekonominės krizės. Iki šio laikotarpio vartotojų kainos tik kilo, o 2008 m. padidėjo maksimaliai, Šiaulių apsk. net 9,4 proc. 2009 m. vartotojų kainos sumažėjo, Šiaulių apsk. iki -0,4 proc., o 2014 m. – iki -1,6 proc. Po ekonominės krizės didžiausias infliacijos lygis nustatytas 2011 m., Šiaulių apsk. siekė 4 proc.

Lyginant su kitais didžiausiais miestais, Klaipėda turėjo mažiausią vidutinį kainų augimo procentą (1,3 proc.), didžiausią – Vilnius (2,2 proc.) ir Panevėžys (2 proc.). Šiaulių kainų augimo procentas (1,7 proc.) buvo šiek tiek didesnis nei Klaipėdos.

Paveikslas 15. Vartotojų kainų pokyčiai, apskaičiuoti pagal vartotojų kainų indeksą | palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu | proc.

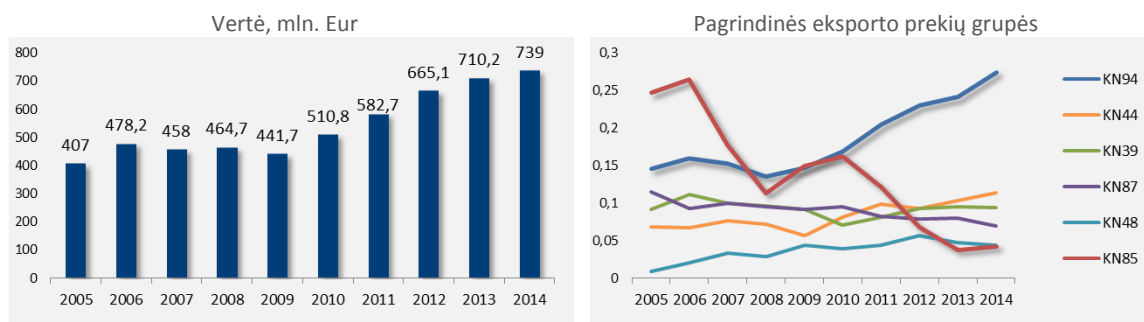
Šaltinis. Statistikos departamentas

Eksportas. Šiaulių apsk. lietuviškos kilmės prekių eksportas sparčiai suintensyvėjo nuo 2010 m. ir iki 2014 m. jis išaugo 45 proc., t. y. 2010 m. – 510,8 mln. Eur., 2014 m. – 739 mln. Eur. Pagrindinės eksporto prekių grupės Šiaulių apskrityje buvo baldai, patalynės reikmenys, čiužiniai, mediena ir medienos dirbiniai, plastikai ir jų dirbiniai, antžeminio transporto priemonės (išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis), jų dalys ir reikmenys, popierius, kartonas ir jų dirbiniai, elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys.

2014 m. Šiaulių apsk. didžiausia eksportuojamų prekių dalį (28 proc.) sudarė baldai, patalynės reikmenys, čiužiniai, čiužinių karkasai, dekoratyvinės pagalvėlės. Nuo 2005 m. iki 2014 m. šių prekių eksportas padidėjo 13 proc., 2014 m. 11 – proc. eksportuojamų prekių sudarė mediena ir medienos dirbiniai, medžio anglis, kurioms užfiksuotas 5 proc. augimo rodiklis per analizuojamą laikotarpį.

Eksportuojamos elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys, garso įrašymo ir atkūrimo aparatai sumažėjo per analizuojama laikotarpį net 20 proc.

Paveikslas 16. Lietuviškos kilmės prekių eksportas Šiaulių apsk.

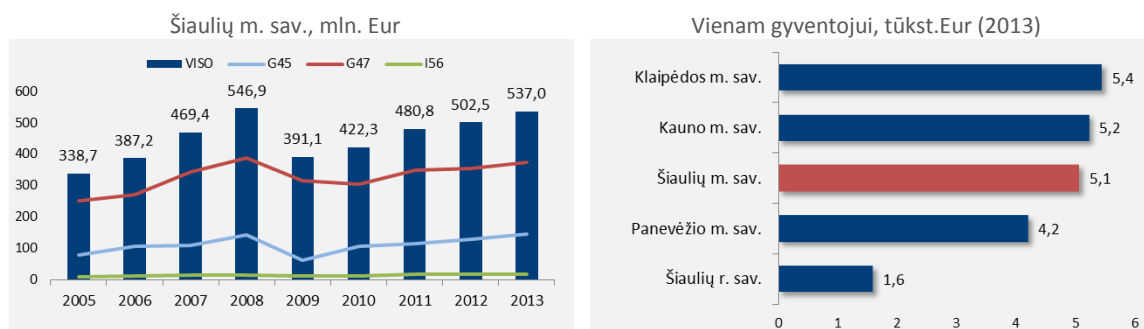

Šaltinis. Statistikos departamentas

94 Baldai; patalynės reikmenys, čiužiniai, čiužinių karkasai, dekoratyvinės pagalvėlės ir pan.; 44 Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglis; 39 Plastikai ir jų dirbiniai; 87 Antžeminio transporto priemonės, išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis; jų dalys ir reikmenys; 48 Popierius ir kartonas; popieriaus arba kartono dirbiniai; 85 Elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai ir pan.

Mažmeninė prekyba. 2013 m. didžiausią mažmeninės prekybos dalį Šiaulių m. sudarė mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekyba (374,9 mln. Eur). Variklinių transporto priemonių ir motociklų didmeninė ir mažmeninė prekyba bei remontas siekė 145,1 mln. Eur apyvartos, o maitinimo ir gėrimų teikimo veikla – 17 mln. Eur.

Paveikslas 17. Mažmeninės prekybos apyvarta

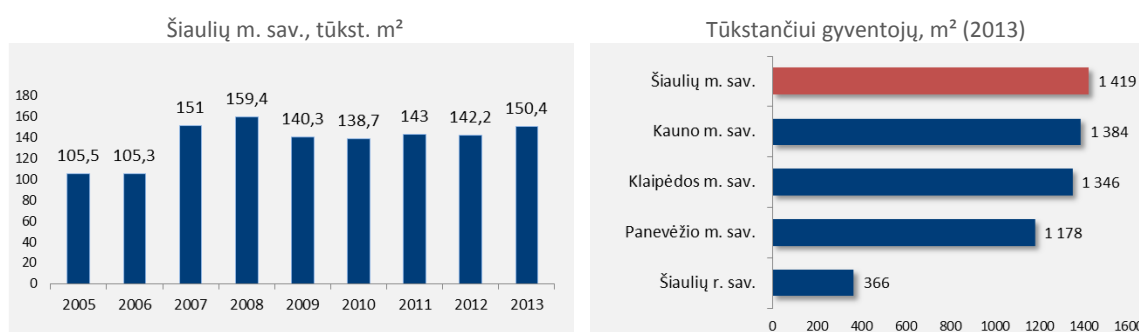
Šaltinis. Statistikos departamentas

G45 Variklinių transporto priemonių ir motociklų didmeninė ir mažmeninė prekyba bei remontas; G47 Mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą; I56 Maitinimo ir gėrimų teikimo veikla

Nuo 2009 m. mažmeninės prekybos apyvartos rodikliai ženkliai krito žemyn ir siekė 391,1 mln. Eur, tačiau situacija kasmet keitėsi į gerąją pusę, t. y. mažmeninės prekybos apyvarta augo ir 2013 m. pasiekė buvusi 2008 m. laikotarpio rodiklį (apie 540 mln. Eur).

Pagal mažmeninės prekybos apyvartos rodiklį, vienam gyventojui Šiaulių m. savivaldybėje 2013 m. siekė 5,1 tūkst. Eur, t. y. daugiau nei Panevėžio m. (4,2 tūkst. Eur) ir mažiau nei Kauno m. (5,2 tūkst. Eur) ir Klaipėdos m. (5,4 tūkst. Eur) savivaldybės. Šiaulių m. savivaldybė viršija 2013 m. šalies rodiklį – 3,8 tūkst. Eur/gyvent.

Paveikslas 18. Mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių įmonių parduotuvių prekybos plotas metų pabaigoje

Šaltinis. Statistikos departamentas

G45 Variklinių transporto priemonių ir motociklų didmeninė ir mažmeninė prekyba bei remontas; G47 Mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą; I56 Maitinimo ir gėrimų teikimo veikla

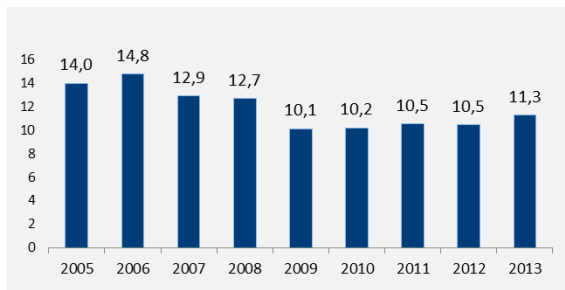
Pramonė. 2013 m., verslo struktūros tyrimo duomenimis, Šiaulių m. pramonės įmonėse dirbo 11,3 tūkst. asmenų. Lyginant su 2005 m., dirbančiųjų skaičius pramonėje sumažėjo 20 proc. Nepaisant to, būtent pramonėje dirba didžioji dalis verslo sektoriaus dirbančiųjų – 28,2 proc. (2013 m.). Pagal pramonės svarbą kuriant darbo vietas, Šiaulių m. kartu su Panevėžio m. pirmauja šalyje.

2013 m. pramonės įmonės Šiaulių m. sukūrė 124,6 mln. Eur. pridėtinės vertės (gamybos kainomis). 2005-2008 m. sukuriama pridėtinė vertė kasmet augo ir 2008 m. buvo pasiekusi 144,4 mln. Eur (45 proc. daugiau nei 2005 m.), tačiau 2008 m., prasidėjus ekonominiam nuosmukiui, sumažėjo 14 proc. Nepaisant to, pagal ekonominę svarbą, pramonė išlaikė aiškią lyderės poziciją – 2013 m. jai teko 31,9 proc. verslo sektoriaus pridėtinės vertės. Pagal šį rodiklį Šiaulių m. išsiskiria kaip viena iš labiausiai pramonėje besispecializuojanti savivaldybė, daugiau nei 30% pridėtinės

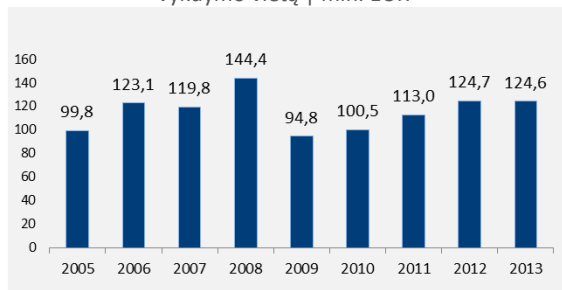
vertės pramonė taip pat sukuria Kauno m. savivaldybė. Didžiausia pramonės dalis yra Panevėžio m. savivaldybėje – 41,5 proc.

Paveikslas 19. B_C Kasyba ir karjerų eksploatavimas; apdirbamoji gamyba Šiaulių m. sav.

Dirbančiųjų skaičius pagal veiklos vykdymo vietą | tūkst.

Pridėtinė vertė gamybos kainomis pagal veiklos vykdymo vietą | mln. EUR

Šaltinis. Statistikos departamentas

1) Tyrimo populiaciją sudaro: akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, valstybės ir savivaldybės įmonės, užsienio įmonių filialai, žemės ūkio ir kooperatinės bendrovės, viešosios įstaigos, individualiosios įmonės ir fiziniai asmenys, vykdančios ūkinę (ekonominę) veiklą. Įtraukiamos tik tos viešosios įstaigos, kurios daugiau nei pusę veiklos sąnaudų padengia uždirbtomis pajamomis. Ekonominė veikla pagal EVRK 2 red. apima visas ekonominės veiklos rūšis, išskyrus žemės ūkio, finansinio tarpininkavimo, viešojo valdymo ir gynybos veiklą. Informacija pateikiama pagal veiklos vykdymo vietą. 2) 2005–2009 m. dirbančiųjų skaičius yra perskaičiuotas fiziniams asmenims, vykdančioms ūkinę (ekonominę) veiklą, pagal jų įsigyto verslo liudijimo (ar leidimo vykdyti veiklą) trukmę.

Informacija apie pramonės įmonių veiklą savivaldybių lygmeniu skelbiama gana ribotai (nėra smulkiai detalizuojama informacija apie atskiras pramonės šakas, gaminių gamybą ir pan.). Tokią situaciją lemia konfidencialumo užtikrinimo reikalavimas, t. y., jei tam tikroje veikloje veikia 1-3 įmonės, informacija yra neskelbiama, siekiant, kad nebūtų galima identifikuoti konkrečių įmonių rodiklių. Nepaisant to, kaip labiausiai Šiaulių mieste išplėtotas pramonės šakas, galima išskirti: dviračiai, tekstilė, baldai, plastikinės talpos, kasyba, popierinės dėžės, elektronika, briketai, granulės, medinės paletės, iš maisto – sūriai.

Šiaulių m. savivaldybė stengiasi vykdyti pramoninę verslo plėtra. 2008-2010 metais Šiaulių m. savivaldybės administracija įgyvendino projektą „Šiaulių pramoninio parko plėtra“, kurio metu Šiaulių miesto pramoninio parko I etapo teritorijoje įrengta inžinerinė infrastruktūra.

2013 m. rugsėjo mėn. buvo patvirtintos naujos supaprastintos Šiaulių pramoninio parko žemės sklypų nuomos taisyklės. Dėl supaprastintų žemės nuomos sąlygų, nuo 2013 m. pabaigos beveik dėl visų pramoninio parko sklypų buvo pasirašytos investicijų sutartys arba ketinimų protokolai su investuotojais. 2014 m. pramonės parke pradėjo veikti 2 naujos gamyklos (UAB „Statga“ ir UAB „Vonin Lithuania“) ir sukurta apie 200 naujų darbo vietų. Planuojama, kad iki 2015 m.

pabaigos veiklą pradės dar 2 įmonės (UAB „Krovlita, UAB „Scania Lietuva“). Pakoregavus Šiaulių m. pramoninio parko detalųjį parką suformuoti papildomi 3 sklypai, kurie siūlomi investuotojams. Šiaulių m. pramoninio parko II ir III etapo zonose įsteigta Šiaulių laisvoji ekonominė zona.

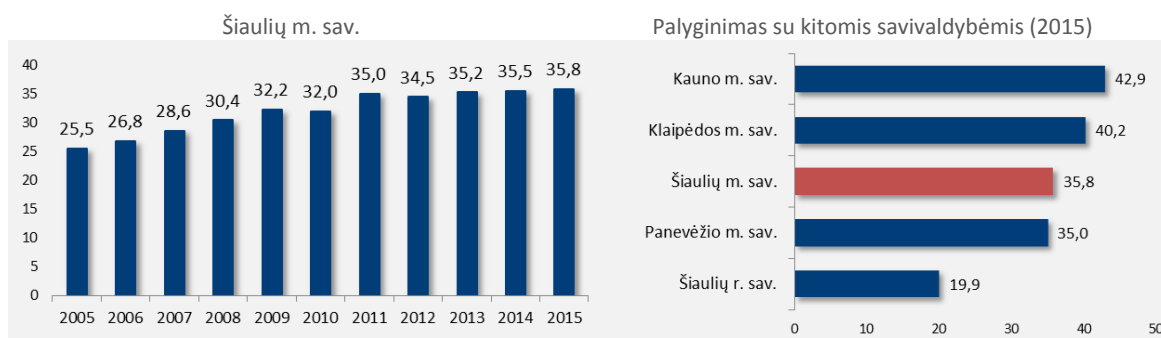
Šiuo metu vykdomas investicinis projektas „Šiaulių pramoninio parko infrastruktūros plėtra, II etapas“, kurio tikslas – naujos infrastruktūros įrengimas Šiaulių pramoninio parko II-ajame ir III-ajame etape. 2013 m. rugpjūčio mėn. pasirašyta rangos darbų sutartis, kurios vertė apie 9,3 mln. eurų. Planuojama per 2015 m. 160 ha plote įrengti buitinių ir lietaus nuotekų tinklus, nutiesti kelius ir kitą veiklai reikalingą infrastruktūrą, susijusią su LEZ plėtra.

Šiaulių miesto savivaldybės taryba 2015 m. vasario 26 d. Nr. T-55 patvirtino Šiaulių m. pramoninio parko IV etapo ribas, kuri yra Gubernijos rajone. Tarybos sprendimu, įmonėms, norinčioms įsikurti Šiaulių m. pramoninio parko IV etapo teritorijoje, keliami reikalavimai, kad įmonė vykdytu sumanios specializacijos, inovatyvių, modernių technologijų veiklą ir per investicijų sutartyje numatytą laikotarpį įpareigoti sukurti ne mažiau nei į aukštesnės kompetencijos darbuotojų darbo vietas viename nuomojamo sklypo hektare. Pažymėtina, kad įmonės, įsinuomojančios sklypus Šiaulių m. pramoninio parko IV etape 10 metų neatleidžiamos nuo turto ir žemės mokesčio.

2.2. Verslo sektoriaus išvystymas ir struktūra

Veršlumas. 2015 m. Šiaulių m. savivaldybėje veikė 3739 įmonės. Veikiančių įmonių skaičius 2014 m. buvo didžiausias, kuris buvo pasiekęs 3750 įmonių.

Paveikslas 20. Veršlumo lygis (veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų)

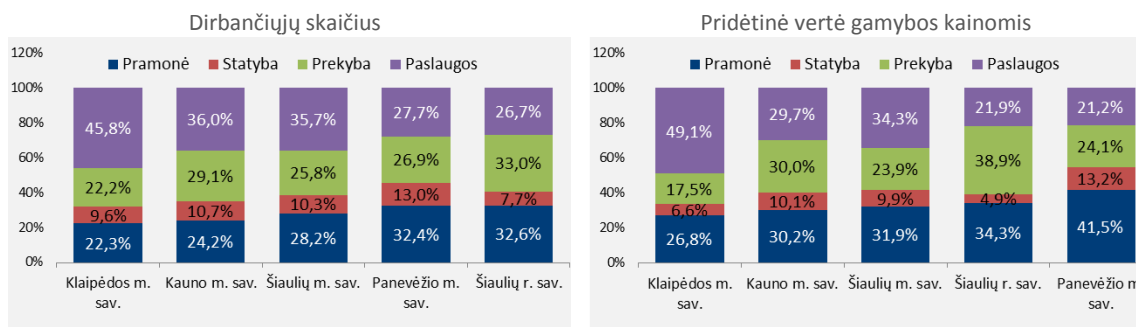
Šaltinis. Statistikos departamentas

2015 m. Šiaulių m. savivaldybėje tūkstančiui gyventojų tenka 35,8 veikiančios įmonės. Šis santykinis rodiklis atspindi savivaldybės verslumo lygį. Šiaulių m. savivaldybės verslumo lygis (35,8 veikiančios įmonės 1000 gyventojų) išlieka panašus kaip Panevėžio m. savivaldybėje (35 veikiančios įmonės 1000 gyventojų). Tarp miestų savivaldybių aukštesnis verslumo lygis yra Kauno m. ir Klaipėdos m. savivaldybėse.

Smulkus ir vidutinis verslas yra modernios, dinamiškos ekonomikos pagrindas, mažų ir vidutinių įmonių bei savarankiškai dirbančių gyventojų plėtra dideli lemia rinkos ekonomikos konkurencingumą ir augimą. Šis verslo sektorius greičiausiai pajunta rinkos paklausos ir pasiūlos pokyčius, prisitaiko prie jų, sukuria naujas darbo vietas tose srityse, kurių prekės ir paslaugos turi didžiausią paklausą, todėl smulkus ir vidutinis verslas yra laikomas vienu iš svarbiausių ekonomikos augimo veiksnių, turinčiu esminį poveikį tiek šalies, tiek savivaldybės ūkio raidai ir socialiniam stabilumui. Todėl, siekiant skatinti verslumą, 2015–2017 m. iš savivaldybės biudžeto numatomas įmonių dalyvavimo parodoje išlaidų dalinis padengimas, darbuotojų konsultavimo ir mokymo išlaidų padengimas, pradinių steigimosi išlaidų dalinis padengimas ir paramos skyrimas už geriausią verslo įgyvendintą idėją. Siekiant skatinti jaunimo verslumą, 2015–2017 m. numatoma tęsti jaunimo verslumo skatinimo programos įgyvendinimą.

Verslo struktūra. Šiaulių m. savivaldybėje populiariausios verslo sektoriaus veiklos (lyginant pagal sukuriamą pridėtinę vertę) yra pramonė, paslaugos, prekyba. 2013 m. duomenimis, savivaldybėje daugiausiai darbo vietų verslo sektoriuje sukuria paslaugos – 35,7 proc., pramonė – 28,2 proc. bei prekyba – 25,8 proc. Nors prekybos sektorius, pagal sukuriamų darbo vietų skaičių, yra žemiau už pramonę ir paslaugas, tačiau jo apyvarta sudaro didžiausią dalį (46 proc.) vertinant bendrą verslo sektoriaus struktūrą.

Paveikslas 21. Verslo sektoriaus¹ struktūra, % (2013)

Šaltinis. Statistikos departamentas

1) Tyrimo populiaciją sudaro: akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, valstybės ir savivaldybės įmonės, užsienio įmonių filialai, žemės ūkio ir kooperatinės bendrovės, viešosios įstaigos, individualiosios įmonės ir fiziniai asmenys, vykdančios ūkinę (ekonominę) veiklą. Įtraukiamos tik tos viešosios įstaigos, kurios daugiau nei pusę veiklos sąnaudų padengia uždirbtomis pajamomis. Ekonominė veikla, pagal EVRK 2 red., apima visas ekonominės veiklos rūšis, išskyrus žemės ūkio, finansinio tarpininkavimo, viešojo valdymo ir gynybos veiklą. Informacija pateikiama pagal veiklos vykdymo vietą. 2) 2005-2009 m. dirbančiųjų skaičius yra perskaičiuotas fiziniams asmenims, vykdančioms ūkinę (ekonominę) veiklą, pagal jų įsigyto verslo liudijimo (ar leidimo vykdyti veiklą) trukmę.

Pramonė yra taip pat viena iš populiariausių veiklų Šiaulių m. savivaldybėje ir joje dirba trečdalis savivaldybės verslo sektoriaus dirbančiųjų. Didžiausia pridėtinė vertė (34,3 proc.) atitenka nuolat besiplečiančiam paslaugų sektoriui Šiaulių m. savivaldybėje. Mažiausi verslo sektoriaus rodikliai išsiskiria statybos sektoriuje: dirbančiųjų skaičius – 10,3 proc., pridėtinė vertė – 9,9 proc.

Lyginant verslo sektoriaus struktūrą su kitomis miestų savivaldybėmis, Šiaulių m. savivaldybė išsiskiria kaip labiau orientuota į pramoninę ir paslaugų veiklas, o mažiau pridėtinės vertės sukuriama statybų sektoriuje. Pramonės sektoriuje Šiaulių m. savivaldybę lenkia Panevėžio m. savivaldybė, kuri pridėtinės vertės sukuria net 41,5 proc. Tuo tarpu paslaugų sektoriuje ženkliai pirmauja Klaipėdos m. savivaldybė – 49,1 proc. pridėtinės vertės.

2.3. Investicijos

Materialinės investicijos, nukreiptos į naujų technologijų diegimą, modernizavimą ir naujos gamybos organizavimą, yra svarbi greitesnės ekonomikos plėtros prielaida. Materialinės investicijos apibrėžiamos kaip investicijos ilgalaikiam

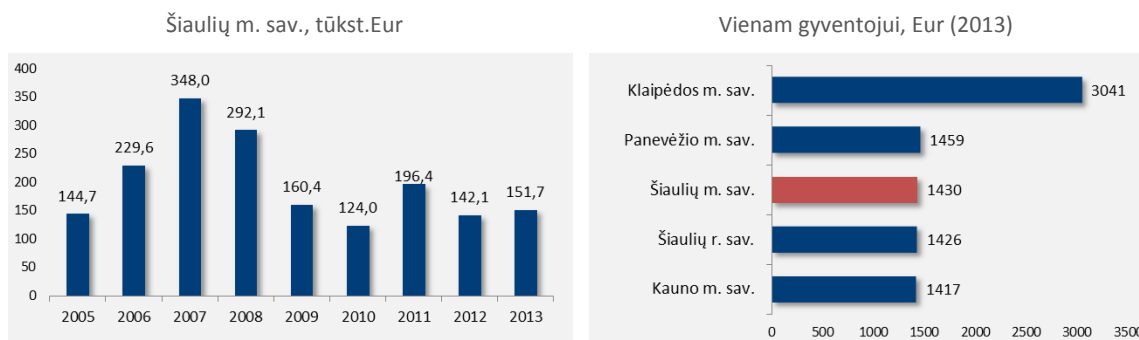
¹ Tyrimo populiaciją sudaro: akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, valstybės ir savivaldybės įmonės, užsienio įmonių filialai, žemės ūkio ir kooperatinės bendrovės, viešosios įstaigos, individualiosios įmonės ir fiziniai asmenys, vykdančios ūkinę (ekonominę) veiklą. Įtraukiamos tik tos viešosios įstaigos, kurios daugiau nei pusę veiklos sąnaudų padengia uždirbtomis pajamomis. Ekonominė veikla pagal EVRK 2 red. apima visas ekonominės veiklos rūšis, išskyrus žemės ūkio, finansinio tarpininkavimo, viešojo valdymo ir gynybos veiklą. Informacija pateikiama pagal veiklos vykdymo vietą.

materialiajam turtui sukurti, įsigyti arba jo vertei padidinti (įskaitant fizinių asmenų investicijas į gyvenamųjų namų statybą), rodikliai pateikiami to meto kainomis be PVM (išskyrus atvejus, kai PVM įskaitomas į turto įsigijimo vertę). Pažymėtina, kad ilgalaikis materialusis turtas, įsigytas finansinės nuomos (lizingo) būdu, neįtraukiamas į materialines investicijas.

Šiaulių m. savivaldybėje materialinių investicijų augimas pasižymėjo 2007 m. (iki 348 tūkst. Eur). Daugiausia materialinių investicijų buvo nukreipta į paslaugų sektorių, t. y. 2007 m. – 54 proc. Remiantis naujausiais, 2012 m. duomenimis didžiausia materialinių investicijų dalis (60 proc.) buvo nukreipta į paslaugas, o net 29 proc. – į pramonės sektorius. Likusi materialinių investicijų dalis orientuotą į statybą (4 proc.) bei prekybą (8 proc.).

Paveikslas 22. Materialinės investicijos to meto kainomis

Šaltinis. Statistikos departamentas

Pagal materialinių investicijų vertę, tenkančią vienam gyventojui, 2013 m. Šiaulių m. savivaldybė (1430 Eur) lygiavosi su Panevėžio m. (1459 Eur) ir Kauno m. (1417 Eur) savivaldybėmis. Didžiausia materialinių investicijų dalimi vienam gyventojui išsiskyrė Klaipėdos m. savivaldybė, kuri 2013 m. pralenkė net Vilniaus m. savivaldybę.

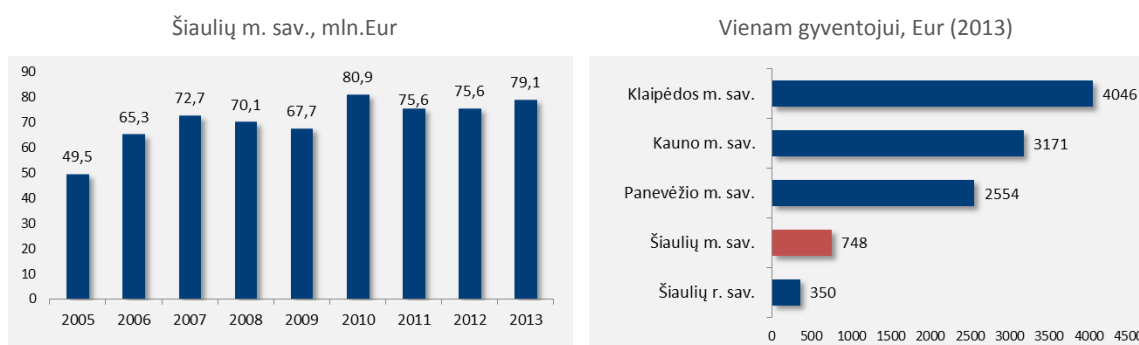
Tiesioginės užsienio investicijos (TUI) pagal savo pobūdį iš esmės skiriasi nuo materialinių investicijų. TUI yra laikoma tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės. Prie šių investicijų priskiriamas ne tik pirminis kapitalo investavimas, bet ir visos vėlesnės ekonominės operacijos tarp investuotojo ir įmonės (reinvesticijos, paskolos, prekybinės skolos, dividendai ir t. t.). TUI šalies ar regiono lygiu yra labai svarbi ekonomikos augimo prielaida, nes TUI yra

siejama ne tik su finansavimo galimybėmis, bet ir su naujo „know-how“ diegimu, naujų rinkų ir veiklos erdvių atsiradimu. Be to, ekspertų teigimu, TUI turėtų skatinti fizinio kapitalo tobulinimą ar didinimą.

Pagal TUI, tenkančias vienam gyventojui, 2013 m. Šiaulių m. sav. buvo žemiausioje vietoje (748 Eur) su lyginamosiomis miestų savivaldybėmis. TUI investicijų augimas tiek Kauno m., tiek Klaipėdos m. savivaldybėse siejamas su išvystyta pramone ir vis aktyvesniu investuotojų pritraukimu į pramoninius rajonus.

Investicijų pritraukimas savivaldybėje yra pagrindinis būdas siekti didesnio darbo užmokesčio ir našumo, žemesnio nedarbo lygio. Siekiant pritraukti investicijas, savivaldybės turi užtikrinti palankias investavimo savivaldybėje sąlygas, nekurti administracinių, biurokratinių barjerų norintiems investuoti. Planuojama tęsti Šiaulių pramoninio parko infrastruktūros plėtros projekto II-ojo etapo įgyvendinimo darbus, viešinti Šiaulių miesto investicinę aplinką parengiant efektyvias rinkodaros priemones, gerinti miesto pasiekiamumą oro transportu plėtojant Šiaulių oro uosto infrastruktūrą – gerinti transporto ir logistikos veiklos paslaugų kokybę ir didinti regiono transporto sektoriaus konkurencingumą.

Paveikslas 23. Tiesioginės užsienio investicijos metų pabaigoje

Šaltinis. Statistikos departamentas

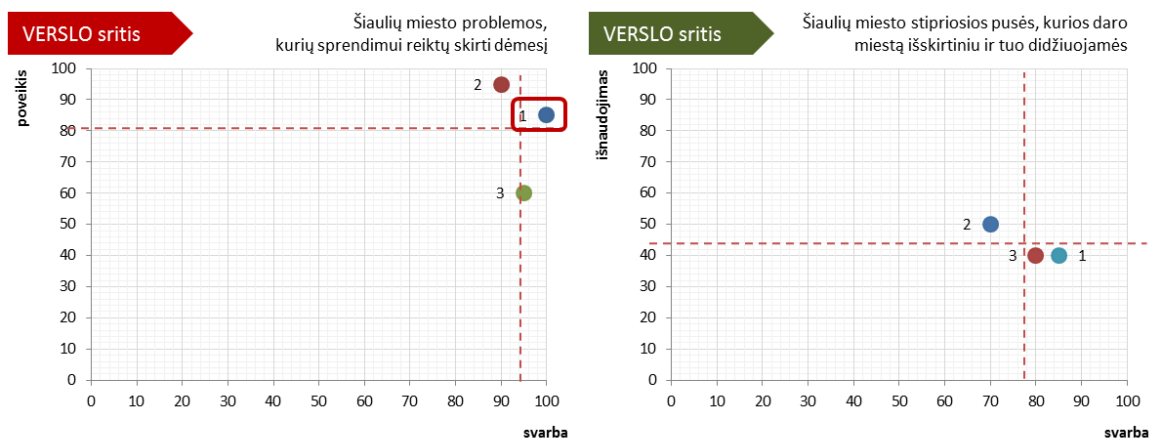
Šiaulių m. savivaldybės privalumai esamiems ir potencialiems investuotojams:

- Aukštas gyventojų ekonominis aktyvumas: didesnė gyventojų dalis dirba arba aktyviai ieško darbo;
- Palanki verslo sektoriaus struktūra, kuomet dominuoja didesnę pridėtinę vertę kuriančios veiklos (pramonė, sparčią plėtrą demonstruoja paslaugos).

2.4. Verslo srities apibendrinimas

Šiaulių miesto verslo srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Kryptingo bendradarbiavimo skatinant verslą nebuvimas (jaunimo verslumo skatinimas, inkubavimas, bendradarbiavimas tarp verslo asociacijų ir savivaldybės, regioninės politikos nebuvimas).
2. Tiesioginių užsienio investicijų ir materialinių investicijų trūkumas (nėra atsakingos institucijos, pvz.: „Investuok Šiauliai“).
3. Kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas (emigracija, bendradarbiavimo tarp švietimo ir verslo įstaigų stoka, mažas darbo užmokestis).

Šiaulių miesto verslo srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Patraukli investicinė aplinka (LEZ, pramonės parkas, oro uostas, potencialias plėtrai).
2. Pramonė orientuota į eksportą (klasterizacija, senos pramonės tradicijos).
3. Visų lygių švietimo įstaigų buvimas - mokslo bazė kvalifikuotos darbo jėgos kūrimui.

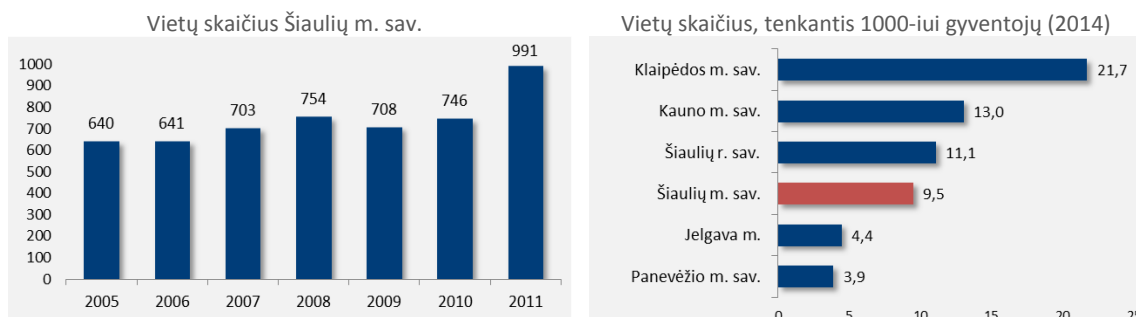
2.5. Turizmas

Statistikos departamentas atlieka ištisinį apgyvendinimo įstaigų tyrimą, kurio metu surenkama informacija apie apgyvendinimo paslaugų infrastruktūros išvystymą ir turizmo srautus. Tyrimo populiaciją sudaro fiziniai ir juridiniai asmenys, turintys patalpas ir leidimus nuolat arba kartais teikti nakvynę svečiams, nepriklausomai nuo to, ar tai subjekto pagrindinė, ar papildoma veikla. Tyrimo populiacijos elementas yra vietos veiklos vienetas.

Šiaulių m. savivaldybėje apgyvendinimo infrastruktūra kiekybiniu aspektu keičiasi nežymiai. 2005 m. mieste veikė 13 apgyvendinimo įstaigų (10 viešbučių, 1 motelis, 1 nakvynės namai, 1 privatus apgyvendinimo sektorius), 2014 m. apgyvendinimo paslaugų rinką papildė 4 viešbučiai, 1 nakvynės namai ir 1 privatus apgyvendinimo sektorius (viso įstaigų 18).

Pagal apgyvendinimo vietų skaičių, tenkantį tūkstančiui gyventojų, Šiaulių m. savivaldybė atsilieka nuo kitų miesto savivaldybių, t. y. Klaipėdos m. – 21,7 vietos 1000 gyventojų, Kauno m. – 13 vietų, Šiaulių m. – 9,5 vietos. Visos apgyvendinimo įtaigos Šiaulių m. savivaldybėje yra veikiančios ištisus metus, t. y. sezoniškumo nėra.

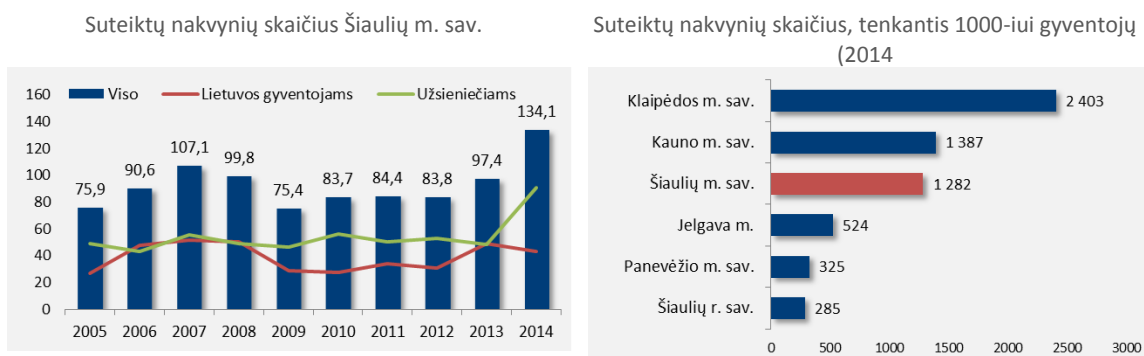
Paveikslas 24. Apgyvendinimo paslaugų pasiūla

Šaltinis. Statistikos departamentas

2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje apgyvendinimo įstaigos suteikė 134,1 tūkst. nakvynių. 2010-2013 m. laikotarpyje turistų skaičius kasmet būdavo panašus, t. y. vidutiniškai suteikta apie 87 tūkst. nakvynių, tačiau 2014 m. pakilo 38 proc. – iki 134,1 tūkst. Šiaulių m. savivaldybė buvo populiari ne tik tarp Lietuvos gyventojų, bet ir tarp užsieniečių. Didžiausias užsieniečių srautas buvo jaučiamas 2014 m. (91 tūkst. nakvynių tik užsieniečiams).

Paveikslas 25. Turizmo srautai

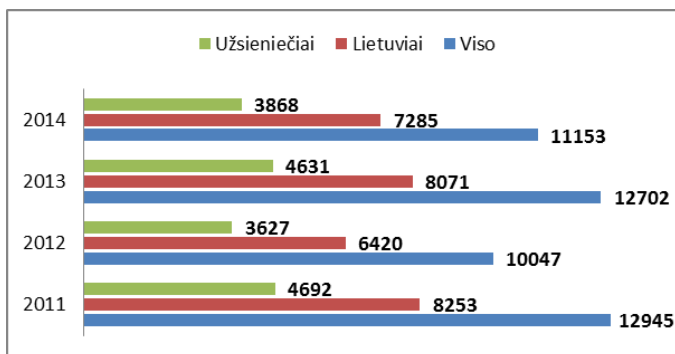

Šaltinis. Statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Turizmo paklausos įvertinimui išskaičiuotas santykinis rodiklis – suteiktų nakvynių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų. 2014 m. Šiaulių m. savivaldybė lenkė Jelgavos m., Panevėžio m. savivaldybes pagal suteiktų nakvynių skaičių 1000 gyventojų (Jelgavos m. – 524, Panevėžio m. – 325). Remiantis 2014 m. duomenis vidutiniška apgyvendinimo trukmė buvo 2 paros, kai tuo tarpu dažniausiai Lietuvos turistai nakvodavo 1 parą, o užsienio turistai 3 paras.

Šiaulių turizmo informacijos centro 2014 m. veiklos ataskaitos duomenimis, 2014 m. bendras Centro lankytojų skaičius – 11153, lyginant su 2013 m. bendras lankytojų skaičius sumažėjo 12,1 proc.: 16,4 proc. sumažėjo užsieniečių, 9,7 proc. lietuvių. 2014 m. į Centrą užsuko 7285 lietuviai ir 3868 užsieniečiai. 2011 m. tokį aktyvų lankytojų skaičių lėmė mieste vykusios krepšinio varžybos „EuroBasket 2011“. 2013 m. aktyvumą skatino 777-asis Šiaulių miesto gimtadienis ir jo renginiai, V-asis tarptautinis folkloro konkursas-festivalis „Saulės žiedas“, vykstantis kas du metai, didesnis finansavimas, skirtas komunikacijai, viešinimui.

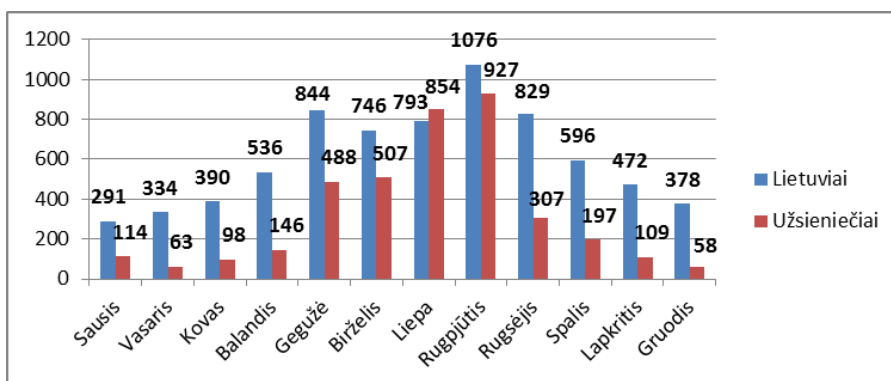
Paveikslas 26. Šiaulių turizmo informacijos centro lankytojų skaičius 2011-2014 m. (žm.)

Šaltinis. Šiaulių turizmo informacijos centras.

2014 m. Centro lankytojų skaičius atskirais mėnesiais parodo ryškų sezoniškumą – liepos-rugpjūčio ir sausio-vasario mėnesių lankytojų skaičius skiriasi iki penkių kartų. Liepos ir rugpjūčio mėnesiais matomas aktyviausias užsienio turistų lankymasis. Lietuviai aktyviai lankėsi Centre gegužės-rugsėjo mėn. 2014 m. Šiaulių mieste neįvyko didelio masto išskirtinių, naujų renginių, todėl ir į Centrą kreipėsi mažiau žmonių.

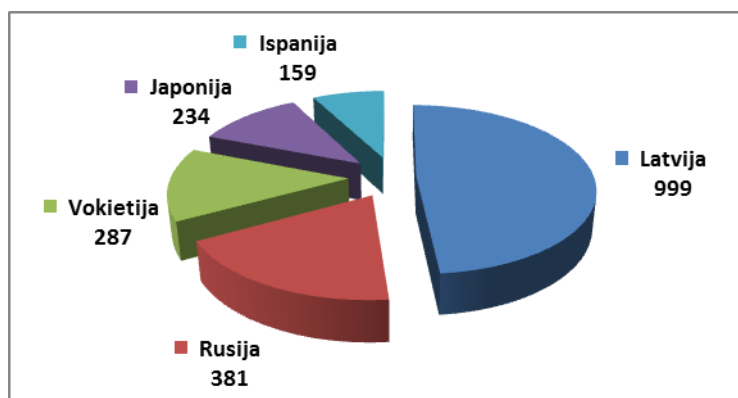
Paveikslas 27. Šiaulių turizmo informacijos centro lankytojų skaičius pagal mėnesius 2014 m. (žm.)

Šaltinis. Šiaulių turizmo informacijos centras.

2014 m. daugiausia užsienio turistų atvyko iš Latvijos (999) (Rusija (381), Vokietija (287), Japonija (234) ir Ispanija (159). Analizuojant 2011-2014 m. matyti, kad Šiauliuose kiekvienais metais daugiausia lankosi turistai iš kaimyninės šalies – Latvijos. Remiantis statistikos duomenimis, tris metus iš eilės (2012-2014 m.) antrą vietą užima turistai iš Rusijos. Taip pat Šiaulius gausiai lanko Vokietijos, Prancūzijos ir Monako, Japonijos, Ispanijos ir Italijos piliečiai. Kasmet šios šalys dalinasi 3-5 vietomis lankomiausių šalių penketuke.

Paveikslas 28. Šalys, kurių piliečiai daugiausiai lankėsi Šiaulių turizmo informacijos centre 2014 m. (žm.)

Šaltinis. Šiaulių turizmo informacijos centras

Lentelė 1. Šalys, kurių piliečiai daugiausiai lankėsi Šiaulių turizmo informacijos centre 2011-2014 m. (žm.)

	2011		2012		2013		2014	
1.	Latvija	904	Latvija	663	Latvija	1051	Latvija	999
2.	Vokietija	550	Rusija	490	Rusija	569	Rusija	381
3.	Prancūzija ir Monakas	391	Vokietija	323	Ispanija	367	Vokietija	287
4.	Rusija	360	Japonija	199	Vokietija	316	Japonija	234
5.	Italija	256	Prancūzija ir Monakas	184	Prancūzija ir Monakas	214	Ispanija	159

Šaltinis. Šiaulių turizmo informacijos centras

Lankytojų iš įvairių regionų aktyvumo mažėjimas yra tiesiogiai susijęs su turistų savarankiškumo didėjimu, aktyviu naujų technologijų naudojimu. 2011 m. buvo atlikta Lietuvos savivaldybių turistinio potencialo vertinimo studija, kurioje, išanalizavus svarbiausias su turizmu susijusias sritis (paslaugų ir infrastruktūros išvystymas, turizmo išteklių, vietovės statusas), visos savivaldybės suskirstytos į 3 grupes: aukšto turistinio potencialo, vidutinio turistinio potencialo ir žemo turistinio potencialo. Pagal turistinį potencialą Šiaulių m. savivaldybė tarp Lietuvos savivaldybių yra priskiriama vidutinio turistinio potencialo vietovėms ir užima 20 vietą tarp Lietuvos savivaldybių. Aukštas turizmo potencialas koncentruotas septyniose turizmo vietovėse – didžiausiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje) ir kurortuose (pajūrio – Palangoje ir Neringoje bei Birštone ir Druskininkuose).

Didelių skirtumų pagal savivaldybių patrauklumo vietiniams ir tarptautiniams turistams nėra – Šiaulių m. savivaldybė tiek pagal patrauklumą vietiniams, tiek ir tarptautiniams turistams priskiriamas vidutinio turistinio potencialo grupei.

Lentelė 2. Šiaulių m. turizmo patrauklumas

	Kauno miestas	Klaipėdos miestas	Panevėžio miestas	Šiaulių miestas	Šiaulių rajonas	Kauno miestas	Klaipėdos miestas	Panevėžio miestas	Šiaulių miestas	Šiaulių rajonas
	Reikšmė					Vieta				
TURIZMO PASLAUGOS IR INFRASTRUKTŪRA	39,21	28,10	19,01	15,73	14,59	2	4	7	9	11
Maitinimo paslaugos	0,71	0,71	0,76	0,59	0,18	6	6	5	8	51
Apyvendinimo paslaugos	0,06	0,11	0,01	0,04	0,07	21	13	47	28	18
Susisiekimo paslaugos	3,60	4,80	2,40	2,40	2,40	3	2	10	10	10
Turizmo informavimo paslaugos	14,38	8,25	2,77	2,83	9,51	1	4	24	22	3
Kelionių organizavimo paslaugos	3,56	1,20	0,25	0,69	0,90	2	14	41	29	22
Turistų srutai	1,37	1,02	0,10	0,27	0,06	4	5	12	8	21
Personalas	2,99	0,63	0,01	0,27	0,01	2	3	22	4	22
Turizmo infrastruktūros objektai	12,55	11,38	12,71	8,63	1,47	2	3	1	6	25
TURIZMO IŠTEKLIAI	7,22	8,06	3,40	3,51	5,22	14	7	60	59	25
Patrauklus klimatas	0,90	0,96	0,86	0,89	0,89	22	5	45	29	29
Vaizdingas kraštovaizdis	3,10	4,54	0,47	0,81	1,23	14	5	58	43	29

	Kauno miestas	Klaipėdos miestas	Panevėžio miestas	Šiaulių miestas	Šiaulių rajonas	Kauno miestas	Klaipėdos miestas	Panevėžio miestas	Šiaulių miestas	Šiaulių rajonas
	Reikšmė					Vieta				
Aplinkos kokybė	1,75	1,83	1,75	1,65	2,50	57	55	57	60	1
Kultūros objektai	1,47	0,74	0,32	0,16	0,60	2	3	25	46	4
STATUSO KRITERIJUS										
Kurortinė teritorija	2,65	2,79	2,61	2,54	3,39	57	53	59	60	29
Saugomos teritorijos	3,41	9,98	0,47	0,81	1,35	22	8	59	49	30
UNESCO pasaulio kultūros paveldas	1,47	4,44	0,32	0,16	0,60	4	2	27	47	7
TURISTINIS PATRAUKLUMAS	46,74	45,30	22,41	19,24	19,94	6	7	13	20	17
VIETINIS	42,30	44,51	20,50	17,26	17,53	7	6	16	21	19
TARPTAUTINIS	51,17	46,09	24,31	21,23	22,34	5	7	12	17	15

Šaltinis. VŠĮ „Turizmo plėtros institutas“. Lietuvos turizmo potencialo įvertinimo, nustatant didžiausias turistinės traukos vietas ir jų panaudojimo prioritetus, studija, 2011

Šiaulių m. savivaldybė, pagal turizmo paslaugų ir infrastruktūros vertinimo kriterijų, užima 9 vietą tarp visų savivaldybių. Šiaulių m. turi pakankamai gerai išvystytą maitinimo paslaugų tinklą bei yra nuolat lankomas turistų.

Visose vidutinio turizmo potencialo vietovėse tikslinga prioritetiškai plėtoti turizmo infrastruktūrą ir paslaugas, pramogų bei laisvalaikio produktus.

Turizmui keliamas vienas svarbiausių uždavinių – nepriekaištinga turistų patirtis ir būtent verslas čia atlieka pagrindinį vaidmenį, aprūpindamas turistus turizmo produktais ir paslaugomis, tenkindamas ypatingiausias turistų poreikius. Daugelis turizmo produktų yra kelių interesų įvairovė: pagrindiniai traukos objektai yra pagrindinis motyvas keliauti į atitinkamą turistinę vietovę, tačiau papildomi veiksniai, tokie kaip apgyvendinimo paslaugų kokybė ar vietovės pasiekiamumas, turi didelę įtaką turistinės vietovės pasirinkimui.

Tuo tarpu Šiaulių m. turi neišnaudotą turistinį potencialą, kurį verta plėtoti ir vystyti, t. y. išskirtinis infrastruktūrinis aprūpinimas ir paslaugos – sporto arena, išskirtinė vietinė socialinė ūkinė infrastruktūra – Šiaulių katedra, geležinkelis, tarptautinis oro uostas, išskirtiniai prioritetiniai produktai – piligrimų turizmo, sporto turizmo produktai.

Šiaulių turizmo informacijos centro 2014 m. veiklos ataskaitos duomenimis, mieste nepakankamas kultūrinių ir istorinių paveldo objektų ir rekreacinių išteklių naudojimas, priežiūra ir vystymas. Taip pat akcentuojamas aktyvaus turizmo trūkumas. Pristatant Šiaulių miestą, įtraukiant jį į tarptautinių kelionių organizatorių maršrutus,

Šiaulių turizmo informacijos centras nuolat susiduria su pagrindine problema, kad miestas skirtas tik trumpam apsilankymui keliose atnaujintuose objektuose, t. y. Ch. Frenkelio vila, Žaliūkių Malūnininko sodyba ir Šokolado muziejus bei Metalinė lapė.

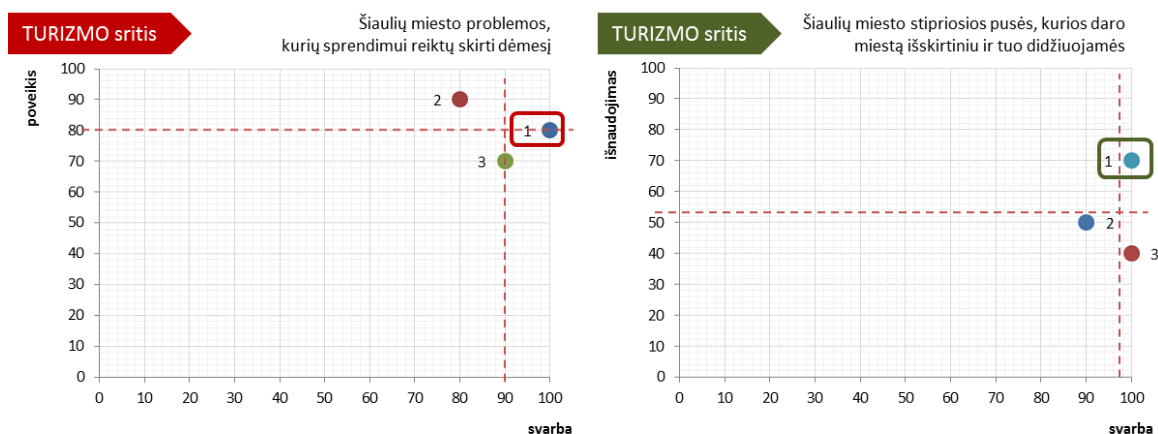
Labai svarbu kurti ir įgyvendinti turizmo plėtros projektus, kurti naujus turizmo maršrutus, atnaujinti esamus objektus, erdves Šiaulių mieste – tai skatintų atvykti šalies ir užsienio keliautojus, skatintų smulkųjų verslą, kurtų patrauklų miesto įvaizdį.

Turizmo sektoriaus plėtra yra tiesiogiai susijusi su Šiaulių miesto ekonomine plėtra, t. y. generuojamas Šiaulių miesto atvykstamasis turizmas ir tokiu būdu stimuliuojama ekonomika, skatinanti žmonių užimtumą bei privačių turizmo paslaugų teikėjų pajamas. Teikiamų turizmo paslaugų plėtros skatinimas, miesto žinomumo vietos ir užsienio turizmo rinkose didinimas garantuos atvykstamojo turizmo srautų augimą, miesto sėkmingą prisistatymą ir įvaizdį vietiniu bei tarptautiniu mastu.

2.6. Turizmo srities apibendrinimas

Šiaulių miesto turizmo srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Nėra turizmo strategijos (trūksta visų įstaigų bendro sutarimo dėl prioritetinių turizmo vystymo kryptių (kultūrinis - pažintinis, sakralinis, sporto turizmas).
2. Nėra turizmo rinkodaros ir viešinimo koncepcijos (trūksta konkurencingų turizmo produktų ir paslaugų suteikiant pilną turizmo paketą - objektas, maitinimas, nakvynė, pramogos).
3. Nepilnai pritaikyta turizmo infrastruktūra (trūksta autobusų parkavimo aikštelių su WC, informacinių stendų Šiaulių m. Prisikėlimo aikštėje).

Šiaulių miesto turizmo srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Muziejai su ekspozicijomis ir edukacinėmis programomis (lietuvių, rusų ir anglų kalbomis; yra 11 skirtingo profilio muziejų).
2. Patogi geografinė padėtis (Ryga - Vilnius - Kaunas – pajūrys) turistų srautams (piligrimų kelio ir kt. tranzitas, nakvynė, maitinimas, pramogos ir prekybos centrai).
3. Tarptautinių renginių kokybė, sporto infrastruktūra, taip pat tarpinstitucinis bendradarbiavimas renginių metu pateikiant turistinių paslaugų paketą - atidaryti muziejai, ekskursijos pagal renginio temą.

3. ŠVIETIMAS IR SPORTAS

3.1. Švietimo įstaigų tinklas

2015 m. liepos 31 d. Šiaulių m. savivaldybėje veikė 110 formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigų.

Bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkymas buvo vykdomas vadovaujantis Šiaulių miesto savivaldybės tarybos patvirtintais 2005-2012 ir 2012-2015 metų bendraisiais pertvarkos planais, kuriais siekta sukurti mieste optimalų, vykdančių įvairias ugdymo programas mokyklų tinklą, gerinti ugdymo sąlygas ir ugdymo (-si) kokybę, racionaliau naudoti švietimui skirtas lėšas ir kt. Šiaulių m. išaugo gimnazijų skaičius (2005 m. – 3, 2015 m. – 12) bei nuo 2011 m. atsirado 11 progimnazijų, kurių šiai dienai jau 14. To pasekoje sumažėjo vidurinių bei pagrindinių mokyklų, t. y. 2005 m. veikė 13 vidurinių mokyklų, o 2015 m. – 0; 2005 m. veikė 8 pagrindinės mokyklos, o 2015 m. – 4.

2012 m. 39 proc. mokyklų nesiekė minimalios mokinių skaičiaus ribos pagal optimalios mokyklos sampratą (pradinė mokykla – 220, progimnazija – 380, gimnazija – 450 mokinių), o 2015 m. – 25 proc. Padaugėjo mokyklų, kuriose pagal vykdomas programas mokinių skaičiaus vidurkis klasėse atitinka Mokinio krepšelio metodikoje nustatytą vidurkį: pradinio ugdymo programą vykdančios (1-4 kl.) 2012 m. atitiko 26 proc., 2015 m. – 62,5 proc.; pagrindinio ugdymo programos I dalį vykdančios (5-8 kl.) 2012 m. atitiko 47 proc., 2015 m. – 53,9 proc.; pagrindinio ugdymo programos II dalį vykdančios (9-10 ir I-II gimn. kl.) 2012 m. atitiko 75 proc., 2015 m. – 100 proc.; vidurinio ugdymo programą vykdančios (11-12 ir III-IV gimn. kl.) 2012 m. atitiko 91 proc., 2015 m. – 88,9 proc. Savivaldybei pakanka Mokinio krepšelio lėšų. Pagal akredituotą vidurinio ugdymo programą mokosi visi 11-12 (III-IV gimn.) klasių mokiniai. Visiems mokiniams, turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, sudarytos sąlygos ugdytis specialiosiose mokyklose. Vienas kompiuteris 2015 m. tenka keturiems 5-12 klasių mokiniams (2012 m. – šešiems mokiniams).

2005-2015 m. savivaldybės pavaldumo švietimo įstaigų, vykdančių ikimokyklinio ugdymo programas, skaičius nekito. Buvo didinamas tik grupių skaičius.

Per visą analizuojamą laikotarpį suaktyvėjo neformalusis švietimas ir jo plėtra Šiaulių m., t. y. neformaliojo vaikų švietimo mokyklų ir formalųjį švietimą papildančių ugdymo mokyklų skaičius išaugo dvigubai: 2005 m. – 9, 2015 m. – 18. Šiandien dienai veikia net dvi neformaliojo suaugusiųjų švietimo mokyklos.

Šiaulių m. veikia profesinio mokymo įstaigos, kurios 2015 m. buvo dvi, ir švietimo pagalbos įstaiga.

Lentelė 3. Šiaulių m. sav. švietimo ir mokslo institucijos (2015-07-31)

	Skaičius
Iš viso	110
Aukštoji mokykla	3
Bendrojo ugdymo mokykla	36
Ikimokyklinio ugdymo mokykla	33
Kitas švietimo teikėjas	14
Kompetencijų vertinimo institucija	1
Mokslinių tyrimų institutas	-
Neformaliojo suaugusiųjų švietimo mokykla	2
Neformaliojo vaikų švietimo mokykla ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokykla	18
Profesinio mokymo įstaiga	2
Švietimo pagalbos įstaiga	1

Šaltinis. Atviros informavimo konsultavimo orientavimo sistemos (AIKOS duomenų bazė) informacija

Analizuojant švietimo ir mokslo institucijas pagal savivaldybes, grupes ir priklausomybę, pastebime, kad Šiaulių m. savivaldybėje 2013 m. veikė vos kelios nevalstybinės mokyklos: 1 bendrojo ugdymo ir 2 ikimokyklinio ugdymo mokyklos. Kai tuo tarpu Klaipėdos m. ir Kauno m. savivaldybėse buvo net keturis kartus daugiau, t. y. Kauno m. – 14, Klaipėdos m. – 6.

Lentelė 4. Švietimo ir mokslo institucijos pagal savivaldybes, grupes ir priklausomybę (2013-12-31)

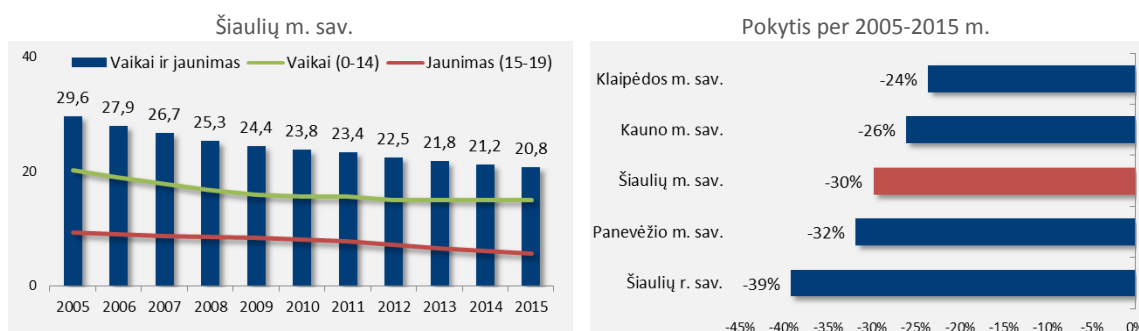
	Bendrojo ugdymo mokykla			Ikimokyklinio ugdymo mokykla		
	Nevalstybinė	Savivaldybės	Valstybinė	Nevalstybinė	Savivaldybės	Valstybinė
Kauno m. sav.	8	78	7	6	83	
Klaipėdos m. sav.	4	42	2	2	44	
Panevėžio m. sav.		26	1	1	29	
Šiaulių m. sav.	1	36	1	2	30	
Šiaulių r. sav.		24	1		9	

Šaltinis. Atviros informavimo konsultavimo orientavimo sistemos (AIKOS duomenų bazė) informacija

Vaikų ir jaunimo skaičiaus mažėjimas: nuo 2005 m. iki 2015 m. sumažėjo net 9000 vaikų ir jaunimo. Vaikų ir jaunimo skaičiaus mažėjimo priežastys yra neigiama natūrali kaita, migracija, ekonominė situacija šalyje ir daug kitų socialinių prielaidų.

Šiaulių m. savivaldybė turėjo vieną iš didžiausių vaikų ir jaunimo mažėjimo pokytį (-30 proc.), ją aplenkė Panevėžio m. (-32 proc.) ir Šiaulių r. (-39 proc.) savivaldybės. Tuo tarpu Klaipėdos m. ir Kauno m. savivaldybėse pokytis buvo 5 proc. mažesnis nei Šiaulių m. savivaldybėje.

Paveikslas 29. Vaikų ir jaunimo skaičiaus pokytis

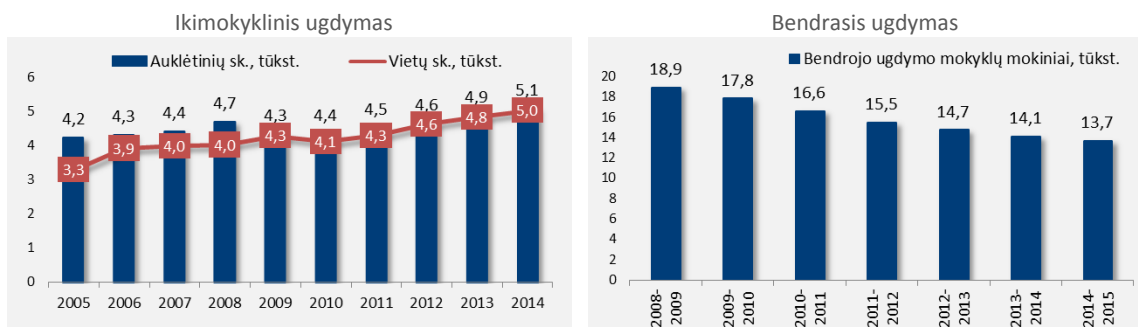

Šaltinis. Statistikos departamentas

Šiaulių m. savivaldybėje veikia 33 įstaigos, kuriose organizuojamas ikimokyklinis ugdymas. Nuolat yra analizuojamas vaikų lankomumas ir laisvų vietų atsiradimas, sprendžiami minėtų įstaigų užpildymo klausimai. Savivaldybėje pilnai tenkinamas ikimokyklinio ugdymo poreikis – visi pageidaujantys gali lankyti pasirinktą ikimokyklinio ugdymo įstaigą. 2005-2009 m. ikimokykliniame ugdyme auklėtinių skaičius buvo didesnis nei vietų skaičius, tačiau nuo 2010 m. situacija keitėsi (siejama gyventojų demografija, mažėjančių vaikų ir jaunimo skaičiumi), t. y. vietų skaičius panašiai atitiko auklėtinių skaičių: 2012 m. buvo 4,6 tūkst. auklėtinių ir 4,6 tūkst. vietų. Šiaulių m. savivaldybė atitinka tinkamai optimizuotą ikimokyklinio ugdymo įstaigų tinklą.

2014 m. duomenimis auklėtinių skaičius (5,1 tūkst.) buvo truputį didesnis nei vietų skaičius (5 tūkst.).

Paveikslas 30. Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas lankančių vaikų skaičius Šiaulių m. sav.

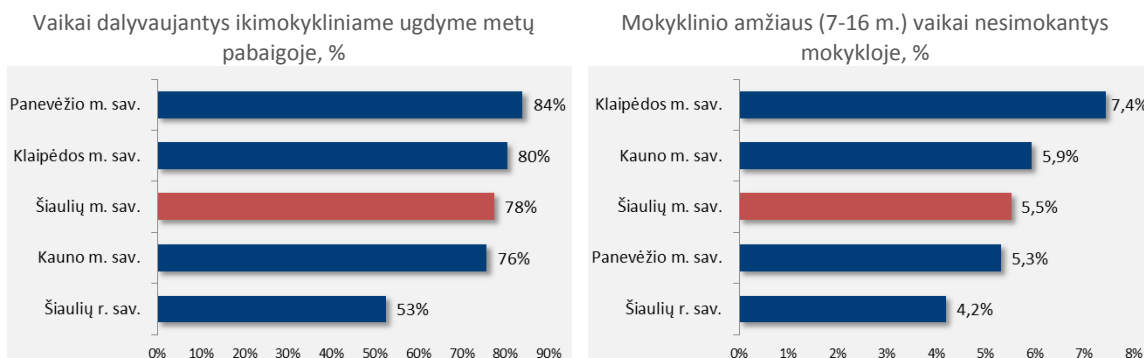
Šaltinis. Statistikos departamentas

2014-2015 mokslo metais Šiaulių m. savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 13,7 tūkst. mokinių. Lyginant su 2008-2009 mokslo metais, mokinių skaičius sumažėjo beveik trečdaliu (27 proc. arba 5,2 tūkst.). Nuo 2008-2009 m. iki 2014-2015 m. bendrojo ugdymo mokyklų skaičius buvo pakankamas ir talpino visus besimokančiuosius, tačiau mažėjant mokinių skaičiui, buvo optimizuotas bendrojo ugdymo mokyklų tinklas.

Šiaulių m. savivaldybė pagal vaikų, dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme, skaičių lyginant su kitomis miesto savivaldybėmis yra vidurinėje pozicijoje (78 proc.), t. y. ji lenkia Kauno m. savivaldybę (76 proc.). Tai rodo, kad pakankamai didelė vaikų dalis, kuri atitinka ikimokyklinio amžiaus grupę, nelanko šių įstaigų.

2014 m. Šiaulių m. nelankančių mokyklos vaikų, kurių amžius 7-16 metų, rodiklis buvo 5,5 proc. nuo visų to amžiaus vaikų. Didžiausias nelankomumas buvo Klaipėdos m. savivaldybėje (7,4 proc. vaikų, kurių amžius 7-16 metų). Mokyklinio amžiaus nesimokančių vaikų mokyklose priežastys yra migracijos problema (vaikai išvykę kartu su tėvais), socialinės problemos (rizikos šeimos ir jose gyvenantys vaikai). Specialiųjų poreikių turinčių mokinių dalis savivaldybėje panašiai atitinka šalies vidurkį: 2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje buvo 15,2 proc. nuo visų mokinių, o šalyje 12,6 proc.

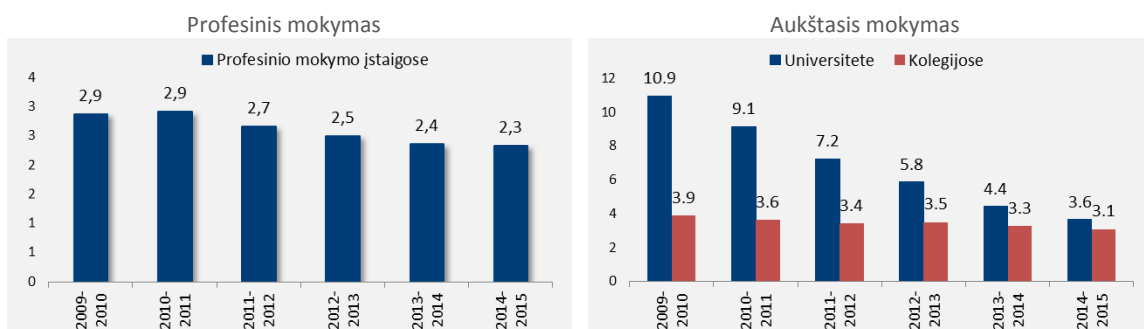
Paveikslas 31. Vaikų dalyvavimas švietime (2014)

Šaltinis. Statistikos departamentas

Šiaulių m. savivaldybėje profesinio mokymo paslaugas teikia 2 įstaigos. 2009-2011 mokslo metais mokinių skaičius profesinėje mokykloje siekė 2,9 tūkst. mokinių, t. y. 21 proc. daugiau nei 2014-2015 mokslo metais. Per šį laikotarpį priimamų mokinių skaičius sumažėjo nuo 2,9 iki 2,3 tūkst. mokinių.

Paveikslas 32. Profesinio ir aukštojo mokymo įstaigas lankančių studentų skaičius Šiaulių m. sav., tūkst.

Šaltinis. Statistikos departamentas

Labai ženklus studentų sumažėjimas pastebimas Universitete, t. y. nuo 10,9 tūkst. studentų 2009-2010 mokslo metais iki 3,6 tūkst. studentų 2014-2015 mokslo metais. Studentų mažėjimo pokytis analizuojamu laikotarpiu buvo net 70 proc.

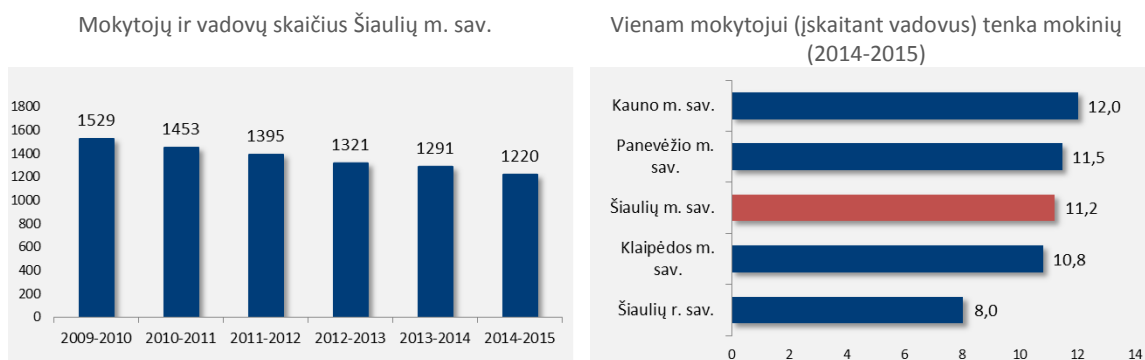
Tuo tarpu Šiaulių m. veikiančiose kolegijose (2 vnt.) analizuojamu laikotarpiu studentų skaičių mažėjo lėčiau dėl išaugusio kolegijų populiarumo (mažėjimo pokytis – 20 proc.).

3.2. Švietimo įstaigų personalas

Šiaulių m. savivaldybės administracijos duomenimis, švietimo įstaigose dirba 2345 pedagoginiai darbuotojai, šiame skaičiuje didžioji dalis dirba bendrojo ugdymo įstaigose.

Per 2009/2010-2014/2015 mokslo metų laikotarpį bendrojo ugdymo įstaigose mokytojų ir vadovų skaičius sumažėjo 20 proc. – nuo 1529 iki 1220. Vienam mokytojui (įskaitant vadovus) vidutiniškai tenka 11,2 mokiniai, t. y. panašiai kaip ir kitose analizuojamuose miesto savivaldybėse apie 11 mokinių.

Paveikslas 33. Bendrojo ugdymo įstaigų personalas

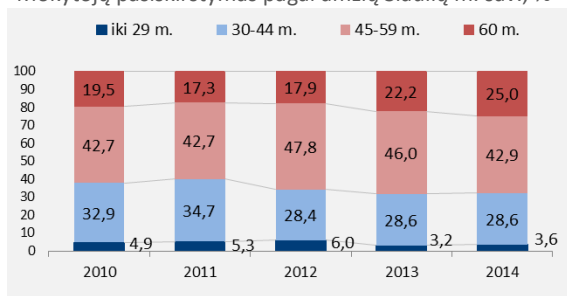
Šaltinis. Statistikos departamentas

Šalyje akcentuojamos 2 pagrindinės su švietimo personalu susijusios problemos – personalo amžiaus struktūra bei kvalifikacija – aktualios ir Šiaulių m. savivaldybėje. 2014 m. duomenimis jaunų, iki 30 metų amžiaus, mokytojų dalis savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose sumažėjo 26,5 proc., t. y. nuo 2010 m. 4,9 proc. iki 2014 m. 3,6 proc. Gimnazijose, vidurinėse, pagrindinėse ir pradinėse mokyklose didžiausią dalį sudaro 45-59 metų amžiaus specialistai, beveik trečdalį mokytojų sudaro 30-44 metų amžiaus specialistai. Savivaldybės švietimo įstaigose daugėja 60 m. ir vyresnių mokytojų, t. y. 2010 m. buvo 19,5 proc., o 2014 m. – 25 proc. Lyginant su kitomis miesto savivaldybėmis Šiaulių m. savivaldybė turi didžiausią skaičių 60 m. ir vyresnių mokytojų, tačiau atitinka ir šalies vidutinį bendrojo lavinimo dalykų mokytojų amžiaus vidurkį (49-50 m.). Mažiausiai vyresnio amžiaus pedagogų turi Klaipėdos m. savivaldybė (16,7 proc.).

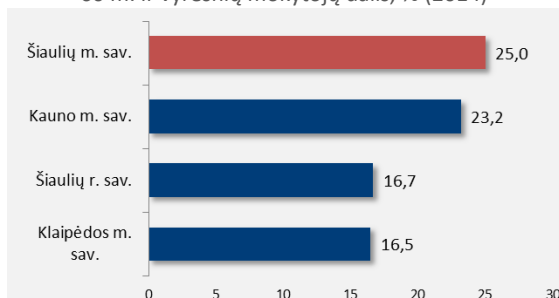

Paveikslas 34. Bendrojo lavinimo dalykų mokytojų amžius

Mokytojų pasiskirstymas pagal amžių Šiaulių m. sav., %

60 m. ir vyresnių mokytojų dalis, % (2014)

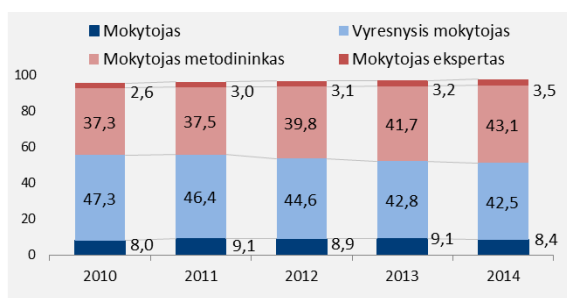

Šaltinis. ŠVIS

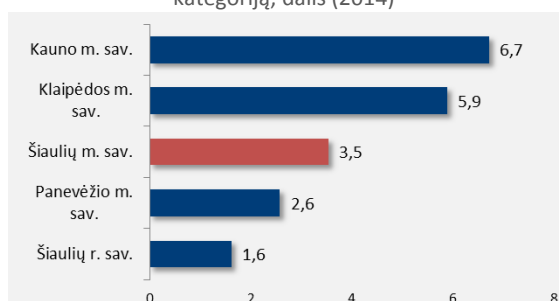
Per 2010-2014 m. laikotarpį mokytojų pasiskirstymas pagal mokytojo kvalifikacinę kategoriją neturėjo labai didelių pokyčių, t. y. 2014 m. mokytojų metodininkų buvo 43,1 proc., vyresniųjų mokytojų – 42,5 proc., mokytojų – 8,4 proc., mokytojų ekspertų – 3,5 proc. Didžiausia mokytojų ekspertų dalimi pasižymi Kauno m. (6,7 proc.) ir Klaipėdos m. (5,9 proc.) savivaldybės. Šiaulių m. savivaldybė lenkia tik Panevėžio m. (2,6 proc.).

Paveikslas 35. Mokytojų pasiskirstymas pagal mokytojo kvalifikacinę kategoriją, %

Pasiskirstymas Šiaulių m. sav.

Mokytojų, turinčių mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, dalis (2014)

Šaltinis. ŠVIS

Darbo krūvio pasiskirstymas tiek bendrojo ugdymo, tiek profesijos mokytojų yra tolygus ir netgi mažesnis nei šalyje, t. y. vidutinis, bendrojo ugdymo dalykų mokytojui tenkančių visų rūšių darbo valandų skaičius per savaitę Šiaulių m. 2014 m. – 30,2 val., šalyje – 45,2 val.; vidutinis profesijos mokytojui tenkančių visų rūšių darbo valandų skaičius per savaitę Šiaulių m. 2014 m. – 22,8 val., šalyje – 25 val.

Galima daryti išvada, kad amžius didesnė problema bendrojo ugdymo mokyklose. Profesinio mokymo vyresniųjų mokytojų dalis 61,2 proc. (nesiekia šalies vidurkio), o bendrojo ugdymo beveik 68 proc. (viršija šalies vidurkį). Profesinėse

mokymo įstaigose didesnė problema yra mokytojų kaita, t. y. 8,5 mokytojų kaitos lygis ir viršija šalies vidurkį – 6,3.

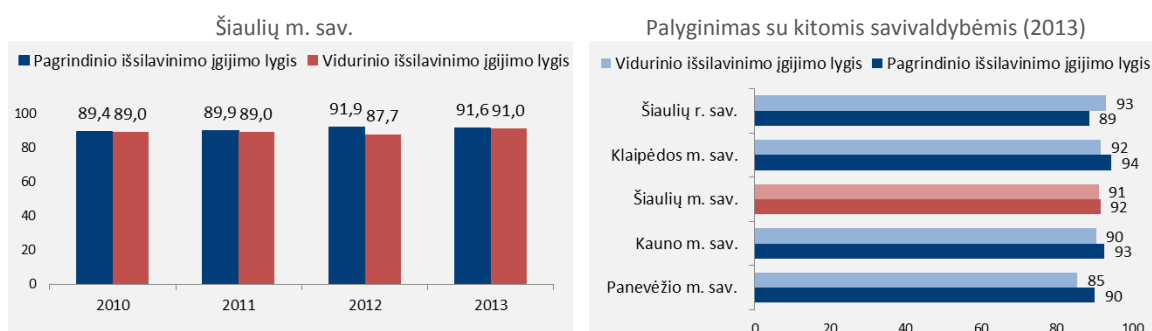
3.3. Mokymosi rezultatai

Šiaulių m. savivaldybėje, analizuojant periodą nuo 2010 m. iki 2013 m., pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių dalis padidėjo nuo 89,4 proc. iki 91,6 proc., atitinkamai sumažėjo pagrindinio išsilavinimo neįgijusių mokinių dalis – nuo 10,6 proc. iki 8,4 proc. Vidurinį išsilavinimą 2013 m. Šiaulių m. savivaldybėje įgijo 91 proc., brandos atestato negavo 9 proc. mokinių. Per 2010-2013 m., besimokiusiųjų, tačiau vidurinio išsilavinimo neįgijusių, mokinių dalis sumažėjo nuo 11 proc. iki 9 proc.

Pagrindinio išsilavinimo įgijimo lygis skaičiuojamas 10-os klasės mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą (gavusi pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą) dalis nuo bendro 10 klasės mokinių skaičiaus, atitinkamai ir vidurinio išsilavinimo įgijimo lygis.

2013 m. pagrindinio ir vidurinio išsilavinimo įgijimo lygis Šiaulių m. savivaldybėje buvo panašus su kitomis lyginamosiomis miesto savivaldybėmis. Pagal pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių skaičių Šiaulių m. savivaldybė atsiliko nuo Kauno m. savivaldybės (1 procentiniu punktu) ir nuo Klaipėdos m. savivaldybės (2 procentiniais punktais), tačiau atitiko šalies vidurkį – 92 proc. Pagal vidurinį išsilavinimą įgijusių mokinių skaičių viršijo šalies vidurkį (2013 m. vidurinio išsilavinimo įgijimo lygis šalyje buvo 89,2 proc.) bei aplenkė Kauno m. (90 proc.) ir Panevėžio m. (85 proc.) savivaldybes.

Paveikslas 36. Išsilavinimo lygio įgijimas

Šaltinis. ŠVIS

Vertinant brandos egzaminų išlaikymo rodiklius 2014 m. Šiaulių m. abiturientų dalis nuo visų laikusiųjų egzaminus viršijo šalies vidurkį pagal gavusių 91-100 brandos egzamino įvertinimo balų, t.y. užsienio kalba puikiai išlaikė 19,4 proc. abiturientų, informacines technologijas – 34,9 proc., matematika – 8,3 proc. ir t.t. Didžiausia abiturientų, gavusių 0-10 brandos egzamino įvertinimo balų, dalis buvo lietuvių kalbos egzamine, t.y. 11,1 proc. (šalies vidurkis 10,1 proc.).

Lentelė 5. Brandos egzaminų įvertinimas 2014 m.

	Abiturientų, gavusių 0-10 brandos egzamino įvertinimo balų, dalis		Abiturientų, gavusių 91-100 brandos egzamino įvertinimo balų, dalis	
	Šiaulių m. sav.	Lietuvos vidurkis	Šiaulių m. sav.	Lietuvos vidurkis
Biologija	3,3	4,4	9,1	9,0
Chemija	0,0	3,9	8,8	5,2
Fizika	0,9	4,5	8,6	7,0
Geografija	2,8	2,2	2,4	1,4
Informacinės technologijos	0,9	5,7	34,9	20,0
Istorija	0,8	0,7	3,4	3,3
Lietuvių kalba	11,1	10,1	6,7	6,2
Matematika	6,5	9,0	8,3	6,4
Užsienio kalba	0,1	0,3	19,4	17,8

Šaltinis. ŠVIS

Mokslo tęsimo lygis per analizuojamą laikotarpį sumažėjo, t.y. mokslo tęsimo lygis po 10 klasės – 13 proc., mokslo tęsimo lygis baigus 12 –a klasių – 8,2 proc. Mokslo tęsimo lygis po 10 klasės 3,7 procentiniai punktais padidėjo bendrojo ugdymo mokyklose, tačiau 3,7 proc. sumažėjo profesinėse mokyklose. Tačiau pabaigus bendrojo ugdymo mokyklas po 12-os klasės padidėjo stojančiųjų dalis į profesines mokyklas (4,2 proc.).

Lentelė 6. Mokslo tęsimo lygis, %

	Šiaulių m. sav.				Lietuvos vidurkis
	2010	2011	2012	2013	2013
Mokslo tęsimo lygis po 10 klasės	92,8	95,2	96,5	79,7	91,1
Iš jų:					
bendrojo lavinimo mokyklose	86,3	89,3	91,7	90,0	82,1
profesinėse mokyklose	13,7	10,7	8,3	10,0	17,9
Mokslo tęsimo lygis baigus 12-a klasių	70,8	70,9	71,1	62,6	70,2
Iš jų:					
profesinėse mokyklose	7,2	6,7	7,8	11,4	12,6
kolegijose	32,7	32,0	31,3	34,6	31,6
universitetuose	60,1	61,4	60,9	54,0	55,8

Šaltinis. ŠVIS; * Mokinių, baigusį atitinkamą klasę ir tais pačiais metais tęsiančių mokslą santykis su bendru abiturientų skaičiumi; ** Tęsiančių mokslą mokinių/abiturientų skaičiaus pasiskirstymas pagal mokymo įstaigos tipą

Išaugo stojančiųjų skaičius ir į kolegijas, t. y. 2010 m. – 1,9 proc. Kiek kitokia situacija su Šiaulių universitetu, kuriame net 6,1 procentinio punkto sumažėjo stojančiųjų abiturientų.

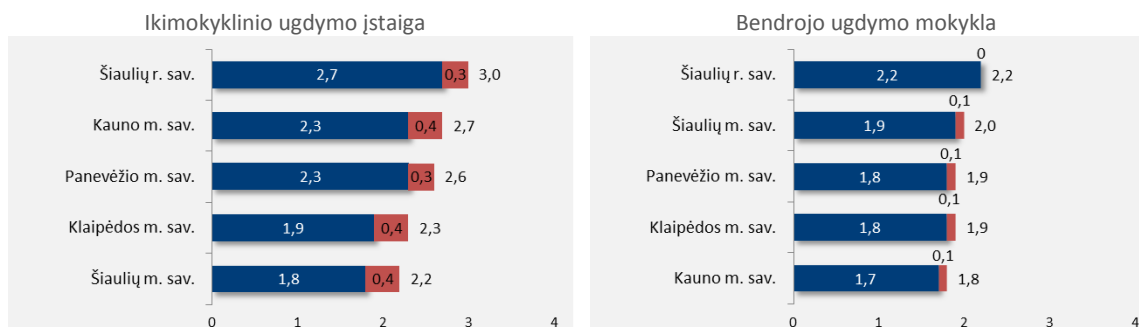
3.4. Finansavimas ir aprūpinimas

Savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklos finansuojamos iš dviejų pagrindinių šaltinių: valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos (mokinio krepšelis) ir savininko teises ir pareigas įgyvendinančios Savivaldybės asignavimų (ugdymo aplinkos lėšos). Mokinio krepšelio lėšos naudojamos ugdymo reikmėms, o Savivaldybė išlaiko mokyklos pastatus ir aptarnaujantį personalą, vežioja mokinius, aprūpina mokyklą baldais ir kitu inventoriumi.

2013 m. duomenimis Šiaulių m. savivaldybėje vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui teko 2 tūkst. Eur, šiame skaičiuje 1,9 tūkst. eurų sudarė mokinio krepšelio lėšos, 0,1 tūkst. eurų aplinkos lėšos. Lyginant su miesto savivaldybėmis, Šiaulių m. savivaldybėje vidutinis vieno mokinio bendrojo ugdymo finansavimas yra didesnis nei Klaipėdos m. (1,9 tūkst. Eur), Kauno m. (1,8 tūkst. Eur) ir Panevėžio m. (1,9 tūkst. Eur) savivaldybėse.

2013 m. duomenimis Šiaulių m. savivaldybėje vienam ikimokyklinio ugdymo mokyklos mokiniui teko 2,2 tūkst. Eur, šiame skaičiuje 1,8 tūkst. Eur sudarė mokinio krepšelio lėšos, 0,4 tūkst. Eur aplinkos lėšos. Lyginant su miesto savivaldybėmis, Šiaulių m. savivaldybėje vidutinis vieno mokinio ikimokyklinio ugdymo finansavimas yra mažiausias lyginant su Klaipėdos m. (2,3 tūkst. Eur), Kauno m. (2,7 tūkst. Eur) ir Panevėžio m. (2,6 tūkst. Eur) savivaldybėmis.

Paveikslas 37. Švietimo finansavimas (vienam besimokančiam asmeniui teko lėšų), tūkst. Eur (2013)

Šaltinis. Statistikos departamentas

2013 m. Šiaulių m. savivaldybėje vienam mokiniui tenka 12,6 m² bendro mokyklos ploto, t. y. mažiau nei šalies vidurkis (13,4 m²). Šiaulių m. savivaldybėje mokymosi patalpų ploto vienam mokiniui taip pat teko mažiau lyginant su šalies vidurkiu (5,1 m²) - 4,3 m².

2012 m. duomenimis savivaldybėje 75 proc. nuo visų mokyklų (šalies vidurkis 71,5 proc.) sudaro mokyklos, turinčios savo bibliotekas ir skaityklas. Net 95 proc. mokyklų turi sporto salę ir pusę mokyklų, esančių Šiaulių m. turi savo sporto aikštyną. Šiaulių m. savivaldybėje nuo 2011 m. iki 2013 m. išaugo vežiojamų į mokyklą mokinių dalis, t.y. nuo 6,5 proc. iki 7,6 proc. Tačiau tai pakankamai maža vežiojamų mokinių dalis lyginant su šalies vidurkiu 21,5 proc. Tai rodo, kad mieste švietimo įstaigų tinklas tinkamai išdėstytas ir pasiekiamas mokiniams pėsčiomis arba yra pakeliui tėvams vykstant iš namų darbą.

Pagal materialinę bazę Šiaulių m. savivaldybės mokyklos 2014-2015 m. yra pakankamai aprūpintos ar apsirūpinusios tiek vertinant pastatų būklę, tiek informacinių technologijų galimybes, t.y. mokyklose naudojamos 180 interaktyvios lentos, 682 daugialypės terpės projektoriai, 35 mokyklose veikia belaidžio (Wi-Fi) interneto tinklas ir t. t.

2014-2015 m. duomenimis iš viso naudojama virš 3000 kompiuterių: specialiosios kompiuterių klasės ir (arba) informatikos kabinetuose, įvairių dalykų kabinetuose ir klasėse, mokyklos bibliotekoje ir skaitykloje, mokytojų kambariuose, kitose tik mokytojams skirtose patalpose, mokyklos administracijos kabinetuose ir kitos mokyklos patalpose.

Lentelė 7. Mokyklų būklės įvertinimas Šiaulių m. savivaldybė, 2014-2015 m.

Mokykla sistemingai taiko kokybės valdymo sistemą (0-ne, 1-taip)	34
Mokyklos pastatai priklauso I ar II grupei (0 - ne, bent vienam pastatui reikalingas kapitalinis remontas; 1 taip, visi pastatai geros būklės)	26
Mokykla turi higienos pasą (0-ne, 1-taip)	31
Elektroninis dienynas (0-nenaudojamas, 1-naudojamas)	33
Interaktyvios lentos (vnt.)	180
Daugialypės terpės projektoriai (vnt.)	682
Mokyklos prisijungimo prie Interneto greitis 512 Kbps ir daugiau (0-ne, 1-taip)	36
Mokykloje veikia belaidžio (Wi-Fi) interneto tinklas (0-neveikia, 1-veikia)	35
Mokykla naudoja virtualią mokymosi aplinką* (0-nenaudoja, 1-naudoja)	12

*Mokinių ugdymui naudojama virtuali mokymosi aplinka (MOODLE, ItsLearning, Edmodo ir kt.)

Šiaulių m. savivaldybė aktyviai dalyvauja švietimo projektinėje veikloje. 2010-2015 m. įstaiga dalyvavo įgyvendinant nacionalinius švietimo projektus:

- „Regioninių švietimo valdymo informacinių sistemų plėtra ir švietimo politikos analizės specialistų kompetencijos tobulinimas“;
- „Išimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“;
- „Besimokančių mokyklų tinklai“;
- „Jaunimo mokyklų aplinkos pritaikymas“;
- „Bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekų modernizavimas“;
- „Bendrojo lavinimo mokyklų modernizavimas“;
- „Technologijų, menų ir gamtos mokslų infrastruktūra“;
- „Pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių specialiųjų pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų darbo aplinkos modernizavimas“;
- „Lyderių laikas 2“;
- „Pradinio ugdymo tobulinimas“;
- „Kuriame Respubliką: visuomenės pilietinio veikimo kompetencijų ugdymas“;
- „Ugdymo karjerai infrastruktūros bendrajame ugdyme ir profesiniame mokyme sukūrimas ir plėtra“;
- „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas, II etapas“.

Be to, Šiaulių m. savivaldybės švietimo įstaigos aktyviai dalyvavo ir dalyvauja Šiaurės Ministrų tarybos programoje „Nordplus“, Švietimo mainų paramos fondo ir EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų programose, skatinančiose tarptautinį švietimo įstaigų bendradarbiavimą, naujovių ir gerosios patirties sklaidą.

3.5. Neformalus švietimas ir jaunimo užimtumas

Neformalusis vaikų švietimas suteikia ugdymosi alternatyvas, nukreiptas į socialinių, bendrųjų kompetencijų, gebėjimų ugdymą, saviraiškos poreikių tenkinimą bei asmenybės tobulėjimą. Neformaliojo vaikų švietimo sričiai šiuo metu priskiriama tiek vaikų ir jaunimo organizacijų, vaikų ir jaunimo klubų, laisvalaikio centrų veikla, tiek

muzikos, meno, dailės, sporto ir kitų panašių mokyklų veikla. Neformalusis vaikų švietimas yra savarankiška savivaldybių funkcija.

2014-2015 m. m. mieste 82 neformaliojo vaikų švietimo programos vykdė 32 teikėjai (ne tik vaikų švietimo mokyklos ir formalųjį švietimą papildančios mokyklos, bet ir bendrojo ugdymo mokyklos).

2012 m. vasario mėn. buvo atlikta Šiaulių miesto savivaldybės įstaigų, vykdančių neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) programos, ir jose ugdomų vaikų skaičiaus analizė. Analizės rezultatai parodė, kad iš viso Šiaulių miesto švietimo įstaigose pagal įvairias programas buvo ugdomi 6833 unikalūs vaikai (nesvarbu, kiek atskirų programų jie lankė). Iš jų: 6055 vaikai (88,6 proc.) lankė vieną programą, 706 vaikai (10,3 proc.) buvo pasirinkę po 2 programas; 67 vaikai buvo pasirinkę po 3 programas; 5 – po keturias. Iš viso NVŠ programų sąrašuose buvo 7688 vaikai. Iš jų – iš Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų 5778 (85 proc.); iš kitų savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų – 239 (3 proc.); ikimokyklinio amžiaus ir priešmokyklinio ugdymo grupių vaikai – 503 (7 proc.); jau baigę mokyklą – 313 (5 proc.). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad NVŠ mokyklas lanko 38 proc. visų bendrojo ugdymo mokyklų 1-12 kl. mokinių. NVŠ mokyklų programose, kurios skirtos gabiems mokiniams, dalyvavo 3493 (45 proc.) ugdytiniai; programose, kurios skirtos bendriesiems asmenybės įgūdžiams ugdyti, dalyvavo 4167 (54 proc.) ugdytiniai; neįgaliesiems skirtose programose – 28 (0,4 proc.) ugdytiniai.

Tais pačiais metais buvo atliktas ir NVŠ įstaigų lankomumo tyrimas. Siekta išsiaiškinti, į kokią dalį užsiėmimų (nuo visų jam parklausančių pagal programą užsiėmimų) per vieną savaitę ateina vaikas. Rezultatai parodė, kad vidutinis užsiėmimų lankomumo procentas Šiaulių miesto savivaldybėje siekia beveik 80 proc. Tyrimas atskleidė dar vieną tendenciją, atskleidžiančią tai, kad rečiau užsiėmimus lanko tie vaikai, kurie dalyvauja dviejose formalųjį švietimą papildančio ugdymo programose (pvz. muzikos ir sporto), nes tokių programų savaitinių valandų skaičius, kartu sudėjus, dažnai siekia net 20 valandų per savaitę.

2013 metais Šiaulių miesto savivaldybė iš 6 % Mokinio krepšelio lėšų –818 tūkst. Lt skyrė neformaliajam švietimui – vienam vaikui 12 Lt per mėn. (vidutiniškai 6105 vaikams). 2014 metais neformaliajam vaikų švietimui skiriamos Mokinio krepšelio lėšos buvo didinamos – skirta 989,0 tūkst. Lt, t. y. po 14 Lt vaikui per mėnesį. Tokiu

būdu atsirado daugiau galimybių vaikų saviraiškai po pamokų. Gerėja ir neformaliojo vaikų švietimo programų kokybė.

2011 m. Šiaulių miesto savivaldybės taryba patvirtino „Mokinio krepšelio lėšų neformaliajam vaikų švietimui paskirstymo ir naudojimo tvarkos aprašą“. Pradėtas įgyvendinti savivaldybės NVŠ įstaigų finansavimo modelis „pinigai paskui vaiką“.

2014 m. Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu patvirtintas „Ugdymo lėšų, skiriamų iš savivaldybės biudžeto neformaliajam švietimui, apskaičiavimo ir naudojimo tvarkos aprašas“, o Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimu patvirtinti ugdymo lėšų neformaliajam švietimui dydžiai. Kiekvienais metais savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu nustatomas maksimalus skaičius asmenų, ugdomų pagal NVŠ programas. 2015 metais, panaudojant elektroninį mokinio pažymėjimą, Šiauliuose pradėta diegti elektroninė Neformaliojo švietimo ir mokamų paslaugų apskaita įstaigose, vykdančiose neformalųjį švietimą.

2013 metais savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintas Neformaliojo vaikų švietimo mokyklų išorės vertinimo tvarkos aprašas, kuriuo vadovaudamosi visos neformaliojo švietimo mokyklos kasmet atlieka savo įstaigos veiklos įsivertinimą pagal nustatytus kriterijus ir teikia ataskaitas kuriojamam skyriui.

Lentelė 8. 2014-2015 mokslo metų neformaliojo vaikų švietimo programų sąrašas.

Nr.	Įstaiga	Neformaliojo vaikų švietimo programa
1.	Jaunųjų gamtinių centrų	1. Žirgininkų ugdymo programa. 2. Zoologinio ugdymo programa. 3. Gamtinio kūrybinio ugdymo programa. 4. Saugios ir sveikos gyvensenos ugdymo programa.
2.	Jaunųjų turistų centras	1. Pagrindinė orientavimosi sporto ugdymo programa. 2. Kryptinga orientavimosi sporto ugdymo programa. 3. Pagrindinė turizmo ugdymo programa. 4. Kryptinga turizmo ugdymo programa. 5. Pagrindinė kraštotyros ugdymo programa. 6. Kryptinga kraštotyros ugdymo programa.
3.	Jaunųjų technikų centras	1. Pradinių techninių įgūdžių ugdymo programa. 2. Pagrindinė techninio sporto ugdymo programa. 3. Pagrindinė gamybinių techninių kompetencijų ugdymo programa. 4. Pagrindinė profesinių kompetencijų ugdymo programa. 5. Sveikos ir saugios gyvensenos ugdymo programa.
4.	„Juventos“ progimnazija	1. Pradinio muzikinio ugdymo programa. 2. Pagrindinio muzikinio ugdymo programa. 3. Kryptingo meninio ugdymo programa. 4. Kryptingo muzikinio ugdymo meno kolektyvuose programa.

Nr.	Įstaiga	Neformaliojo vaikų švietimo programa
5.	Dailės mokykla	1. Ankstyvojo dailės ugdymo programa. 2. Pradinio dailės ugdymo programa. 3. Pagrindinio dailės ugdymo programa. 4. Kryptingo dailės ugdymo programa.
6.	1-oji muzikos mokykla	1. Ankstyvojo muzikinio ugdymo programa. 2. Pradinio muzikinio ugdymo programa. 3. Pagrindinio muzikinio ugdymo programa. 4. Kryptingo muzikinio ugdymo programa.
7.	Dainų muzikos mokykla	1. Ankstyvojo muzikinio ugdymo programa. 2. Pradinio muzikinio ugdymo programa. 3. Pagrindinio muzikinio ugdymo programa. 4. Kryptingo muzikinio ugdymo programa. 5. Vaikų muzikinės saviraiškos ugdymo programa. 6. Jaunimo (nuo 13 iki 19 metų amžiaus) muzikinės saviraiškos ugdymo programa.
8.	„Dagilėlio“ dainavimo mokykla	1. Ankstyvojo muzikinio ugdymo programa. 2. Pradinio muzikinio ugdymo programa. 3. Pagrindinio muzikinio ugdymo programa. 4. Kryptingo muzikinio ugdymo programa.
9.	Moksleivių namai	1. Muzikinio ugdymo programa: 1.1. Ankstyvojo muzikinio ugdymo programa. 1.2. Pradinio muzikinio ugdymo programa. 1.3. Pagrindinio muzikinio ugdymo programa. 1.4. Kryptingo muzikinio ugdymo programa. 2. Teatrinio ugdymo programa: 2.1. Pradinio teatrinio ugdymo programa. 2.2. Pagrindinio teatrinio ugdymo programa. 2.3. Kryptingo teatrinio ugdymo programa. 3. Choreografijos ugdymo programa: 3.1. Ankstyvojo choreografinio ugdymo programa. 3.2. Pradinio choreografinio ugdymo programa. 3.3. Pagrindinio choreografinio ugdymo programa. 3.4. Kryptingo choreografinio ugdymo programa. 4. Dailės ir technologijų ugdymo programa: 4.1. Kryptinga dailės ugdymo programa. 4.2. Kryptinga technologijų ugdymo programa. 5. Saviraiškos ugdymo programa: 5.1. Vaikų saviraiškos ugdymo programa. 5.2. Jaunimo saviraiškos ugdymo programa. 5.3. Kryptinga kompetencijų ugdymo programa.
10.	Sporto mokykla „Atžalynas“	Dvikovinių ir vandens sporto šakų populiarinimas.
11.	Plaukimo mokykla „Delfinas“	Plaukimas – sportas, poilsis ir sveikata.
12.	Sporto mokykla „Dubysa“	Būsimieji olimpiečiai tarp mūsų.
13.	„Šiaulių futbolo akademija“	Futbolo vystymo programa.
14.	Sporto mokykla „Klevas“	Regbio ir žolės riedulio sporto šakų vystymas.
15.	Teniso mokykla	Teniso sporto šakos plėtra Šiauliuose.
16.	Lengvosios atletikos mokykla	Lengvosios atletikos sporto šakos populiarinimas ir plėtra.

Nr.	Istaiga	Neformaliojo vaikų švietimo programa
17.	VŠĮ Šiaulių krepšinio akademija „Saulė“	Krepšinininkų fizinis tobulėjimas ir meistriškumo didinimas“.
18.	VŠĮ „A. Sireikos krepšinio akademija“	„Atrask save krepšinyje“.
19.	Dainų progimnazija	1. Naujųjų medijų mokykla. 2. Šiuolaikinio šokio studija „Kosmėja“. 3. Liaudiškų šokių studija „Šermukšnėlė“. 4. Brass Bend „Dainai“
20.	Didždvario gimnazija	1. Vaikų ir jaunimo tautinių šokių ansamblis „Šėltinis“ (I-IV gimnazijos kl.). 2. Radijo klubas. 3. Dailės studija „Menų sintezė“.
21.	Gegužių progimnazija	1.Saviraiškos ir kūrybiškumo ugdymo programa „Meno sodas“. 2.Dailės ugdymo skyriaus pradinio dailės ugdymo programa
22.	Jovaro progimnazija	Meninio ugdymo programa „Jovarelis“: 1. Studija „Menas kurti“. 2. Vaikų ir jaunimo šokių kolektyvas „Šėltinis“ (1-8 kl.). 3. Dainavimo studija „Melodija“.
23.	Sauliaus Sondeckio menų gimnazija	1. Pradinio muzikavimo programa. 2. Pagrindinio muzikavimo programa.
24.	„Romuvos“ progimnazija	Meninio ugdymo programa „Menų akademija“.
25.	„Romuvos“ gimnazija	1.Verslumo ir socialinių įgūdžių ugdymo programa „Verslumo raktas“. 2. Pučiamųjų instrumentų ansamblis „Romuva“. 3. „Taikomieji amatai“.
26.	Salduvės progimnazija	Saviraiškos ir kūrybiškumo programa „Sūkurys“: 1. Liaudiškų šokių grupė „Sūkurėlis“. 2. Šiuolaikinių šokių grupė „Modus Vivendi“. 3. Salduvės skautų draugovė. 4. „Menas angliškai“. 5. Mados teatras.
27.	„Saulėtekio“ gimnazija	Medijų, meninės bei sportinės krypties programa „Jaunimo slėnis“: 1. Medijų studija „Jaunasis žurnalistas“. 2. Vaidybos studija „Voratinklis“. 3. Technologijų ir dailės studija „Pasidaryk pats“. 4. Sporto ir choreografijos studija „Sportiečių mokykla“.
28.	Normundo Valterio jaunimo mokykla	1.„Sportinė mozaika“. 2. „Mokausi vairuoti“. 3. „Ne viskas iš karto“
29.	„Sandoros“ progimnazija	„Socialinių įgūdžių lavinimo mokyklėlė“.
30.	Simono Daukanto gimnazija	„Keramikos meno studija“.
31.	Medelyno progimnazija	Socialinių įgūdžių ugdymo programa „Mano kelias“.
32.	„Santarvės“ vidurinė mokykla	1.„Tapyba ant audinio“. 2. „Lėlių gamyba“. 3. „Knygų rišimas ir rankdarbiai iš popieriaus“ 4. „Domovionok“ 5. „Robotika“

Šaltinis. Šiaulių m. savivaldybė.

2015 metais, panaudojant elektroninį mokinio pažymėjimą, Šiauliuose pradėta diegti elektroninė Neformaliojo švietimo ir mokamų paslaugų apskaita įstaigose, vykdančiose neformalųjį švietimą.

3.6. Jaunimas

Šiaulių m. savivaldybės situacija unikali tuo, kad ši šiaurės Lietuvos savivaldybė yra apskrities traukos centras, kuriame sutelktos visos pagrindinės kultūros, sveikatos, švietimo ir kt. įstaigos. Šiaulių m. savivaldybę administraciniu požiūriu gaubia Šiaulių r. savivaldybė, iš kurios jauni žmonės daugiausiai migruoja į Šiaulių m. savivaldybės teritoriją.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012 m. šalyje gyveno 719564 jauni žmonės nuo 14 iki 29 metų, kai 2011 m. - 746448 tokio pat amžiaus jaunų žmonių, iš jų buvusioje Šiaulių apskrityje 2011 m. gyveno 75474, o 2012 m. - 78212 jaunų žmonių nuo 14–29 m. Tai apie 10 proc. visų šalies jaunų žmonių nuo 14–29 m. Jaunų žmonių pokytis Šiaulių apskrityje toks pats, kaip Respublikos mastu – apie -3,5 proc. palyginus 2011 m. su 2012 m. duomenimis. Šiaulių m. savivaldybėje gyvena 26040 jaunų žmonių (14–29 m.), iš kurių 13052 vaikinai ir 12988 merginos, tai 3,7 proc. visų šalies gyventojų, ir 34 proc. Šiaulių apskrityje gyvenančių jaunų žmonių.

Remiantis Jaunimo reikalų departamento užsakytu ir 2010 m. atliktu tyrimu, Šiaulių miesto jaunimas daugiausiai problemų įvardija darbo, laisvalaikio, saugumo bei švietimo srityse. Vertinant pagrindines su darbu susijusias problemas, jaunimas išskiria:

- sunkumus įsidarbinti neturint patirties;
- sunkumus įsidarbinti jaunam, tik pabaigusiam studijas, žmogui;
- mažą darbo vietų skaičių;
- mažus atlyginimus.

Dauguma dirbančių savivaldybės jaunuolių yra dirbantys visą darbo dieną. Daugumai dirbančiųjų darbdaviai sudaro sąlygas mokytis ir tobulintis. Su problemomis darbe susidorojama pakankamai gerai.

Vertindami laisvalaikio situaciją, esminėmis problemomis Šiaulių miesto jauni žmonės įvardija:

- renginių, kultūrinės veiklos, sportinių užsiėmimų trūkumą;

- informacijos apie esamas veiklas stoką;
- pramogų, laisvalaikio praleidimo vietų stygių;
- vietų jaunimui susiburti nebuvimą;
- didelį mokymosi krūvį nepaliekantį laiko laisvalaikiui.

Lėšos yra pagrindinis rodiklis, kuris riboja jaunimo laisvalaikio realizavimo galimybes. Tai ypač aktualu vyresnio amžiaus jaunuoliams, turintiems daugiau išlaidų kitoms reikmėms (būstas, vaiko priežiūra ir t.t.).

Vertindami saugumo situaciją savivaldybėje, jauni žmonės įvardija:

- nesaugumą gatvėse;
- patyčias;
- vandalizmą ir nusikalstamumą.

Saugumą jaunimas vertina prastai, taip pat duomenys rodo, jog alkoholio vartojimas yra labiausiai paplitęs žalingas jaunų žmonių įprotis. Jaunimas alkoholio vartojimą įvardija kaip vieną didžiausių bendraamžių problemų.

Per 2011 metus Šiaulių apskrities policijos komisariatų prevencijos padalinių pareigūnai nustatė 14830 (2010 m. – 15373, 2009 m. – 14682, 2008 m. – 13468) administracinių teisės pažeidimų, tai 543 pažeidimais arba 3,5 proc. mažiau nei praėjusiais metais tuo pačiu metu. Didžiąją dalį pažeidimų, t.y. 90,1 proc. arba 13363 pažeidimus, įvykdė suaugę asmenys ir 9,9 proc. arba 1467 pažeidimų – nepilnamečiai.

Šiaulių miesto savivaldybės jaunimas, vertindamas mokyklos aplinkos poveikį, išskiria tokius vyraujančius veiksnius:

- psichologinis ir fizinis smurtas;
- nedalykinių kompetencijų trūkumas mokytojams;
- didelis mokymosi krūvis;
- nedraugiškas bendravimas;
- nepatogus pamokų tvarkaraštis.

Atsižvelgiant į atliktus tyrimus, būtina didinti neformalaus ugdymo paslaugų prieinamumą ir įvairovę, atsižvelgiant į jaunų asmenų poreikius, sukurti su jaunimu dirbančių asmenų duomenų bazę, kad įvairios jaunimo organizacijos ir neformalios grupės turėtų galimybę prieiti prie tokios informacijos, kelti tokių asmenų kvalifikaciją,

pasitelkiant kitus savivaldybės darbuotojus, nacionalinių institucijų atstovus, taip pat savivaldybės svečius.

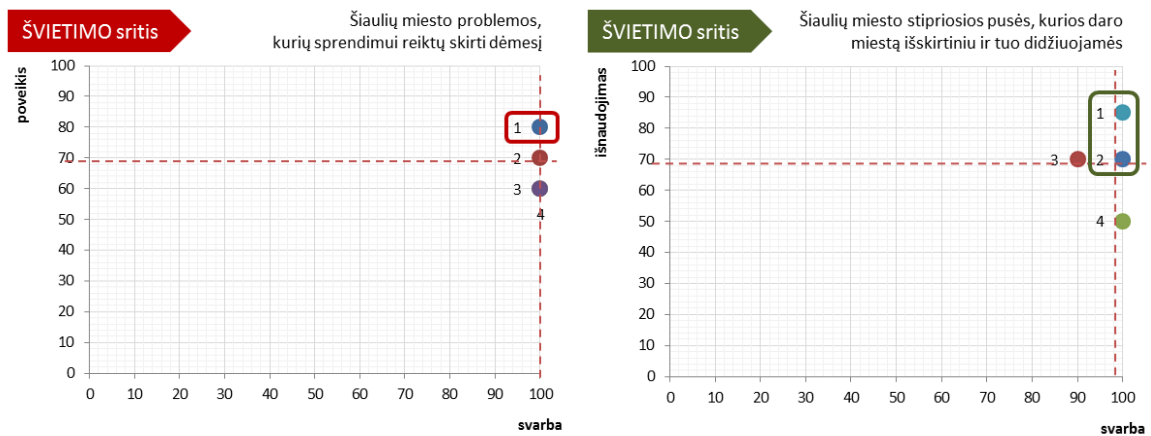
Visoms jaunimo problemoms spręsti siūlomos prioritetingos veiklos kryptys:

- sąlygų mokiniams sportuoti po pamokų (mokyklos salėje ar stadione) sudarymas, sporto užsiėmimų, būrelių organizavimo skatinimas;
- sąlygų išnaudoti mokyklos infrastruktūrą aktyviam jaunuolių laisvalaikio praleidimui sudarymas (aktų, sporto salės ir pan.);
- naujų jaunimo užimtumo formų kūrimas, į tai įtraukiant jaunimo atstovus;
- prevencinės veiklos gerinimas ir narkotinių medžiagų prieinamumo mažinimas;
- sveiko ir aktyvaus gyvenimo būdo propagavimas;
- profesinio orientavimo visuose lygmenyse, ypatingą dėmesį skiriant moksleiviams, stiprinimas;
- jaunimo politikos stebėsenos ir vertinimo sistemos diegimas.

3.7. Švietimo ir jaunimo sričių apibendrinimas

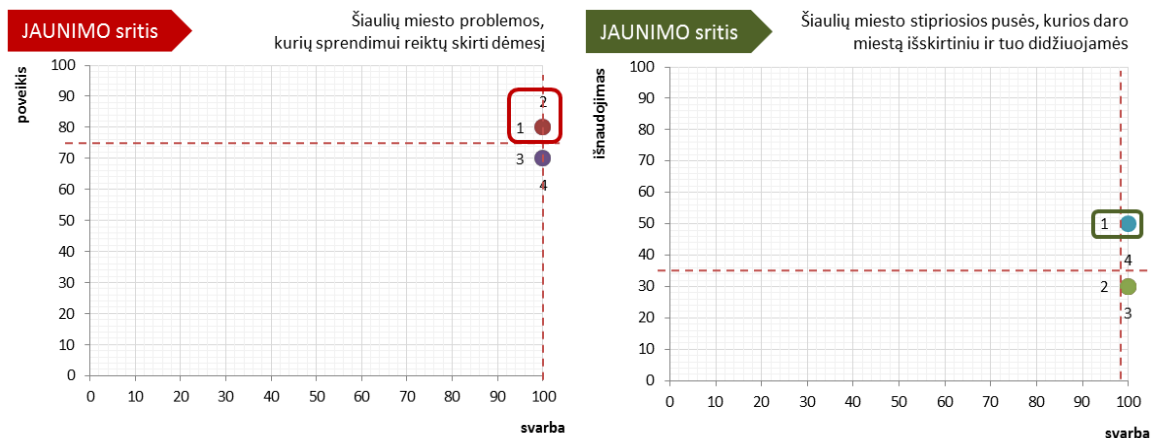
Šiaulių miesto švietimo srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Tobulintina švietimo įstaigų mokymo aplinka ir infrastruktūra (įstaigų patalpos, stadionų, laboratorijų, neformalaus ugdymo, suaugusiųjų švietimo, neįgaliesiems pritaikytos erdvės).
2. Stiprintina įvairių sričių partnerystė (švietimas/ mokslas - verslas - viešas sektorius).
3. Pozityvaus miesto įvaizdžio formavimas (patriotizmas, meilė miestui, miesto pažinimas) ir bendruomeniškumo stiprinimas (miesto bendruomenės sąveika įvairiose lygmenyse).
4. Šiaulių, kaip universitetinio miesto, stiprinimas (mokslinio potencialo pritaraukimas, infrastruktūros, finansinis stiprinimas, politinis palaikymas).

Šiaulių miesto švietimo srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Švietimo įstaigos atviros pokyčiams ir inovacijoms (3D klasė, neformalus ugdymas, kuratorių sistema, etatinis apmokėjimas, sektoriai mokymo centrai, autodromas, robotika), užtikrina lygias galimybes (neįgalumas, lytis, amžius, tautybė, rasė, religija, socialinė padėtis).
2. Savivaldybėje veikia visų tipo švietimo įstaigos (ikimoklinis, pradinis, pagrindinis (progimnazijos), vidurinis (gimnazijos), profesinis rengimas, kolegijos, universitetas, neformaliojo ugdymo įstaigos).
3. Aukšta pedagogų ir švietimo paslaugų teikėjų kvalifikacija (brandos egzaminų rezultatai aukštesni už respublikos vidurkį, neformalųjų ugdymą lankantys pripažįstami šalyje ir pasaulyje – “Dagilėlis”, Muzikos mokyklos, Sondeckio gimnazija ir mokyklos).
4. Rengiami visų kvalifikacijos lygmenų specialistai visoms pramonės, verslo, viešojo sektoriaus sritims (i-technologijų fizinių, biomedicinos, socialinių, humanitarinių, menų mokslo sričių specialistai, vadovai).

Šiaulių miesto jaunimo srities problemos, kurių sprendimui reikėtų skirti daugiausia dėmesio:

1. Nesaugumas gatvėse (perėjose, trūksta apšvietimo).
2. Trūksta miesto gyventojų poreikius atitinkančius dviračių ir pėsčiųjų takų, mieste esantys parkai nepritaikyti patogiam laisvalaikiui, mažai vaikų žaidimų bei sporto aikštelių.
3. Pramogų, laisvalaikio praleidimo vietų, vietų jaunimui susiburti stygius.
4. Neturime atviro jaunimo centro, kuriame būtų dėmesys skiriamas mažiau galimybių turinčiam, mažiau motyvuotam jaunimui, kuris dėl įvairių priežasčių neturi galimybių ar nenori įsitraukti į jaunimo veiklos pasiūlymus.
5. Jaunimas nėra skatinamas aktyviai įsitraukti į sprendimų priėmimą mieste, vietinės politikos klausimų gvildenimą. Nėra ugdomas pilietiškumas ir noras kurti savo mieste, todėl dauguma jaunuolių yra linkę ateitį sieti su kitais miestais ar net valstybėmis.

Šiaulių miesto jaunimo srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Jaunieji Šiaulių miesto verslininkai (Europos jaunimo savaitės renginys „Idėja+“ nugalėtoja „LE studijos“; Internetinis verslas „Gorila“; Vandens sporto ir pramogų parkas FoxSpot; VšĮ Išmanioji Mokykla ir kt.).
2. Kultūros (muzikos, šokio, meno) ir sporto atstovai („Dagilėlis“, chorai - „Gama“ ir „Chamelionas“, M. Levickis, A. Janonytė, „Ritmas kitaip“, Greta Jankauskaitė (Gjan), „Colours Of Bubbles“ ir kt.).

3. Profesinio rengimo centras, kuris yra vienas didžiausių profesinio rengimo centrų Lietuvoje.
4. Aukštojo mokslo sistema (Šiaulių universitetas, Šiaulių valstybinė kolegija, Šiaurės Lietuvos kolegija).
5. Aktyvusis jaunimas (aktyvios jaunimo organizacijos: Šiaulių jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“, vienijanti 14 aktyvių jaunimo organizacijų) ir jų veikla.

3.8. Sportas

Sporto įstaigų, klubų, organizacijų tinklas. 2005 metais Šiaulių mieste veiklą vykdė 8 sporto mokymo įstaigos: sporto mokykla „Atžalynas“, sporto mokykla „Dubysa“, plaukimo mokykla „Delfinas“, sporto mokykla „Klevas“, Lengvosios atletikos mokykla, Teniso mokykla, sporto mokykla „Saulė“ ir Kūno kultūros mokykla. Jose buvo kultivuojamos 25 sporto šakos, tarifikuotos 269 mokomosios grupės, sportavo 3348 sportininkai, dirbo 129 treneriai. 2005 metais mieste pagal registrą veiklą turėjo vykdyti 147 sporto klubai, tačiau statistines ataskaitas teikė tik 47 organizacijos, todėl žinoma, kad tuose sporto klubuose sportavo 4109 šiauliečių. 525 miestiečių užsiiminėjo sveikatingumo grupėse. Bendras sportuojančiųjų skaičius mieste – 7982 sportininkai.

2007 m. Šiaulių mieste sportinę veiklą vykdė jau 9 sporto mokymo įstaigos. Lyginant su ankstesniais metais veiklą vykdė 1 įstaiga daugiau, nes, siekdami įgyvendinti Lietuvos futbolo federacijos plėtros programą bei suvienyti visas futbolo sporto šaką plėtojančias organizacijas (sporto mokyklą, sporto klubus, viešąją įstaigą ir kt.) norėdami sukurti racionalią ir mobilią struktūrą, vienijančią visus futbolo sporto šakos sportininkus bei sudarančią daug geresnes sąlygas sportininkams rengti, buvo įsteigta Šiaulių miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga „Šiaulių futbolo akademija“. Į šią struktūrą įsijungė tuo metu gerą infrastruktūrą ir rėmėjus turinti viešoji įstaiga „Napoleono“ futbolo klubas. Minėtose biudžetinėse įstaigose buvo kultivuojamos 25 sporto šakos, jose buvo tarifikuotos 305 mokomosios grupės, kuriose sportavo 3860 sportininkų, dirbo 149 treneriai. 2007 metais mieste veiklą turėjo vykdyti 147 sporto klubai (viešosios įstaigos), tačiau statistines ataskaitas teikė tik 45 visuomeninės sporto

organizacijos, todėl buvo žinoma, kad tuose sporto klubuose sportavo 4505 šiauliečių. 559 miestiečių užsiiminėjo sveikatingumo grupėse. Bendras sportuojančiųjų skaičius mieste – 8365 sportininkai, 278 sportininkais daugiau nei 2006 metais.

Po penkerių metų, 2012 m. rugpjūčio mėn., Šiaulių miesto savivaldybė įsteigė Šiaulių miesto savivaldybės viešąją įstaigą „Krepšinio akademiją“. Ši akademija buvo įsteigta siekiant gerinti jaunųjų krepšininčių rengimo sąlygas Šiauliuose ir regione bei pritraukti privačius rėmėjus. Pirmoji mintis įsteigti viešąją įstaigą - krepšinio akademiją kilo Šiaulių krepšinio klubui „Šiauliai“ ir Lietuvos krepšinio federacijai 2011 m. antrame pusmetyje. Tada ir buvo imtasi iniciatyvos. 2012 m. kovo mėnesį Šiaulių miesto savivaldybės taryba įgaliojo Savivaldybės merą su Lietuvos krepšinio federacija pasirašyti ketinimų protokolą dėl krepšinio akademijos steigimo.

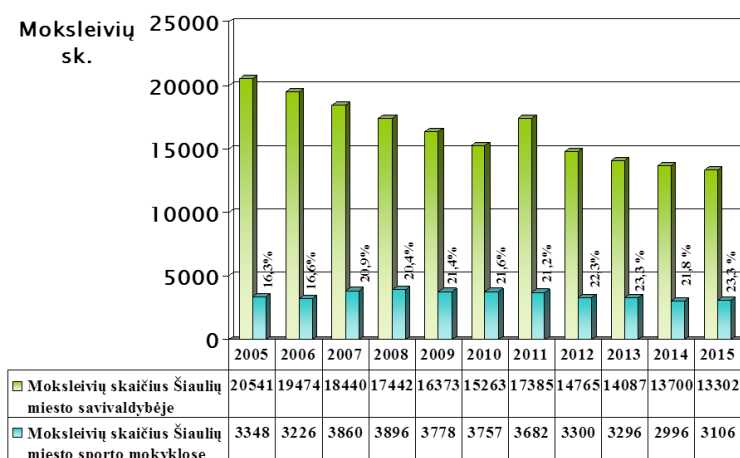
2013 m. sausio 1 d. sportinę veiklą vykdė 9 biudžetinės sporto mokymo įstaigos, o metų pabaigoje – 7 biudžetinės ir 1 viešoji sporto mokymo įstaiga, nes Savivaldybės taryba nutarė atlikti Šiaulių kūno kultūros mokyklos ir Šiaulių Lengvosios atletikos mokyklų reorganizavimą. Reorganizavimo būdas – Šiaulių kūno kultūros mokyklos prijungimas prie Šiaulių lengvosios atletikos mokyklos, o tikslas – reorganizavus Šiaulių kūno kultūros mokyklą, tęsti sporto visiems veiklą Šiaulių mieste (vasaros vaikų užimtumas, sveikatingumo renginiai, visuomenės sporto šventės, konkursai, sporto renginiai ikimokyklinio, mokyklinio amžiaus vaikams, jaunimui, suaugusiesiems, neįgaliesiems ir sporto veteranams, sporto žaidynės ir kt.) ir sportininkų su fizine negalia rengimą pagal plėtojama sporto profilį; stambinti sporto mokyklas siekiant optimalaus administracijos darbuotojų skaičiaus; tikslingiau paskirstyti ir naudoti savivaldybės biudžeto lėšas įgyvendinant ugdymo programas. 2013 m. rugpjūčio 30 d. Šiaulių kūno kultūros mokykla po reorganizavimo baigė veiklą kaip juridinis asmuo, o po reorganizavimo Šiaulių lengvosios atletikos mokykla savo veiklą tęsė ir jai atiteko visos reorganizuotos Šiaulių kūno kultūros mokyklos teisės ir pareigos. Po reorganizacijos buvo pakeistas ir įstaigos pavadinimas. Ji tapo į Šiaulių lengvosios atletikos ir sveikatingumo centru.

Šiaulių mieste 2015 m. sausio 1 d. sportinę veiklą vykdė 7 biudžetinės sporto mokymo įstaigos, 1 viešoji sporto mokymo įstaiga, kuriose buvo kultivuojamos 26 sporto šakos, tarifikuotos 247 mokomosios grupės (iš jų: 8 neįgalųjų sporto grupės), sportavo 2953 sportininkai (iš jų: 56 neįgalieji sportininkai), kuriuos ugdė 134 treneriai.

Remiantis pateiktomis statistinėmis ataskaitomis, 2014 m. mieste sportinę veiklą vykdė 38 sporto klubai (viešosios įstaigos), kuriuose kultivuojama 21 sporto šaka, ir juose sportavo 2919 šiauliečiai, 1130 miestiečių.

Šiaulių mieste veikia nemažai ir kitų sporto organizacijų: automobilių sporto klubas „Slikas“; baidarių kanojų klubas „Banga“; karatė klubas „Baltasis tigras“; karatė klubas „Tori“; krepšinio klubas „Šiauliai“; moterų krepšinio klubas „Rūta“; sporto klubai „EuroGym“, „Elada“, „Gyls“; orientavimosi sporto klubas „Sakas“; Šiaulių regbio klubai „Vairas“, „BaltRex“, „Salda“; petankės sporto klubas „Šiauliai“; šaudymo iš lanko sporto klubas „Auksinis šaulys“; Šiaulių aeroklubas; Šiaulių universiteto sporto klubas; labdaros ir paramos fondas „Baltų žygiai“; sporto klubas-žirgynas „Miražas“; futbolo klubas „Šiauliai“; futbolo klubas „33“; motoklubai „Dakaras, Šiauliai“; sportinių šokių klubai „Milagras“, „Šypsena“; sporto klubas „S-Sportas“; Šiaulių rankinio sporto klubas „Salve“; Šiaulių miesto būriuotojų klubas; rankinio sporto klubas „Šiauliai“; tinklinio klubas „Šarūnas“; „Saulės miesto atletikos klubas“; klubas „Mangustas“; Talšos irklavimo sporto klubas; Šiaulių imtynių sporto klubas „Lokys“; radiopelengacijos sporto klubas „Pelengas“; VŠĮ „Šiaulių Šaulys“; Šiaulių miesto imtynių sporto klubas; vaikų jaunimo ir suaugusiųjų užimtumo centras; Šiaulių krepšinio lyga; Šiaulių moksleivių krepšinio lygos klubas; sporto klubas „Ginstrektė“; Šiaulių turistų klubas; Šiaulių miesto neįgaliųjų sporto klubas „Šiaulietis“; Šiaulių kurčiųjų sporto klubas „Aidas“; žmonių su fizine negalia sporto klubas „Entuziastas“; VŠĮ Antanos Sireikos krepšinio akademija.

Paveikslas 38. Moksleivių aktyvumas sportinėje veikloje

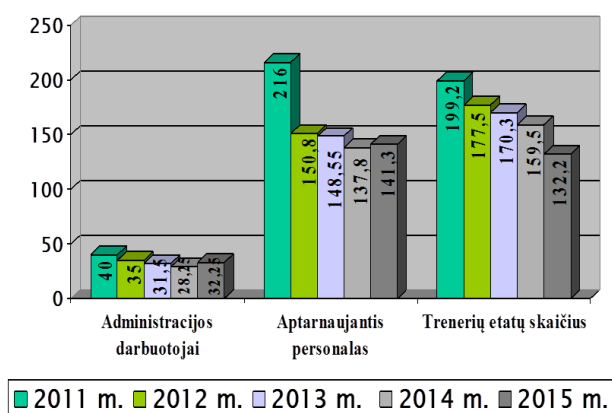

Šaltinis. Šiaulių m. savivaldybė.

Per analizuojamą laikotarpį (2005-2015 m.) Šiaulių m. sporto mokyklose sportuojančių moksleivių skaičius išaugo 7 procentinius punktus, t.y. 2005 m. – 16,3 proc. sportuojančių moksleivių, o 2015 m. – 23,3 proc.

Sporto įstaigų personalas. Šiaulių m. savivaldybės administracijos 2015 m. rugsėjo 1 d. duomenimis, sporto mokymo įstaigose dirba 305,75 etato darbuotojų: administracijos darbuotojų - 32,25 etato, trenerių - 132,2 etato ir 141,3 aptarnaujančio personalo etato. Per 2011/2012- 2015/2016 mokslo metų laikotarpį sporto mokymo įstaigose sumažėjo visų kategorijų darbuotojų skaičius, t.y. 7,75 mažiau administracijos darbuotojų etatų, 74,7 mažiau aptarnaujančio personalo etatų ir 67 mažiau trenerių etatų. Didžioji dalis įstaigų, siekdamas racionaliai naudoti savivaldybės biudžeto lėšas bei įvertinusios sporto bazių specifiškumą, atsisakė valytojų ir apsaugos darbuotojų, taip sumažindamos darbo užmokesčio išlaidas. Valymo ir apsaugos paslaugos buvo perkamos.

Paveikslas 39. Sporto įstaigų personalas

Šaltinis. Šiaulių m. savivaldybė.

Sportininkai. Daug žymių sportininkų savo kelią į šlovę pradėjo Šiauliuose. Dar daugiau puikių sporto meistrų sėkmingai savo šalį ir miestą pasaulinėse sporto arenose atstovauja šiandien. Net 5 šiauliečiai gynė miesto ir Lietuvos garbę Olimpinėse žaidynėse, o 1 sportininkas dalyvavo parolimpinėse žaidynėse.

Ne tik Lietuva, bet ir visas pasaulis pastaraisiais metais išgirdo olimpiečių maratoninkų Rasos Drazdauskaitės ir Remaldos Kergytės, vidutinių nuotolių bėgikės Eglės Balčiūnaitės, plaukiko Pauliaus Viktoravičiaus ir BMX (mažųjų dviračių krosas) dviratininkės Vilmos Rimšaitės, pasaulio didmeistrės šachmatininkės Viktorijos Čmilytės, tenisininko Ričardo Berankio, žolės riedulininkų ir regbininkų vardus. Šiauliai gali pasidžiaugti baidarininkų, BMX dviratininkų, irkluotojų, imtynininkų, lengvaatlečių, regbininkų, šaškininkų, kyokushin karate ir taekvondo ir teniso sportininkų laimėjimais pasaulio, Europos ir Baltijos lygos varžybose. Dėmesio susilaukia ir tokios sporto šakos kaip kultūrizmas, kūno dizainas, motokrosas, žirginis sportas ir sportiniai šokiai.

Ne veltui Šiauliai vadinami Lietuvos teniso sostine. Pirmoji Lietuvos teniso raketė Ričardas Berankis gimė Vilniuje, tačiau savo žygį į sportines aukštumas pradėjo būtent Šiaulių teniso mokykloje.

Vyrų krepšinio komanda „Šiauliai“ net devynis kartus yra iškovojusį LKL bronzos medalius. Šiaulių krepšinio klubas didžiuojasi, kad būtent čia pirmus žingsnius žengė Europos čempionų treneris Antanas Sireika net aštuonis sezonus stovėjęs prie „Šiaulių“ vairo. „Šiauliai“ Lietuvos vyrų krepšinio rinktinę padovanojo tokius garsius krepšininkus kaip Mindaugas Žukauskas, Donatas Slanina ir Robertas Javtokas.

Žolės riedulys Lietuvoje kol kas ne toks populiarus kaip krepšinis, tačiau aišku viena – šiaulietės jį žaidžia geriausiai. Moterų žolės riedulio komanda „Gintra – Strekte - Universitetas“ - Lietuvos moterų žolės riedulio daugkartinė čempionė, atstovaujanti šalį ir Europos moterų klubų čempionate.

Ne prasčiau nei žolės riedulį, šiaulietės žaidžia ir futbolą – moterų futbolo komanda „Gintra - Universitetas“ tryliktą kartą ir dešimtus metus iš eilės tapo šalies moterų futbolo čempionėmis ir tris kartus tapo Baltijos lygos nugalėtoja. 2014-2015 m. UEFA moterų futbolo čempionių lygos varžybose komanda pateko į geriausių moterų futbolo klubų šešioliktuką .

Tikri rekordininkai – Saulės miesto regbininkų komanda „Vairas-Jupoja“. Todėl nenuostabu, kad kaskart Lietuvos regbio rinktinėje dominuoja būtent Šiaulių regbio klubų atstovai.

Šiauliuose įrengtoje tarptautinius reikalavimus atitinkančioje BMX dviračių sporto trasoje treniruojasi ir garsūs šios sporto šakos atstovai Vilma Rimšaitė ir Gabrieliūs Pabijanskas.

2015 m. 9 miesto sportininkai yra įrašyti į sportininkų, besirengiančių 2016 m. Rio de Žaneiro olimpinėms žaidynėms, kandidatų sąrašą, 3 sportininkai – į Olimpinės pamainos rinktinės kandidatų sąrašą ir 3 sportininkai - į Parolimpinės rinktinės kandidatų sąrašą.

Lentelė 9. Parengta sportininkų.

Rinktinės nariai / čempionai	2013 m.	2014 m.	2015 m.
Olimpinės rinktinės kandidatai (nariai)	10	8	9
Olimpinės pamainos rinktinės kandidatai	6	5	3
Parolimpinės rinktinės kandidatai	1	4	3
Pasaulio čempionatų 1-10 vietų laimėtojai	32	20	*
Europos čempionatų 1-6 vietų laimėtojai	54	40	*
Baltijos šalių čempionatų, lygos varžybų 1-3 vietų laimėtojai	33	58	*
Lietuvos Respublikos visų amžiaus grupių čempionai	357	326	*
Nacionalinės rinktinės nariai	114	96	*
Jaunimo rinktinės nariai	73	72	*
Jaunių rinktinės nariai	151	107	*

Šaltinis: Šiaulių m. savivaldybė. * Duomenys nepateikti, nes nesibaigęs laikotarpis

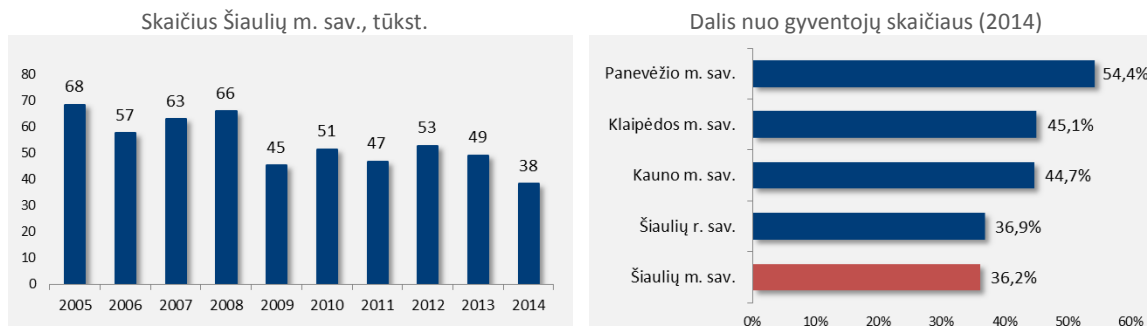
Sportiniai renginiai, sveika gyvensena. Šiauliai yra svarbus sportinių įvykių centras. Šiauliečiams kasmet patikima organizuoti aukšto rango varžybas: įvairių sporto šakų Europos čempionatus, pasaulio bei Europos atrankos varžybas ir kitus tarptautinius renginius. Labai svarbūs Šiaulių miestui buvo 2011 metai, kuomet vyko 37-ojo Europos vyrų krepšinio čempionato pogrupio varžybos. Beveik kasmet mieste vykdomi Europos moterų riedulio ir uždarų patalpų čempionatai, CSI – Pasaulio taurės žirgų konkūrų etapo varžybos, UEFA moterų futbolo čempionių lygos atrankos varžybos, Europos regbio klubų taurės turnyro finalinės varžybos, tarptautiniai „Tennis Europe“ įvairių amžiaus grupių turnyrai, tarptautinės Europos teniso asociacijos ir tarptautinės teniso federacijos turnyrai, Dviračių sporto varžybos „Baltic Chain Tour“, SEB Baltijos krepšinio lygos varžybos, „FIBE Europe“ iššūkio taurės krepšinio varžybos, Baltijos šalių čempionatai bei kiti tarptautiniai renginiai.

Siekdami plėtoti sporto visiems judėjimą bei organizuoti daugiau sporto renginių, reprezentuojančių šalį ir miestą visame pasaulyje, Šiaulių miesto vadovai pritarė tarptautinės sporto visiems asociacijos (toliau - TAFISA) inicijuojamų 5-ųjų pasaulio sporto visiems žaidynių organizavimui Šiaulių regione, panaudojant esamas sporto bazes (moderni Šiaulių arena, dengti ir atviri teniso kortai, žolės riedulio ir futbolo dirbtinės dangos stadionai, žalios vejės stadionai, sporto rūmai ir kita)

sveikatinimo reikmėms, masiniams sporto renginiams, mėgėjiškam sportui ir sportinei jaunimo veiklai bei įvairių regionų kultūrų pristatymui. 2012 metais Šiaulių regione įvyko 5-osios TAFISA pasaulio sporto visiems žaidynės „Šiauliai 2012“. Žaidynėse iš viso buvo akredituoti 10 366 dalyviai iš 60 pasaulio valstybių. Žaidynių metu vyko apie 70 įvairiausių sporto, kultūros, švietimo ir socialinių renginių, konferencijų bei forumų. Šis renginys išsiskyrė tuo, kad pirmą kartą Lietuvoje ir Šiauliuose, vienu metu įvairios nacionalinės delegacijos pristatė savo šalių tradicines sporto šakas, šokius bei žaidimus, kurie pritraukė gausybę žiūrovų. Pasirodymuose dalyvavo 672 atstovai iš 48 šalių. Žaidynių organizatoriams talkino 1000 savanorių. Renginio organizaciją užtikrino 1089 asmenys (51 užsienio šalies).

Sportas ir sveikos gyvensena šiauliečių gyvenime užima svarbią vietą. Toks gyvenimo būdas artimas daugeliui miestiečių, todėl jie noriai dalyvauja mieste organizuojamuose tradiciniuose sporto renginiuose: darželinukams skirtame renginyje „Mažasis olimpietis“, pradinių klasių mokymas skirtame renginyje „Jaunasis olimpietis“, žiemos sporto šventėje, bėgime „Saulės mūšio“ prizams laimėti, konkurse „Šiaulių sveikuolis“, masiniuose dviračių žygiuose, S-Sporto klubo organizuojamose S-Sporto taurės varžybose, kuriose gali dalyvauti profesionalai, sporto entuziastai ir visi norintys išmėginti savo jėgas skirtingose sporto šakose (slidinėjimas, bėgimas, dviračiai, triatlonas ar orientavimosi sportas). Renginiai ištisus metus rengiami gamtoje. Daug dalyvių pamėgo išskirtines vienintėles Lietuvoje organizuojamas daugiadienes dviračių varžybas „MTB Šiauliai“ bei „Šiaulių dviračių maratoną“, moksleivių mėgėjų krepšinio lygos renginius ir daugelį kitų įvairių sporto organizacijų rengiamų renginių.

Paveikslas 40. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyviai

Šaltinis. Statistikos departamentas

Remiantis Statistikos departamento duomenimis per analizuojamą laikotarpį dalyvaujančių varžybose dalyvių skaičius Šiaulių m. mažėjo todėl, kad prieš penketą metų buvo išaiškina, kad teikiant statistines ataskaitas tą patį dalyvį galima užskaityti tik vieną kartą, o tos pačios rūšies varžybas laikyti vienomis (pvz. Lietuvos jaunučių futbolo pirmenybės, kuriose dalyvauja 64 sportininkai ir kurios vyksta 3 mėnesius kiekvieną savaitgalį – laikomos 1–omis varžybomis ir dalyvių skaičius – 64).

Palyginus su kitomis miesto savivaldybėmis Šiaulių m. savivaldybė turi mažiausią gyventojų dalį (36,2 proc.), dalyvaujančią sporto varžybų ir sveikatingumo renginiuose, tačiau vis dėlto viršija bendrą šalies lygį – 34 proc. Didžiausią sportuojančių gyventojų dalį turi Panevėžio m. savivaldybė (54,4 proc.).

Šie duomenys rodo, kad Šiaulių m. turi pakankamai išvystytą sporto materialinę bazę, tačiau pilnai jos potencialo neišnaudoja.

Finansavimas. Šiaulių m. savivaldybės sporto mokymo įstaigas finansuoja savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Šiaulių m. savivaldybė. Tačiau įstaigos gauna lėšas ir iš kitų šaltinių: tėvų įmokos už vaikų lankymą, teikiamos įstaigos mokamos paslaugos, rėmėjų lėšos, lėšos, gautos parengtiems ir patvirtintiems projektams finansuoti ir kt. Visos kitos lėšos iš kitų finansavimo šaltinių sudaro apie 5 proc. lėšų nuo viso sporto įstaigoms skirto biudžeto.

2010 m. Šiaulių m. savivaldybė iš biudžeto sportui skyrė 3,96 mln. Eur, o 2015 m. - 4,03 mln. Eur., t.y. 2015 m. Šiaulių m. savivaldybės finansavimas išaugo 1,8 proc.

Sporto infrastruktūra. Šiaulių m. savivaldybė deda nemažas pastangas renovuojant ir plečiant sporto bazes. Didesnis dėmesys skiriamas tarptautinės svarbos sporto objektams. Investicijos į sportinius objektus Šiaulių m. sudarė didelę dalį visų Šiaulių m. savivaldybės investicijų.

Šiaulių m. savivaldybės sporto mokymo įstaigų auklėtiniai ugdomi šiose savivaldybės sporto bazėse: BMX (mažųjų dviračių kroso) trasoje, lengvosios atletikos manieže ir stadione, futbolo stadionuose (žalios vejų ir dirbtinės dangos), imtynių salėje, irklavimo trasoje, buriavimo bazėje, žolės riedulio stadione, „Klevo“ stadione, tinklinio sporto salėje, paplūdimio tinklinio aikštynuose, dviejuose plaukimo

baseinuose, Teniso kortuose (atviruose ir uždaruose), krepšinio akademijos „Saulė“ sporto salėje, šaškių ir šachmatų klube, regbio stadione ir atviruose aikštynuose.

Sporto bazių statybai ir remontui per analizuojamą laikotarpį (2005-2015 m.) kasmet buvo skiriama nuo 90 tūkst. Eur iki 1 mln. Eur per metus. Didžiausi atlikti darbai sporto bazėse buvo:

- Žolės riedulio stadiono dirbtinės dangos keitimas, tribūnų įrengimas ir kitų patalpų renovavimas;
- Miesto stadiono rekonstrukcija (stogelio virš tribūnų, papildomų tribūnų, apšvietimo, san. mazgų įrengimas);
- BMX (mažųjų dviračių krosas) trasos ir pagalbinių pastatų statyba, tribūnų įrengimas;
- Teniso kortų rekonstravimas (vėdinimo sistemos ir šildymo sistemos rekonstrukcija, katilinės įrengimas, aikštynų dangos keitimas, stogo dangos keitimas);
- Sporto mokyklos „Dubysa“ pastato modernizavimas (sporto salės renovavimas);
- Sporto rūmų „Šiauliai“ salės remontas (grindų dangos pakeitimas, tribūnų įsigijimas, šildymo sistemos rekonstravimas);
- Gelbėjimo stoties pastato rekonstravimas ir 2 paplūdimio tinklinio aikštelių įrengimas;
- Lengvosios atletikos maniežo modernizavimas (šildymo ir vėdinimo sistemų rekonstrukcija, naujos dangos įrengimas, sporto įrenginių įsigijimas ir kt.);
- Plaukimo baseino modernizavimas (Ežero g. 11A);
- Plaukimo baseino modernizavimas (Dainų g. 33 A);
- Irklavimo trasos renovavimas, modulinio namelio (persirengimo patalpų) ir treniruoklių salės įrengimas;
- Modulinio namelio (persirengimo patalpų) prie dirbtinės dangos futbolo stadiono įrengimas (Kviečių g.).

Minėtų sporto bazių statybai, modernizavimui, rekonstrukcijai ar renovacijai atlikti buvo skirta 5,4 mln. Eur: savivaldybės biudžeto lėšų – 3,0 mln. Eur; valstybės biudžeto lėšų – 1,2 mln. Eur; Europos struktūrinių fondų lėšų – 1,2 mln. Eur.

2005 m. buvo išduota licencija Aleksandrijos motokroso trasai, suteikianti teisę 2006-2008 m. vykdyti Europos motokroso čempionatus.

2007 m. atidaryta Šiaulių arena – universalus sporto, kultūros ir kitų masinių bei kamerinių renginių daugiafunkcis kompleksas Dainų parke. Arenoje yra 5 700 sėdimų vietų varžybų ir apie 7 400 vietų koncertų metu. Šiaulių sporto arenos pastatymas kainavo 21,9 mln. Eur. Arena pagal architektūrinį sprendimą ir funkcionalumą pritaikyta ir uždaryų patalpų bei kitoms sporto varžyboms, joje gali būti žaidžiamas krepšinis, tinklinis, rankinis, boksas, tenisas, futbolas, esant būtinybei ir ledo ritulys. Arenoje įrengta atskira treniruočių salė ir treniruoklių salė. Arenos lankytojams sudarytos sąlygos vienu metu statyti 600 automobilių.

2010 m. įgyvendinant Norvegijos finansinio mechanizmo projektą „Šiaulių miesto vaikams geriausios neformaliojo ugdymo sąlygos" gauta 325 tūkst. Eur (iš jų – 276,3 tūkst. Eur Norvegijos karalystės lėšos, o likusios – Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšos) žaidimų aikštelių (futbolo ir teniso) dangoms įsigyti, sportinei įrangai pirkti ir mokymams vykdyti.

2011 m. įgyvendinant Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos 2007–2013 m. projektą „Jaunimo aktyvumo skatinimas per sportinę ir kultūrinę veiklą Šiaulių ir Jelgavos miestuose“ įsisavinta 89,5 tūkst. Eur. Už šias lėšas buvo įsigytos mobilios tribūnos, futbolo vartai, futbolo kamuoliai, krepšinio lentos su lankais, krepšinio kamuoliai, krepšinio sportinė apranga, taip pat įvykdytas „Jaunimo sporto dienos“ renginys.

2012 m. tęsėme Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos 2007–2013 m. projektą „Jaunimo aktyvumo skatinimas per sportinę ir kultūrinę veiklą Šiaulių ir Jelgavos miestuose“ ir įgyvendinome naują projektą „Sveikos gyvensenos vaikų stovyklos Lietuvos ir Latvijos vaikams“. Minėtam projektui buvo skirta 97,9 tūkst. Eur. Už šias lėšas buvo įsigytas futbolo sporto šakai reikalingas sporto inventorių ir drauge su Jelgavos sporto organizacijomis buvo vykdomos bendros vaikų stovyklos, mokymai ir seminarai.

Taip pat buvo vykdomas Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos 2007–2013 m. projektas „Aktyvus ir sveikas gyvenimas jaunimui pristatant naują sporto šaką Žemgalės ir Šiaulių regionuose“. Minėtam projektui buvo skirta 190,0 tūkst. Eur. Projekte dalyvavo 98 mokyklos, kuriose buvo vedamos regbio pamokos ir varžybos. Finaliniame etape dalyvavo po 12 komandų iš Latvijos ir Lietuvos. Mokyklų komandos buvo aprūpintos aprangomis, kamuoliais.

Šiauliy m. turi modernius lauko treniruoklius, kuriais naudojasi miestiečiai. 2012 m. Šiauliy m. mero ir rėmėjų pagalba yra įrengti šeši lauko treniruokliai Laisvalaikio ir poilsio parke „Beržynėlis“.

2013 m. įgyvendinant Vietos bendruomenių savivaldos 2013-2015 programą įrengtas lauko treniruoklių kompleksas Šiauliy „Rasos“ progimnazijos teritorijoje, Tiesos g.; įrengti treniruokliai (1 kompl.) tarp Grinkevičiaus g. 2, 4, 6, 8, 10 ir 12 namų; įrengti treniruokliai (1 kompl.) Gegužių progimnazijos kieme, Dariaus ir Girėno g. 22.; įrengti dvigubi treniruokliai skirtingoms funkcijoms, mankštinantis: nugaros raumenis, (vienu metu galėti sportuoti 2 žmonės); kojų – rankų srities raumenis (vienu metu gali sportuoti 2 žmonės) bei įrengtas treniruoklis su trimis skirtingoms funkcijoms, mankštinantis rankų, pečių, krūtinės bei nugaros raumenis (vienu metu gali sportuoti 2 žmonės) Bačiūnų maudyklos teritorijoje (Rėkyvoje).

2014 m. įrengtas lauko sporto treniruoklių kompleksas Ragainės progimnazijos teritorijoje: juosmens mankštinimo sporto įrenginys; dviratis ir kojų mankštos įrenginys, prisitraukimų ir raumenų masės auginimo sporto įrenginys, pilvo ir nugaros raumenų stiprinimo sporto įrenginys prie Ragainės mokyklos; įrengti 2 treniruokliai Gegužių progimnazijos teritorijoje; įrengti 3 dalių treniruoklių komplektai: 1 kompl. Krymo g. 2, 4, 6, 8, 10 ir 12 kieme; 1 kompl. Sevastopolio g. 1, 3, 5, 7, 9 – Gegužių g. 29, 31 kieme; prie Talkšos ežero ir Geležinės lapės skulptūros įrengti šių tipų multifunkciniai treniruokliai: skersinis pilvo preso, lygiagretės, sienelė su 3 skersiniais, Švediška sienelė, prisitraukimų sienelės 2 vnt., skersinis ir treniruoklis pilvo presui ir petankės aikštynai.

Gerą žmogaus sveikatą bei savijautą gali užtikrinti tik nuolatinis fizinis aktyvumas. Po darbo dienos ar savaitgalį kiekvienas besirenkantis sveiką gyvenimo būdą ir norintis judėti gali pasirinkti sau priimtinausią sportavimo būdą: sportuoti treniruoklių salėje, lengvosios atletikos manieže ar stadione, krepšinio, tinklinio aikštynuose gyvenamųjų namų kiemuose, prie lauko treniruoklių, bėgioti Salduvės parke, važiuoti dviračiu ar tiesiog aktyviai laiką praleisti miesto parke.

Miestiečiai, ypač vyresnio amžiaus, negalintys sau leisti sportuoti brangiai kainuojančiuose sporto klubuose, sportuoti gali visuose vietos bendruomenėms skirtomis lėšomis įrengtose aikštelėse – sveikatingumo zonose bei atnaujintose krepšinio sporto aikštelėse, esančiose Naujo Ryto tak. 2; Tilžės g. 26; Tilžės g. 69, Tilžės

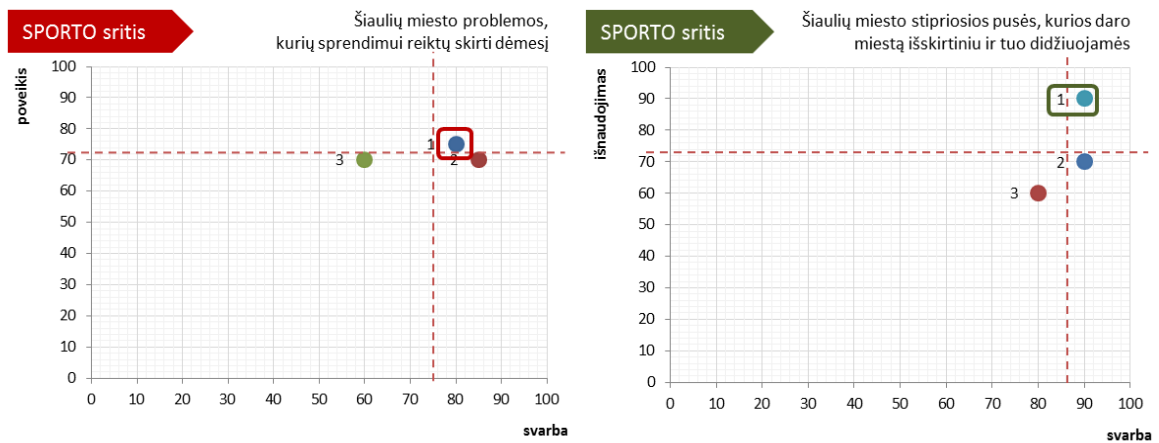
g. 29 ir 31; Dariaus ir Girėno g. 10, 10 B, Lieporių g. 1; Dariaus ir Girėno g. 24; Sevastopolio g. 1, 3, 5, 7, 9, Saulės takas 4, Lieporių g. 21; Saulės takas 6, Gegužių g. 15; Dariaus ir Girėno 10, 10B, Lieporių g. 1; Sevastopolio g. 1, 3, 5, 7, 9; Gegužių g. 13, Dariaus ir Girėno g. 24, Pabalių g. 63; įrengtoje Simono Daukanto gimnazijos teritorijoje krepšinio aikštelėje su gumine danga; įrengtoje Medelyno pagrindinės mokyklos teritorijoje smėlio dangos tinklinio bei krepšinio aikštelėje su įranga, bei mažojo futbolo aikštelėje; įrengtoje Vinco Kudirkos progimnazijos teritorijoje krepšinio – tinklinio aikštelėje su gumine danga; įrengtoje krepšinio aikštelėje VšĮ „Motinos Teresės šeimų namai“, Basanavičiaus g.; įrengtoje krepšinio aikštelėje Grinkevičiaus g. 2, 4, 6, 8, 10 ir 12 namų kiemo teritorijoje; įrengtoje krepšinio aikštelėje Aido g. 11; įrengtoje tinklinio aikštelėje prie Bačiūnų paplūdimio.

Šiaulių m. savivaldybėje sporto veiklą riboja nepakankama infrastruktūra tiek kiekybės, tiek kokybės atžvilgiu, sporto įstaigose trūksta šiuolaikinio inventoriaus ir įrangos. Planuojant sporto infrastruktūros plėtrą vis dar stokojama privačių investicijų, įgyvendinant viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės projektus.

3.9. Sporto srities apibendrinimas

Šiaulių miesto sporto srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Sporto kultūros kaip laisvalaikio leidimo formos stoka (varžybų, renginių stebėjimas ir dalyvavimas).
2. Viešosios erdvės nepritaikytos aktyviam laisvalaikiui, poilsiui (bėgimo takai, dviračių takai, aktyvaus laisvalaikio zonos).
3. Nepakankamas viešojo sektoriaus bendradarbiavimas su privačiu sektoriumi panaudojant turimą infrastruktūrą.

Šiaulių miesto sporto srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Didelio meistriškumo sportininkų rengimas (skatinimo sistema, trenerių kvalifikacija ir sportininkų pasiekimai atstovaujant Šiaulius ir Lietuvą).
2. Neįgaliųjų sporto integracija į Šiaulių miesto bendruomenę (lyginant su kitais miestais, Šiaulių mieste yra didelis sportuojančių skaičius ir Lietuvos rinktinės narių skaičius (iš 8 - 6 nariai)).
3. Yra įvairių sporto šakų bazių infrastruktūra (Šiaulių arena, trys plaukimo baseinai, irklavimo trasa, buriavimo bazė, lengvosios atletikos maniežas, BMX trasa, imtynių salė, teniso kortai, futbolo, žolės riedulio, regbio ir kt. stadionai bei aikštynai).

4. KULTŪRA

4.1. Bibliotekų veikla

Šiaulių mieste veikia šios bibliotekos ir jų skyriai:

- Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka (turinti atskirus 7 filialus),
- Kultūros ministerijos pavaldume Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka,
- Švietimo įstaigų bibliotekos (Šiaulių universiteto biblioteka, Šiaulių valstybinės kolegijos ir Šiaulių profesinės mokyklos bibliotekos),
- Lietuvos aklųjų ir silpnaregių draugijos Šiaulių skyriaus biblioteka,
- Lietuvos technikos bibliotekos Šiaulių skyrius.

Didžiausios pagal dokumentų fondą ir lankytojų skaičių yra Šiaulių apskrities Povilo Višinskio, Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos bei Šiaulių universiteto biblioteka. Toliau ataskaitoje bus detaliau apžvelgiama Šiaulių apskrities Povilo Višinskio ir Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos, teikiančios paslaugas plačiajai visuomenei. Tuo tarpu Šiaulių universiteto bibliotekos paslaugos daugiausiai orientuotos į siauresnę auditoriją – universiteto studentus ir personalą.

Lentelė 10. Šiaulių miesto bibliotekų pagrindiniai rodikliai (2014)

	Bibliotekų filialų skaičius	Dokumentų fondas (tūkst. Vnt.)	Vartotojų skaičius, tūkst.	Dokumentų išduotis (tūkst. Vnt.)	Lankytojų (apsilankymų) skaičius, tūkst.	Profesionalių bibliotekininkų skaičius	Bibliotekų, turinčių kompiuterius, skaičius
Šiaulių apskrities viešoji	1	536,2	9,2	358,4	131,4	66	1
Šiaulių m. savivaldybės viešoji:	8	215,4	11,3	324,4	170,0	37	8
Viešoji	1	69,5	3,8	117,0	56,1	17	1
Miestų filialai	5	106,1	4,3	119,9	70,2	13	5
Vaikų filialai	2	39,7	3,2	87,5	43,7	7	2
Švietimo įstaigų:	3	675,2	12,7	535,6	415,3	53	3
Šiaulių universiteto	1	469,7	4,9	292,7	208,0	31	1
Šiaulių valstybinės kolegijos	1	134,3	6,0	195,0	183,5	16	1
Šiaulių m. profesinės mokyklos	1	71,2	1,9	47,9	23,8	6	1

Šaltinis. www.lnb.lt; Lietuvos aklųjų ir silpnaregių draugijos Šiaulių skyriaus bibliotekos ir Lietuvos technikos bibliotekos Šiaulių skyriaus informacija atskirai nėra pateikiama

Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka. Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka – tai visiems vartotojams prieinama kultūros, švietimo ir informacijos įstaiga, organizuojanti gyventojų bibliotekinį ir informacinį aptarnavimą. Bibliotekos tikslai ir uždaviniai:

- Užtikrinti kuo didesnį informacijos prieinamumą;
- Diegti naujas technologijas ir suteikti daugiau kompiuterizuotų darbo vietų skaitytojams ir darbuotojams;
- Sudaryti galimybę naudotis laisva prieiga prie Interneto, elektroninių katalogų ir duomenų bazių;
- Teikti specialias paslaugas tikslinėms vartotojų grupėms;
- Organizuoti kultūrinius renginius, susijusius su knyga ir skaityba, rūpintis kraštotyra ir kultūros paveldo išsaugojimu;
- Kelti darbuotojų kvalifikaciją;
- Bendradarbiauti su miesto ir šalies kultūros bei švietimo įstaigomis.

Šiaulių m. savivaldybės viešąją biblioteką sudaro 8-ios bibliotekos - Viešoji biblioteka ir 7 filialai, esantys skirtinguose miesto mikrorajonuose: „Aido“, Lieporių, Rėkyvos, „Saulės“, „Spindulio“, „Šaltinėlio“, „Varsos“. „Aido“ ir „Šaltinėlio“ filialai yra specializuoti vaikų filialai. Vartotojams su judėjimo negalia yra pritaikyti šeši bibliotekos padaliniai: Vaikų literatūros, Bibliografijos-informacijos, Skaitytojų aptarnavimo skyriai, „Aido“, Lieporių, „Šaltinėlio“ filialai. Septyni bibliotekos padaliniai, aptarnaujantys vartotojus, turi skaitytojų, kuriems spaudiniai nešami į namus. Bibliotekos paslaugos prieinamos ne tik fiziniame, bet ir virtualioje erdvėje.

Šiaulių miesto savivaldybės viešojoje bibliotekoje šalia tradicinių darbo formų diegiamos ir šiuolaikinės: įsteigta žaisloteka, užsienio kalbų skaitykla, interneto skaitykla, Vaikų informacijos ugdymo centras, profesinio informavimo taškas. Visos bibliotekos renovuotos, kompiuterizuotos, veikia nemokami viešos interneto prieigos centrai. Bibliotekose vyksta nemokami gyventojų grupių ir individualūs kompiuterinio raštingumo mokymai.

2014 m. Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos vartotojų, t.y., asmenų įsigijusių elektroninį skaitytojo bilietą, skaičius siekė 11,3 tūkst. Vartotojų skaičius nuo 2011 m. yra gana pastovus – metinis pokytis nesiekia 1 proc. Vartotojų struktūroje beveik pusę – 47 proc. – sudaro moksleiviai, 24 proc. – dirbantieji, 12 proc.

– pensininkai, 10 proc. – bedarbiai, 5 proc. – studentai, 2 proc. – kiti vartotojai. Per metus daugiausiai išaugo prie kitų ir prie pensininkų grupių priskiriamų vartotojų skaičius – atitinkamai 14,6 proc. ir 6,5 proc.; po 9,5 proc. sumažėjo studentų ir bedarbių skaičius.

Biblioteka aptarnauja ne tik vartotojus, bet platesnį gyventojų ratą, nes dalis lankytojų nesiskolina knygų (todėl neapskaitomi kaip vartotojai), tačiau bibliotekoje naudojami kompiuteriu, skaito periodinę spaudą, dalyvauja kompiuterinio raštingumo kursuose, dalyvauja renginiuose, edukaciniuose užsiėmimuose, klubų veikloje. 2014 m. bibliotekoje apsilankė 169,96 tūkst. lankytojų. Apsilankymų skaičius nuo 2012 m. mažėja – 2014 m. lyginant su 2011 m. sumažėjo 33,2 tūkst. arba 16 proc.

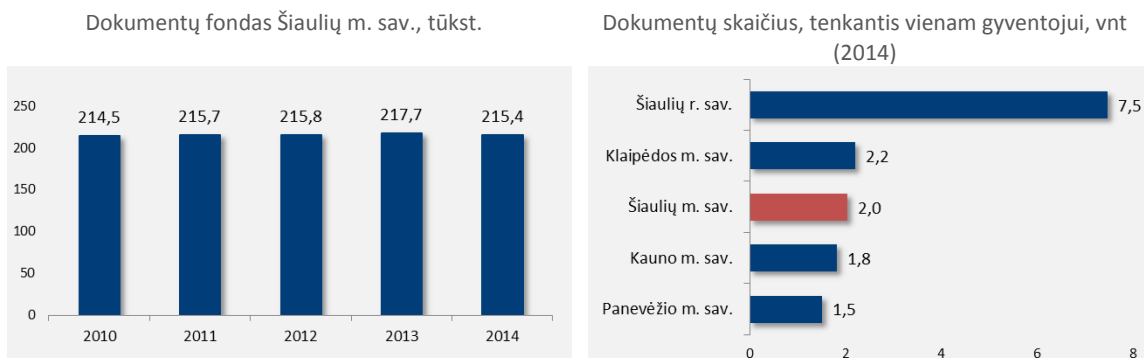
2014 m. Šiaulių m. viešosios bibliotekos dokumentų fondą sudarė 215,4 tūkst. egzempliorių. Per 2010-2014 m. dokumentų fondas keitėsi nežymiai: per 5 metus bibliotekos fondas padidėjo 837 fiz. vienetais. Dokumentų fondo pagrindą sudaro knygos ir serialiniai leidiniai. 2014 m. jų buvo 200,1 tūkst., o tai sudaro 93 proc. viso fondo. Kitų dokumentų buvo 4,3 tūkst. arba 2 proc.

Pagal IFLA/UNESCO rekomendacijas vienam miesto gyventojui bibliotekų fonduose turi būti 2 knygos, tūkstančiui miesto gyventojų kasmet turėtų tekti 250 naujų leidinių. 2014 m. Šiaulių miesto savivaldybės viešojoje bibliotekoje vienam gyventojui buvo sukaupta 2 fiz. vnt. dokumentų, tūkstančiui gyventojų gauta 70 fiz. vnt. naujų dokumentų. Pagrindinė dokumentų fondo trūkumo priežastis – nepakankamas valstybės finansavimas knygų ir elektroninių dokumentų įsigijimui, dėl to kasmet nurašoma daugiau knygų ir spaudinių nei įsigyjama naujų.

2014 m. bibliotekos steigėjo ir valstybės biudžeto lėšos sudarė: 40,8 tūkst. Eur. 2014 m. iš Kultūros ministerijos gauta tik 63,7 Eur daugiau nei 2013 m. Bibliotekai dovanoto knygos leidyklos, gyventojai – viso dovanota 1244 egz. už 7,5 tūkst. Eur. Lėšos knygoms įsigyti yra skiriamos pagal gyventojų skaičių.

Pagal gautas lėšas dokumentams įsigyti 2014 m. vienam gyventojui teko 0,39 Eur cnt., t.y. toks pat lygis kaip ir 2007 m. Sparčiai brangstant naujiems leidiniams, bibliotekos perkamoji galia neleidžia užtikrinti tolygaus universalių spaudinių fondo papildymo naujaisiais dokumentais ir tęstiniais leidiniais. Besitęsiantis lėšų stygius naujų knygų fondo komplektavimui skurdina bibliotekos knygų ir elektroninių laikmenų fondus ne tik kiekybine, bet ir kokybine prasme.

Paveikslas 41. Savivaldybės viešųjų bibliotekų dokumentų fondas

Šaltinis. www.lnb.lt

Šiaulių m. viešojoje bibliotekoje (įskaitant filialus) su aptarnaujančiu personalu dirba 51 darbuotojas, iš kurių 37 – bibliotekiniai specialistai. 2014 m. vienam bibliotekininkui (įskaitant ir aptarnavime nedirbančius bibliotekininkus) teko 4196 lankytojai (2013 m. – 5113), 8010 fiz. vnt. išduotų dokumentų (2013 m. – 9262 fiz. dok.). 2014 m. viešojoje bibliotekoje vienam bibliotekininkui teko 2877 lankytojai, 6000 fiz. vnt. išduotų dokumentų; atitinkamai filialuose – 5422 lankytojai, 9876 fiz. vnt. išduotų dokumentų.

Per metus bibliotekoje vyksta daugiau kaip 200 kultūrinių renginių, organizuojamos edukacinės programos, gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymai, literatūros, meno, suaugusių ir vaikų kūrybinių darbų parodos, veiklos klubuose. Kasmet vykdomi projektai, kuriuos finansuoja LR Kultūros rėmimo fondas, miesto savivaldybė ir kt. Vykdoma įdomi kraštotyrinė veikla, dalyvaujama miesto šventėse, organizuojamos knygų mugės, akcijos, įgyvendinamos vaikų skaitymo skatinimo programos. 2014 m. projektinei veiklai panaudota 2,8 tūkst. Eur, 2015 m. laimėti ir vykdomi 8 projektai už 35,2 tūkst. Eur, iš jų LR Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos projektas „Bibliotekos pažangai 2“, „Komiksų erdvė bibliotekoje“. Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka dalyvauja nefinansuojamuose projektuose ir kitose veiklose, siekiant viešinti bibliotekos veiklą, skatinti naujovių diegimą, inicijuojant naujų paslaugų teikimą, savanorių, studentų įtraukimą į įstaigos veiklą. 2015 m. biblioteka akredituota įgyvendinti Erasmus-programos „Veiklus jaunimas“ vykdomą projektą „Europos savanoriška tarnyba“. Akreditavus įstaigą, kasmet bibliotekoje dirbs savanoriai iš Europos šalių. 2015 m. bibliotekoje dirbo 2 savanoriai iš Prancūzijos ir Portugalijos. Vykdyti kompiuterinio raštingumo mokymai

nedirbantiems ir nesimokantiems 16 – 25 metų jaunuoliams (apmokyti 34 projekto dalyviai). Bibliotekos paslaugų bei veiklos reklamai sėkmingai išnaudojami socialiniai tinklai bei interneto galimybės: 38 tūkst. apsilankė bibliotekos Facebook paskyroje, 20 tūkst. – svetainėje. Bibliotekos svetainėje 2014 m. parengti ir patalpinti 258 darbuotojų straipsniai apie renginius ir veiklas.

Šiaulių m. bibliotekos yra gyvos, aktyvios ir veiklios. Jos tampa pastebimos Šiaulių bendruomenės gyvenime, vis dažniau su įvairiais pasiūlymais kreipiasi įvairios bendruomenės, nevyriausybinės organizacijos ir kt. Miesto bibliotekos sėkmingai bendradarbiauja su kultūros ir švietimo įstaigomis, visuomeninėmis organizacijomis. Sėkmingai įgyvendinami projektai, dalyvavimas kitų įstaigų projektuose, organizuojami renginiai formuoja pozityvų miesto bendruomenės požiūrį į bibliotekų veiklą.

Pagrindinės problemos yra lėšų trūkumas kompiuterinės ir programinės įrangos atnaujinimui bei jų eksploatacinėms priemonėms, naujų dokumentų įsigijimui, darbuotojų kvalifikacijos kėlimui, ilgalaikio turto remontui ir pan.

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka. Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka – didžiausia Šiaurės Lietuvos viešoji biblioteka. Bibliotekos misija – tenkinti regiono gyventojų informacinius ir kultūrinius poreikius, skatinant žinių visuomenės raidą, sudarant sąlygas viso gyvenimo mokymuisi bei asmenybės saviraiškai. Ji taip pat yra Šiaulių ir Telšių apskričių savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos tyrimo, metodinės pagalbos, tarpbibliotekinio abonemento, bibliografijos, kraštotyros ir informacijos centras, nuosekliai modernizuojantis savo veiklą. Bibliotekos specialistai konsultuoja savivaldybių viešųjų bibliotekų kolegas, organizuoja kvalifikacijos kėlimo renginius, analizuoja bibliotekų veiklą regione, dalijasi nauja informacija ir t.t.

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje yra 9 skyriai, veikia 5 abonementai, 4 skaityklos. 2005 m. Amerikos ambasados Lietuvoje iniciatyva įsteigta vienintelė Lietuvoje Amerikos skaitykla (American Corner), kurios tikslas – supažindinti skaitytoją su JAV kultūra, ekonomika, literatūra, istorija ir skatinti abiejų šalių kultūrinį bendradarbiavimą. Bibliotekoje 2006 m. birželio 1 d. įsteigtas Meno ir muzikos skyrius kaupia ir saugo įvairius dokumentus (meno istorijos, teorijos, filosofijos, liaudies meno, visų sričių architektūros, dizaino, skulptūros, taikomojo – dekoratyvinio meno, tapybos,

grafikos, graviūros, meninės fotografijos, muzikos literatūros, spausdintas natas; garsinius-regimuosius dokumentus skaitmeninėse laikmenose bei vinilinėse plokštelėse).

Biblioteka formuoja regiono poreikius tenkinantį universalų dokumentų fondą, atsižvelgdama į regiono istorines tradicijas, ekonominę ir kultūrinę plėtrą, demografinę situaciją, vartotojų reikmes. 2014 m. dokumentų fondą sudarė 536,2 tūkst. fiz. vnt., t.y. 5,1 dokumentas vienam miesto gyventojui (arba 1,9 dokumentai apskrities gyventojui). Per 2010-2014 m. laikotarpį dokumentų fondas kasmet mažėjo 3-4 proc., kas atitinka bendrą 13 proc. sumažėjimą.

2014 m. biblioteka gavo 11569 fiz. vnt. naujų dokumentų (27 proc. įsigyta už valstybės biudžeto lėšas, kiti leidiniai dovanoti, finansuoti bibliotekos spec. lėšomis ar perduoti kitų organizacijų leidiniai). Lėšos, tekusios vienam gyventojui dokumentams įsigyti Šiaulių m. sudarė 0,28 Eur, Šiaulių apskr. – 0,10 Eur. Finansavimas naujiems dokumentams įsigyti išlieka per mažas, netolygus, pagrindinis dokumentų pirkimas vyksta metų pabaigoje. Vartotojai naujų leidinių bibliotekoje ieško tik jiems pasirodžius, todėl prarandama dalis aktyviausių vartotojų. Problematiškas yra ir spausdintų natų komplektavimas, nes trūksta vientisumo bei stabilumo, stokojama naujausių, moderniausių muzikos kūrinių natų. Ši problema aktuali, nes spausdintas natas aptarnaujamoje bibliotekos teritorijoje komplektuoja išskirtinai tik šioje bibliotekoje.

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje dirba 89 darbuotojai, 66 yra profesionalūs bibliotekininkai. 2014 m. vienam bibliotekininkui teko 1991 apsilankymas ir 5430 išduotų dokumentų.

Registruotų vartotojų skaičius bibliotekoje pastaraisiais metais mažėja – per 2010-2014 m. laikotarpį sumažėjo 5,3 tūkst. arba 37 proc. (po 10-12 proc. kasmet). Vartotojų skaičiaus mažėjimui įtakos turėjo keletas faktorių: gyventojų skaičiaus mažėjimas Šiaulių regione, nepakankamas finansavimas dokumentams įsigyti, dar neužbaigta bibliotekos renovacija. Sunku prognozuoti vartotojų skaičiaus augimą artimiausiu metu, nes anksčiau minėtos priežastys išlieka.

2011-2012 m. mažėjo ir lankytojų skaičius. Tačiau 2013-2014 m. dėl sėkmingos projektinės veiklos, kuri užtikrina bibliotekos paslaugų įvairovę, ir besibaigiančios renovacijos situacija iš esmės pasikeitė, metinis apsilankymų skaičius bibliotekoje

išaugo 50,6 tūkst. ir 2014 m. siekė 131,4 tūkst. (2012 m. – 80,8 tūkst.). 2014 metais užregistruota 163 tūkst. virtualių lankytojų. Virtualių apsilankymų skaičius kinta nežymiai. Biblioteka gerina bei plečia komunikaciją virtualioje erdvėje. Nuolat tobulinamas bibliotekos tinklapis bei tinklaraštis, aktyviai naudojamasi socialiniais tinklais, kuriamos naujos elektroninės paslaugos.

2014 m. bibliotekos finansavimo pajamos siekė 851,6 tūkst. Eur. 90 proc. šios sumos gauta iš valstybės biudžeto, 3 proc. – iš ES fondų, likusi dalis – iš savivaldybės ir kitų šaltinių. Lyginant su 2013 m., finansavimas padidėjo 9 proc.

Bibliotekoje kasmet surengiama daugiau nei 200 dailės ir fotografijos darbų, bibliotekos dokumentų parodų, literatūros ir teminių vakarų, kitokių renginių.

Bibliotekoje veikia Skaitytojų klubas. Jau 20 metų gyvuoja klasikinės muzikos mylėtojų „Muzikos Damų ir Riterių“ klubas, ypač populiarūs Anglų kalbos klubo užsiėmimai. Nuo 2001 m. bibliotekoje veikia Šiaulių literatų susivienijimas.

Bibliotekoje veikia atvira Jaunimo erdvė. Jaunimo erdvėje vyksta X-box turnyrai, stalo žaidimų popietės, filmų peržiūros, pokalbiai prie arbatos puodelio, protų kovos ir daug kitų įdomių užsiėmimų.

Biblioteka aktyviai dalyvauja projektinėje veikloje ir yra įvairių tarptautinių projektų partnerė ir dalyvė. Projektai tapo viena iš pagrindinių priemonių skatinančių pokyčius bibliotekoje ir padedančia vietos bendruomenės plėtrai, skatinančia bendruomenės narius aktyviai dalyvauti demokratijos ir informacinės visuomenės kūrimo procesuose. Šios veiklos dėka sukurtos informacinės, techninės, skaitmeninės, edukacinės paslaugos vartotojams. Įgyvendinant projektus darbuotojams sudarytos sąlygos ir galimybės įgyti ir tobulinti kompetencijas, stažuotis užsienio šalių bibliotekose. 2013-2015 m. biblioteka įgyvendina ar įgyvendino 19 kultūros sklaidos projektų (didžiausi – „Susitikimai. Šiaulių regiono kūrėjai“, skaitymo skatinimo projektai, „Kūrybiškumo laboratorija“ ir kt.), 4 kvalifikacijos tobulinimo projektus ir kitus projektus, tarp jų 2015-2016 m. įgyvendinamas projektas „Mobili inovatyvių technologijų laboratorija jaunimui“, kurio tikslas – sustiprinti jaunimo inovatyvius techninius gebėjimus, siekiant pagilinti IRT žinias ir skatinti domėtis IRT studijomis (biudžetas – 47 tūkst. eurų).

Bibliotekoje vieša interneto prieiga gali nemokamai naudotis visi norintys, tam skaitytojo pažymėjimas nereikalingas. Viena iš kompiuterių įdiegtos programos neregiam ir silpnai regintiems – JAWS, MAGIC ir WinTalker Voice.

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka pirmoji šalyje pradėjo bendradarbiauti su kitomis institucijomis, tame tarpe ir valdžios, organizuojant kompiuterinio raštingumo mokymus. Vieni pirmųjų atkreipėme dėmesį į tai, kad kompiuterinio raštingumo mokymai turi suteikti praktinę naudą tikslinėms grupėms – bedarbiams susirasti darbą, neįgaliesiems ir nuteistiesiems (grįžus iš įkalinimo įstaigos) integruotis į visuomenę, kaimo bendruomenėms mažinti atskirtį tarp miesto ir kaimo. Bibliotekoje nuolatos organizuojami kompiuterinio raštingumo kursai skirti kiekvienam žmogui, norinčiam išmokti naudotis kompiuteriu darbe ir namuose, patobulinti įgūdžius, dirbant su skirtingomis programomis.

4.2. Kultūros centrų veikla

Šiaulių m. veikia du kultūros centrai, akredituoti pagal Kultūros centrų įstatymą, savo veikloje puoselėjantys etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuriantys menines programas, plėtojantys švietėjišką (edukacinę), pramoginę veiklą, tenkinantys bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuojantys profesionalaus meno sklaidą, tai:

- daugiafunkcinis Šiaulių kultūros centras,
- specializuotas Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“.

Šiaulių m. savivaldybėje kultūros centruose 2014 m. surengti 667 renginiai (iš jų – 101 vaikų ir jaunimo renginys), kurie pritraukė 161 tūkst. lankytojų (46,3 tūkst. vaikų ir jaunimo). Daugiausiai lankytojų pritraukia festivaliai, miesto šventės, parodos, įvairios atmintinų datų ir dienų šventės (apskaitomi kaip „kiti renginiai“), taip pat mėgėjų meno kolektyvų koncertai, spektakliai (didžioji dalis išvykose), į profesionaliojo meno renginius pritraukta 22,4 tūkst. lankytojų.

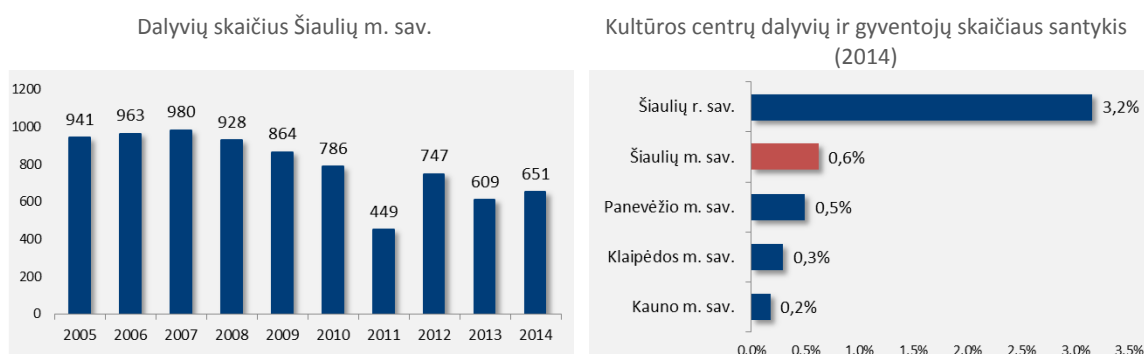
Lentelė 11. Kultūros centrų veikla Šiaulių m. sav.: renginiai (2014)

	Renginiai		Lankytojai ir dalyviai	
	skaičius	%	skaičius	%
Visi renginiai	667	100%	160971	100%
iš jų vaikų ir jaunimo	101	15%	46319	29%
Mėgėjų meno kolektyvų koncertai, spektakliai	197	30%	51265	32%
Kultūros įstaigoje	47	7%	15910	10%
Išvykose	150	22%	35355	22%
Profesionaliojo meno sklaida	114	17%	22360	14%
Parodos	44	7%	6220	4%
Koncertai (klasikinės, džiazo muzikos)	23	3%	2840	2%
Spektakliai	47	7%	13300	8%
Kiti renginiai	356	53%	87346	54%
Tautodailės ir kt. parodos	34	5%	2660	2%
Ekspedicijos		0%		0%
Edukaciniai renginiai	77	12%	2157	1%
Kino filmai	1	0%	20	0%
Pramoginės muzikos koncertai	10	1%	2200	1%
Kiti renginiai	234	35%	80309	50%

Šaltinis. Lietuvos liaudies kultūros centras

Šiaulių m. gyventojai aktyviai dalyvauja kultūrinėje veikloje. Pavyzdžiui, lyginant 2014 m. kultūros centrų dalyvių ir gyventojų skaičiaus santykį didžiuosiuose miestuose, Šiaulių miestas (0,6 proc.) lenkia Panevėžį (0,5 proc.), Klaipėdą (0,3 proc.), Kauną (0,2 proc.). Šiaulių miesto rodiklis neprilygsta Šiaulių rajonui, kur kultūros centruose dalyvauja 3,2 proc. gyventojų, tačiau rajoninėms savivaldybėms yra būdingas didesnis gyventojų įsitraukimas į kultūros centrų veiklą dėl visumoje mažesnės kultūrinių paslaugų pasiūlos.

Paveikslas 42. Kultūros centrų dalyviai

Šaltinis. Statistikos departamentas

2014 m. duomenimis, savivaldybės kultūros centruose dirba 81 darbuotojas (72,25 etatų), šiame skaičiuje 51 darbuotojas (43,25 etato) yra kultūros ir meno

darbuotojas, tai sudaro 60 proc. nuo visų kultūros centrų darbuotojų. Savivaldybėje nėra laisvų etatų, tačiau užregistruotas 3 kultūros ir meno specialistų poreikis. Per 2010-2014 m. kultūros ir meno darbuotojų su aukštuoju išsilavinimu dalis sumažėjo nuo 73 proc. iki 63 proc. Tai lėmė sumažėjęs bendras darbuotojų skaičius nuo 94 iki 81 darbuotojo. Siekiant užtikrinti kultūros centrų paslaugų kokybę, didžioji dalis (76 proc.) darbuotojų kvalifikaciją kėlė 2011 m. Kvalifikacijos kėlimui dėmesys skiriamas sistemingai – kasmet kvalifikacijos kėlimo renginiuose dalyvauja 30-50 proc. darbuotojų.

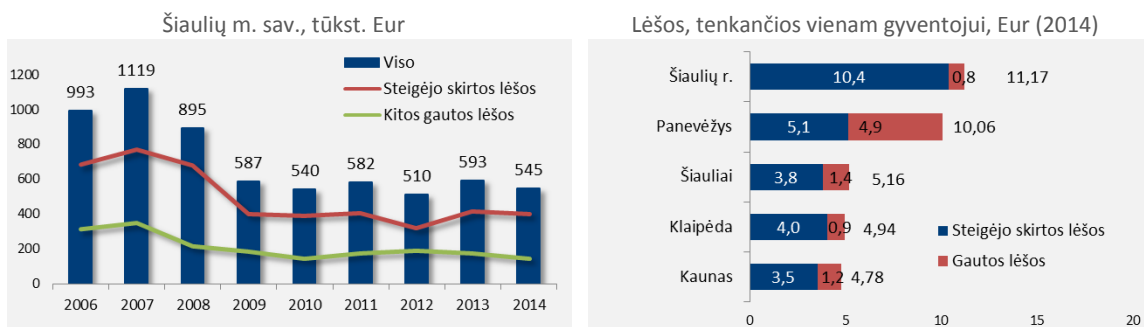
Lentelė 12. Kultūros centrų žmogiškieji ištekliai Šiaulių m. savivaldybėje

		2010	2011	2012	2013	2014
Darbuotojai	darbuotojai	94	91	83	83	81
	etatai	78,5	79	73,5	73,5	72,25
Kultūros ir meno	darbuotojai	51	48	47	47	51
	etatai	41,25	40	39,25	39,25	43,25
	dalis nuo visų etatų	53%	51%	53%	53%	60%
Kultūros ir meno darbuotojai, turintys aukštąjį išsilavinimą	darbuotojai	37	34	33	33	32
	dalis nuo kultūros ir meno darb.	73%	71%	70%	70%	63%
Kėlė kvalifikaciją einamaisiais metais	darbuotojai	26	69	38	42	23
	dalis nuo visų darb.	28%	76%	46%	51%	28%
Kultūros ir meno specialistų poreikis						3

Šaltinis. Lietuvos liaudies kultūros centras

Šiaulių miesto kultūros centrų materialinė bazė nepilnai tenkina poreikius: 2014 m. užregistruotas 9 vnt. muzikos instrumentų ir 58 vnt. tautinių kostiumų trūkumas. Tačiau šis poreikis kasmet yra tenkinamas pagal galimybes (palyginimui 2010 m. tautinių kostiumų poreikis buvo 87 vnt., o muzikos instrumentų – 12 vnt.).

Paveikslas 43. Kultūros centrų finansavimas

Šaltinis. Lietuvos liaudies kultūros centras; Kitos gautos lėšos - pajamos už paslaugas, projektų lėšos, privačių rėmėjų lėšos

Šiaulių kultūros centrai 2014 m. gavo 545 tūkst. Eur finansavimo pajamų. Lėšų pasiskirstymas pagal šaltinius šiek tiek svyruoja, tačiau bendra tendencija – 70 proc. finansavimo lėšų gaunama iš steigėjo, 30 proc. iš kitų šaltinių. Finansavimo apimtys ženkliai smuko 2009 m. (34 proc.) ir iki šiol išlieka panašiam lygyje. Lyginant su kitomis savivaldybėmis, pagal bendrą finansavimą vienam gyventojui, Šiaulių mieste kultūros centrų finansavimas šiek tiek geresnis nei Kaune ir Klaipėdoje. Tačiau situaciją šiek tiek pagerina įstaigų sugebėjimas pritraukti projektines ir rėmėjų lėšas, lyginant tik steigėjo skiriamas lėšas – tik Kaune finansavimas yra mažesnis nei Šiaulių mieste.

2008-2014 m. Šiaulių mieste 3 kultūros įstaigų objektai (Šiaulių kultūros centras, Šiaulių kultūros centro Rėkyvos skyrius, Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“) buvo įrašyti į pastatų, kuriems reikalinga rekonstrukcija arba kapitalinis remontas, sąrašą pagal Kultūros centrų modernizavimo programą.

Pagal naująją Kultūros objektų aktualizavimo programą pateikti rinkodaros planai į sąrašą įtraukti Šiaulių kultūros įstaigas – Šiaulių kultūros centrą ir Šiaulių miesto koncertinę įstaigą „Saulė“ – pastatų modernizavimui (finansavimui gauti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų).

Šiaulių kultūros centras. Šiaulių kultūros centras – tai daugiavertinis kultūros centras, įvairias kultūros sritis, žanrus puoselėjanti ir skleidžianti kultūros įstaiga. Šiaulių kultūros centras yra biudžetinė kultūros įstaiga, kurios tikslas Šiaulių miesto gyventojų kultūrinių poreikių tenkinimas, visuomeniškumo ir gyventojų kultūrinio aktyvumo bei užimtumo skatinimas. Įstaigos veikla plati ir įvairi: plėtojama mėgėjų meno kolektyvų veikla, puoselėjama etninė kultūra, sudaromos sąlygos miesto

visuomenei pažinti Lietuvos ir užsienio kolektyvus bei atlikėjus, plėtojama kitų mokamų paslaugų įvairovė.

Šiaulių kultūros centre veikia 24 mėgėjų meno kolektyvai, studijos, klubai kurie aktyviai dalyvauja miesto ir rajono bei apskrities šventėse taip garsindami Šiaulius ir Lietuvą respublikiniuose ir užsienio festivaliuose bei konkursuose. Trys kultūros centro kolektyvai yra laimėję aukščiausią Lietuvos liaudies kultūros centro ir Pasaulio lietuvių dainų šventės fondo apdovanojimą „Aukso paukštė“.

Šiaulių kultūros centras turi 3 skyrius. Rėkyvos skyrius organizuoja Rėkyvos seniūnijos kultūrinę veiklą ir miesto renginius prie Rėkyvos ežero. Aklyjū ir silpnaregių skyrius kultūrinei veiklai buria regėjimo negalią turinčius miesto žmones. Etninės kultūros skyrius koordinuoja miesto folkloro kolektyvų veiklą.

2003 m. Šiaulių kultūros centras pelnė „Geriausio kultūros centro“ apdovanojimą, skiriamą už aktyvią ir reikšmingą veiklą.

Šiaulių kultūros centro rengiami valstybinių švenčių ir atmintinų datų minėjimai, miesto šventės įprasmina svarbius Lietuvos ir Šiaulių miesto istorijos faktus. Organizuojamos tradicinės kalendorinės šventės, folkloro festivaliai puoselėja tautines tradicijas. Šiaulių kultūros centras yra pagrindinis Šiaulių miesto gimtadienio šventės „Šiaulių dienos“ organizatorius, suburiantis visas miesto kultūros ir švietimo įstaigas bendrai veiklai.

Didieji kultūros centro renginiai:

- Valstybinės šventės: Laisvės gynėjų diena (Sausio 13-oji), Lietuvos valstybės atkūrimo diena (Vasario 16-oji), Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena (Kovo 11-oji), Lietuvos valstybės (karaliaus Mindaugo karūnavimo) diena, Liepos 6-oji.
- Tarptautinis šokio festivalis-konkursas „Aušrinė žvaigždė“: tai Tarptautinei šokio dienai skirtas 4-ių dienų festivalis-konkursas, organizuojamas nuo 2003-ųjų kas dveji metai. Festivalyje dalyvauja Lietuvos, Moldovos, Latvijos, Ukrainos, Rusijos, Baltarusijos, Estijos ir kt. šalių jaunieji šokėjai, kurie atlieka ir tautinius, ir stilizuotus, ir klasikinius, ir šiuolaikinius šokius. Renginiai vyksta įvairiose Šiaulių erdvėse, miesto bendruomenė turi galimybę ne tik stebėti festivalio dalyvių konkursinę ir koncertinę programas, bet ir dalyvauti akcijose, žaidimuose, įvairiuose konkursuose.
- Miesto gimtadienio šventė „Šiaulių dienos“: organizuojama kiekvienais metais 2-ąjį rugsėjo savaitgalį. Rengiamos įvairios parodos, meninės akcijos, spektakliai,

profesionalų ir mėgėjų koncertai, folkloro, kantri, džiazo ir šiuolaikinės muzikos vakarai bei naktys. Šventinės programos organizuojamos įvairiose Šiaulių miesto erdvėse: Priskėlimo aikštėje, Talkšos ežero pakrantėje, Kaštonų alėjoje, Povilo Višinskio aikštėje, amfiteatre, Zubovų rūmų kieme, Šiaulių kultūros centre ir kt.

- Šiaulių miesto ir apskrities mėgėjų meno kolektyvų bei atlikėjų festivalis „Rudens mozaika“: festivalis organizuojamas nuo 2001 m. siekiant skatinti mėgėjų meno kolektyvų veiklą ir miesto ir apskrities kolektyvų bendradarbiavimą, aktyvinti suaugusiųjų, jaunimo ir vaikų kultūrinį gyvenimą. Per spalio–lapkričio mėnesiais vykstantį festivalį surengiama 11 vakarų-varžytuvių, suskirstytų pagal žanrus (folkloro, šiuolaikinio šokio, chorų, vokaliųjų ansamblių ir kt. vakarai-varžytuvės). Geriausiems kolektyvams ar atlikėjams skiriama nominacija „Metų atradimas“. Per 9 metus festivalyje „Rudens mozaika“ dalyvavo 1,5 tūkst. įvairaus žanro mėgėjų meno kolektyvų ir atlikėjų, iš viso 21,4 tūkst. dalyvių.

- Kalėdiniai ir naujamečiai renginiai, vykstantys gruodžio mėn.: kasmet gruodžio pradžioje Šiauliai įžiebia Kalėdų egles Priskėlimo aikštėje, miesto centrinėje gatvėje, Lieporių parke ir Rėkyvos seniūnijoje. Šventiniu laikotarpiu rengiami advento vakarai, parodos, akcijos, koncertuoja garsūs miesto ir šalies atlikėjai. Šventę vainikuoja fejerverkai. Kalėdinių ir naujamečių renginių ciklas baigiamas Trijų Karalių šventei skirtu renginiu.

Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“. Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“ yra specializuotas kultūros centras, pagrindinė veiklos sritis – profesionalaus meno sklaida, didžiausias dėmesys skiriamas profesionaliajai dailei.

Šiaulių miesto kultūros centro „Laiptų galerija“ 2014 m. etatų skaičius – 14,75, darbuotojų skaičius – 17, iš jų kultūros ir meno darbuotojų – 7 etatai ir 8 darbuotojai.

Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“ – žinoma ir pripažinta kultūros institucija Lietuvoje. 2014 m. Lietuvos kultūros ministerija „Laiptų galeriją“ pripažino geriausiu pirmos kategorijos kultūros centru ir suteikė „Geriausio kultūros centro 2013“ premiją (pirmąkart „Geriausio kultūros centro“ premiją „Laiptų galerija“ gavo 2006 m.).

Per metus „Laiptų galerijoje“ pristatoma virš 35 parodų, iš kurių daugiau nei 25 - ios profesionalių ir pripažintų Lietuvos ir užsienio menininkų parodos (pvz. Rimo

Bičiūno – Vilnius, Aleksandro Vozbino – Vilnius, Augustino Virgilijaus Burbos – Klaipėda, In Memoriam Algirdo ir Klaudijaus Petrulių paroda – Vilnius, Antano Obcarsko, Audronės Petrašiūnaitės – Kaunas, Ilgvaro Zalans ir Ievos Carukos – Ryga (tradiciskai kasmet rengiama latvių menininkų paroda, skirta Latvijos nepriklausomybės dienai paminėti), Šarūno Leonavičiaus – Vilnius, ir kt.). Šiose parodose apsilankė per 5400 lankytojų.

Kasmet įstaigoje vykdomi du didieji tęstiniai festivaliai: „Šiaulių Monmartro Respublika“ ir „Literatūrinis žiemkelis“. Festivaliuose apsilankė atitinkamai 2500 ir 2090 lankytojų. Festivaliams gautas finansavimas: Lietuvos kultūros taryba festivaliui „Šiaulių Monmartro Respublika“ skyrė 1448 Eur, festivaliui „Literatūrinis žiemkelis“ – 2606 Eur; Šiaulių miesto savivaldybė festivaliui „Šiaulių Monmartro Respublika“ skyrė 2027 Eur, festivaliui „Literatūrinis žiemkelis“ – 1158 Eur.

2014 metais „Laiptų galerija“ surengė 12 profesionalios muzikos koncertų (Valstybinio Vilniaus kvarteto ir solistės A. Krikščiūnaitės, V. Noreikos, K. Zmailaitės, E. Seiliaus ir P. Jeramino koncertas, vokalinio ansamblio „Jazz Island“ koncertas, styginių kvarteto „Mettis“, V. Bagdono autorinių dainų koncertai ir kt.), kuriuose apsilankė 1740 klausytojų.

Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“ 2014 m. surengė 14 literatūrinių vakarų-susitikimų, monospektaklių (dalyviai: R. Kazlas, R. Brundzaitė, B. Januškevičius, V. Rumšas, A. Bialobžeskis, D. Michelevičiūtė, Valstybinio Šiaulių dramos teatro aktoriai M. Šaltytė, N. Bėčiūtė, J. Bindokas, V. Baranauskas ir kt.). Šiuose literatūros ir teatro renginiuose apsilankė per 2000 lankytojų.

35 koncertus Lietuvoje ir užsienyje surengė Šiaulių miesto kultūros centro „Laiptų galerija“ folkloro ansamblis „Salduvė“ - vadovai V. Daknienė ir D. Daknys. Ansamblis 2013 m. gavo 1-ąją kategoriją, yra „Aukso paukštės“ laureatas. Folkloro ansamblio „Salduvė“ koncertuose apsilankė virš 32 tūkst. klausytojų.

Be profesionalių parodų, „Laiptų galerijoje“ 2014 m. surengta 12 tautodailininkų, mėgėjų ir jaunimo parodų, kuriuose apsilankė 2160 lankytojų.

Per 1000 klausytojų apsilankė ir „Laiptų galerijos“ organizuojuose jaunųjų atlikėjų (Augustės Emilijos Janonytės, Max Bilbe – Jungtinė Karalystė, 1-osios ir 2-osios muzikos mokyklų kanklininkų ansamblių, jaunųjų smuikininkų) koncertuose.

Edukaciniai renginiai Šiaulių miesto kultūros centre „Laiptų galerija“: 2014 m. surengta 17 edukacinių meno pažinimo projektų „Teorija ir praktika“ žymiausių dailininkų parodų bazėje (R. Bičiūnas, R. Ničajus, A. Petrašiūnaitė, A. Obcarskas, I. Zalans ir I. Caruka, Š. Leonavičius ir kt.), renginiuose dalyvavo 337 moksleiviai. Folkloro ansamblis „Salduvė“ 2014 m. parengė ir įgyvendino 6 edukacines folkloro programas Lietuvoje ir užsienyje, jose dalyvavo per 1300 dalyvių.

4.3. Koncertinės įstaigos

Šiaulių mieste veikia 2 koncertinės įstaigos: Šiaulių miesto koncertinė įstaiga „Saulė“ bei Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“.

Šiaulių miesto koncertinė įstaiga „Saulė“. Šiaulių miesto koncertinė įstaiga „Saulė“ – savivaldybės biudžetinė įstaiga, kurios tikslai:

- puoselėti, kurti ir plėtoti profesionaliosios muzikos kultūrą ir tradicijas, atlikti klasikinius ir šiuolaikinius Lietuvos bei užsienio šalių kompozitorių muzikos kūrinius;
- sudaryti sąlygas jauniems ir pripažintiems Lietuvos bei pasaulio muzikos atlikėjams, kolektyvams dalyvauti Koncertinės įstaigos kūrybinėje veikloje;
- ugdyti, formuoti ir tenkinti visuomenės poreikį muzikinei kultūrai.
- Koncertinė įstaiga organizuoja profesionaliojo scenos meno (koncertų, festivalių, konkursų, kitų meno programų) kūrimo ir viešo atlikimo veiklą, rengia ir vykdo edukacines programas, savarankiškai planuoja ir organizuoja koncertus ir gastroles Lietuvoje ir užsienyje, organizuoja užsienio profesionaliojo scenos meno pristatymą visuomenei, dalyvauja miesto, šalies ir tarptautiniuose renginiuose, programose, atstovauja miestui ir Lietuvai kultūros mainų programose.

Koncertinė įstaiga „Saulė“ vienija tris profesionalių muzikos atlikėjų kolektyvus – pučiamųjų instrumentų orkestrą, kamerinį orkestrą ir bigbendo orkestrą. Visi trys kolektyvai turi paruošę klasikinės, šiuolaikinės muzikos programas, kurias atlieka koncertuose ir gastrolėse Lietuvoje ir užsienyje.

- Šiaulių kamerinis orkestras įkurtas 1989 metais. Dauguma orkestro artistų grojo iki tol egzistavusiame Liaudies simfoniniame orchestre. Dauguma jų – Šiaulių konservatorijos ir Šiaulių miesto bei apskrities muzikos mokyklų dėstytojai ir mokytojai.

Orkestras koncertuoja Šiauliuose ir kituose Lietuvos miestuose, yra gastroliavęs Vokietijoje, Italijoje, Lenkijoje. Bendradarbiauja su Lietuvos choralais, Lietuvos ir užsienio solistais, dirigentais. Glaudūs ryšiai orkestrą sieja su Vokietijos menininkais: violončelininku D. Geringu, dirigentu G. Maisu, pianiste I. Gabbe, pianistu ir dirigentu L. Dorfmanu ir kt. Orkestro repertuare – įvairių epochų ir žanrų kūriniai, vyrauja barokas ir klasika.

- Šiaulių miesto bigbendas 2009 metais įgijo profesionalaus džiazio orkestro statusą, o bigbendo pradžia – 2002 metais, kai į orkestrą buvo sukviesti geriausi Šiaulių muzikantai tam, kad atgaivintų senas bigbendo tradicijas mieste. Nuo 1954 m. Šiauliai garsėjo kaip bigbendų miestas – veikė trys bigbendo orkestrai, buvo organizuojami įspūdingi koncertai, šventės, festivaliai. Per savo veiklos metus Šiaulių bigbendas užsitarnavo miesto muzikos gerbėjų pagarbą ir simpatijas, nes ruošė nuotaikingas programas su žinomais šalies ir užsienio atlikėjais (pvz., „London Bridge Band“ (Didžioji Britanija), „Žvaigždžių kvartetu“, „Retro“ (Vilnius), Panevėžio „Jazz Singers“, solistais G. Skėryte, R. Ščiogolovaite, S. Jakubėnaite, K. Svolkinaite, J. Pranevič, R. Bubneliu, A. Čižauskaite, I. Dirgėlaite, S. Sasnausku, M. Liubinaite, R. Švilpaite, I. Jurgelevičiūte ir kt.). Kolektyve groja jaunosios ir gerai žinomos džiazio žvaigždės (pvz., saksofonininkai Juozas Kuraitis, Dovydas Stalmokas, Kęstutis Sova, Danielius Praspaliauskis, trombonistas Valdas Surdokas, trimitininkas Dmitrijus Levencovas). Nuolat rengiamos naujos programos, dalyvaujama festivaliuose. Pažymėtini Birštono džiazio festivalis bei festivalis Latvijoje „Liepoja Jazz“.

- Šiaulių pučiamųjų orkestras įkurtas 1966 metais. Nuo 1970 m. orkestras yra respublikinių, vėliau Pasaulio lietuvių dainų švenčių dalyvis, per minėtas šventes vykusių konkursų prizininkas ir laureatas. Orkestras koncertuoja Šiaulių mieste ir apskrityje, dalyvauja tradiciniuose festivaliuose (Mažeikiuose, Panevėžyje, Kaune, Palangoje, Plungėje ir kituose miestuose), respublikiniuose pučiamųjų orkestrų čempionatuose. Paskutiniai pasiekimai – tarptautiniame festivalyje „Baltarusiškos fanfaros 2011“ laimėti apdovanojimai. Per savo gyvavimo metus sėkmingai koncertavo Latvijoje, Estijoje, Baltarusijoje, Rusijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Švedijoje, Olandijoje. Šiaulių miesto pučiamųjų orkestras koncertavo kartu su tarptautinių konkursų laureatais: J. Lopetaite, J. Leitaite, R. Vingru, V. Juozapaičiu ir kt. žinomais atlikėjais. Buvo parengtos koncertinės programos su solistais Egidijumi Sipavičiumi, Merūnu

Vitulskiu, folkloro ansambliu „Salduvė“, liaudiškos muzikos ansambliu „Saulė“, jaunimo kameriniu choru „Atžalynas“, Šiaulių berniukų ir jaunuolių choru „Dagilėlis“, bendradarbiaujama su įvairiais vidurinių mokyklų muzikiniais ansambliais ruošiant valstybinių švenčių programas. Pučiamųjų orkestro muzikantai groja ir Šiaulių simfoninio orkestro sudėtyje. Orkestras yra parengęs koncertinę programą kartu su šokėjomis. Per metus pučiamųjų orkestras parengia keturias penkias naujas koncertines programas.

Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“. Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“ yra valstybinio pavaldumo (Kultūros ministerijos) įstaiga. 1986 metais „Polifonijai“ suteiktas profesionalų statusas ir ansamblis tapo Lietuvos valstybinės filharmonijos Šiaulių valstybiniu kameriniu mišriuotu choru, vėliau atsiskyrė ir tapo atskira koncertine organizacija. „Polifonija“ yra vienas žinomiausių Lietuvos profesionalių chorų.

Choro misija – organizuoti profesionaliojo scenos meno kūrimą ir viešą atlikimą, puoselėti, kurti ir plėtoti profesionaliosios chorinės muzikos meno kultūrą ir tradicijas, atlikti klasikinius ir šiuolaikinius muzikos kūrinius, kūrybiškai perteikti pasaulio muzikinės kultūros vertybes. Kurdamas koncertines programas choras bendradarbiauja su talentingais jaunais ir pripažintais Lietuvos bei pasaulio muzikos atlikėjais, pristato Lietuvos nacionalinės chorinės muzikos meną šalyje ir užsienyje, atstovauja Lietuvai kultūros mainų programose.

2014 m. Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“ surengė 73 koncertus, iš jų – 28 nemokamus. Koncertuose apsilankė 2,1 tūkst. klausytojų, uždirbta 14,8 tūkst. Eur pajamų.

Per keturis choro gyvavimo dešimtmečius surengta daugiau kaip 2000 koncertų, gastroluota Latvijoje, Estijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje, Rusijoje, Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Bulgarijoje, Švedijoje, Vokietijoje, Italijoje, Prancūzijoje, Argentinoje, Brazilijoje, pelnyti apdovanojimai tarptautiniuose festivaliuose Lenkijoje (1989 m.), Brazilijoje (1990 m.), Italijoje (1992, 1998, 1999 m.). Daugelyje straipsnių užsienio spaudoje „Polifonijos“ veikla priskiriama prie ryškiausių Europos meno kolektyvų pavyzdžių.

„Polifonija“ yra koncertavusi su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru, Lietuvos valstybiniu simfoniniu orkestru, Lietuvos kameriniu orkestru, Šv. Kristoforo orkestru, Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro orkestru, Klaipėdos kameriniu orkestru, „Vilnius Sinfonietta“, Lietuvos kariuomenės orkestru, valstybiniu pučiamųjų instrumentų orkestru „Trimitas“, Baltarusijos valstybiniu kameriniu orkestru, Lvovo filharmonijos orkestru (Ukraina), Sankt Peterburgo valstybiniu simfoniniu orkestru (Rusija), o taip pat su tokiais ansambliais kaip „Musica Humana“, „Senosios muzikos akademija“ (Rusija) ir kitais garsiais muzikos kolektyvais. Kūrybinė draugystė „Polifoniją“ sieja su valstybiniu choru „Vilnius“, Klaipėdos mišriu choru „Aukuras“, berniukų ir jaunuolių chorą „Ažuoliukas“.

4.4. Dailės galerija

Šiaulių Dailės galerija yra biudžetinė įstaiga, savininko teises ir pareigas įgyvendina Šiaulių miesto savivaldybės taryba. Pagrindinė Galerijos veiklos sritis – vaizduojamasis menas.

Galerijos misija – sudaryti sąlygas šiuolaikinio ir profesionalaus meno tęstinumui ir sklaidai, laisvai visuomenės kultūros raiškai bei jos dalyvavimui kūrybinėje veikloje, inicijuoti ir rengti Šiaulių miesto, Lietuvos ir užsienio šiuolaikinio meno ir kultūros renginius, ugdant kūrybišką, demokratinę ir atvirą visuomenę.

Galerijos veiklos tikslai:

- tenkinti miesto gyventojų kultūrinius ir meninius poreikius, skatinti jų kultūrinį aktyvumą ir kūrybiškumą;
- organizuoti ir rengti šiuolaikinio meno parodas ir projektus, pristatyti visuomenei Lietuvos ir užsienio šalių šiuolaikinio meno tendencijas, meno raidos įvairovę;
- ugdyti visuomenės sampratą apie šiuolaikinį meną, atskleisti jo ištakas, savitumą, kultūrinę vertę, ryšius su pasaulio meno ir kultūros procesais.

Šiaulių Dailės galerija yra vienas didžiausių ir svarbiausių Šiaurės Lietuvos vaizduojamojo meno centrų, kuriame rengiamos miesto, šalies ir užsienio dailininkų vaizduojamojo meno parodos. Galerija savo veikloje vadovaujasi įvairioms meno rūšims atviro meno centro principais, todėl joje vyksta įvairūs teminiai

eksperimentinės, elektroninės, džiazo, klasikinės muzikos, scenos, kino bei kitų meno ir kultūros sričių renginiai.

Rengdama tarpdisciplininio meno projektus, galerija kryptingai skleidžia šiuolaikinio meno idėjas, savo festivalių metu pristato įdomiausias vaizduojamojo meno, muzikos, šokio, literatūros, mados tendencijas. Skleisdama kultūros svarbos, kūrybinės laisvės ir meninių ieškojimų idėjas, galerija aktyviai dalyvauja kultūriniame miesto ir respublikos gyvenime.

Šiaulių dailės galerijoje taip pat vykdomos edukacinės programos vaikams ir jaunimui („Menopolis“, „akademija.eu“), skaitomi paskaitų ciklai Šiaulių miesto visuomenei („Meno eteris“), vyksta konferencijos, seminarai, veikia šiuolaikinio meno informacijos biuras. Nuo savo įkūrimo pradžios skatindama menines naujoves, Šiaulių dailės galerija kuria kultūrinį miesto tapatumą ir simbolizuoja kūrybines miesto galias.

Svarbiausi tęstiniai Šiaulių dailės galerijos projektai – tarptautinis šiuolaikinio meno festivalis „Virus“ ir skaitmeninių technologijų ir meno sąveikoms skirtas medijų meno festivalis „Enter“. Miesto menininkų, ypač jaunųjų kūrybinis potencialas atskleidžiamas teminėje grupinėje parodoje „Šiaulių meno faktorius“, tradiciškai rengiamoje Šiaulių miesto gimtadienio metu. Galerija rengia meninių akcentų plenerą, įgyvendindama idėją praturtinti Šiaulių miestą naujais meniniais skulptūriniais objektais. Reikšmingiausi Šiaulių dailės galerijos vykdyti projektai – nacionalinės premijos laureatų parodų ciklai, metalo laužo skulptūrų pleneras „Kontrapunktas“, meninės psichosocialinės reabilitacijos projektas „Akistatos“, kilnojamų parodų ir naujausių vaizduojamojo meno tendencijų ciklai, metinės miesto dailininkų ir tautodailininkų parodos, įvairios teminės vaizduojamojo meno parodos: „Idealios vietos“, „Biosfera“, „Foto-transgresija“, „Kolekcija 2000“, „Art-attack“, „Euro-buitis“, „Jaunoji tekstilė“, „Y/vairus menas“, „Realizmas dabar“, „Auksinis jaunimas“, „Romantizmas“, „Meno faktorius“, „Kai yra kada / as is when“ ir kt.

2014 m. įstaigoje buvo 11,5 užimtų etatų, iš jų – 2 administracijos, 4 specialistų ir 5,5 ūkinio techninio personalo etatai. Per metus surengta 30 parodų, 95 renginiai (iš jų – 36 edukaciniai), buvo įgyvendinami 6 kultūros projektai (1 naujas), vykdoma viešinimo veikla internete, spaudoje, televizijoje, taip pat leidžiant informacinius leidinius ir publikacijas. Už mokamas paslaugas įstaiga gavo 3,4 tūkst. Eur pajamų, iš jų didžioji dalis už bilietus į parodas ir renginius (94 proc.). Parodas ir renginius aplankė

13,9 tūkst. žiūrovų. Šiaulių dailės galerija kasmet dalyvauja konkursuose: 2014 m. iš Kultūros tarybos lėšų buvo finansuoti 4 projektai, kurių bendra vertė 20,6 tūkst. Eur, iš savivaldybės lėšų finansuoti 7 projektai, kurių bendra vertė 19,3 tūkst. Eur. Svarbiausios įstaigoje akcentuojamos problemos – nepakankamos sąlygos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui, materialinės bazės trūkumas (pvz., trūksta kėdžių žiūrovams, ekspozicinės įrangos), būtinybė apšiltinti pastatą (šaltuoju metu ekspozicinės salės šaltos ir drėgnos, nepritaikytos meno kūrinių eksponavimui ir kultūrinių renginių organizavimui).

Šiaulių universiteto dailės galerija. Nuo 1999 m. iki 2008 m., t.y. per 9-erius veiklos metus surengta apie 300 parodų. Reikšmingesnės parodos: vilniečių L. Cicėno, A. Stasiulevičiaus, L. Šalčiūtės, J. Galkaus, „Baltų kandžių“, kauniečių R. Čarnos, S. Gutausko ir kitų Lietuvos dailininkų. Taip pat vyko čekų, latvių, baltarusių kūrybos pristatymai. Pirmą kartą eksponuota žinomo aktorius L. Noreikos paveikslų kolekcija. Užmegzti ryšiai su Vilniaus, Rygos dailės akademijomis, JAV Nebraskos universitetu Omahoje, Daugpilio (Latvija) dailininkų sąjunga, Kaliningrado dailės galerija ir t.t.

Šiaulių universiteto dailės galerija 2008 m. buvo uždaryta ir 2010 m. atidaryta iš naujo. Šiaulių universiteto dailės galerija atvira įvairių kryptių dailei bei siekia kuo didesnės parodų įvairovės. Čia eksponuojami tapybos, grafikos, skulptūros, fotografijos, tekstilės, juvelyrikos, dizaino bei kitų meno šakų darbai. Galerijoje yra dvi ekspozicijų salės (bendras plotas - 170 kv.m). Šios erdvės yra labai patogios rengti personalines parodas, taip pat ir nedidelės apimties grupines parodas. Parodos keičiamos kas dvi-trys savaitės. Yra meno dirbinių parduotuvė, kurioje galima įsigyti juvelyrikos, tekstilės, grafikos, tapybos, keramikos, skulptūros kūrinių.

Pagrindinis Šiaulių universiteto dailės galerijos tikslas yra rengti universiteto studentų ir dėstytojų, užsienio autorių dailės parodas, kultūrinius, edukacinius renginius, tenkinti universiteto bendruomenės ir miesto gyventojų kultūrinius, meninius poreikius, skatinti jų kūrybiškumą, stiprinti Šiaulių universiteto ir miesto bendruomenės ryšį. Ypatingas dėmesys skiriamas jaunimo iniciatyvoms skatinti, suteikti galimybę galerijoje pristatyti savo kūrybą.

Iki 2015 m. spalio mėnesio čia jau surengtos 83 parodos. Galerijoje savo darbus eksponavo žinomi Lietuvos, Latvijos, Lenkijos, Baltarusijos kūrėjai. Galerija

bendradarbiauja su Liublino (Lenkija), Gardino (Baltarusija) universitetais, Daugpilio „Marko Rotko meno centru“ (Latvija).

Šiaulių universiteto dailės galerija aktyviai dalyvauja projektinėje veikloje. Pagrindiniai vykdomi projektai:

- 2014 09 01 – 2014 10 30 projektas „Užmiršti Sofijos Riomerienės raižiniai“. Projekto metu Šiaulių universiteto grafikos centre, dalyvaujant jaunimui bei miesto visuomenei, buvo atspausti netiražuoti dailininkės S. Riomerienės grafikos darbai, nuo originalių cinko „klišių“ (Kelmės krašto muziejaus nuosavybė). Dešimt atspaudų buvo perduota Šiaulių „Aušros“ muziejui, bei „Kelmės krašto muziejui“. Dvi dienas moksleiviams bei miesto visuomenei vyko oforto technikos užsiėmimai.

- 2014 10 03 – 2014 10 16 atidaryta Sofijos Riomerienės paroda „Užmiršta – užmiršta?“. Pagrindinis projekto rėmėjas „Lietuvos kultūros taryba“.

- 2015 03 01 – 2015 04 20 jaunųjų menininkų projektas „AŠ“. 2015 03 13 – 04 02 projekto paroda. Pagrindinis projekto rėmėjas Šiaulių miesto savivaldybė.

- 2015 05 01 – 2015 10 30 projektas „Užmiršta. Sofija Riomerienė. Artimo portretas“. Projekto metu buvo organizuotas portreto pleneras, sukviesti žymūs Lietuvos, Latvijos tapytojai (Jolanta Abele, Romualdas Balinskas, Agnija Germane, Bronius Gražys, Ričardas Garbačiauskas, Guna Millersone, Birutė Kuicienė, Vaiva Kovieraitė, Sigitas Prancuitis, Giedrė Riškutė, Julija Skudutytė, Mindaugas Skudutis, Antanas Šeronas, Dainius Trumpis, Kornelijus Užuotas). Dailininkų dirbtuvės buvo atviros visuomenei.

- 2015 07 27 – 2015 08 19 surengta paroda, kuri 2015 08 22 – 2015 09 27 eksponuota Talsi (Latvija) muziejuje. Projektą rėmė „Lietuvos kultūros taryba“, Šiaulių miesto savivaldybė.

- 2015 04 01 – 2015 12 01 „Grafika. Kitokia perspektyva“. Projektas tebevyksta, jau Surengtos edukacinės paskaitos miesto visuomenei, kurias skaitė svečiai iš Švedijos, Latvijos, Serbijos. Įvyko 33 grafikų iš Švedijos bei svečių iš Serbijos parodos. Bus leidžiamas edukacinis leidinys. Projektą finansuoja „Lietuvos kultūros taryba“ bei Šiaulių miesto savivaldybė.

- 2015 11 – 12 medijų festivalis „Tėvynė“ , jame dalyvauja miesto jaunimas. Projektą finansuoja Šiaulių miesto savivaldybė.

4.5. Teatras

Valstybinis Šiaulių dramos teatras – vienas seniausių profesionalių teatrų Lietuvoje, jis įkurtas 1931 metais ir buvo antras profesionalus teatras Lietuvoje. Per savo veiklą teatras pastatė apie 460 spektaklių. Repertuare, yra kelios dešimtys lietuvių ir užsienio autorių klasikos bei šiuolaikinės dramaturgijos kūrinių suaugusiems ir vaikams.

Pagrindinė teatro veikla – profesionalus scenos menas ir jo sklaida. Naujų spektaklių pastatymai kasmet papildo 4-6 premjeromis teatro repertuarą. Tokia veikla vykdoma savo arba projektų lėšomis. 2014 m. žiūrovai išvydo 3 pagrindinius naujus spektaklius suaugusiems: S. Beketo „Žaidimo pabaiga“ (projekto vertė – 22 705, 89 Eur), A. Tarn „Dibukas“ (projekto vertė – 25 402, 16 Eur) ir T. Viljamso „Geismų tramvajus“ (projekto vertė – 24 579, 28 Eur). 2015 m. pasirodė ir spektaklio visai šeimai premjera – D. Čepauskaitė „Kaštonė“ (projekto vertė – 19 244,81 Eur). Šiuo metu vyksta dar vieno projekto įgyvendinimo etapas. Iki 2015 m. gruodžio 20 d. žiūrovai išvys naują spektaklį – J. Onilo „Meilė po guobomis“.

Valstybinis Šiaulių dramos teatras – vienas iš intensyviausiai gastroliuojančių (po 20-30 spektaklių kituose miestuose) šalies teatrų, profesionalųjį scenos meną pristatančių ne tik didžiuosiuose šalies miestuose, bet naujausius pastatymus vežantis į atokesnius Lietuvos miestelius, kurie neturi profesionalių teatrų.

Valstybiniame Šiaulių dramos teatre dirba beveik aštuonios dešimtys darbuotojų. Nuolatinę aktorių trupę sudaro 30 aktorių. Kartu su patyrusiais scenos meistras S. Jakubausku, A. Venckumi, V. Baranausku, T. Maliukevičiūte, R. Krilavičiūte, N. Mirončikaite, J. Žibūda, J. Bindoku, S. Povilaityte, E. Pauliukoniu, V. Jakštaite, I. Liutikaite, V. Paleckaite, L. Bocyte, N. Bėčiūte ir Šiaulių scenoje subrendusiais J. Budriūnaite, I. Norkute, M. Šaltyte, A. Žviniu, R. Dovydaičiu, D. Petraityte, D. Jančiausku, R. Dudniku, A. Pintuliu, V. Krivickaite dirba jaunieji aktoriai I. Jarkova, A. Matutis, A. Gendvilas, M. Jurevičius ir E. Stanišauskaitė. Keliuose spektakliuose į aktorių trupę įsilieja kviestiniai aktoriai S. Bareikis ir V. Kaniušonis. Per 2014-2015 metus trupės sudėtis nepakito.

Valstybinis Šiaulių dramos teatras – ne uždara erdvė, o švietėjiška įstaiga, gyvai įsiliejanti į miesto kultūrinį gyvenimą, atvira norintiesiems jį pažinti. Šiaulių dramos

teatro aktoriai nuolat dalyvauja susitikimuose su žiūrovais, rengia skaitymus viešose erdvėse (galerijose, muziejuose, net miesto autobusuose), kasmet dalyvauja Šiaulių miesto gimtadienio renginiuose, bendradarbiauja su Šiaulių universitetu, Valstybine Šiaulių kolegija. Du tradiciniai renginiai – vakaras Šiaulių dramos teatre Naujų metų išvakarėse ir Tarptautinės teatro dienos minėjimas – itin laukiami ir teatralų, ir miesto gyventojų, nes tokia proga teatras žiūrovus nustebina išskirtine pačių ruošta ar kviestinių svečių programa, kuri scenoje rodoma vienintelį kartą. Valstybiniame Šiaulių dramos teatre rengiamos edukacinės programos – teatralizuotos ekskursijos ir edukaciniai užsiėmimai. 2014 m. surengta jų 31 kartą (aplankė 645 asm.), o 2015 m. per du ketvirčius – 23 kartus (aplankė 396 asm.).

2014 m. apdovanojimai:

- Šiaulių miesto savivaldybės premija ir geriausio sezono aktoriaus vardas – Sigitui Jakubauskui už Duonkepio vaidmenį spektaklyje M. Panjolio „Duonkepio žmona“ (rež. A. Lebeliūnas).

- Šiaulių miesto savivaldybės premija ir geriausio sezono aktorės vardas – Danguolei Petraitytei už Dėdienės vaidmenį spektaklyje „Nebylys“ pagal to paties pavadinimo Juozo Tumo-Vaižganto kūrinį (režisierius Jonas Vaitkus).

„Auksinių scenos kryžių-2013“ (Panevėžys) nominacijos:

- aktorius Sigitas Jakubauskas nominuotas už pagrindinį vyro vaidmenį Duonkepys M. Panjolio romantinėje istorijoje „Duonkepio žmona“ (rež. Arvydas Lebeliūnas);

- spektaklis pagal Sergejų Kozlovą „Ežiukas rūke“ (rež. Paulius Ignatavičius) visa grupė pateko tarp nominantų teatro vaikams kategorijoje;

- 2014 m. 36-ojo festivalio „Lietuvos teatrų pavasaris“ (Kaunas) geriausias festivalio spektaklis „Nebylys“, rež. Jonas Vaitkus (publikos laureatas);

- 2014 m. 36-ajame festivalyje „Lietuvos teatrų pavasaris“ (Kaunas) už spektaklio scenografiją apdovanotas (publikos laureatas) spektaklio „Nebylys“ dailininkas Gintaras Makarevičius.

V-ajame Dalios Tamulevičiūtės profesionalių teatrų festivalyje (Varėna, 2014 spalį) pelnyti keturi apdovanojimai:

- Režisierės Dalios Tamulevičiūtės giminių prizas – Valstybiniam Šiaulių dramos teatrui už spektaklį „Nebylys“;

- Už įtaigiausią personažą be žodžių – Valstybinio Šiaulių dramos teatro bendradarbis Karolis Mileška už Velnio vaidmenį spektaklyje „Nebylys“;

- Už geriausią scenografiją – spektaklis „Nebylys“ (dailininkas Gintaras Makarevičius);

- Žiūrovų simpatijų prizas – Valstybinio Šiaulių dramos teatro spektakliui „Nebylys“.

2015 m. apdovanojimai:

- Lietuvos profesionalių teatrų festivalio „Vaidiname žemdirbiams 2015“ (Rokiškis) specialusis žiuri prizas Valstybinio Šiaulių dramos teatro spektakliui „Nebylys“ pagal Juozą Tumą-Vaižgantą (rež. Jonas Vaitkus);

- Spektaklis „Nebylys“ pagal to paties pavadinimo J. Tumo-Vaižganto kūrinį pelnė „Auksinių scenos kryžių-2014“ (Kaunas) nominacijas:

- Režisierius – Jonas Vaitkus kartu su Tomu Jašinsku.

- Scenografija ir kostiumai – scenografas Gintaras Makarevičius.

- Aktorė (nepagrindinis vaidmuo) – Danguolė Petraitytė už Dėdienės vaidmenį.

- Nacionalinė dramaturgija/lietuvių autoriaus kūrinio pastatymas – spektaklis „Nebylys“ pagal Juozą Tumą-Vaižgantą;

- Šiaulių miesto savivaldybės premija ir geriausio sezono aktoriaus vardas – Daliui Jančiauskui už Klovo vaidmenį Samuelio Beketo spektaklyje „Žaidimo pabaiga“ (rež. Paulius Ignatavičius);

- Šiaulių miesto savivaldybės premija ir geriausio sezono aktorės vardas – Ingai Jarkovai už Lėjos vaidmenį Aleks Tarn spektaklyje „Dibukas“ Simono Anskio pjesės motyvais (rež. Raimundas Banionis).

Projektai:

- 2013 m. sausio 17 d. pradėtas itin svarbus teatrui ir miestui projektas – Teatro kapitalinis remontas, kuris vyksta VIP (Valstybės investicijų programa) lėšomis. Pagal projektą naujai įrengta šilumos sistema, baigiamas stogo remontas, pastato šiltinimas ir aplinkotvarkos darbai. Bendra projektų darbų sąmata – 75 7509,26 Eur. Iki 2015 m. birželio 30 d. atlikta darbų už 65 5630,76 Eur, t. y. 86,56 proc. projekte numatytų darbų. Šio projekto etapo pabaiga numatyta 2015 m. gruodžio 31 d. Nuo 2016 m., patvirtinus VIP lėšas, projektas bus tęsiamas. Darbai turėtų persikelti į pastato vidų –

numatyta sutvarkyti elektros instaliacija, įrengti ventiliacijos sistemą, po to pereiti prie vidaus apdailos darbų.

4.6. Muziejų veikla

Šiaulių mieste veikia 27 muziejai, tarp jų 1 respublikinis muziejus, 6 žinybiniai muziejai, 1 viešosios įstaigos muziejus, 11 mokyklų istorijos ar kraštotyros muziejų ir 8 kiti muziejai.²

Respublikinis muziejus. Šiaulių mieste veikia vienas respublikinis muziejus – Šiaulių „Aušros“ muziejus. Muziejus įsteigtas Lietuvos muziejininkystės patriarcho Pelikso Bugailišio iniciatyva 1923 m. ir buvo pavadintas pirmojo lietuviško laikraščio – „Aušros“ – vardu. Šiandien „Aušros“ muziejus yra vienas iš didžiausių ir aktyviausių Lietuvos muziejų, kaupiantis, saugantis, populiarinantis istorijos, meno, technikos paveldą, padedantis pažinti praeitį, suvokti dabartį ir kurti ateitį. Ekspozicijos, atspindinčios gausius muziejaus rinkinius, atraktyvi edukacinė veikla, turiningi renginiai ir šventės gali patenkinti išrankiausio lankytojo poreikius. „Aušros“ muziejaus lankytojų skaičius pastaruosius 5 metus yra daugiau mažiau pastovus ir svyruoja apie 85 000.

Muziejaus rinkiniuose saugoma daugiau kaip 250 000 eksponatų, aštuoniuose padaliniuose veikia devynios ekspozicijos. 2001 m. muziejuje įkurtas Restauravimo centras, kuriame restauruojamos ir konservuojamos muziejinės popieriaus, medžio ir metalo vertybės iš visos Lietuvos. Muziejuje sėkmingai plėtojama dar P. Bugailišio prieškaryje pradėta leidybinė veikla, išleista daugiau nei 100 leidinių.

Įgyvendinti Šiaulių „Aušros“ muziejaus projektai:

- 2011 m. baigtas restauruoti ir pritaikytas turizmo reikmėms Žaliūkių vėjo malūnas, atstatytas malūnininko gyvenamasis namas. Finansavo Norvegijos ir Lietuvos vyriausybės pagal Norvegijos finansinį mechanizmą;
- 2012 m. baigtas Chaimo Frenkelio vilos ir parko restauravimas ir pritaikymas turizmo reikmėms. Finansavimo šaltinis – valstybės investicijų programa;

---

² Parengta pagal www.muziejai.lt, Šiaulių turizmo informacijos centro, Šiaulių miesto savivaldybės administracijos ir atskirų įstaigų informaciją.

- 2014 m. baigtas rekonstruoti Fotografijos muziejus – vienintelis Lietuvoje specializuotas fotografijos meno ir technikos muziejus. Finansavimo šaltinis – valstybės investicijų programa.

Muziejus turi šiuos 8 padalinius:

- Ch. Frenkelio vila – restauruota Chaimo Frenkelio vila su parku ir ją puošiančiu fontanu – išskirtinė Šiaulių erdvė. Vila yra unikalus, vienas iš nedaugelio Lietuvoje XX a. pr. modernio architektūros (secesijos, jugendo) statinių. Šio valstybės saugomo kultūros paminklo fasade susipina įvairių stilių elementai, autentiškas interjeras žavi išlikusia medžio apdaila, puošniais lipdiniais, įspūdingų freskų fragmentais. Vilą šalia klestinčio odų fabriko 1908 m. pasistatė vienas iš garsiausių visų laikų Šiaulių pramonininkų Chaimas Frenkelis, vadinamas „odų karaliumi“. Dabar dviejų aukštų viloje įrengtos stilizuotos ekspozicijos „Provincijos dvaras ir miestas“, „žydų kultūros paveldas Šiauliuose: pirkliai Frenkeliai“. Jose pristatoma Lietuvos provincijos dvarų ir tarpukario Šiaulių miesto kultūra, žydų paveldas. Viloje veikia viena iš nedaugelio Lietuvoje silpnaregiams ir neregiamis skirta ekspozicija „Daiktai, kurie kalba“. Čia vyksta parodos, koncertai, kino ir muzikos festivaliai, kiti renginiai;

- ŠAM Edukacijos centras – archeologinėje ir etnografinėje ekspozicijose pasakojama seniausia Šiaulių krašto istorija, pristatoma Žemaitijos ir Šiaurės Lietuvos valstiečių butis ir būtis, stilizuotoje istorinėje aplinkoje vedami edukaciniai užsiėmimai, skatinantys pažinti praeitį;

- Fotografijos muziejus – vienintelis fotografijos meno ir technikos muziejus Lietuvoje, svarbus Lietuvos fotografijos saugojimo ir reprezentavimo centras. 1973 m. įkurtas Fotografijos muziejus yra vienas iš pirmųjų specializuotų fotografijos technikos ir meno muziejų Rytų ir Vidurio Europoje. Muziejus įsikūręs autentiškame XX a. tarpukario moderniosios architektūros pastate, pačiame Šiaulių centre. Rekonstruotame muziejuje įrengta moderni galerija, edukacinė erdvė ir fotolaboratorija, skaitykla ir informacijos centras, veikia leidinių ir suvenyrų krautuvėlė, vasaros kavinė atviroje stogo terasoje ir miesto apžvalgos aikštelė su „camera obscura“;

- Dviračių muziejus – vienintelis toks muziejus Lietuvoje, 1980 m. įkurtas Šiaulių dviračių ir variklių gamykloje „Vairas“, o 1993 m. perduotas „Aušros“ muziejui. Muziejaus ekspozicija pasakoja vienos iš seniausių, populiariausių susisiekimu, sporto,

ekologiškos transporto priemonės – dviračio – atsiradimo istoriją ir raidą. 2011 m. muziejaus ekspozicija buvo papildyta penkiamilijoniniu dviračiu, pagamintu gamykloje „Baltik Vairas“. Muziejuje vyksta įvairūs dviračių populiarinimo renginiai, pristatomos parodos, vykdomos prevencinės–edukacinės akcijos;

- Radijo ir televizijos muziejus – 1982 m. įkurtas muziejus buvo globojamas Šiaulių televizorių gamyklos, o 1994 m. tapo „Aušros“ muziejaus padaliniu. Muziejus atskleidžia garso ir vaizdo atkūrimo, telekomunikacijos prietaisų raidą, padeda pažinti ir suprasti šių prietaisų veikimo principus ir galimybes, pristato retų eksponatų kolekcijas, rengia parodas, skirtas įvairiems radijo ir televizijos jubiliejams. Muziejuje eksponuojami XIX a. pab. – XX a. pr. simfonijonas, fonografas, gramofonai, patefonai, radijo imtuvai, pirmieji lietuviški ir kitų šalių televizoriai. Ekspozicijoje galima pasiklausyti XIX a. pr. muzikinės dėžutės, mechaniniu patefonu grojamų plokštelių, išbandyti telegrafo aparatą ir Morzės abėcėlę pasiųsti SOS ar meilės signalą;

- Žaliūkių malūnininko sodyba – etnokultūros, tradicinių papročių ir veiklos bei pramogų erdvė, supama šiuolaikinio miesto. Sodyboje atkurta malūnininko troba, restauruotas vienintelis Šiauliuose išlikęs XIX a. II p. Lietuvos tradicinės medinės architektūros statinys – Žaliūkių vėjo malūnas. Ištikus metus sodyboje vyksta kasdienis malūnininko šeimos gyvenimas: malami grūdai, kepama duona, o kasdienybę pajvairina švenčiamos kalendorinės lietuvių liaudies šventės;

- Poeto Jovaro namas – memorialinis poeto, knygnešio Jono Krikščiūno–Jovaro (1880–1967) muziejus. Po Antrojo pasaulinio karo iki mirties čia gyveno poetas J. Krikščiūnas–Jovaras. 1983 m. namas atiteko „Aušros“ muziejui. Atnaujintose ekspozicijose pristatoma autentiška XX a. 6–7 dešimt. poeto gyvenamoji aplinka ir stilizuotas XX a. I p. knygynas, atkuriantys poetų, literatų, miestelėnų kasdienio gyvenimo ir kultūrinio bendravimo dvasią;

- Venclauskių namai – pastatas statytas 1925–1927 m., 1955 m. namas paskirtas Šiaulių „Aušros“ muziejui. 1959 m. čia atidaryta pirmoji pokarinė muziejaus ekspozicija. 1963 m. ji buvo pertvarkyta ir atspindėjo Šiaulių krašto ir Lietuvos istoriją nuo seniausių laikų iki 1940 m. Šiuo metu Venclauskių namuose įsikūrusi muziejaus administracija, archyvas, Istorijos, Ryšių su visuomene skyrius, biblioteka, leidykla. Pastatas įtrauktas į Lietuvos Respublikos nekilnojamojų kultūros vertybių registrą. Venclauskių namai nuo 2016 m. bus renovuojami ir pritaikomi kultūriniam turizmui ES lėšomis.

Žinybiniai muziejai.

Šiaulių sporto muziejus: 2008 m. sausio mėn. 7 d. duris atvėrė Šiaulių sporto muziejus, kuriame pristatoma dalis geriausių Šiaulių miesto sportininkų bei populiariausių Šiauliuose kultivuojamų sporto šakų. Ekspozicijoje atskleidžiama Šiaulių sporto istorija, kuria didžiuojamės ne tik mes – šiauliečiai, bet ir visi Lietuvos žmonės. Ateityje ši ekspozicija bus atnaujinama, keičiama naujais eksponatais, kurių laukiame iš visų sporto entuziastų.

Šiaulių geležinkelio muziejus įkurtas 1971 m. rugsėjo 4 d. minint Šiaulių geležinkelio 100-ąsias metines. Muziejus kaupia, saugo, restauruoja, eksponuoja muziejines vertybes susijusias su Šiaulių krašto geležinkelio istorija. Muziejų sudaro lauko ir vidaus ekspozicijos. Muziejaus ekspozicijoje – knygos apie geležinkelį, geležinkelio techniką ir darbo technologiją, signaliniai žibintai, ryšio priemonės, geležinkelio bėgių pavyzdžiai, pagaminti įvairiose Europos šalyse, geležinkelininkų buitines reikmenys, monetos, ženklukai ir daugybė kitų įdomių ekspozicijų, kur galėsite būti ne tik žiūrovu, bet ir dalyviu.

Šiaulių kino muziejus – muziejuje sukaupi eksponatai pasakoja apie filmų kūrimo procesą, priemones, apie miesto kino istoriją, vykusius renginius, autorius. Eksponuojamos įvairios kino kameros, kino projektoriai, filmų ryškinimo priemonės, kino dokumentai, afišos, trofėjai. Didžioji dauguma eksponatų iš 1945–1990 laikotarpio. Yra 50 vietų kino salė filmų peržiūroms, rodomi filmai skaitmeniniame ir VHS formate, taip pat galima peržiūrėti kino juostas 8mm, 8mm, 16mm ir 35mm formatuose. Šiaulių kino muziejus teikia galimybę žiūrėti senus archyvinis kino filmus, sukurtus Šiauliuose nuo 1958 m. iki šių dienų. Taip pat čia vyksta filmų premjeros, susitikimai su režisieriais, retrospektyvinės programos.

Šiaulių tardymo izoliatoriaus muziejus – muziejus įsikūrė buvusiam kalėjime po to kai miesto centre esantis tardymo izoliatorius buvo iškeldintas už miesto. Senasis kalėjimo pastatas yra autentiškas ir vertingas – kalėjimas pradėtas statyti 1911 metais carinės Rusijos užsakymu. Pastatas įtrauktas į Kultūros vertybių registrą.

Šiaulių universiteto istorijos muziejus – muziejaus ekspozicijoje atsispindi visi Šiaulių aukštosios mokyklos raidos etapai, plačiai supažindinama su Šiaulių universiteto dabartimi. Muziejuje rengiami užsiėmimai Universiteto studentams – „Šiaulių universiteto praeitis ir dabartis“.

Šokolado muziejus – muziejaus ekspozicijos atspindi beveik keturių tūkstančių metų šokolado istoriją, supažindinama, kaip šokoladą gamino majai ir actekai, kaip šokoladas ir jo vartojimo tradicijos keitėsi bėgant amžiams. Taip pat pasakojama apie pirmuosius Lietuvos šokolado fabrikus ir apie ilgiausiai šalyje veikiančią saldainių fabriką „Rūta“. Vykdomi edukaciniai užsiėmimai „Saldžioji laboratorija“, kurių metu dalyviai tampa šokolado meistrais – sužino, kaip gaminami šokoladiniai saldainiai, išmėgina savo jėgas gaminant šokoladinius skanėstus, turi galimybę juos čia pat paragauti.

Viešosios įstaigos muziejus. Nacionalinių lėlių muziejus pirmuosius lankytojus pakvietė 2013 m. Muziejaus vizija – įvairias tautas atstovaujančių lėlių susirinkimas, sambūris, draugija, asamblėja. Muziejaus ekspozicijoje yra daugiau negu 900 lėlių iš 101 pasaulio šalies. Lėlės su nacionaliniais kostiumais, personažinės lėlės, lėlės su istoriniais kostiumais, žaidybinės lėlės, padarytos iš elnio kailio, tošies, linų, šiaudų, medžio, molio, audinio su porcelianinėmis galvomis ir kojomis, su veidais iš džiovinto obuolio, vėplio kaulo. Ekspozicija yra nuolat pildoma dėka rėmėjų. Muziejaus švietėjiška veiklą vykdoma kartu su partneriais, bendruomene, lankytojais ir savanoriais.

Be minėtų muziejų mieste gausu mokyklų istorinių/kraštotyros muziejų. Tai – Šiaulių „Aido“ vidurinės mokyklos istorijos muziejus, Šiaulių Aukštabalio pagrindinės mokyklos istorijos muziejus, Šiaulių Beržyno pagrindinės mokyklos kraštotyros muziejus, Šiaulių Dainų pagrindinės mokyklos kraštotyros muziejus, Šiaulių Didždvario gimnazijos istorijos muziejus, Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos istorijos muziejus, Šiaulių Lieporių vidurinės mokyklos istorijos muziejus, Šiaulių Medelyno pagrindinės mokyklos istorijos muziejus, Šiaulių Salduvės pagrindinės mokyklos istorijos muziejus, Šiaulių Stasio Šalkauskio vidurinės mokyklos istorijos muziejus, Šiaulių Šventupio vidurinės mokyklos istorijos muziejus. Veikia Katinų muziejus (Jaunųjų gamtininkų centras), Policijos muziejus, Priešgaisrinės apsaugos muziejus, Vandentvarkos muziejus (Šiaulių vandenys), Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos ekslibriso muziejus, Zoologijos muziejus (Šiaulių universitetas), Šiaulių ligoninės pataloginės anatomijos skyrius, Angelo muziejus (ekspoziciją sudaro 480 angelų iš pasaulio šalių; eksponuojamos Ryčio Milkinto, jauniausio Lietuvos tautodailininko, medžio skulptūros).

4.7. Kultūros paveldas

Kultūros paveldas – karta iš kartos paveldimos, perimamos, sukurtos ir perduodamos kultūros vertybės, svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu. Iki 2015 m. spalio 5 d. Kultūros vertybių registre yra 80 kultūros vertybių (kompleksinės dalys – 39), kurios yra Šiaulių miesto administracinėse ribose (išskyrus kultūros paveldo objektą – Laisvamanių kapines, unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre – 10744, kuris yra Šiaulių rajone). Iš jų: pavieniai nekilnojamojo kultūros paveldo objektai – 64; kompleksiniai nekilnojamojo kultūros paveldo objektai – 10; kilnojamosios kultūros vertybės – 6. Šiaulių miesto kultūros vertybės pagal jų statusą Kultūros vertybių registre pasiskirsto taip: paskelbtos valstybės saugomomis – 36 nekilnojamosios kultūros vertybės, iš kurių paskelbtos kultūros paminklais – 4 nekilnojamosios kultūros vertybės:

1. Šv. Apaštalo Petro ir Povilo katedros kompleksas (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre - 850);
2. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenviete (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre - 23877);
3. Statinių komplekso, vad. Chaimo Frenkelio rūmais, vila (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre - 1785);
4. Sukilėlių kalnelio kompleksas (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre - 10462).

Plėtojant Šiaulių miesto kultūros paveldo apskaitą nuolat tikslinami Kultūros vertybių registre registruotų kultūros vertybių duomenys bei įvertinami nauji objektai, kurie galėtų būti įtraukti į Kultūros vertybių registro apskaitą.

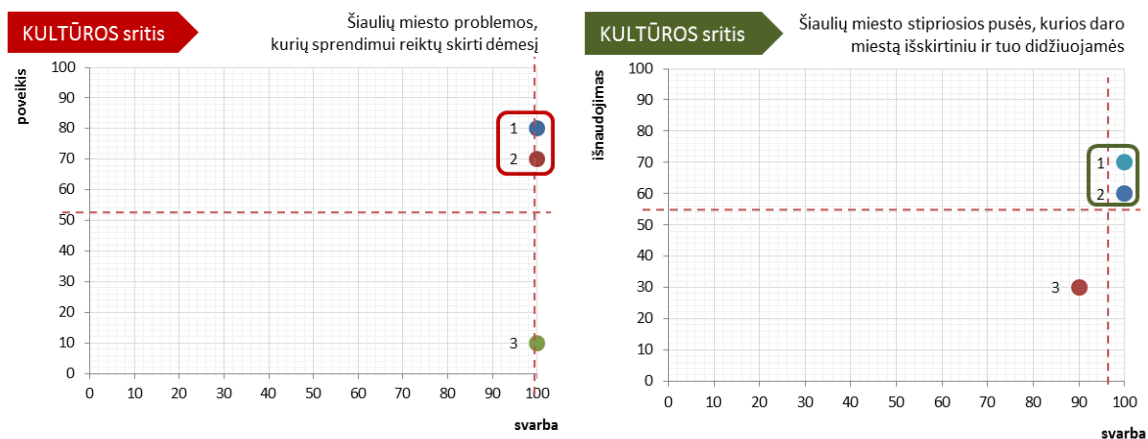
Siekiant darniai vystyti nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidą ir atgaivinimą organizuojamos kūrybinės dirbtuvės, ekskursijos, parodos ir kiti įvairūs renginiai (pvz., Europos paveldo dienos), skirti visuomenei, siekiant ją supažindinti su Šiaulių mieste esančiu kultūros paveldu, parodyti tai, kas paprastai yra visuomenei neprieinama arba aktualizuoti vienokią ar kitokią Šiaulių miesto kultūros paveldo sritį.

Kasmet taip pat vykdoma ir Šiaulių miesto nekilnojamojo kultūros paveldo objektų stebėseną, tikrinama jų būklė. Pastarieji duomenys pateikiami Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Šiaulių skyriui.

4.8. Kultūros srities apibendrinimas

Šiaulių miesto kultūros srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Bendradarbiavimo stoka (vyrauja konkuravimas, trūksta bendro renginių kalendoriaus).
2. Nėra bendros miesto kultūros politikos strategijos (bendras matymas, siekiai), silpna bendradarbiavimo grandis su švietimu aktyvinant jaunimo kultūrinį vartojimą.
3. Nėra mecenavimo tradicijų (kultūros verslo struktūra yra specifinė - didieji kultūros verslo subjektai turi tik filialus Šiaulių mieste, mažieji sunkiai išgyvena dėl menkos gražos).

Šiaulių miesto kultūros srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Šiaulių mieste vyrauja kūrybinis potencialas (įstaigų, kultūros darbuotojų, kūrėjų ir meno kolektyvų gausa).
2. Didelė kultūros renginių įvairovė (skirtingų žanrų festivaliai ir renginiai).
3. Jaučiamas sutelktumas ir iniciatyva veikti vardan bendro tikslo - stiprinti kultūrinį gyvenimą Šiaulių mieste.

5. SOCIALINĖ APSAUGA

Šiaulių m. veikia 3 socialines paslaugas teikiančios įstaigos: Socialinių paslaugų centras, Globos namai, Vaikų globos namai.

Nuo 2010 m. liepos 1 d. Šiaulių m. savivaldybės nakvynės namai buvo reorganizuoti ir integruoti į Šiaulių m. savivaldybės socialinių paslaugų centrą. Tuo buvo siekiama optimizuoti paslaugų teikimo valdymą ir sutaupyti lėšų. Panaikinus Šiaulių apskrities viršininko administraciją, Šiaulių m. savivaldybei nuo 2010 m. liepos 1 d. buvo perduoti Šiaulių m. vaikų globos namai.

Svarbi šalies socialinės apsaugos sistemos dalis yra socialinės paslaugos. Socialinės paslaugos – tai paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimoms) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime. Socialinės paslaugos skirstomos į:

- bendrąsias socialines paslaugas (informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, maitinimo organizavimas, aprūpinimas būtiniaisiais drabužiais ir avalyne, transporto organizavimas, sociokultūrinės paslaugos, asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimas, kitos bendrosios socialinės paslaugos);
- specialiąsias socialines paslaugas: socialinę priežiūrą (pagalba į namus, socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas, apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, laikinas apnakvindinimas, intensyvi krizių įveikimo pagalba), socialinę globą (dienos socialinė globa, trumpalaikė socialinė globa, ilgalaikė socialinė globa).

Prioritetinės paslaugų rūšys yra paslaugos, teikiamos nestacionariose socialinių paslaugų įstaigose. Šių paslaugų tikslas – suteikti galimybę asmenims gauti reikiamą socialinę pagalbą savo bendruomenėje, liekiant gyventi savo aplinkoje, o ne stacionarioje socialinės globos įstaigoje. Paslaugos namuose ar nestacionarioje socialinės globos įstaigose pagerina žmonių gyvenimo kokybę, žmogus, specialistų prižiūrimas savo namuose ar dalį dienos praleisdamas paslaugų centre, išlaiko ryšį su artimaisiais bei savo bendruomene.

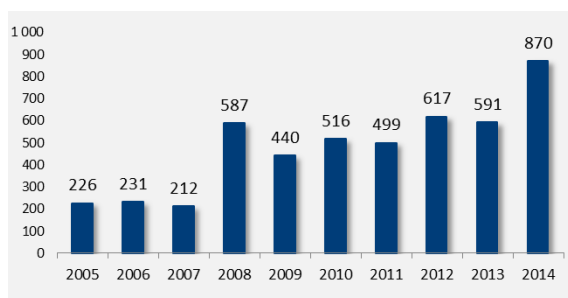
Pagalba namuose teikiama seniems ir pagyvenusiems, neįgaliesiems, vaikams iš šeimų, turinčių socialinių problemų, rizikos grupių bei kitiems asmenims siekiant sudaryti normalias gyvenimo sąlygas ir galimybes gyventi pilnavertį gyvenimą namuose. Įvertinus savarankiškumo laipsnį gali būti teikiamos šios paslaugos: buto tvarkymas, asmens higienos ir priežiūros paslaugos, maisto pirkimas ir ruošimas, buto nuomos, komunalinių mokesčių mokėjimas, gydytojo iškvietimas, vaistų pirkimas, skalbimas, patalynės keitimas, ūkinių darbų organizavimas ir pan.

Šiaulių m. savivaldybė skiria didelį dėmesį prioritetiniai socialinių paslaugų sričiai socialinių paslaugų teikimas namuose. Tai rodo ir statistiniai duomenys, t.y. 2014 m. socialinių paslaugų gavėjų skaičius namuose siekė 870 gavėjų, t.y. 67 proc. daugiau paslaugos namuose gavėjų nei 2008 m.

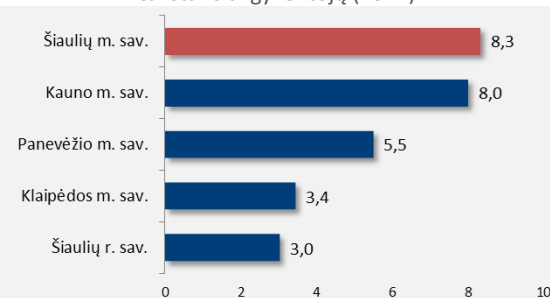
Lyginant tarp miestų savivaldybių šioje socialinių paslaugų teikimo srityje pirmauja: 2014 m. buvo 8,3 socialinių paslaugų gavėjai namuose, tenkantys tūkstančiui gyventojų, t.y. panaši pozicija kaip ir Kauno m. savivaldybėje (8 soc. paslaugų namuose gavėjai tūkstančiui gyventojų). Mažiausias skaičius buvo Klaipėdos m. savivaldybėje (3,4 soc. paslaugų namuose gavėjai tūkstančiui gyventojų).

Paveikslas 44. Socialinių paslaugų gavėjai

Socialinių paslaugų namuose gavėjai Šiaulių m. sav.

Socialinių paslaugų namuose gavėjų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų (2014)

Šaltinis. Statistikos departamentas

Šiaulių miesto savivaldybėje veikia 80 vietų Socialinių paslaugų centro laikino apgyvendinimo tarnyba. Analizuojant šioje tarnyboje gyventojų skaičiaus pokytį, pastebimas nuolatinis gyventojų skaičiaus augimas, t.y. nuo 2009 m. jų skaičius išaugo daugiau nei 62 proc. (nuo 108 iki 175 gyventojų).

Siekiant teikti kokybiškas socialines paslaugas, Šiaulių m. savivaldybė įgyvendina projektus:

- Projektai atskiroms veikloms: Vaikų dienos centro veikla Socialinių paslaugų centre, kompleksinės pagalbos šeimai programa, globėjų ir įtėvių rengimo programa „GIMK“;

- Projektas „Stacionarių socialinių paslaugų plėtra Šiaulių mieste įrengiant naujas Šiaulių miesto savivaldybės vaikų globos namų patalpas“, kurio tikslas – užtikrinti aukštą teikiamų paslaugų kokybę socialinių paslaugų įstaigose skirtose vaikams. Siekiant šio tikslo plečiama socialinių paslaugų infrastruktūra, jau statomi nauji kotedžo tipo vaikų globos namai. Šeimynose bus po 8 vaikus, atskiruose kotedžų blokuose iš viso galės gyventi 56 vaikai. Statybos darbai numatoma baigti 2015 m. lapkričio mėn.;

- Projektas „Stacionarių socialinių paslaugų plėtra Šiaulių mieste, įrengiant naujas Šiaulių miesto savivaldybės globos namų patalpas, kurio tikslas – užtikrinti pagyvenusiems ir neįgaliems asmenims aukštą teikiamų paslaugų kokybę ir saugią aplinką, plėtojant stacionarių socialinių paslaugų infrastruktūrą Šiauliuose. Projekto pagrindinis tikslas bus pasiektas pastatant naują dviejų aukštų pastatą ir įsigyjant reikiamą įrangą bei baldus. Po projekto įgyvendinimo stacionariomis socialinėmis paslaugomis galės naudotis 40 asmenų;

- Projektas „Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra Šiaulių regione įkuriant nestacionarių socialinių paslaugų padalinius socialinės rizikos asmenims Šiaulių miesto savivaldybės socialinių paslaugų centre“, kurio tikslas – plėtoti nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūrą ir gerinti jų kokybę Šiaulių mieste. Šiaulių miesto savivaldybės socialinių paslaugų centre įkurtas laikino apgyvendinimo tarnybos padalinys, kuriame vienu metu teikiamos paslaugos 40 asmenų. Padalinys pradėjo savo veiklą 2015m liepos mėnesį;

- Projektinės veiklos pagrindu vykdomas projektas Dienos socialinė globa ir slauga asmens namuose, kurį vykdo Socialinių paslaugų centras ir Globos namai, kiekvienoje įstaigoje yra po vieną mobilią komandą, kuri teikia socialinės globos ir slaugos paslaugas asmens namuose, kai asmeniui nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis.

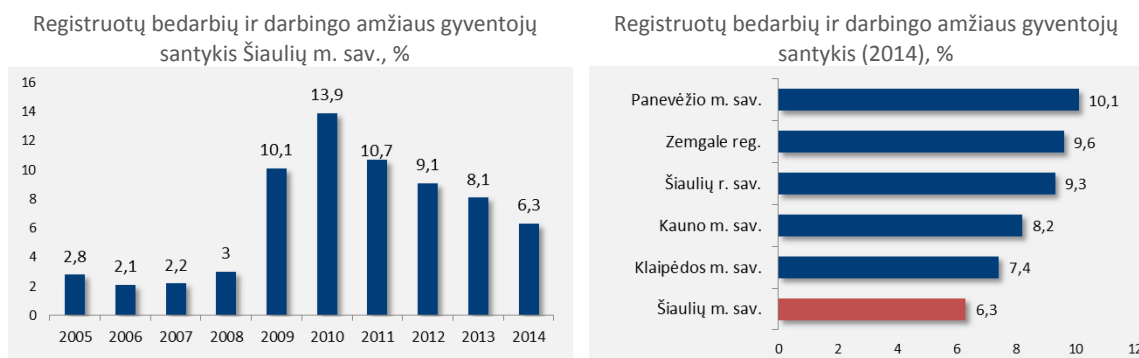
5.1. Nedarbas

2015 m. liepos 1 d. Šiaulių teritorinėje darbo biržoje buvo įregistruota 21412 ieškančių darbo asmenų, iš jų – 15144 turėjo bedarbio statusą. Bedarbių tarpe moterys sudarė 53 proc., vyrai – 47 proc., jaunimas iki 25 metų amžiaus – 8,7 proc., kaimo gyventojai – 46,4 proc., ilgalaikiai bedarbiai – 33,2 proc., darbo rinkoje papildomai remiami – 82,3 proc. Bedarbių struktūroje didėja vyrų ir vyresnių nei 50 m. amžiaus bedarbių dalis, mažėja – moterų, ilgalaikių ir darbo rinkoje papildomai remiamų bedarbių dalis.

Bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų per metus sumažėjo 0,1 proc. punkto ir 2015 m. liepos 1 d. sudarė 8,8 proc. Bedarbių vyrų dalis tarp darbingo amžiaus vyrų padidėjo 0,4 proc. punkto ir sudarė 8,3 proc., moterų nedarbas sumažėjo 0,5 proc. punkto ir liepos 1 d. sudarė 9,3 proc. Jaunimo nedarbas per metus padidėjo nuo 3,5 proc. iki 3,7 proc. Išliko dideli teritoriniai nedarbo lygio skirtumai tarp savivaldybių. Didžiausias nedarbas 2015 metų liepos 1 d. buvo Kelmės r. (14 proc.) ir Akmenės r. (13,1 proc.) savivaldybėse, mažiausias – Šiaulių m. (5,6 proc.) ir Šiaulių r. (8,3 proc.) savivaldybėse. Joniškio r. savivaldybėje nedarbas sudarė 10,9 proc., Radviliškio r. savivaldybėje – 10,6 proc., Pakruojo r. – 8,8 proc.

Šiaulių m. savivaldybėje 2014 m. buvo užregistruota 4,2 tūkst. bedarbių, tai sudaro 6,3 proc. darbingo amžiaus gyventojų skaičiuje. Bedarbiais yra laikomi nedirbantys darbingo amžiaus darbingi asmenys, nesimokantys dieninėse mokymo įstaigose, užsiregistravę gyvenamosios vietos valstybinėje darbo biržoje kaip ieškantys darbo ir pasirengę profesiniam mokymuisi. Ekonomikos nuosmukio metu bedarbių skaičius išaugo beveik 2,5 karto – nuo 7,7 tūkst. 2009 m. iki 10,4 tūkst. 2010 m.

Paveikslas 45. Nedarbas

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Latvijos statistikos departamentas

Nuo 2011 m. situacija darbo rinkoje pamažu gerėjo ir Šiaulių m. savivaldybėje nedarbo lygis yra mažiausias nei kitose miestų savivaldybėse, pavyzdžiui, Panevėžio m. savivaldybėje 2014 m. registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis buvo 10,1 proc.

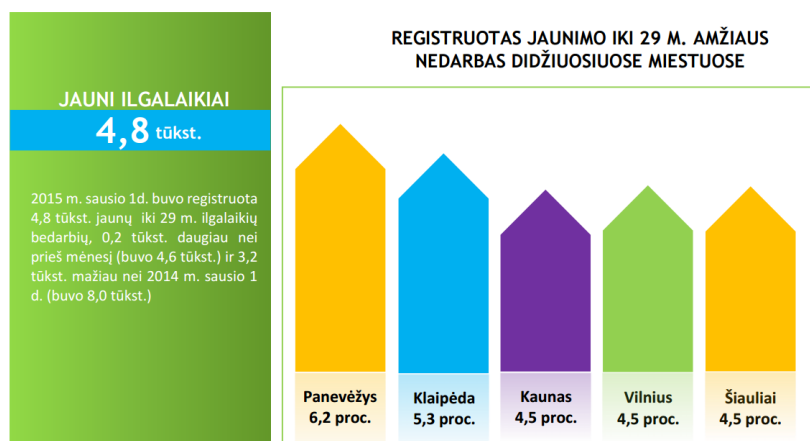
Per 2015 metų I pusmetį įregistruota 12281 laisva darbo vieta, tai 773 arba 5,9 proc. mažiau nei per 2014 metų I pusmetį. Vidutiniškai per mėnesį įregistruota po 2047 darbo pasiūlymų. Lyginant su 2014 metų I pusmečiu paklausa neterminuotam darbui padidėjo 4,3 proc., terminuotam darbui sumažėjo 34 proc. Pagal ekonomines veiklas daugiausiai pasiūlymų registravo paslaugų įmonės, mažiausiai – žemės ūkio įmonės. Pastoviam darbui 2015 metų I pusmetį užregistruotos 9988 darbo vietos – 81,3 proc. visų darbo vietų. Terminuotam darbui užregistruotos 2293 laisvos darbo vietos. Per pusmetį Šiaulių m. savivaldybėje įregistruoti 7407 darbo pasiūlymai, Šiaulių r. – 881, Akmenės r. – 883, Joniškio r. – 598, Kelmės r. – 590, Pakruojo r. – 694 ir Radviliškio r. – 1228.

2015 metų I pusmetyje darbo rinkoje trūko: tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonės vairuotojų, pardavėjų, pardavimo vadybininkų, siuvėjų, plataus profilio statybininkų, virėjų, pastatų apšiltintojų, vairuotojų ekspeditorių, buhalterių, padavėjų, suvirintojų, šaltkalvių surinkėjų, betonuotojų, kepėjų, medienos apdirbimo staklių operatorių, santechnikų, šaltkalvių, konditerių, barmenų padavėjų, bendrųjų statybos darbų vadovų, elektrikų. Perteklius: variklinių transporto priemonių remontininkų, slaugytojo padėjėjų, socialinio darbuotojo padėjėjų, aplinkos apsaugos inžinierių, katilinės kūrėjų, manikiūrininkų, socialinių darbuotojų, automobilių mechanikų, sunkiasvorio sunkvežimio vairuotojų, kirpėjų, automobilio vairuotojų, verslo paslaugų vadybininkų, apdailininkų.

2015 m. sausio 1 d. Šiauliuose buvo registruotas 4,5 proc. nedarbingo jaunimo iki 29 m. amžiaus. Lyginant su didžiais miestais Kaunas, Vilnius ir Šiauliai išlaikė tokį patį lygmenį tarp jaunimo nedarbo, tačiau Panevėžys pasiekė didžiausią jaunimo nedarbo procentą, t.y. 6,2 proc. registruotas jaunimo iki 29 m. amžiaus nedarbas.

Paveikslas 46. Registruotas jaunimo iki 29 m. amžiaus nedarbas didžiuosiuose miestuose.

Šaltinis. Lietuvos darbo birža

Remiantis 2014 m. Sodros duomenimis, vidutinė nedarbo socialinio draudimo išmoka miestų savivaldybėse buvo apie 160 Eur (Šiaulių m. – 157,9 Eur). Vidutinis išmokos gavėjų skaičius Šiaulių m. buvo mažiausias, t.y. 1,1 vidutinis gavėjas. Tuo tarpu Kauno m. savivaldybėje jis siekė net 3,6 gavėjus. Vidutinė mokėjimo trukmė Šiaulių m. buvo 4 mėn. 2014 m.

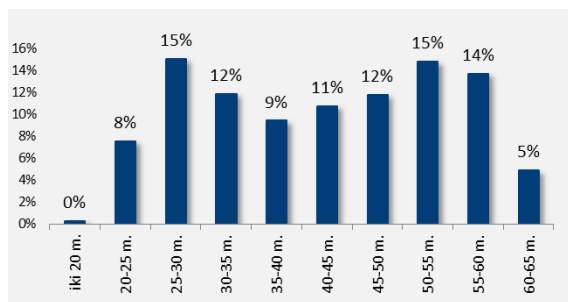
Lentelė 13. Nedarbo socialinio draudimo išmokos (2014)

	Vidutinis gavėjų skaičius	Vidutinė išmoka	Vidutinė mokėjimo trukmė
Kauno m. sav.	3,6	160,2	3,9
Klaipėdos m. sav.	2	162,1	4
Panevėžio m. sav.	1,2	159,2	4,1
Šiaulių m. sav.	1,1	157,9	4
Šiaulių r. sav.	0,44	156,5	3,8

Šaltinis. SoDra

2014 m. Šiaulių m. trečdalį išmokų gavėjų skaičiaus sudarė asmenys nuo 25 m. iki 30 m. ir nuo 50 m. iki 55 m. 14 proc. sudarė asmenys nuo 55 m. iki 60 m. Mažiausiai išmokos gavėjų buvo intervale nuo 60 m. iki 65 m. (5 proc.), nuo 20 m. iki 25 m. (8 proc.) ir nuo 35 m. iki 40 m. (9 proc.).

Paveikslas 47. Išmoky gavėjų pasiskirstymas pagal amžių, % (2014 m. vidurkis)

Šaltinis. Sodra

Remiantis atliktos Šiaulių teritorinės darbo biržos 2014 m. bedarbių motyvacijos vertinimo apklausos duomenimis, pagrindinę kreipimosi į darbo biržą priežastį – susirasti nuolatinį ar laikiną darbą, nurodė devyni iš dešimt respondentų. Lyginant su 2013 m. apklausos duomenimis, padidėjo respondentų skaičius, kurie nori įgyti profesiją ar persikvalifikuoti ir kurie kreipėsi dėl nedarbo draudimo išmokos, mažiau asmenų kreipėsi norėdami gauti socialines garantijas ir paramą bei norėdami gauti lengvatą verslo liudijimui įsigyti.

Populiariausi darbo paieškos būdai respondentų tarpe: skelbimų darbo biržoje, spaudoje, internete paieška (nurodė keturi iš penkių) ir kreipimasis į draugus, pažįstamus, gimines (nurodė trys iš keturių respondentų).

Pagrindinės priežastys, kodėl bedarbiai neranda darbo ir kreipiasi į darbo biržą – darbo patirties ar profesinių įgūdžių stoka ir nepakankamas išsilavinimas. Kad galėtų greičiau įsidarbinti, respondentai nurodė, kad reikėtų įgyti profesiją, pakelti kvalifikaciją, ar persikvalifikuoti bei norėtų susipažinti su darbo paieškos būdais, išmokti prisistatyti darbdaviui. Lyginant su 2013 m. apklausa, ženkliai sumažėjo respondentų dalis, pažymėjusių, kad kol kas jiems nereikia jokios pagalbos.

5.2. Senatvė

2015 m. Šiaulių m. savivaldybėje gyveno 22,2 proc. pensinio amžiaus gyventojų. Senatvės pensijų gavėjų skaičius per 2005-2012 m. svyravo intervale nuo 28,6 tūkst. asmenų iki 29,5 tūkst. asmenų. 2013 m. senatvės pensijų gavėjų skaičius sumažėjo iki 21 tūkst. asmenų ir išliko iki 2014 m. toks pat.

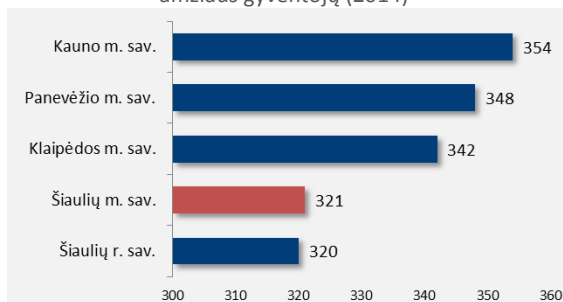
2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje tūkstančiui darbingo amžiaus gyventojų tenka išlaikyti 321 senatvės pensininką, t.y. mažiausias skaičius lyginant su kitomis miestų savivaldybėmis (Kauno m. sav. – 354, Panevėžio m. sav. – 348, Klaipėdos m. sav. -342.) bei mažiau nei šalies vidurkis (324 pensininkai).

Paveikslas 48. Valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijų gavėjai

Vidutinis metinis gavėjų skaičius Šiaulių m. sav., tūkst.

Valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijas gaunančių asmenų skaičius, tenkantis 1 tūkst. darbingo amžiaus gyventojų (2014)

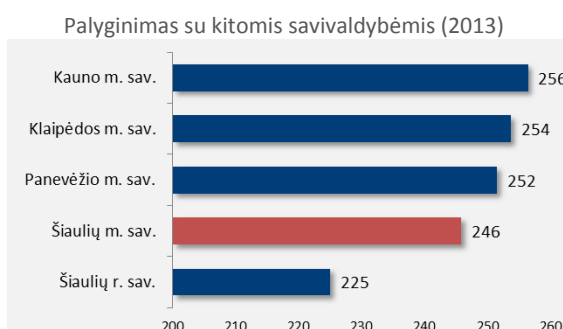
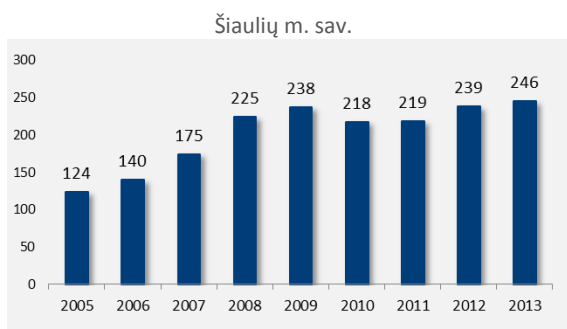

Šaltinis. Statistikos departamentas

Šiaulių m. savivaldybėje vidutinė senatvės pensija 2013 m. siekė 246 Eur/mėn. Nuo 2005 m. iki 2009 m. vidutinis pensijos dydis nuolat augo. 2009 m. vidutinė pensija savivaldybėje sudarė 238 Eur/mėn. Vidutinis pensijos dydis 2010-2011 m. sumažėjo 8,4 proc., tačiau po šalį ištikusios ekonominės krizės laikotarpio nuo 2012 m. grįžo į 2009 m. lygį.

Lyginant su kitomis miestų savivaldybės didžiausią senatvės pensiją skiria Kauno m. savivaldybė (256 Eur/mėn.), mažiausią - Šiaulių m. savivaldybė (246 Eur/mėn.). Latvijos vidutinė pensija 2013 m. buvo 266,26 Eur/mėn.

Paveikslas 49. Valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijos, Eur

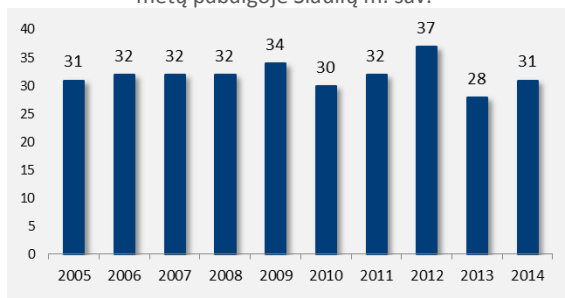

Šaltinis. Statistikos departamentas

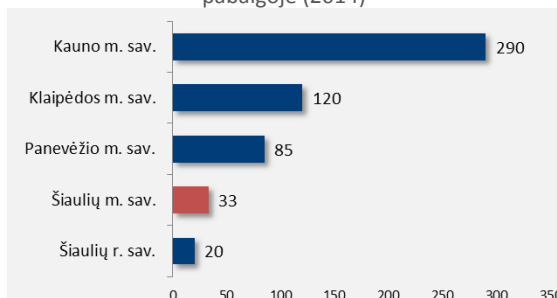
Remiantis Statistikos departamento duomenimis Šiaulių m. veikia 1 globos įstaiga seniems žmonėms, kuri turi 33 vietas. Šioje įstaigoje yra teikiamos ilgalaikės socialinės globos paslaugos pagyvenusiems ir negaliems asmenimis, turintiems fizinę negalią. Įstaigos tikslas – užtikrinti ilgalaikę globą, sveikatos priežiūrą ir saugią aplinką senyvo amžiaus asmeniui ir asmeniui su negalia, kuriam priskirta ilgalaikė globa. Taip pat yra teikiama ir laikinoji socialinė globa, t.y. visuma paslaugų, kuriomis nesavarankiškam asmeniui teikiama kompleksinė specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba.

Paveikslas 50. Globos įstaigos senyvo amžiaus asmenims

Gyventojų skaičius globos įstaigose seniems žmonėms metų pabaigoje Šiaulių m. sav.

Vietų skaičius globos įstaigose seniems žmonėms metų pabaigoje (2014)

Šaltinis. Statistikos departamentas

2014 m. šioje įstaigoje paslaugos buvo teikiamos 31 asmeniui. Lyginant su 2012 m. gyventojų skaičius šioje įstaigose atitiko planinių vietų skaičių. Didžiausius senyvo amžiaus asmenų globos pajėgumus turi Kauno m. savivaldybė, t.y. 2014 m. planinių vietų skaičius buvo 290, o apgyvendinta 258. Tuo tarpu Klaipėdos m. savivaldybė (120) ir Panevėžio m. savivaldybė (85) 2014 m. atitiko vietų ir gyventojų skaičių.

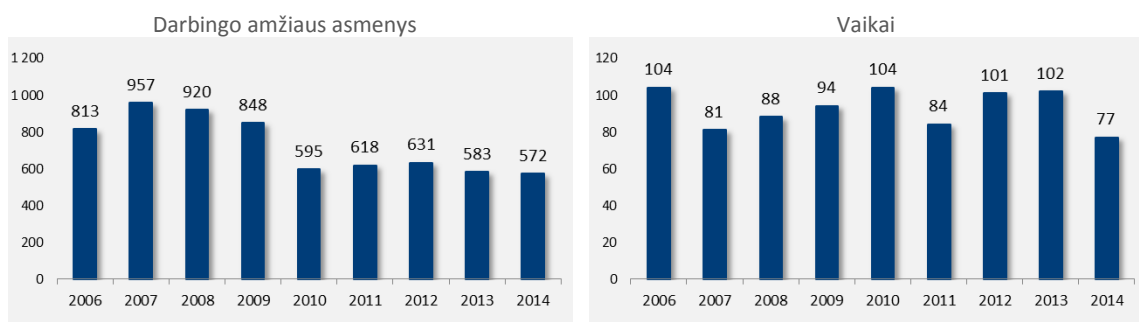
Remiantis šalies duomenis apie vietų skaičių įstaigose, kurios pasirūpina senyvo amžiaus žmonėmis, ir jose gyventojų skaičiumi, nustatyta, kad 2014 m. vietų skaičius (5158) buvo didesnis nei gyventojų (4829).

5.3. Negalia

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis 2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje buvo 649 pirmą kartą pripažinti negaliais asmenys. Pirmą kartą pripažintų negaliais skaičius per 2007-2014 m. sumažėjo 37,5 proc. Pirmą kartą pripažintų negaliais skaičiuje suaugusieji sudaro – 88 proc. (572 asmenys), vaikai – 12

proc. (77 vaikai). Per 2007-2014 m. laikotarpį pirmą kartą pripažintų neįgalių suaugusiųjų skaičius sumažėjo 40 proc., neįgalių vaikų skaičius – 5 proc.

Paveikslas 51. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliaisiais, skaičius Šiaulių m. sav.

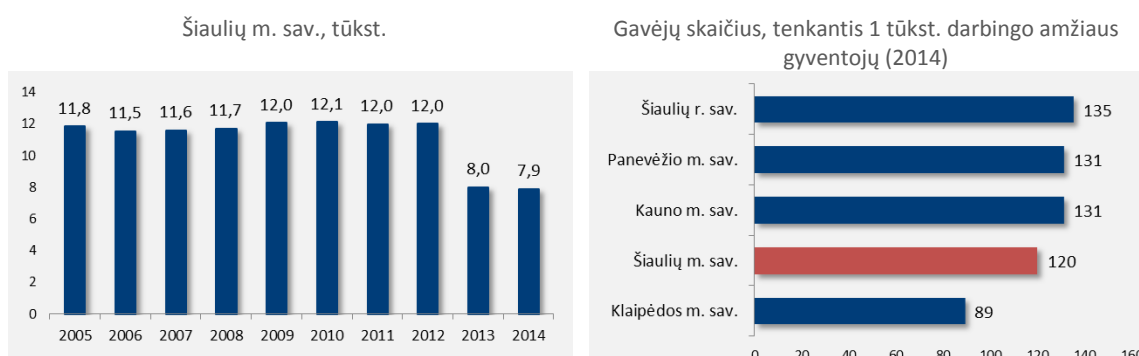

Šaltinis. Statistikos departamentas

Invalidumo pensijas Šiaulių m. savivaldybėje 2014 m. gavo 7883 asmenys (t.y. 32 proc. mažiau nei 2007 m.).

Palyginimui išskaičiuojant, kiek neįgalių asmenų tenka tūkstančiui darbingo amžiaus gyventojų miestų savivaldybėse 2014 m., išryškėja, kad Klaipėdos m. savivaldybėje neįgaliųjų skaičius yra vienas mažiausių (89 invalidumo pensijos gavėjai 1 tūkst. darbingo amžiaus gyventojų). 2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje tūkstančiui darbingo amžiaus gyventojų teko 120 neįgalūs asmenys, didesnė reikšmė buvo Kauno m. ir Panevėžio m. savivaldybėje (131). Šalies vidurkis siekė 114 neįgalūs asmenys tenkantys tūkstančiui darbingo amžiaus gyventojų.

Paveikslas 52. Valstybinio socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavėjai

Šaltinis. Statistikos departamentas

Šiaulių m. veikia šios įstaigos, teikiančios socialines paslaugas įvairioms klientų grupėms tame tarpe neįgaliesiems asmenims:

- Šiaulių miesto savivaldybės socialinių paslaugų centras, kuriame yra atskiros tarnybos – pagalbos namuose tarnyba, dienos socialinės globos ir slaugos asmens namuose tarnyba, dienos užimtumo tarnyba, paramos šeimai tarnyba, laikino apnakvindinimo tarnyba, darbo su socialinės rizikos šeimomis tarnyba bei organizuojamas aprūpinimas kompensacine technika ir būsto bei aplinkos pritaikymas neįgaliesiems;

- Šiaulių miesto savivaldybės Globos namai, kurių padalinys – dienos socialinės globos centras „Goda“, kuriame yra teikiamos socialinės paslaugos asmenims su proto negalia. Neįgaliesiems teikiama kompleksinė, nuolatinės specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba dienos metu, organizuojamas klientų maitinimas, dienos užimtumas ir laisvalaikis, palaikomi ir ugdomi kasdieninio gyvenimo ir darbo įgūdžiai, teikiamos kitos būtinos ir papildomos paslaugos (pailgintos dienos, transporto ir t.t.), sudaromos sąlygos neįgaliesiems sėkmingai integruotis į visuomenę ir gerinti savo gyvenimo kokybę, ir Savarankiško gyvenimo namai, skirti asmenims su fizine bei psichine negalia bei senyvo amžiaus asmenims, kuriems tik iš dalies reikalinga specialistų pagalba;

- Šiaulių miesto savivaldybės vaikų globos namai, skirti teikti laikiną ir nuolatinę globą tėvų globos netekusiems vaikams;

- Šiaulių vaikų globos namai „Šaltinis“, skirti neįgaliems vaikams, netekusiems tėvų globos;

- Dienos socialinės globos skyrius Šiaulių miesto specialiojo ugdymo centre, skirtas asmenims su kompleksine negalia;

- Socialinės globos skyrius VšĮ Respublikinės Šiaulių ligoninės Psichiatrijos klinikoje, kuriame teikiamos trumpalaikės socialinės globos paslaugos asmenims su psichine negalia;

- Šiaulių miesto savivaldybės Kūdikių namai, kur teikiamos laikinos arba nuolatinės globos paslaugos tėvų globos netekusiems vaikams;

- Dienos stacionarai Psichikos sveikatos centruose, skirti asmenims su psichine negalia.

Šiaulių m. dienos centre socialines paslaugas gavusių asmenų su negalia skaičius 2014 m. buvo 85, t.y. 28,5 proc. mažiau nei 2011 m. (119 asmenys). Didžiausias vaikų skaičius buvo užfiksuotas 2008 m. ir siekė 129 vaikus su negalia.

Lyginant su kitomis miestų savivaldybėmis didžiausią vaikų su negalia skaičių dienos centruose 2014 m. turėjo Panevėžio m. (114) ir Klaipėdos m. (132) savivaldybės. Kauno m. savivaldybėje buvo tik 18 vaikų su negalia. Pagal šalies vidurkį 2014 m. dienos centruose lankėsi 2383 vaikų su negalia.

Savivaldybės administracija, vykdydama neįgaliųjų integracijos į visuomenę programas, vykdo šias veiklas: būsto (aplinkos) pritaikymo programą neįgaliesiems, senyvo amžiaus asmenims nustato specialiuosius poreikius bei išduoda neįgaliojo pažymėjimus, suteikiančius neįgaliesiems galimybę naudotis nustatytomis socialinėmis garantijomis bei lengvatomis, užtikrina transporto organizavimą asmenims, kurie dėl judėjimo problemų negali naudotis visuomeniniu ar individualiu transportu, užtikrina neįgaliųjų interesų atstovavimą teismuose, teikia informaciją apie paramą bei socialines paslaugas mieste; administruoja socialinių paslaugų teikimą mieste bei Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektus, kuriuos įgyvendina Nevyriausybinių organizacijų.

Taip pat Savivaldybė suteikia teisę būti aprūpintiems techninės pagalbos priemonėmis. Įsigyti techninės pagalbos priemones turi teisę:

- asmenys, kuriems nustatytas darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis;
- asmenys, sukakę senatvės pensijos amžių;
- asmenys po ūmių traumų ar sužeidimų su akivaizdžiais neįgalumo požymiais,

esantys sveikatos priežiūros stacionarioje įstaigoje arba medicininės reabilitacijos įstaigoje bei ambulatorinio gydymo ir reabilitacijos laikotarpiu.

Remiantis Šiaulių m. savivaldybės Socialinės paramos skyriaus duomenimis 2012 m. techninės pagalbos priemonių neįgaliesiems buvo išduota už 86, 3 tūkst. Eur ir šiomis priemonėmis aprūpinti 822 asmenys. Iki 2014 m. aprūpintų asmenų skaičius padidėjo 28 proc. (iki 1053 asmenys), o techninės pagalbos priemonių vertė siekė 98 tūkst. Eur.

5.4. Šeima ir vaikai

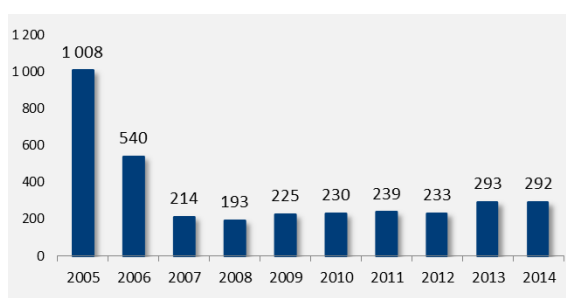
Socialinės rizikos šeima – šeima, kurioje auga vaikas(-ai) iki 18 m. amžiaus ir kurioje bent vienas iš tėvų piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomas nuo azartinių lošimų, dėl socialinių įgūdžių

stokos nemoka ar negali tinkamai prižiūrėti vaikų, naudoja prieš juos psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, gaunamą valstybės paramą panaudoja ne šeimos interesams ir todėl iškyla pavojus vaiko(-ų) fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi bei saugumui. Socialinės rizikos šeimai priskiriama ir šeima, kurios vaikui (asm.) įstatymų nustatyta tvarka yra nustatyta laikinoji globa (rūpyba).

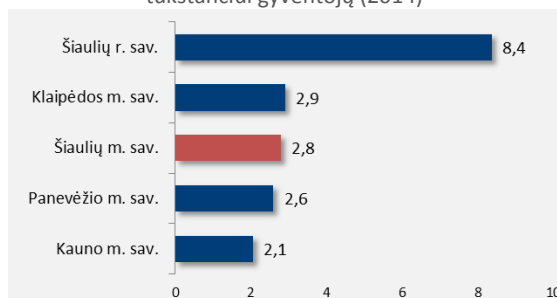
Šiaulių mieste 2014 m. buvo užregistruotos 210 socialinės rizikos šeimų, jose augo 292 vaikai. Socialinės rizikos šeimų statistika rodo, kad situacija mieste kasmet blogėjo – per 2007-2014 m. socialinės rizikos šeimų skaičius padidėjo daugiau nei dvigubai (nuo 99 iki 210), o tokiose šeimose augančių vaikų skaičius išaugo trečdaliu (nuo 214 iki 292). Situacijos tarp miestų savivaldybių palyginimui naudojant santykinį rodiklį, parodantį, kiek tiriamų šeimų/vaikų tenka tūkstančiui gyventojų, išryškėja, kad Šiaulių mieste socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius – 2,8 vaikai/1000 gyv. – yra panašus kaip ir Klaipėdos m. savivaldybėje (2,9 vaikai/1000 gyv.). Mažiausias socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius tūkstančiui gyventojų yra Kauno m. savivaldybėje (2,1 vaikas/1000 gyv.). Pažymėtina, kad rajonuose santykinis rizikingose šeimose augančių vaikų skaičius yra didesnis (Šiaulių r. sav. 8,4 vaikai/1000 gyv.) nei miestų savivaldybėse.

Paveikslas 53. Vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose metų pabaigoje

Vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose Šiaulių m. sav.

Vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose skaičius tūkstančiui gyventojų (2014)

Šaltinis. Statistikos departamentas

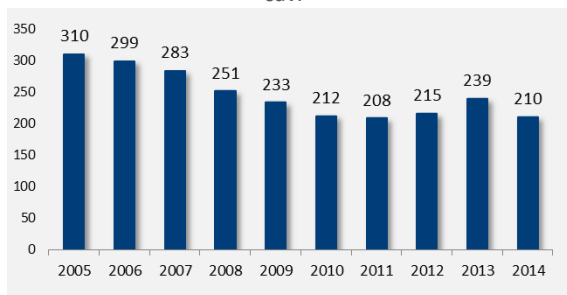
2014 m. savivaldybėje buvo 210 globojamų vaikų. Per metus naujai nustatyta globa buvo 61 vaikui. Lyginant su kitomis miestų savivaldybėmis Šiaulių m. buvo panašus skaičius globojamų vaikų kaip ir Klaipėdos m. savivaldybėje (221 vaikas). Tuo tarpu Kauno m. savivaldybėje globojamų vaikų skaičius buvo dvigubai didesnis ir siekė 422 vaikus. Lyginant su 2007 m. duomenis naujai nustatytos globos vaikų skaičius išaugo beveik dvigubai, t.y. 2007 m. – 38 vaikai, o 2014 m. – 61 vaikas. Socialinės

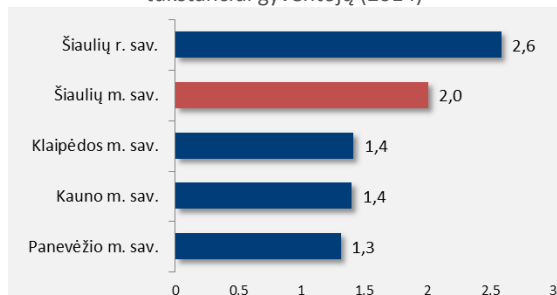
apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, skaičiuojant vaikų skaičių per laikotarpį aritmetinis sumavimas netaikomas, nes vienam vaikui globa (rūpyba) gali būti nustatyta kelis kartus, todėl naujai globojamų vaikų skaičius santykinai gali išaugti. Pagal šeimose globojamų vaikų skaičių tenkantį tūkstančiui gyventojų Šiaulių m. savivaldybė siekė 2 globojamus vaikus tūkstančiui gyventojų, t.y. panašiai kaip šalies vidurkis (1,9 vaikas). Kaip ir buvome pažymėję anksčiau rajonuose globojamų vaikų skaičius yra didesnis (Šiaulių r. sav. 2,6 globojami vaikai/1000 gyv.) nei miestų savivaldybėse.

Paveikslas 54. Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius, metų pabaigoje

Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius Šiaulių m. sav.

Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius tūkstančiui gyventojų (2014)

Šaltinis. Statistikos departamentas

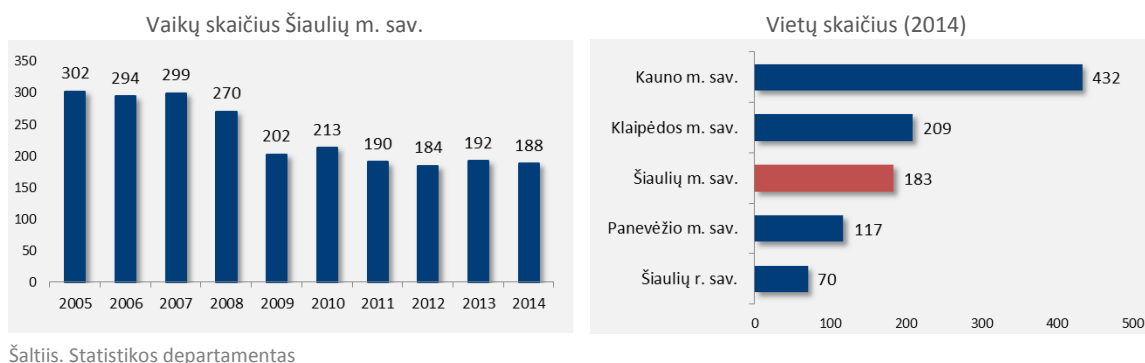
Pagrindinė vaikų globos (rūpybos) nustatymo priežastis – tėvų nusišalinimas nuo vaikų auginimo, išlaikymo, priežiūros – dažniausiai tėvams išvykus į užsienį.

Savivaldybėje veikia trys vaikų globos įstaigos, kuriose yra 183 planinės vietos. 2014 m. vaikų globos namuose gyveno 188 vaikai, t.y. 3 proc. daugiau vaikų nei planinių vietų.

Panevėžio m. savivaldybėje globos gyvenamų vaikų skaičius viršijo net 9 proc. esamų vietų skaičiaus vaikų globos įstaigose. Visose kitose analizuojamose savivaldybėse (taip pat ir šalyje (93 proc.)) vaikų skaičius nesiekė vietų skaičiaus, t.y. Kauno m. (97 proc.), Klaipėdos m. (80 proc.), Vilniaus m. (92 proc.).

Pagal teisės aktų, reglamentuojančių vaikų socialinę globą įstaigose, reikalavimus vaikų skaičius globos namuose palaipsniui turėtų sumažėti, Šiaulių m. savivaldybėje globojamų vaikų skaičius globos įstaigoje per 2007-2014 m. sumažėjo nuo 270 iki 188 vaikų (38 proc.).

Paveikslas 55. Vaikai vaikų globos įstaigose metų pabaigoje

Šiaulių m. savivaldybėje 2014 m. buvo užregistruotos 4 šeimos, kurios globojo 32 vaikus. Lyginant su kitomis miestų savivaldybėmis Kauno m. situacija buvo tokia pati kaip ir Šiauliuose, tačiau Panevėžio m. ir Klaipėdos m. savivaldybėse šeimynų globiančių vaikus neužregistruota.

Analizuojant vidutinį globotinių skaičių, tenkantį vienai šeimynai, nustatyta, kad 2014 m. Šiaulių m. buvo 8 vaikai, tenkantys vienai šeimynai, t.y. atitiktis šalies vidurkiui – 8,7 vaikai/ šeimynai. Šiaulių r. savivaldybėje šis skaičius buvo žymiai didesnis, t.y. 13 vaikų/šeimynai.

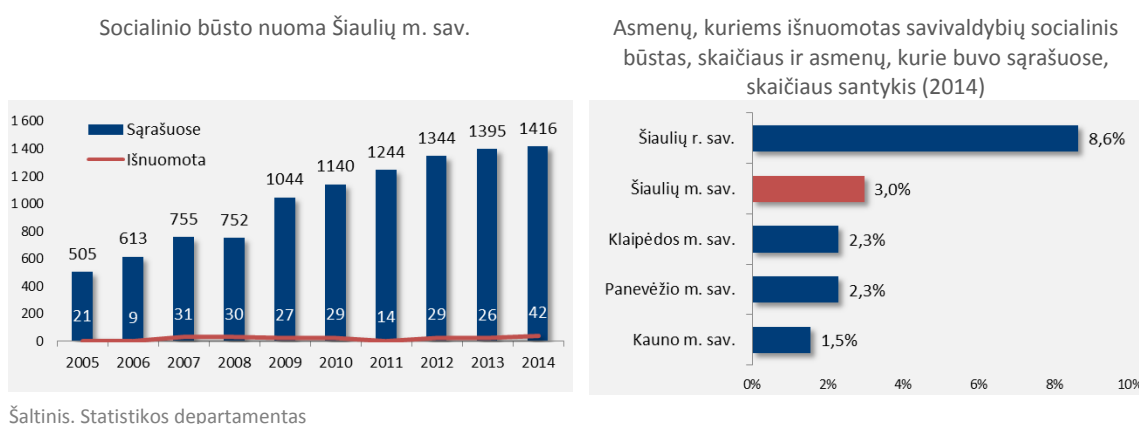
5.5. Būstas

Socialinis būstas – mažas pajamas gaunančioms ir mažai turto turinčioms šeimoms ar asmenims nekomerciniu pagrindu pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytą nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarką nuomojamas savivaldybės būstas. Pagal Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nustatytas sąlygas prie socialinio būsto kategorijos nepriskiriamos tarnybinės gyvenamosios patalpos, bendrabučiai, nakvynės namai, gydymo ar globos (rūpybos) įstaigos gyvenamosios patalpos.

Šiaulių mieste socialinio būsto poreikis kasmet auga: 2005 m. sąrašuose socialiniam būstui nuomoti buvo įrašytos 505 šeimos (1217 šeimų nariai), iki 2014 m. šis skaičius išaugo beveik 3 kartus – iki 1416 šeimų (2759 šeimų nariai). 2014 m. šeimų pasiskirstymas pagal tipą: 37 proc. jaunos šeimos, 11 proc. neįgalūs asmenys (šeimos), 31 proc. įtraukti į bendrąjį sąrašą, 13 proc. šeimos, auginančios tris ar daugiau vaikų, 7 proc. našlaičiai ir likę be tėvų globos asmenys. Stebimas ženklus atotrūkis tarp poreikio

ir socialinio būsto pasiūlos – kaip rodo 2005-2014 m. statistika, per metus savivaldybės būsto patalpos išnuomojamos 9-42 šeimų: mažiausias išnuomojamų būsto patalpų skaičius užfiksuotas 2006 m., didžiausias 2014 m. – 42 ir 21 gyvenamoji patalpa bendrabutyje. Lyginant su 2013 m. duomenimis (26 išnuomosios būsto patalpos) 2014 m. buvo beveik dvigubai daugiau išnuomota būsto patalpų. Šiaulių miesto savivaldybės socialinio būsto fondui plėtoti 2014 metais buvo skirta 360 tūkst. Eur iš valstybės biudžeto. Parengtas butų pirkimo ekonominis ir socialinis pagrindimas, įvykdyta pirkimo procedūra, lėšos įsisavintos ir įsigyta 13 butų.

Paveikslas 56. Socialinis būstas

Tarp miestų savivaldybių 2014 m. didžiausia dalis išnuomoto socialinio būsto (asmenų, kuriems išnuomotas savivaldybių socialinis būstas, skaičiaus ir asmenų, kurie buvo sąrašuose, skaičiaus santykis) yra Šiaulių m. savivaldybėje (3 proc.), o Šiaulių r. savivaldybėje – 8,6 proc. Kai tuo tarpu šalies vidurkis siekė 3,6 proc.

LR Valstybė vykdo pagalbą gyventojams būstui įsigyti, t.y. Valstybės remiamas būsto kreditas – banko ar kitos kredito įstaigos pagal kreditavimo sutartį fiziniams asmenims, turintiems teisę į valstybės paramą, skolinami pinigai būstui įsigyti.

Pagal Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą, 20 proc. subsidija būsto kredito daliai apmokėti suteikiama pilnamečiams našlaičiams iki 35 metų amžiaus, šeimoms, auginančioms tris ar daugiau vaikų (įvaikių), asmenims, pripažintiems nedarbingais ar iš dalies darbingais, arba šeimoms, kuriose yra asmuo, kuriam nustatytas neįgalumas. 10 proc. subsidiją kredito daliai padengti gauna jaunos šeimos, auginančios vieną ar daugiau vaikų (įvaikių), ir šeimos, kuriose vienas iš tėvų yra miręs.

Analizuojant Statistikos departamento duomenis, nustatyta, kad daugiausia suteikta subsidijų (ypatingai 10 proc.) buvo per 2005 m. (22 subsidijos) ir 2008 m. (13 subsidijų) laikotarpį. 2009 m. į šalį atėjusi ekonominė krizė paveikė būsto kreditų išdavimą ir paėmimą, dėl to 2010 m. nesuteikta nei viena subsidija. 2014 m. suteiktos tik dvi 10 proc. subsidijos., t.y. 3,2 tūkst. Eur.

Lentelė 14. Asmenys ir šeimos, gavę valstybės remiamus būsto kreditus Šiaulių m. sav.

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Asmenims (šeimoms) suteikta subsidijų asmenys	Suteikta 10% subsidijų*	22	22	14	13			3	3	2	2
	Suteikta 20% subsidijų	1	5	7	4	2		2	1	1	
Suteikta subsidijų tūkst. EUR	Suteikta 10% subsidijų	45,2	51,8	53,6	53,6			6,4	6,4	5,5	3,2
	Suteikta 20% subsidijų	5,5	36,1	58,5	35,7	5,6		6,3	5,1	3,2	
Asmenys (šeimos), gavę valstybės remiamus būsto kreditus asmenys		47	34	26	25	3		5	6	5	6
Gauta valstybės remiamo būsto kredito suma tūkst. EUR		799	948,1	1125,6	952	48,1		95,7	136,8	88,6	111,4

Šaltinis. Statistikos departamentas; * 20 proc. subsidija būsto kredito daliai apmokėti suteikiama pilnamečiams našlaičiams iki 35 metų amžiaus, šeimoms, auginančioms tris ar daugiau vaikų (jvaikių), asmenims, pripažintiems nedarbingais ar iš dalies darbingais, arba šeimoms, kuriose yra asmuo, kuriam nustatytas neįgalumas. 10 proc. subsidiją kredito daliai padengti gauna jaunos šeimos, auginančios vieną ar daugiau vaikų (jvaikių), ir šeimos, kuriose vienas iš tėvų yra miręs.

5.6. Piniginė socialinė parama

Nepasiturinčioms šeimoms yra skiriama piniginė socialinė parama – socialinė pašalpa ir būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos. Pašalpa skiriama šeimai, kurios pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui, yra mažesnės už valstybės remiamas pajamas (102 Eur). Piniginė socialinė parama skiriama, jeigu šeima ar vienas gyvenantis asmuo atitinka paramos teikimo sąlygas. Pašalpa skiriama 3 mėnesiams ir sudaro 100 proc. skirtumo tarp valstybės remiamų pajamų šeimai ir vidutinių šeimos pajamų per mėnesį. Socialinės pašalpos gavėjų šeimos, auginančios ikimokyklinę įstaigą lankančius vaikus, yra atleidžiamos nuo mokėjimo už darželį, šeimos sudėtyje esantys pilnamečiai vaikai studentai (iki 24 metų amžiaus) turi teisę į socialinę stipendiją. Šiaulių m. savivaldybėje piniginės socialinės paramos gavėjai pasitelkiami visuomenei naudingai veiklai atlikti.

2014 m. pabaigoje Šiaulių m. socialinę pašalpą gavo 3113 asmenys, jiems išmokėta 162189 Eur (gruodžio mėn.). 2014 metais socialinės pašalpos gavėjų skaičius buvo 3684 asmenys, 2014 metais socialinei pašalpai išmokėta 2 441,1 tūkst. Eur. Nagrinėjamu laikotarpiu socialinės pašalpos gavėjų skaičius mieste kasmet keitėsi (tai atspindi žemiau pateiktoje lentelėje):

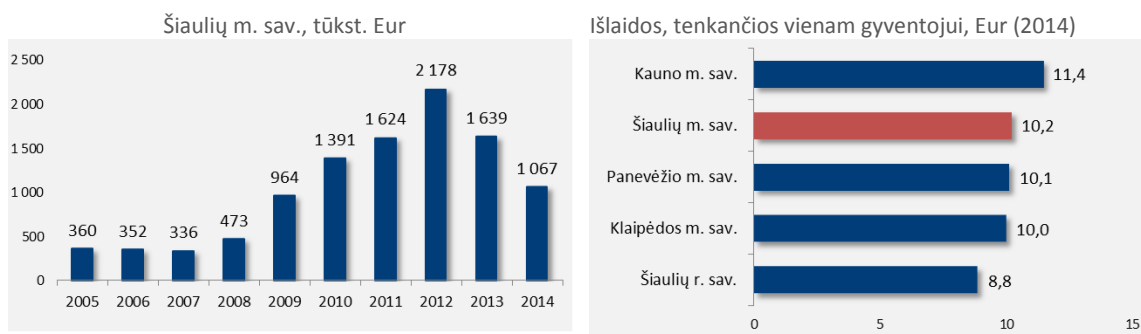
Lentelė 15. Asmenys, gavę socialinę pašalpą Šiaulių m. sav.

Metai	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gavėjų sk.	1154	738	666	668	2003	5990	6846	6431	5103
Išlaidos (tūkst., eur)	296,6	223,2	237,0	335,2	1314,2	4484,0	5025,8	4841,8	3826,4

Šaltinis. Šiaulių m. savivaldybė.

Nepasiturinčioms šeimoms kompensuojamos ir būsto šildymo išlaidos ir išlaidos šaltam ir karštam vandeniui. 2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje išlaidos būsto ir vandens išlaidų kompensacijoms siekė 1076 tūkst. Eur, t.y. beveik 2 kartus mažiau nei 2012 m. Išlaidos, tenkančios vienam gyventojui šalyje yra panaši kaip ir visose miestų savivaldybėse, t.y. panašiai išlaikomas šalies vidurkis 1076 Eur/gyventojui.

Paveikslas 57. Išlaidos kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui

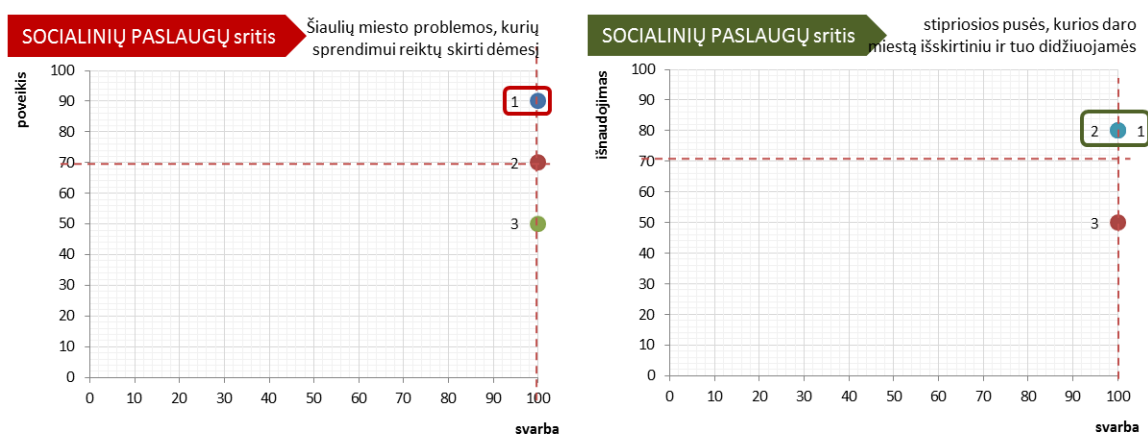

Šaltinis. Statistikos departamentas

5.7. Socialinių paslaugų srities apibendrinimas

Šiaulių miesto socialinių paslaugų srities problemos, kurių sprendimui reikėtų skirti daugiausia dėmesio:

1. Nepakankamas savanorystės skatinimas ir koordinavimas (nėra savanorių centro ir savanorių, jiems nėra išduodami pažymėjimai).
2. Socialinio būsto trūkumas, esamo būsto bloga būklė ir alternatyvos nebuvimas (nuomos pinigai, juridinė bazė).
3. Paslaugų šeimoms, kurios yra ne pažeidžiamų visuomenės grupių atstovai (pvz. jaunos šeimos, daugiavaikės šeimos), stoka.

Šiaulių miesto socialinių paslaugų srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Išplėtos nestacionarios paslaugos įvairioms klientų grupėms:
  - socialinė priežiūra savarankiško gyvenimo namuose: psichinę, protinę, fizinę bei senyvo amžiaus asmenims;
  - dienos socialinė globa ir slauga asmens namuose neįgaliems ir senyvo amžiaus asmenims;
  - pagalbos namuose paslaugos neįgaliems ir senyvo amžiaus asmenims;
  - dienos socialinės globos paslaugos institucijose protinę ir psichinę negalę turintiems asmenims.
2. Gerai išplėtotas socialinių paslaugų tinklas. Yra skirtingų tipų įstaigų ir NVO, teikiančių įvairias socialines paslaugas, išsidėsčiusios skirtingose miesto vietose.
3. Aukštosios mokyklos rengia įvairių specializacijų socialinės srities specialistus.

6. SVEIKATA

6.1. Sveikatos priežiūros sistemos ištekliai

Šiaulių m. savivaldybėje veikia: VšĮ Respublikinė Šiaulių ligoninė (<http://www.siauliuligonine.lt>), VšĮ Šiaulių centro poliklinika, kurią sudaro dar 4 jos padaliniai: Odontologijos centras, Psichikos (psichiatrijos) dienos stacionaras, Rėkyvos ambulatorija ir Gubernijos šeimos gydytojų kabinetas, VšĮ Dainų pirminės sveikatos priežiūros centras bei jo padalinys Psichikos sveikatos centras, VšĮ Šiaulių ilgalaikio gydymo ir geriatrijos centras, VšĮ Šiaulių greitosios medicinos pagalbos stotis, VšĮ Šiaulių reabilitacijos centras, BĮ Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, BĮ Šiaulių miesto savivaldybės sutrikusio vystymosi kūdikių namai, BĮ Šiaulių priklausomybės ligų centras. Remiantis 2014 m. Statistikos departamento duomenimis, papildomai savivaldybėje veikia 103 privačios sveikatos priežiūros įstaigos ir 62 privačios odontologinės priežiūros įstaigos.

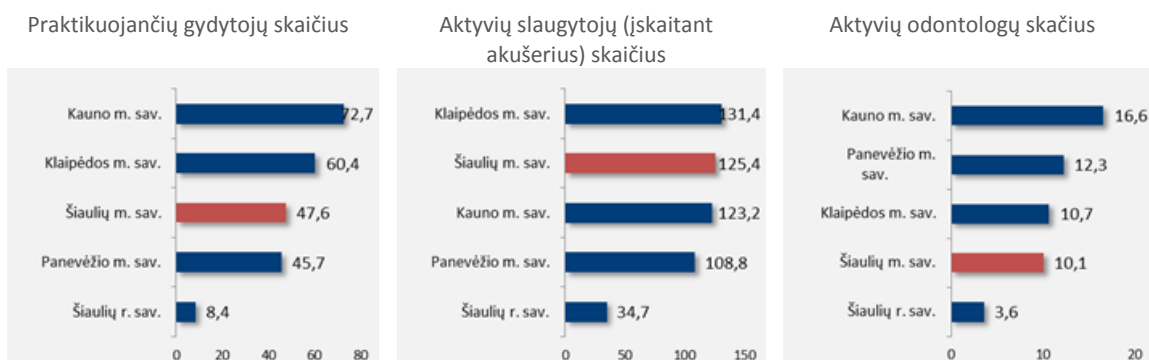
Statistikos departamento duomenimis, Šiaulių m. savivaldybėje 2014 m. praktikavo 498 gydytojai (4 daugiau nei 2007 m.). Bendrosios praktikos (šeimos) gydytojų skaičius lyginant 2007 m. ir 2014 m. išliko nepakitęs, dirba 91 šeimos gydytojas.

Dešimčiai tūkstančių gyventojų teko 47,6 gydytojo, t.y. daugiau gydytojų nei Panevėžio m. savivaldybėje (45,7 gydytojo), tačiau panašiai kaip šalies vidurkis (43,2 gydytojo). Tuo tarpu Kauno m. ir Klaipėdos m. savivaldybės turėjo didesnį gydytojų skaičių. Šis skirtumas paaiškinamas tuo, kad didiesiems miestams, kur dažniausiai yra įsikūrusios didžiausios/specializuotos įstaigos, būdinga didesnė sveikatos specialistų koncentracija.

2014 m. duomenimis labiausiai Šiaulių m. savivaldybė išsiskiria slaugytojų (įskaitant akušerius) skaičiumi 125,4, tenkančiu 10 tūkst. gyventojų, t.y. viršija net šalies vidurkį 79,4. Tiek Kauno m. (123,2), tiek Panevėžio m. (108,8) savivaldybės turi mažiau slaugytojų lyginant su Šiaulių m. ar Klaipėdos m. (131,4).

Odontologų skaičiumi išsiskyrė Kauno m. savivaldybė, t.y. 16,6 odontologai 10 tūkst. gyventojų. Klaipėdos m. (10,7) ir Šiaulių m. (10,1) savivaldybės minimaliai lenkė šalies vidurkį (9,4 odontologai 10 tūkst. gyventojų).

Paveikslas 58. Sveikatos priežiūros specialistų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų (2014)

Šaltinis. Higienos institutas. Lietuvos gyventojų sveikata ir sveikatos priežiūros įstaigų veikla 2014 m.

Privačiai dirbančio medicininio personalo pokyčiai buvo nežymūs, t.y. lyginant 2013 – 2014 m. gydytojų skaičius sumažėjo nuo 236 iki 218 gydytojų, o odontologų skaičius išaugo nuo 107 iki 115 odontologų.

6.2. Pirminė asmens sveikatos priežiūra

Pirminė sveikatos priežiūra – pirmoji paciento kontakto su sveikatos priežiūros sistema grandis, kuri laikoma prioritetine, nes jai tenka spręsti didžiąją dalį asmens sveikatos problemų. Veiklos kryptys: sveikatos stiprinimas, prevenciniai patikrinimai, infekcinių ligų kontrolė, šeimos sveikatos priežiūra, imunizavimas, skubi pagalba, pirminė medicinos priežiūra, sergančiųjų lėtinėmis ligomis priežiūra. Kokybiškai išplėtojus pirminės sveikatos priežiūros grandį, mažinamas stacionarinės pagalbos poreikis.

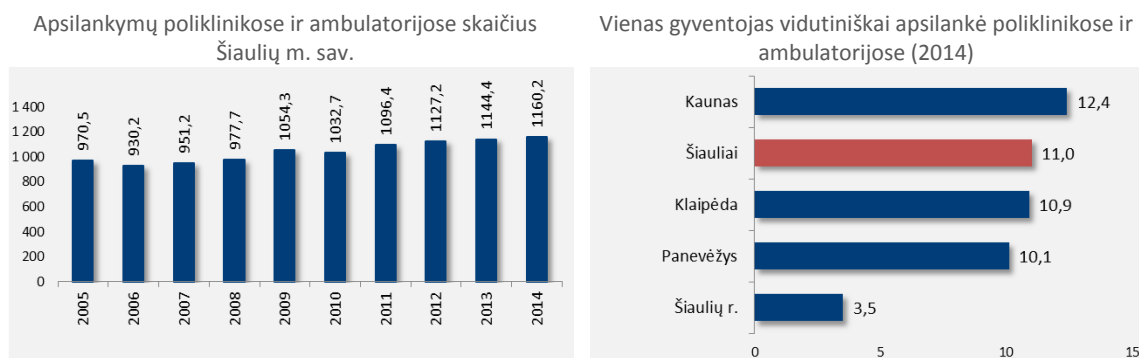
Pirminės sveikatos priežiūros paslaugas teikia ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros įstaigos, akredituotos pirminei sveikatos priežiūrai.

Ambulatorinis apsilankymas pas gydytoją – tai paciento bendravimas su gydytoju profilaktikos, gydymo, diagnostikos tikslais tam tikru laiku ir tam tikroje vietoje: ambulatorinėje įstaigoje ar paciento namuose, stacionarinės įstaigos priėmimo skyriuje, greitosios medicinos pagalbos iškvietimo metu, dienos stacionare. Į apsilankymų skaičių neįeina: konsultacija telefonu, atvykimas paskirtiems laboratoriniams ir kitiems tyrimams, atvykimas paskirtoms tyrimo ir gydymo procedūroms. Apsilankymai pas gydytojus specialistus – tai apsilankymai pas antrinio/tretinio lygio paslaugas teikiančius gydytojus specialistus, ambulatorinėse sveikatos priežiūros įstaigose/padaliniuose.

2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje užregistruota 1160,2 tūkst. gyventojų apsilankymų poliklinikose ir ambulatorijose. 2005-2014 m. vidutinis vieno gyventojų apsilankymų poliklinikose ir ambulatorijose skaičius per metus svyravo nuo 7,7 iki 11 kartų. Tai yra didesnis dažnumas lyginant su Panevėžio m. (10,1), Klaipėdos m. (10,9) savivaldybėmis ir net šalies (8,7) vidurkiu.

Paveikslas 59. Apsilankymai poliklinikose ir ambulatorijose

Šaltinis. Statistikos departamentas, Higienos institutas

Didžioji apsilankymų dalis tenka I lygio paslaugas teikiančiam gydytojui, o tik po to eina II/III lygio paslaugas teikiančiam gydytojui, t.y. Šiaulių m. savivaldybėje 2014 m. vieno gyventojų 7,1 apsilankymas buvo pas I lygio paslaugas teikiančio gydytojo, o 3,9 – II/III lygio paslaugas teikiančio gydytojo. Tačiau Kauno m. ir Klaipėdos m. savivaldybėse apsilankymai pas gydytojus buvo skirtingi: didesnė dalis apsilankymų buvo pas II/III lygio paslaugas teikiančio gydytojo (Kauno m. - 6,4 apsilankymai, o Klaipėdos m. -5,3).

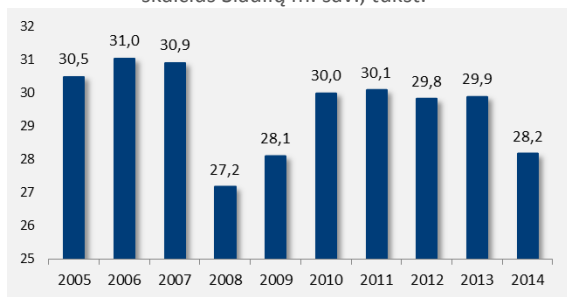
Visose lyginamosiose savivaldybėse ir net šalyje apsilankymų pas odontologą skaičius nuo 2011 m. iki 2014 m. išaugo. Šiaulių m. savivaldybėje jis padidėjo nuo 1,33 iki 1,84 gyventojų apsilankymų kartų pas odontologą. Šalyje apsilankymų skaičius vienam gyventojui 2014 m. buvo 1,42 kartai. Didžiausias apsilankymų skaičius nustatytas Panevėžio m. savivaldybėje – 2,29 kartai 2014 m.

Greitąją medicininę pagalbą Šiaulių m. savivaldybėje teikia VšĮ Šiaulių greitosios medicinos pagalbos stotis. 2014 m. suteikta 28,2 tūkst. greitosios medicinos pagalbos paslaugų, t.y. 8,7 proc. mažiau lyginant su 2007 m. Greitosios medicinos pagalbos paslaugų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, Šiaulių m. savivaldybėje yra vienas

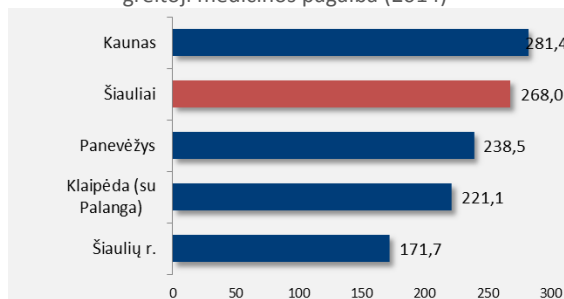
iš didžiausių (268/1000 gyv.) tarp lyginamų savivaldybių, išskyrus Kauno m. savivaldybę (281,4 iškvietimai/ 1000 gyv.) ir lenkia šalies vidurkį (223,7 iškvietimai/ 1000 gyv.).

Paveikslas 60. Greitoji medicinos pagalba

Asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba, skaičius Šiaulių m. sav., tūkst.

Tūkstančiui gyventojų tenka asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba (2014)

Šaltinis. Statistikos departamentas, Higienos institutas

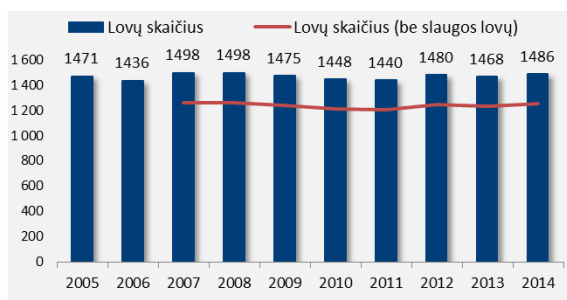
2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje didžioji dalis asmenų, kuriems buvo suteikta greitoji medicinos pagalba buvo dėl ūmių susirgimų ir būklių (75,6 proc.), likusią dalį sudarė nelaimingi atsitikimai (18,1 proc.), ligonių pervežimas (6,4 proc.).

6.3. Antrinė asmens sveikatos priežiūra

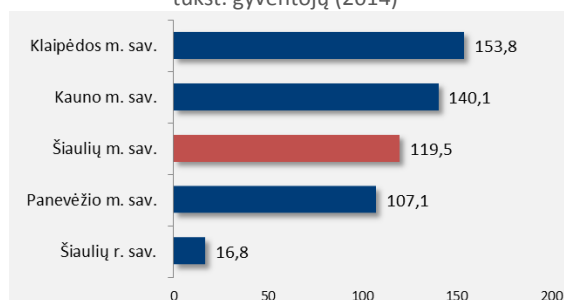
2014 m. savivaldybėje funkcionavo 1486 stacionaro lovos, lovų skaičius eliminavus slaugos lovas – 1250. Lyginant su 2007 m., stacionaro lovų skaičius sumažėjo 1 proc. Stacionaro lovų skaičius (be slaugos lovų), tenkantis 10 tūkstančiui gyventojų, Šiaulių m. savivaldybėje yra 119,54 lovos. Šis rodiklis lenkia ir šalies vidurkį, kuris su slaugos lovomis siekia 90,02 lovas 10 tūkstančių gyventojų.

Paveikslas 61. Lovų skaičius ligoninėse

Lovų skaičius ligoninėse Šiaulių m. sav.

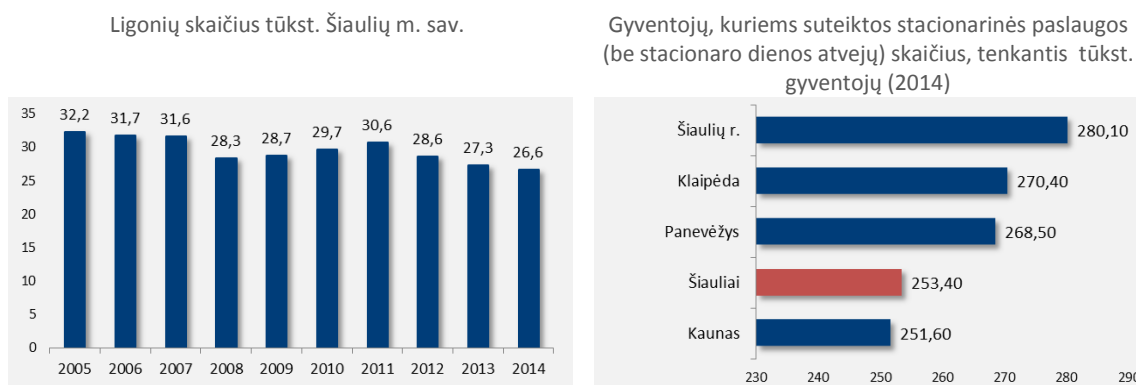
Lovų ligoninėse (be slaugos lovų) skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų (2014)

Šaltinis. Statistikos departamentas, Higienos institutas

Ligoninėse gydytų ligonių skaičius (be stacionaro dienos atvejų) 2014 m. buvo 26,6 tūkst., t.y. 16 proc. mažiau nei 2007 m. Lyginant tarp savivaldybių gyventojų, kuriems suteiktos stacionarinės paslaugos (be stacionaro dienos atvejų) skaičius, tenkantis tūkst. gyventojų didžiausias buvo Klaipėdos m. (270,4) ir Panevėžio m. (268,5) savivaldybėse. Šiaulių m. savivaldybė išlaikė panašų lygį (253,4) lyginant su šalies vidurkiu (249,1).

Paveikslas 62. Ligoninėse gydytų ligonių skaičius (be stacionaro dienos atvejų)

Šaltinis. Statistikos departamentas, Higienos institutas

Ligoninėse gydytų ligonių skaičius (stacionaro dienos atvejų) 2014 m. buvo 3,4 tūkst., t.y. 38 proc. mažiau nei 2011 m. Lyginant savivaldybių gyventojų, kuriems suteiktos stacionarinės paslaugos (stacionaro dienos atvejų) skaičių, tenkanti tūkst. gyventojų didžiausias buvo Šiaulių m. (32,1) (Alytuje – 32,4). Šalies vidurkis buvo 21,9 atvejai tūkst. gyventojų.

Remiantis Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2013 m. ataskaitos duomenimis, 2009 – 2013 m. lovos apyvartos rodiklis kito netolygiai tiek Lietuvoje, tiek Šiaulių mieste, tiek apskrityje. Lovo apyvartos rodiklis parodo, kiek vidutiniškai per metus gulėjo ligonių vienoje lovoje. Šis rodiklis 2011 m. buvo didžiausias Šiauliuose (33,61 karto), mažiausias – apskrityje (30,35 karto). 2012 m. lovos apyvartos rodiklis Šiaulių apskrityje (29,55 karto) ir mieste (33,11 karto) mažėjo, o šalyje nekito. 2013 m. lovos apyvartos rodiklis Šiauliuose (33,53 karto) ir Lietuvoje (30,61 karto) didėjo, o apskrityje (29,34 karto) toliau mažėjo.

Didžiausia lovos apyvarta Šiaulių m. stacionaruose, lyginant pagal lovų profilius, 2013 m. kaip ir 2012 m. bei 2011 m. buvo vaikų ligų lovų ir siekė (103,52 karto), mažiausia – tuberkuliozės lovų (4,27 karto).

Lovos funkcionalumo rodiklis parodo, kiek dienų per metus stacionaro lova buvo užimta. 2009 – 2011 m. šis rodiklis Šiaulių m. (2009 m. siekė 297,19 dienos, 2011 m. – 292,77 dienos) mažėjo, o 2012 m. (297,13 dienos) ir 2013 m. (302,5 dienos) vėl augo. Šiaulių apskrityje 2009-2012 m. lovos funkcionavimo rodiklis (2009 m. siekė 292,14 dienos, 2012 m. – 283,43 dienos per metus) mažėjo, o 2013 m. (283,92 dienos) kiek padidėjo. Lietuvoje rodiklis 2009 m. (279,84 dienos) – 2011 m. (282,7 dienos) augo, 2012 m. (280,37 dienos) ir 2013 m. (276,21 dienos) mažėjo.

6.4. Visuomenės sveikata

Šiaulių m. savivaldybėje mirtingumo lygis, išreikštas kaip mirusiųjų skaičius, tenkantis šimtui tūkstančių gyventojų, 2014 m. siekė 1260,8. Dominuojančios mirties priežastys savivaldybėje yra panašios kaip ir šalyje, tai: kraujotakos sistemos ligos (šiek tiek daugiau nei pusė mirties atvejų), piktybiniai navikai, išorinės priežastys. Tarp išorinių mirties priežasčių didžiausią dalį sudaro savižudybės bei mirtingumas transporto įvykiuose.

Pagal mirtingumą dėl kraujotakos sistemos ligų Šiaulių m. savivaldybė turi ženkliai mažesnį mirtingumo rodiklį (646,1 atvejis 100 tūkst. gyventojų) nei šalyje (768,1 atvejis 100 tūkst. gyventojų). Tačiau analizuojant mirtingumą dėl piktybinių navikų Šiaulių m. savivaldybėje užregistruota jų daugiau (289,3 atvejai 100 tūkst. gyventojų) nei šalyje (273,8 atvejai 100 tūkst. gyventojų). Dėl išorinių mirtingumo priežasčių užfiksuota atvejų šalyje daugiau (113,8 atvejai 100 tūkst. gyventojų) nei Šiaulių m. savivaldybėje.

Lentelė 16. Mirties priežasčių struktūra (2014)

		100 000 gyv.					
		Skaičius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai	Šiaulių r.	Panevėžys
IŠ VISO		1325	1275,3	1267,8	1260,8	1343,4	1170,6
Infekcinės ligos		47	12,6	27,4	44,7	26,2	26,1
Piktybiniai navikai		304	273,2	284,6	289,3	293	239,1
Kraujotakos sistemos ligos		679	711,3	643,2	646,1	747,9	639,1
Kvėpavimo sistemos ligos		50	29,7	38,9	47,6	40,5	21,9
Virškinimo sistemos ligos		71	70,4	71,5	67,6	81	64,7
Mirtingumo išorinės priežastys		91	89,5	91,9	86,6	88,1	104,4
iš jų	transporto įvykiai	10	8,6	7,7	9,5	11,9	12,5
	apsinuodijimai alkoholiu	5	7,6	1,9	4,8	4,8	6,3

		100 000 gyv.					
		Skaičius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai	Šiaulių r.	Panevėžys
	tyčiniai susižalojimai (savižudybės)	32	24,8	23,6	30,5	26,2	29,2
	pasikėsinimai (nužudymai)	3	2,6	3,8	2,9	2,4	2,1

Šaltinis. Higienos institutas

Gyventojų sergamumas – vienas svarbiausių sveikatos statistikos rodiklių. 2014 m. Šiaulių m. užregistruota 2834,1 susirgimų tūkst. suaugusiųjų nuo 18 m., t.y. panašus vidurkis kaip šalyje (2876,6 susirgimų tūkst. suaugusiųjų nuo 18 m.). Šiaulių m. užregistruota 3993,5 vaikų susirgimų tūkst. vaikų, tai buvo daugiau vaikų susirgimų negu šalyje (3588 vaikų susirgimų tūkst. vaikų).

Lentelė 17. Užregistruoti susirgimai (2014 m.).

	Suaugusieji nuo 18 m.				Vaikai (0-17 m.)			
	Iš viso užregistruota susirgimų ¹	1000 suaugusiųjų	Naujai užregistruota susirgimų ² (+)	1000 suaugusiųjų	Iš viso užregistruota susirgimų ¹	1000 vaikų	Naujai užregistruota susirgimų ² (+)	1000 vaikų
Lietuvoje	6914870	2876,6	3185713	1325,3	1896449	3588	1390329	2630,4
Kaunas	765855	3055	383901	1531,4	184516	3548,7	136155	2618,6
Klaipėda	383082	2980,1	178667	1389,9	124341	4413	76779	2725
Šiauliai	245399	2834,1	118070	1363,6	73884	3993,5	52827	2855,4
Šiaulių r.	91936	2668,4	40263	1168,6	26121	3469,4	17294	2297
Panevėžys	299315	3776,5	122268	1542,7	79899	4839,7	51379	3112,2

Šaltinis. Higienos institutas; 1 – Visi susirgimai, užregistruoti ambulatorines ir stacionarines paslaugas teikiančiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose. 2 – Naujai užregistruotų susirgimų skaičius ambulatorines paslaugas teikiančiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose.

Žemiau pateikiami naujai nustatytų ligų atvejai per tam tikrą laikotarpį. Nuo 2005 m. iki 2014 m. naujai užregistruotų ligų skaičius išaugo 6 proc., t.y. nuo 160,7 tūkst. iki 170,9 tūkst. naujų ligos atvejų. Didžiausias naujai užregistruotų ligų skaičius pastebimas šiose ligų kategorijose: simptomai, požymiai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur (pokytis 131 proc.); įgimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos (pokytis 81 proc.); kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai, susiję su imuniniais mechanizmais (pokytis 88 proc.); sveikatos būklę veikiančys faktoriai ir apsilankymai sveikatos priežiūros įstaigose (pokytis 179 proc.).

Sumažėjo naujai užregistruotų ligų atvejų tokiose ligose kaip kvėpavimo sistemos ligos (pokytis –20 proc.); virškinimo sistemos ligos (pokytis – 18 proc.); odos ir

poodžio ligos (pokytis – 13 proc.); tam tikros infekcinės ir parazitų sukeltos ligos (pokytis – 6 proc.).

Lentelė 18. Naujai užregistruotos ligos* Šiaulių m. sav.

	Naujai užregistruotos ligos, tūkst.			Struktūra		
	2005	2014	Pokytis	2005	2014	Pokytis
Iš viso	160,7	170,9	6%	100%	100%	0%
Kvėpavimo sistemos ligos	59,5	47,6	-20%	37%	28%	-9%
Jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligos	13,0	18,3	41%	8%	11%	3%
Sužalojimai, apsinuodijimai ir tam tikri išorinių poveikių padariniai	10,9	17,0	56%	7%	10%	3%
Virškinimo sistemos ligos	17,7	14,5	-18%	11%	8%	-3%
Lytinės ir šlapimo sistemos ligos	9,1	10,7	17%	6%	6%	1%
Odos ir poodžio ligos	9,2	8,0	-13%	6%	5%	-1%
Kraujotakos sistemos ligos	4,8	7,0	48%	3%	4%	1%
Akies ir jos priedinių organų ligos	6,9	6,9	0%	4%	4%	0%
Simptomai, požymiai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur	2,8	6,5	131%	2%	4%	2%
Ausies ir speninės ataugos ligos	4,8	6,5	34%	3%	4%	1%
Nervų sistemos ligos	3,6	5,2	45%	2%	3%	1%
Tam tikros infekcinės ir parazitų sukeltos ligos	5,2	4,9	-6%	3%	3%	0%
Endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos	3,0	4,6	52%	2%	3%	1%
Navikai	3,7	4,5	19%	2%	3%	0%
Psichikos ir elgesio sutrikimai	2,8	2,9	5%	2%	2%	0%
Nėštumas, gimdymas ir laikotarpis po gimdymo	1,7	2,5	44%	1%	1%	0%
Igimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos	0,7	1,3	81%	0%	1%	0%
Kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai, susiję su imuniniais mechanizmais	0,7	1,2	88%	0%	1%	0%
Tam tikros perinatalinio laikotarpio būklės	0,5	0,7	31%	0%	0%	0%
Be to, sveikatos būklę veikiantys faktoriai ir apsilankymai sveikatos priežiūros įstaigose	12,5	34,8	179%	8%	20%	13%

Šaltinis. Higienos institutas; * Susirgimai, užregistruoti ambulatorines paslaugas teikiančiose asmens priežiūros įstaigose, pagal gyvenamąją vietą (atmetus dubliuotas diagnozes, identifikuotiems asmenims)

Vertinant naujai užregistruotų susirgimų pokyčius 2014 m. tarp lyginamųjų savivaldybių (žemiau pateikta lentelė), kad susirgimų išsidėstymas pagal diagnozes yra panašus. Šiaulių m. (28 proc.) ir Šiaulių r. (27 proc.) savivaldybėse didesnę procentinę dalį užima kvėpavimo sistemos ligos, kai tuo tarpu Kauno m. – 22 proc., Klaipėdos m. – 25 proc., Panevėžio m. – 24 proc.

Šiaulių m. ir Šiaulių r. savivaldybės mažiausiai turėjo (4 proc.) akies ir jos priedinių organų ligos naujų susirgimų. Kauno m. ir Klaipėdos m. savivaldybės turėjo po 6 proc., o Panevėžio m. savivaldybė – 5 proc. šios ligos naujų susirgimų.

Lentelė 19. Naujai užregistruotos ligos* sav.

Diagnozės pavadinimas	Naujai užregistruota susirgimų (+)*				
	Kaunas	Klaipėda	Panevėžys	Šiauliai	Šiaulių r. sav.
Iš viso	100%	100%	100%	100%	100%
Kvėpavimo sistemos ligos	22%	25%	24%	28%	27%
Sužalojimai, apsinuodijimai ir tam tikri išorinių poveikių padariniai	10%	9%	10%	10%	11%
Virškinimo sistemos ligos	10%	8%	12%	8%	9%
Jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligos	8%	10%	9%	11%	9%
Lytinės ir šlapimo sistemos ligos	6%	8%	7%	6%	7%
Akies ir jos priedinių organų ligos	6%	6%	5%	4%	4%
Kraujotakos sistemos ligos	7%	5%	4%	4%	5%
Odos ir poodžio ligos	5%	6%	6%	5%	5%
Simptomai, požymiai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur	4%	4%	4%	4%	4%
Ausies ir speninės ataugos ligos	4%	3%	4%	4%	4%
Nervų sistemos ligos	4%	3%	3%	3%	3%
Tam tikros infekcinės ir parazitų sukeltos ligos	3%	4%	3%	3%	3%
Endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos	3%	3%	2%	3%	3%
Navikai	2%	3%	2%	3%	3%
Psichikos ir elgesio sutrikimai	2%	2%	3%	2%	2%
Nėštumas, gimdymas ir laikotarpis po gimdymo	1%	1%	1%	1%	1%
Kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai, susiję su imuniniais mechanizmais	1%	1%	1%	1%	1%
Įgimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos	1%	1%	1%	1%	1%
Tam tikros perinatalinio laikotarpio būklės	0%	0%	0%	0%	0%
Be to, sveikatos būklę veikiantys faktoriai ir apsilankymai sveikatos priežiūros įstaigose	21%	22%	33%	20%	35%

Šaltinis. Higienos institutas; * Susirgimai, užregistruoti ambulatorines paslaugas teikiančiose asmens priežiūros įstaigose, pagal gyvenamąją vietą (atmetus dubliuotas diagnozes, identifikuotiems asmenims)

Vaikų sveikata. Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos vaikų, o daugėja turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis.

Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro duomenimis, 2014 m. tik kiek daugiau nei trečdalis miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų buvo sveiki.

Apžvelgiant profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenis, kas trečiam vaikui nustatytas regos sutrikimas, kas penktam - nervų sistemos sutrikimas, kas septintam - širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas, kas vienuoliktam – kvėpavimo sistemos sutrikimas. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo daugiau vaikų turėjo regos, nervų, kvėpavimo, skeleto – raumenų, endokrininės sistemos sutrikimų. Lyginant 2010 – 2014 m. laikotarpį ikimokyklinukams kasmet nustatoma vis daugiau regos, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo sistemos sutrikimų.

Apžvelgiant Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų profilaktinių sveikatos patikrinimų 2014 m. duomenis matyti, kad jokių sveikatos sutrikimų neturi tik trečdalis mokinių. Dažniau nei kas trečiam mokiniui nustatytas regos, beveik kas ketvirtam – endokrininės, kas penktam – skeleto- raumenų, beveik kas aštuntam – širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas

Lyginant 2007 – 2014 m. laikotarpį, kasmet vaikams vis daugiau nustatoma regos, endokrininės sistemos, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo, nervų sistemos sutrikimų.

Esamos situacijos sveikatos sektoriuje analizė rodo, kad išlieka būtinybė skatinti profilaktiką ir visuomenės dėmesį sveikatai, gerinti pirminės sveikatos priežiūros kokybę ir prieinamumą, toliau optimizuoti antro lygio specializuotas paslaugas. Sveikatos įstaigose vykdomos prevencinės programos:

1. 2005 m. gruodžio 14 d. Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-973 „Dėl priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programos patvirtinimo“ buvo patvirtinta priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinė programa. Ši programa skirta vyrų nuo 50 iki 75 metų amžiaus susirgimų prevencijai. Programos priemonės taikomos vieną kartą per dvejus metus ir yra finansuojama Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšomis. Žemiau lentelėje pateikiama Šiaulių teritorinės ligonių kasos statistiniai duomenys nuo 2006 m. iki 2015 m. I pusr. Telšių ir Šiaulių apskrityse. Didžiausias patikrinimų skaičius buvo atliktas 2008 m. (21302) ir 2011 m. (18719), tačiau daugiausiai nustatyta vėžio atvejų buvo 2007 m. (389). 2015 m. I pusr. buvo nustatyta 144 atvejai priešinės liaukos vėžinių susirgimų.

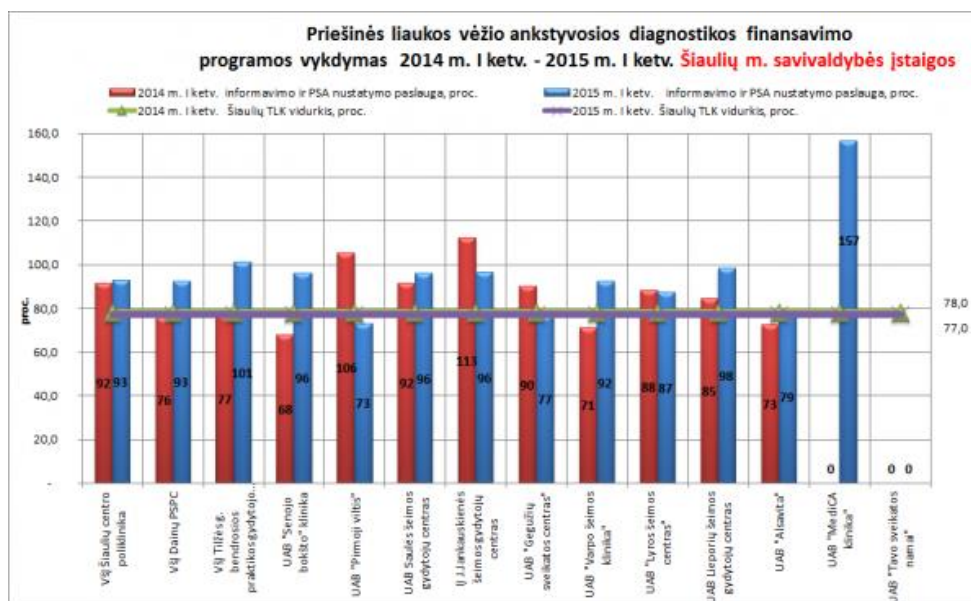
Lentelė 20. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams per 2006–2014 m., 2015 m. I pusr.

Metai	Suteikta paslaugų už (tūkst. eur)	Pasitikrino	Nustatytas vėžys
2006	216,6*	15 680	207
2007	278,3*	15 808	389
2008	371,9*	21 302	345
2009	292,2*	16 670	283
2010	204,4*	12 595	197
2011	304,9*	18 719	295
2012	253,5*	14 598	327
2013	240*	16 364	255
2014	261,1*	16 558	310
2015 m. I pusr.	154,1	9 486	144

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa; * 2006–2014 m. suteiktų paslaugų suma perskaičiuota eurais

Vertinant priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programos vykdymą, Šiaulių mieste 2014 m. I ketv. programos vykdymo intensyvumo vidurkis buvo 86 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 77 proc.), o 2015 m. I ketv. – 95 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 78 proc.).

Paveikslas 63. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programos vykdymas.

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa.

2. 2005 m. rugsėjo 23 d. Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-729 „Dėl atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programos patvirtinimo“ patvirtinta krūties vėžio prevencijos programa. Ši programa skirta moterims nuo 50 iki 69 m. amžiaus. Žemiau lentelėje pateikiama Šiaulių teritorinės ligonių kasos statistiniai duomenys nuo 2005 m. iki 2015 m. I pusr. Telšių ir Šiaulių

apskirtyse. Didžiausias patikrinimų skaičius buvo atliktas 2014 m. (13172) ir daugiausiai rasta su piktybiniais navikų požymiais atvejų (32). 2015 m. I pusr. buvo rasta 16 atvejų su piktybiniais navikų požymiais.

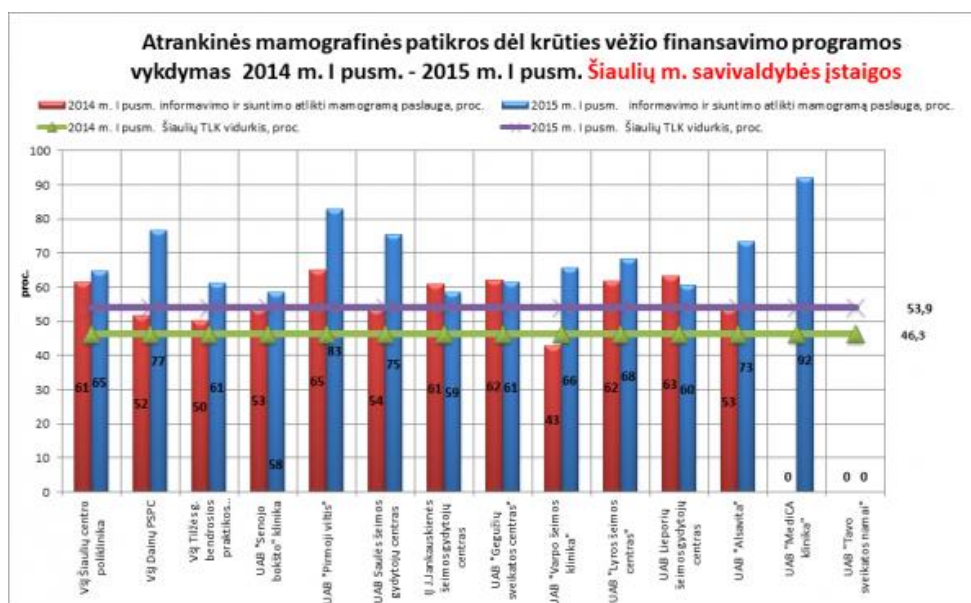
Lentelė 21. Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams per 2005 m. – 2014 m., 2015 m. I pusr.

Metai	Suteikta paslaugų už (tūkst. eur)	Patikrinta moterų	Rasta su ikivėžiniais pakitimais	Rasta su piktybiniais navikų požymiais
2005	4,4**	228		
2006	106,2**	8 540	44 *	19 *
2007	104,9**	6 926	32	20
2008	129,8**	7 008	30	23
2009	198**	10 539	48	27
2010	176,4**	9 635	43	24
2011	214,9**	11 172	48	27
2012	239,4**	12 256	88	26
2013	191,8**	10 086	58	23
2014	264,6**	13 172	71	32
2015 m. I pusr.	149,4	7 196	30	16

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa; * nuo 2006 m. gegužės 1 d. mamogramų vertinimo paslauga išskaidyta į 6 kodus, todėl duomenys pateikti tik už 2006 m. gegužės-gruodžio mėnesius; ** 2005-2014 m. suteiktų paslaugų suma perskaičiuota eurais.

Vertinant atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programos vykdymą, Šiaulių mieste 2014 m. I ketv. programos vykdymo intensyvumo vidurkis buvo 56,6 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 46,3 proc.), o 2015 m. I ketv. – 69 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 53,9 proc.).

Paveikslas 64. Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programos vykdymas.

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa

3. 2004 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V – 482 patvirtinta gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programa. Valstybinės ligonių kasos duomenimis, daugelyje šalių skiriasi pagal gimdos kaklelio vėžio prevencinę programą tikrinamų moterų amžius ir kvietimo pasitikrinti intervalai. Nuo 2004 m. liepos 4 d. iki 2008 m. buvo tikrinamos moterys nuo 25 iki 60 - 65 m. kas trejus metus. Nuo 2008 m. vasario 14 d. profilaktiškai tikrinamų dėl gimdos kaklelio vėžio moterų amžiaus intervalas pakoreguotas – imta tikrinti 25 - 60 m. moteris ne dažniau kaip vieną kartą per trejus metus. Žemiau lentelėje pateikiama Šiaulių teritorinės ligonių kasos statistiniai duomenys nuo 2004 m. iki 2015 m. I pusm. Telšių ir Šiaulių apskrityse. Didžiausias patikrinimų skaičius buvo atliktas 2005 m. (24298) ir daugiausiai rasta su piktybiniais navikų požymiais atvejų (10). Tuo laikotarpiu buvo rasta ir daugiausia ikivėžinių susirgimų atvejų (253). 2015 m. I pusm. buvo rasta 83 ikivėžiniai susirgimai ir 0 atvejų su piktybiniais navikų požymiais.

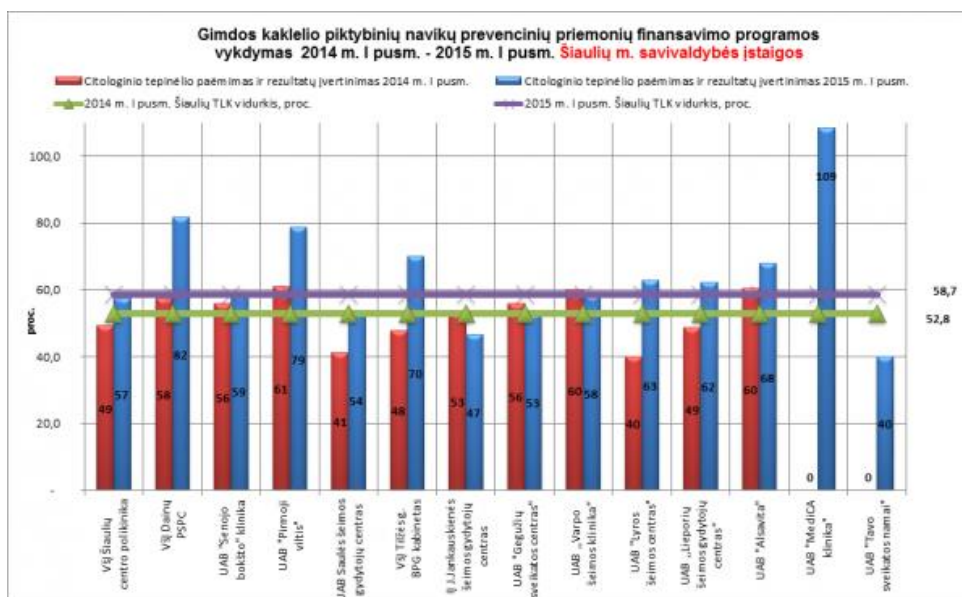
Lentelė 22. Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams per 2004 m. - 2014 m., 2015 m. I pusm.

Metai	Suteikta paslaugų už (tūkst. eur)	Patikrinta moterų	Rasta su ikivėžiniais susirgimais	Rasta su piktybinių navikų požymiais
2004	47,8*	7 066	41	1
2005	128,5*	24 298	253	10
2006	72,4*	12 039	134	7
2007	94,1*	9 741	98	1
2008	238,6*	20 734	137	3
2009	197,5*	17 556	162	3
2010	151,6*	14 015	134	6
2011	185,7*	16 517	121	3
2012	202,1*	17 663	149	2
2013	158,4*	14 314	151	0
2014	181,8*	15 550	164	2
2015 m. I pusm.	107,1	8 705	83	0

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa; *2004-2014 m. suteiktų paslaugų suma perskaičiuota eurais.

Vertinant gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programos vykdymą, Šiaulių mieste 2014 m. I ketv. programos vykdymo intensyvumo vidurkis buvo 52,6 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 52,8 proc.), o 2015 m. I ketv. – 64,4 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 58,7 proc.). 2015 m. prie programos įgyvendinimo prisidėjo dvi papildomos įstaigos: UAB „MediCa klinika“ ir UAB „Tavo sveikatos namai“.

Paveikslas 65. Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programos vykdymas.

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa

4. Širdies ir kraujagyslių ligos Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, yra dažniausia mirtingumo priežastis. 2005 m. lapkričio 25 d. SAM įsakymu Nr. V - 913 buvo patvirtinta „Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencinių priemonių finansavimo programa“. Šia programa siekiama sumažinti sergamumą širdies ir kraujagyslių ligomis (krūtinės angina, miokardo infarktu, smegenų išemija, insultu, periferinių arterijų tromboze), atrinkti sergančiuosius ateroskleroze ar cukriniu diabetu, kurie dar nejaučia sveikatos sutrikimų, užkirsti kelią šių ligų raidai. Programos priemonės taikomos vieną kartą per metus 40 - 55 m. vyrams bei 50 - 65 m. moterims. Žemiau lentelėje pateikiama Šiaulių teritorinės ligonių kasos statistiniai duomenys nuo 2006 m. iki 2015 m. I pusr. Telšių ir Šiaulių apskrityse. Didžiausias patikrinimų skaičius buvo atliktas 2014 m. (38929) ir 2012 m. (38613). 2015 m. I pusr. buvo atlikta jau 21641 patikrinimas.

Lentelė 23. Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams 2006 – 2014 m., 2015 m. I pusr.

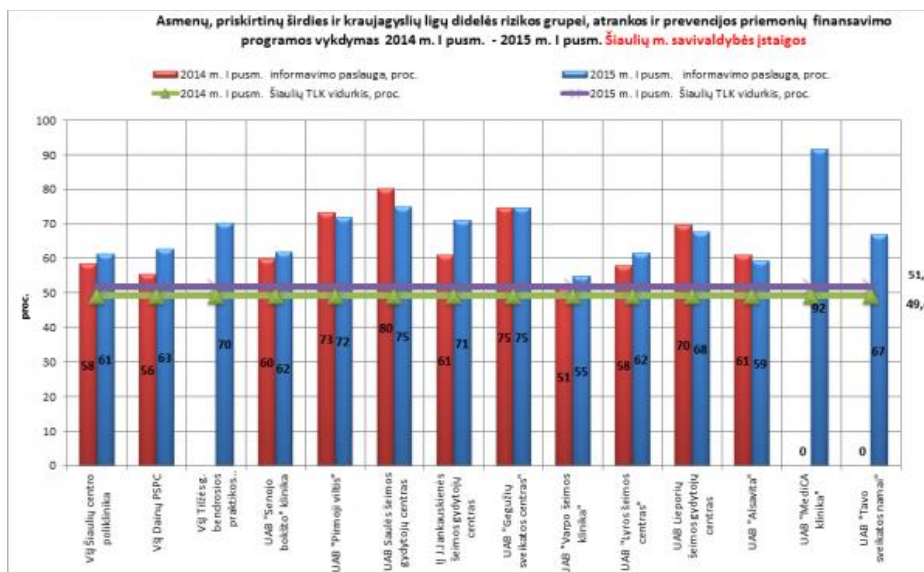
Metai	Suteikta paslaugų už (tūkst. eur)	Pasitikrino
2006	49,5*	4 052
2007	245,3*	18 617
2008	371,4*	25 618
2009	394,3*	25 506
2010	447,4*	29 474

Metai	Suteikta paslaugų už (tūkst. eur)	Pasitikrino
2011	578,3*	34 659
2012	646,9*	38 613
2013	600,6*	35 639
2014	692,9*	38 929
2015 m. I pusm.	409,1	21 641

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa; *2006-2014 m. suteiktos paslaugos perskaičiuotos eurai.

Vertinant asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos finansavimo programos vykdymą, Šiaulių mieste 2014 m. I ketv. programos vykdymo intensyvumo vidurkis buvo 63,9 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 49,4 proc.), o 2015 m. I ketv. – 68 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 51,8 proc.). 2015 m. prie programos įgyvendinimo prisidėjo dvi papildomos įstaigos: UAB „MediCa klinika“ ir UAB „Tavo sveikatos namai“.

Paveikslas 66. Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos finansavimo programos vykdymas.

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa.

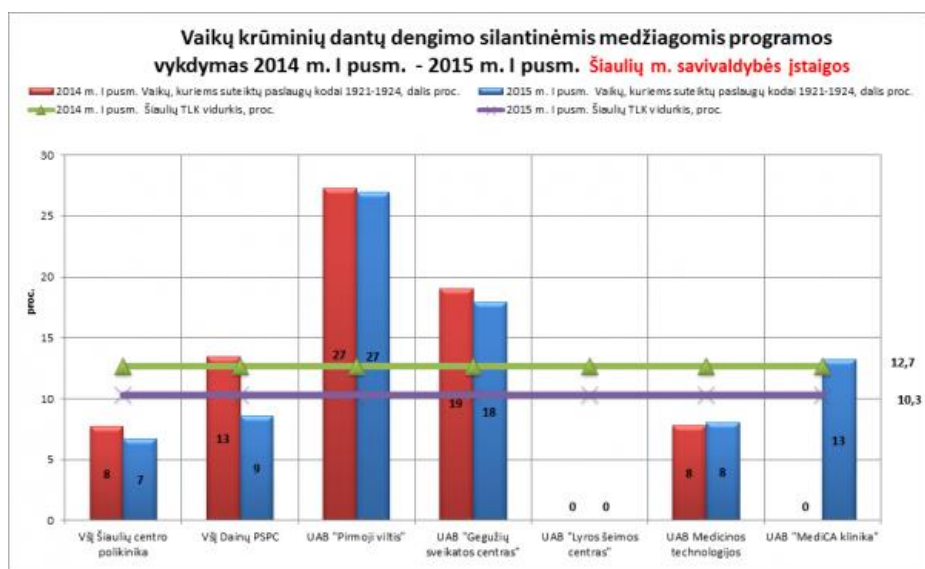
5. 2004 m. pradėta vykdyti vaikų dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa. Programa skirta vaikų nuo 6 iki 14 m. nuolatinių krūminių dantų kramtomųjų paviršių educinės prevencijai.

Įstaigos, sudariusios sutartis su Šiaulių teritorine ligonių kasa dėl vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis paslaugų teikimo ir apmokėjimo, yra 9 Šiaulių mieste: VšĮ Dainų PSPC, VšĮ Šiaulių centro poliklinika, UAB „Pirmoji viltis“, UAB

„Gegužių sveikatos centras“, UAB „Medicinos technologijos“, UAB „Lyros šeimos centras“, UAB „MediCa klinika“, UAB „Tavo sveikatos namai“, UAB „Dantukų fejė“.

Vertinant vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos vykdymą, Šiaulių mieste 2014 m. I ketv. programos vykdymo intensyvumo vidurkis buvo 15 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 12,7 proc.), o 2015 m. I ketv. – 13,7 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 10,3 proc.). 2015 m. prie programos įgyvendinimo prisidėjo UAB „MediCa klinika“.

Paveikslas 67. Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos vykdymas.

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa.

6. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. V – 508 patvirtinta „Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programa“. Šios programos bandomasis projektas dvejus metus buvo įgyvendinamas Vilniaus ir Kauno apskrityse. Nuo 2012 m. sausio 1 d. programa pradėta įgyvendinti ir Šiaulių apskrityje. Programa skirta asmenų nuo 50 iki 74 m. amžiaus storosios žarnos vėžio prevencijai. Žemiau lentelėje pateikiama Šiaulių teritorinės ligonių kasos statistiniai duomenys nuo 2012 m. iki 2015 m. I pusm. Telšių ir Šiaulių apskrityse. Didžiausias patikrinimų skaičius buvo atliktas 2014 m. (33697) ir daugiausiai rasta su ikivėžiniais susirgimais atvejų (27). Tuo laikotarpiu buvo rasta net 29 atvejai su piktybinių navikų požymiais. 2015 m. I pusm. buvo rasta 27 ikivėžiniai susirgimai ir 26 atvejai su piktybiniais navikų požymiais.

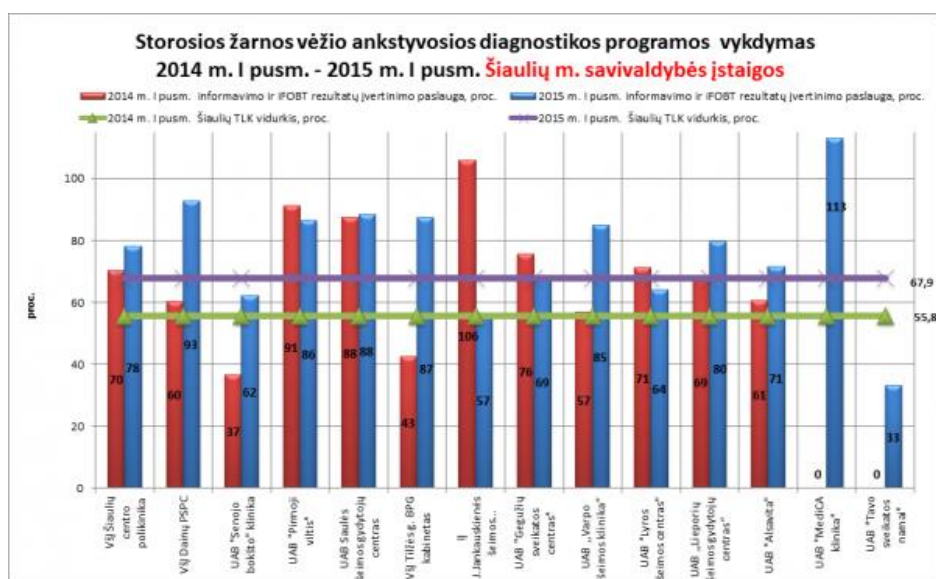
Lentelė 24. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams 2012 m. – 2014 m., 2015 m. I pusm.

Metai	Suteikta paslaugų už (tūkst. Eur)	Pasitikrino	Rasta su ikivėžiniais susirgimais	Rasta su piktybinių navikų požymiais
2012*	269,3***	32 133	11	33
2013*	112,9**	11 447	12	29
2014*	298,6**	33 697	27	29
2015 m. I pusm.	212,1	19 434	27	26

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa; *Šiaulių apskrityje programa vykdoma nuo 2012 m. sausio 1 d., Telšių apskrityje – nuo 2014 m. liepos 1 d.; **2012-2014 m. suteiktos paslaugos perskaičiuotos eurais.

Vertinant storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos vykdymą, Šiaulių mieste 2014 m. I ketv. programos vykdymo intensyvumo vidurkis buvo 69,1 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 55,8 proc.), o 2015 m. I ketv. – 76,1 proc. (Šiaulių TLK vidurkis 67,9 proc.). 2015 m. prie programos įgyvendinimo prisidėjo dvi papildomos įstaigos: UAB „MediCa klinika“ ir UAB „Tavo sveikatos namai“.

Paveikslas 68. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos vykdymas.

Šaltinis. Šiaulių teritorinė ligonių kasa.

Remiantis Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2014 m. atlikto Šiaulių m. suaugusių žmonių gyvenamosios tyrimo rezultatais, suformuotos ir taikytinos šios rekomendacijos, kurių suvokimu sveikata vertinama remiantis medicininio patikrinimo rezultatais, tačiau žmogaus savijauta ne visada sutampa su fizine sveikatos būkle – ji priklauso nuo daugelio psichologinių, socialinių ir kultūrinių

veiksnių. Norint labiau pagerinti savo savijautą, išvengti ligų, visų pirma žmogus turi pakeisti savo gyvenimo būdą bei įpročius.

- Sveikos mitybos įpročiai net 25 – 30 proc. lemia žmogaus sveikatą. Nors kasdien valgančių šviežias daržoves ir vaisius gyventojų dalis kiek ir padidėjo, tačiau šių maisto produktų kasdienis vartojimas nėra pakankamas. Kruopas, košes, dribsnius kasdien valgo tik labai maža gyventojų dalis. Vis dar per daug ir per dažnai valgoma gyvulinės kilmės maisto produktų, todėl maisto racione riebalų tiekiamos energinės vertės stipriai viršija rekomenduojamas normas. Nesveikos ir nesubalansuotos mitybos padariniai atsispindi šiauliečių mirtingumo ir sergamumo lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis statistikoje.

- Būtina skatinti miesto gyventojus rūpintis savo sveikata, formuoti sveikos ir saugios gyvensenos įgūdžius. Nuolat vykdyti švietėjišką veiklą (vesti seminarus, mokymus, paskaitas, akcijas ir kt.) miesto bendruomenei. Teikiant informaciją būtina atsižvelgti į gyventojų amžių. Pvz. vyresnio amžiaus žmonės turi daugiau laiko paskaityti laikraščius ir žurnalus, paklausyti radijo, dažniau apsilanko sveikatos priežiūros įstaigose. Darbingo amžiaus žmones sukviesti į užsiėmimus nėra lengva, todėl reikėtų rinktis tokias informacijos sklaidos priemones, kurios pasiektų kiek galima daugiau šiai grupei priklausančių žmonių. Informacija galėtų būti teikiama per vietinį radiją, televiziją, spaudą. Būtina nepamiršti socialinės reklamos. Socialinė reklama tinkama visoms amžiaus grupėms, tik jos turinys ir meninė forma keičiasi priklausomai nuo tikslinės auditorijos. Formuojant sveikos mitybos įgūdžius gali būti rengiami palankaus sveikatai maisto gamavimo kursai, organizuojamos sveiko maisto mugės.

- Fizinis aktyvumas – vienas iš svarbiausių sveikos gyvensenos komponentų. PSO rekomendacija suaugusiems kasdien bent 30 minučių turėtų skirti vidutinio sunkumo energingai fizinei veiklai. Kasdien laisvalaikiu fiziškai aktyvus buvo tik kas dešimtas apklaustasis, į darbą ir iš jo važiavo dviračiu ar ėjo pėsčiomis kas ketvirtas šiaulietis. Vykdamas švietėjišką veiklą, būtina pabrėžti fizinio aktyvumo svarbą, kuris tiesiogiai siejamas su sveikesniu, saugesniu ir ilgesniu gyvenimu. Teikiant informaciją būtina atsižvelgti į gyventojų amžių. Darbingo amžiaus asmenims informacija labiau prieinama viešose erdvėse, tad ją naudingiau skleisti pasitelkus socialinę reklamą. Vyresnio amžiaus žmonėms labiau prieinamos paskaitos, vietinės radijo ir televizijos laidos, įvairios šventės ir nemokami renginiai bei užsiėmimai.

- Formuojant fizinio aktyvumo įgūdžius suaugusiesiems rekomenduojama: greitas ėjimas, važinėjimas dviračiu, prižiūrimos mankštos programos, plaukimas, lipimas laiptais, darbas sode ar darže ir pan. Gana paprastomis ir efektyviomis priemonėmis galima formuoti fizinio aktyvumo įgūdžius ne tik poilsio, bet ir darbo vietoje: vietoj lifto galima rinktis laiptus, naudinga pasivaikščioti pietų metu, pertraukėlių metu daryti paprastus fizinius pratimus pečiams, akims, vietoje važiavimo į darbą automobiliu eiti pėsčiomis ar važiuoti dviračiu. Vienas iš būdų, tinkantis skatinti įvairių amžiaus grupių (tai pat ir vyresnio amžiaus žmonių) fizinį aktyvumą – mankštos, šiaurietiškas ėjimas.

- Rūkymas ir alkoholio vartojimas išlieka aktualia visuomenine problema. Gyvensenos tyrimo duomenimis, kasdien rūko beveik kas trečias apklaustasis. Ypač neramina tai, kad kasdien rūko vis daugiau moterų. Vykdoma švietėjiška visuomenės sveikatos specialistų veikla neduoda gerų rezultatų, nes suaugusiems asmenims ypač sunku pakeisti savo įpročius. Rūkymo ir alkoholio vartojimo prevencija turėtų būti nukreipta į vaikus, nes vaikai ir paaugliai - didžiausia rizikos grupė pradėti vartoti psichoaktyvias medžiagas. Prevencijai taikomos priemonės, metodai labai priklauso nuo amžiaus, todėl svarbu žinoti kokią informaciją galima pateikti įvairaus amžiaus vaikams ir jaunimui. Darbingus ir vyresnio amžiaus žmones reikėtų informuoti apie tabako ir alkoholio žalą sveikatai, apie pasyvaus rūkymo žalą aplinkiniams, kur reikėtų kreiptis turint priklausomybę nuo psichoaktyvių medžiagų.

- Būtina stiprinti šeimos vaidmenį ugdant sveikai gyventi, alkoholio, tabako ir kitų psichoaktyvių medžiagų nevartojantį asmenį. Reikia atkreipti deramą dėmesį į jaunų žmonių laisvalaikio praleidimo formas, kurti palankią jaunam žmogui kultūrinę aplinką. Būtina mažinti alkoholio ir tabako pardavimo vietų skaičių, griežtinti pardavimo kontrolę nepilnamečiams asmenims.

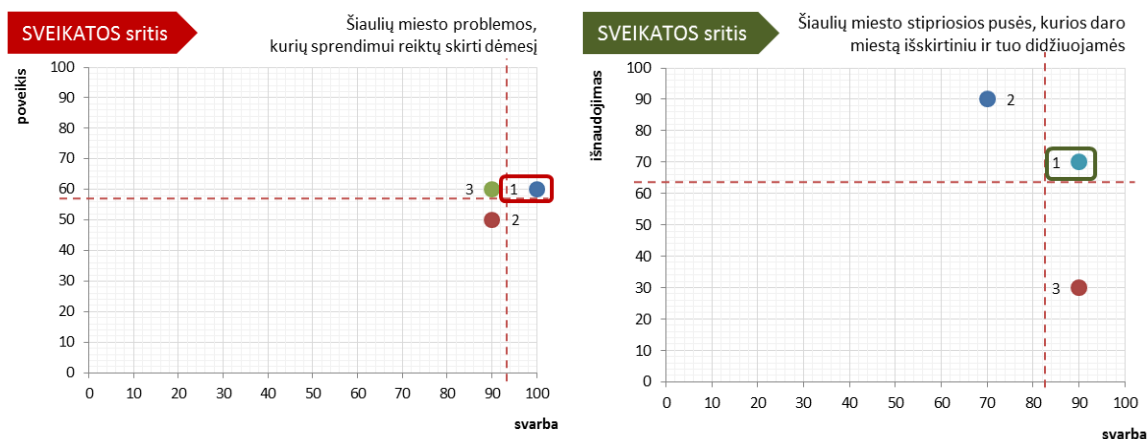
- Šiauliuose pastaraisiais metais vykdomos akcijos, skirtos apsaugoti pėsčiuosius nuo sužalojimų tamsiu paros metu. Nors tyrimo rezultatai rodo teigiamus pokyčius, tačiau visada atšvaitą naudojo tik kas trečias apklaustasis. Todėl būtina toliau skatinti tęsti šią gerąją iniciatyvą. Vykdamas suaugusių švietimą būtina akcentuoti asmeninių apsaugos priemonių (atšvaitų, saugos diržų) naudojimo svarbą. Būtina formuoti atsakingesni gyventojų požiūrį į savo sveikatą ir saugumą.

Remiantis 2013 m. visuomenės sveikatos biuro atlikto Šiaulių miesto mokinių gyvensenos tyrimo duomenimis pateikiamos panašios rekomendacijos: sveikos mitybos ir fizinio aktyvumo skatinimas, žalingų įpročių, patyčių, savižudybių, traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija, kokybiškas laisvalaikio leidimas.

6.5. Sveikatos srities apibendrinimas

Šiaulių miesto sveikatos srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Sveikatos specialistų trūkumas (gydytojų ir slaugytojų, motyvacinių priemonių stoka).
2. Visuomenės sveikatos kultūros stoka (sveikatos stiprinimo ir išsaugojimo).
3. Tarpsektorinių ir tarpinstitucinių procesų vientisumo nebuvimas (socialinių problemų sprendimas, nepakankamas kompleksinių sveikatos priežiūros paslaugų teikimas, pacientų transportavimo paslaugos).

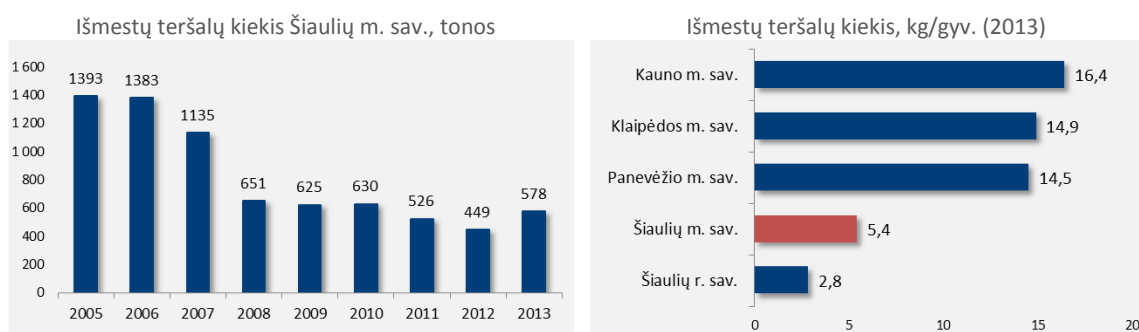
Šiaulių miesto sveikatos srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Pirminės asmens sveikatos priežiūros prieinamumas (šeimos gydytojų kabinetų išdėstymas, konkurencingumas).
2. Stipri gydytojų rezidentūros, slaugytojų ir kineziterapeutų atlikimo bazė (sudaromos galimybės priimti atvykstančius naujus gydytojus rezidentūrai atlikti).
3. E-sveikatos įgyvendinimas (regioniniai projektai, telemedicina).

6.6. Aplinka

Oro kokybė. Aplinkos oro kokybė – tai viena aktualiausių problemų, nes oro tarša žymia dalimi lemia gyvenamosios aplinkos kokybę ir gyventojų sveikatos būklę. Oro taršos poveikis sveikatai priklauso nuo teršalų tipo, koncentracijos kiekio aplinkoje, poveikio trukmės bei kiekvieno žmogaus individualaus jautrumo. Teršalai gali dirginti kvėpavimo takus bei daryti įtaką sergant kvėpavimo bei širdies ir kraujagyslių sistemų ligomis. Oro kokybės problemas sukelia: lokalus oro kokybės pablogėjimas automobilių susitelkimo vietose, senų automobilių gausa miesto gatvėse, neekologiško kuro naudojimas energetikos įmonėse, pasenę oro valymo įrenginiai pramonės objektuose. Nėra tikslių, matavimų pagrįstų duomenų, apie oro teršalų pasiskirstymą pagal mobilius ir stacionarius šaltinius, tačiau ekspertų vertinimu, pagrindinis oro teršalų emisijos į atmosferą šaltinis savivaldybėje yra autotransportas. Tikėtina, kad daugiau tokios taršos tenka autotransportą koncentruojantiems tranzitiniais intensyvaus eismo keliams ir jų aplinkai.

Paveikslas 69. Teršalų išmetimas į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių

Šaltinis. Statistikos departamentas

Šiaulių m. savivaldybėje nuo 2005 m. iki 2007 m. iš stacionarių taršos šaltinių į atmosferą išmetamų teršalų kiekis buvo ženkliai didesnis nei nuo 2008 m. iki 2013 m. laikotarpyje. Kitimo tendencijos svyravo 1300-570 tonų intervale. Tačiau pagal teršalų emisiją vienam gyventojui Šiaulių m. savivaldybė yra žemoje vietoje, t.y. 5,42 kg/gyv. Kauno m. savivaldybę siekė 16,4 kg/gyv., Klaipėdos m. – 14,9 kg/gyv. ir Panevėžio m. – 14,5 kg/gyv.

Remiantis Šiaulių municipalinės aplinkos tyrimų laboratorijos atliktu 2014 m. Šiaulių municipalinės aplinkos monitoringo ataskaitos duomenimis nustatyta, kad iš

apskaitomų stacionarių aplinkos oro taršos šaltinių Šiauliu mieste 2013 m. išmesta 577,4 t. teršalų. Didžiausią emisijų dalį sudarė dujinės medžiagos 530,2 t (92%), kietųjų medžiagų išmesta 43,7 t. Anglies monoksidas 393,5 t (74 %), azoto oksidai 83,8 t (15,8 %), lakieji organiniai junginiai 29,8 t (5,6 %) ir sieros dioksidas 21,6 t (4 %) sudaro 99,7 % dujinių teršalų emisijų. Lyginant su 2012 m. duomenimis, išmestas į aplinkos orą teršalų kiekis padidėjo 28,7 %, nuo 448,6 iki 577,4 t.

Didžiausią nerimą Šiauliu miestui kelia kietųjų dalelių (KD10) koncentracija aplinkos ore. Vidutinė paros KD10 koncentracija 2013 m. viršyta 49 dienas. Daugiau kaip 90 proc. tokių viršijimų nustatoma šildymo sezono metu. Šiauliu mieste yra 8000 individualių namų valdų, kurios šildymui įprastai naudoja kietąjį kurą.

Pagrindinės KD10 viršijimo priežastys.

- Individualių namų šildymas kietuoju kuru;
- Pakeltoji tarša;
- Transportas.

Siūlomos KD10 viršijimo mažinimo priemonės:

1. Periodiškas individualių namų kietojo kuro katilų tikrinimas ir priežiūra.
2. Valstybės parama individualioms namų valdoms pasikeisti kietojo kuro katilus į naujus – sertifikuotus, mažiau išleidžiančius teršalų.
3. Ribojimas miesto centre individualioms namų valdoms naudoti kietojo kuro katilus.

Šiauliu mieste oro kokybei gerinti 2014 m. Šiauliu m. savivaldybė įgyvendino šias pagrindines priemones:

- pavasarinis gatvių valymas;
- gatvių plovimas. Gatvių plovimas vykdomas kovo–spalio mėnesiais, jei yra sausi, be kritulių orai: kai oro tarša KD10 neviršija normų - 2 kartus per savaitę, kai oro tarša KD10 viršija normas – kasdien;
- gatvių periodišką mechanizuotą valymą vakuuminiu būdu kartu su drėkinimu (kovo-rugpjūčio mėn.);
- dviračių tako pagal Tilžės g. įrengimas (2014 m. įrengta atkarpa nuo Gegužių g. iki Rasos g.);
- viešojo transporto sistemos tobulinimas, būklės gerinimas (2014 metais įsigyti 8 nauji dujiniai autobusai ir 1 suspaustomis dujomis ir elektra varomas hibridinis autobusas);

- gyventojų švietimas ir informavimas apie netinkamai deginamo kuro pavojų sveikatai, apie draudimą deginti atliekas (parengtas ir transliuotas reportažas regioninėje televizijoje, parengti lankstinukai);
- renginių organizavimas populiarinant dviračių transportą;
- Šiaulių miesto šilumos ūkio specialiojo plano koregavimo procedūros vykdymas. Numatyta, kad specialiajame plane būtų nagrinėjama ir numatytos zonos, kuriose bus nenaudojamos kieto kuro rūšys, nagrinėjamos galimybės naudoti alternatyvius (netaršius) gamtos išteklius;
- transporto sistemos optimizavimas. Šiuo metu rengiamas transporto organizavimo specialusis planas, kurio sprendiniai planuojami triukšmo ir oro taršos mažinimo aspektu.

Triukšmas. Triukšmo valdymo įstatymas reglamentuoja veiklos, kurią vykdant skleidžiamas triukšmas, valdymą siekiant išvengti klausos sutrikimų ar netekimo, apsaugoti žmonių gyvybę ir sveikatą bei aplinką nuo neigiamo triukšmo poveikio.

Pagrindinės triukšmo valdymo priemonės: 1) transporto srautų planavimas; 2) teritorijų planavimas, projektų ekspertizė ir statinių priežiūra; 3) žemėtvarka; 4) techninės priemonės triukšmo šaltiniuose (mažesnę triukšmą skleidžiančių šaltinių parinkimas, triukšmo mažinimas šaltinyje, triukšmo mažinimas poveikio vietoje); 5) garso perdavimo mažinimas; 6) ūkinės veiklos sąlygų reglamentavimas ir triukšmo normavimas; 7) triukšmo kontrolė; 8) planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai vertinimas, visuomenės sveikatos saugos ekspertizė, triukšmo poveikio visuomenės sveikatai vertinimas; 9) produktų atitikties vertinimas; 10) strateginis triukšmo kartografavimas ir triukšmo lygio ribojimo zonų nustatymas.

Pagal įstatymo nuostatas savivaldybė: 1) įgyvendina patvirtintą Valstybinę triukšmo prevencijos veiksmų programą; 2) nustato tyliąsias zonas; 3) rengia teritorijų planavimo sprendinių, susijusių su triukšmo prevencija, viešą svarstymą, poveikio aplinkai vertinimo svarstymą; 4) tvirtina triukšmo prevencijos viešosiose vietose taisykles; 5) tvirtina triukšmo savivaldybės teritorijoje rodiklius; 6) nustato muzikinių ir kitų masinių renginių, kuriuos organizuoja juridiniai ir fiziniai asmenys, trukmę; 7) rengia aglomeracijų strateginius triukšmo žemėlapius; 8) tvirtina gyvenamųjų vietovių teritorijas, kuriose būtina įgyvendinti triukšmo prevencijos ir mažinimo priemones

(toliau – triukšmo prevencijos zonos); 9) rengia ir tvirtina savivaldybės triukšmo prevencijos veiksmų planus; 10) nustato pavaldžių viešojo administravimo institucijų kompetenciją triukšmo valdymo srityje ir prižiūri, kaip ji įgyvendinama.; 11) atlieka triukšmo stebėseną (monitoringą) tyliosiose zonose.

Įgyvendinant Valstybinės triukšmo strateginio kartografavimo programos reikalavimus, mieste atliktas triukšmo strateginis kartografavimas, diegiamos triukšmo prevencijos priemonės (modernizuojami, atnaujinami lopšelių-darželių, mokyklų, ligoninių pastatai, daugiabučiai gyvenamieji 134 namai). Remiantis Šiaulių municipalinės aplinkos tyrimų laboratorijos atliktu 2014 m. Šiaulių municipalinės aplinkos monitoringo ataskaitos duomenimis bei Šiaulių miesto autotransporto triukšmo kartografavimo duomenimis, iš 43 mieste esančių bendrojo lavinimo ir ugdymo įstaigų didžiausias paros (L_{dn}) triukšmo lygis (nuo 65 iki 69dBA) yra centrinėje miesto dalyje arčiausiai pagrindinių gatvių esančių J.Janonio gimnazijos, Santarvės ir Daukanto, Jovaro mokyklų aplinkoje. Gyventojų, kurių būstai veikiami paros triukšmo, viršijančio leistiną triukšmo lygį (L_{dn} >65dBA), skaičius mieste lygus 8 907 ir sudaro 7,2 proc. visų miesto gyventojų. Gyventojų, kurių būstai veikiami nakties triukšmo, viršijančio leistiną triukšmo lygį (L_n>55dBA), skaičius mieste lygus 38 623 ir sudaro 31,2 proc.

Triukšmo matavimų duomenimis, maksimalus triukšmo lygis miesto gyvenamojoje ir visuomeninės paskirties aplinkoje, šalia pagrindinių miesto gatvių, kinta nuo 60 iki 93 dBA, pravažiuojant keleiviniams bei kroviniams traukiniams kinta nuo 79 iki 95 dBA, traukinių garsinių signalų triukšmas nuo 90 iki 107 dBA, praskrendant lėktuvams triukšmas kinta nuo 86 iki 110 dBA.

Kelių transporto priemonių sukeliama triukšmo įvertinimui ir valdymui Lietuvos automobilių kelių direkcijos patvirtintas “Kelių transporto priemonių sukeliama triukšmo ribiniai dydžiai ir jų taikymo tvarkos aprašas”. Tvarkos aprašas skirtas valstybinės reikšmės automobilių kelių planuotojams, projektuotojams, poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai vertinimo dalyviams. Valstybinės reikšmės kelių tinkle taikomos triukšmo valdymo priemonės yra: 1) prevencinės (aplinkkelių tiesimas; naujų kelių tiesimas iškasoje;); eismo valdymas (sunkiasvorio transporto ribojimas, nukreipimas; greičio ribojimas); 2) triukšmą mažinančios (tylesnės dangos, užtvarų įrengimas; esamų langų keitimas). Kai didžiausias leidžiamas triukšmo lygis viršijamas

<5 dBA, triukšmas gali būti mažinamas taikant tylesnę dangą. Kai didžiausias leidžiamas triukšmo lygis viršijamas 5 dBA, triukšmas gali būti mažinamas įrengiant akustinę sienutę.

Triukšmo prevencijos Šiaulių miesto viešosiose vietose taisyklėse (2014 m. redakcija) numatyta, jog triukšmo šaltinių valdytojai privalo laikytis taisyklėse ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. V-604 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“ patvirtinimo“ nustatytų triukšmo ribinių dydžių ir užtikrinti, kad naudojamų įrenginių 135 triukšmo lygis neviršytų vietovei, kurioje naudojami triukšmo šaltiniai, nustatytų triukšmo ribinių dydžių.

Mieste diegiamos ir planuojamos šios triukšmo lygio valdymo priemonės:

- įrengtas Šiaulių miesto pietinis aplinkkelis, kuris sudarė galimybes sumažinti tranzitinio krovinio transporto srautus per centrinę Šiaulių miesto dalį;
- 2012 metais išasfaltuota dalis Gumbinės gatvės, 2013 metais - Liepų gatvė;
- kasmet atliekamas einamasis gatvių, šaligatvių, kiemų remontas;
- 2013 metais baigtas nutiesti dviračių-pėsčiųjų takas Vyturių gatvėje;
- apmokestintas automobilių stovėjimas Šiaulių miesto centrinėje dalyje;
- vystomas pramoninis parkas rytinėje miesto dalyje, toliau nuo tankiai apgyvendintų teritorijų. Tai sudaro galimybes mažinti pramoninio triukšmo poveikį gyvenamojoje aplinkoje;
- įsigyti nauji viešojo transporto autobusai, atitinkantys EURO4 standartą, kuriuo ribojamas transporto priemonių triukšmo lygis;
- kasmet taikomos eismo organizavimo priemonės (tam tikrose miesto dalyse ribojamas transporto priemonių greitis ir kt.);
- visuomeninės paskirties pastatuose (mokyklose, lopšeliuose darželiuose, sveikatos įstaigose) keičiami langai, užtikrinantys geresnę garso izoliaciją;
- vystoma želdynų sistema, atsodinami gatvių želdiniai;
- visuomenė informuojama apie neigiamą triukšmo poveikį, organizuojami renginiai triukšmo prevencijai (Pasaulinė žemės diena, Europos judrioji savaitė ir kt.).

2014 m. patvirtintos Šiaulių miesto triukšmo prevencijos zonos, Šiaulių miesto savivaldybės 2014–2018 metų triukšmo prevencijos veiksmų planas, nustatytos 6

tyliosios zonos. Triukšmo prevencijos veikslių plano tikslai: 1) triukšmo lygio mažinimas Šiaulių miesto teritorijoje, gerinant gatvių būklę, vystant viešojo transporto sistemą, plėtojant bemotorio/elektra varomo transporto sistemą, tobulinant eismo valdymą ir organizavimą, įrengiant triukšmą mažinančias priemones; 2) triukšmo prevencijos nuostatų integravimas į planavimo ir teisinius dokumentus; 3) visuomenės švietimas ir informavimas; 4) triukšmo stebėsenos ir kontrolės vykdymas.

Lentelė 25. Triukšmo Ldvn kartografavimo statistiniai duomenys Šiauliuose

	Oro uostas		Geležinkelis		Autotransportas		Pramonė	
	paros	nakties	paros	nakties	paros	nakties	paros	nakties
Gyventojai	222	0	77	230	19410	21996	0	0
Būstai	108	0	34	109	9658	10918	0	0
Švietimo ir ugdymo įstaigos	0	0	0	0	23	26	0	0
Sveikatos priežiūros ir gydymo įstaigos	0	0	0	0	2	3	0	0
Lopšeliai-darželiai	0	0	0	0	3	3	0	0

Šaltinis. Šiaulių municipalinė aplinkos tyrimų laboratorija. Šiaulių miesto triukšmo kartografavimo baigiamoji ataskaita, 2012

Vanduo. Remiantis Šiaulių m. savivaldybės aplinkos monitoringo 2015-2020 m. programos duomenimis, bendras Šiaulių miesto paviršinio vandens telkinių plotas – 1280 ha ir užima 15,7 proc. miesto teritorijos. Didžiausi miesto paviršinio vandens telkiniai: Rėkyvos ežeras (dešimtas pagal dydį Lietuvoje, 1179 ha), Talkšos ežeras (56,2 ha), Ginkūnų ežeras (16,6 ha), Prūdelio tvenkinys (4,1 ha), Kulpės upė (25,8 km), Vijolės upelis. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, Rėkyvos ež., Talkšos ež., Vijolės ir Kulpės upių bendroji būklė bloga, Kulpė, Vijolė ir Talkšos ežeras priskiriami vidutinės ekologinės būklės klasės telkiniams, Rėkyvos ežeras priskiriamas labai pakeistiems, o jo ekologinis potencialas labai blogas. Į paviršinių rizikos vandens telkinių sąrašą (2008) be Talkšos ežero, Kulpės ir Vijolės, buvo įtraukti Banko kanalas, Švendrelis, Šventupis.

Miesto paviršinio vandens telkinius labiausiai teršia nevalytos lietaus nuotekos nuo asfaltuotų gatvių, šaligatvių, gyvenamųjų mikrorajonų kiemų, gamybinių teritorijų, ant kurių paviršių susikaupę teršalai kritulių nuplaunami į lietaus surinkimo sistemas ir nevalyti išleidžiami į paviršinius vandens telkinius. Kitas taršos šaltinis – netinkamai tvarkomos buitės nuotekos iš individualių gyvenamųjų mikrorajonų, miesto teritorijoje esančių sodų bendrijų teritorijų, kurie neprijungti prie centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos.

Remiantis Šiaulių municipalinės aplinkos tyrimų laboratorijos atliktu 2014 m. Šiaulių municipalinės aplinkos monitoringo ataskaitos duomenimis nustatyta:

- Rėkyvos, Talkšos, Ginkūnų ežerų ir Prūdelio tvenkinio ekologinė būklė, pagal maistinių medžiagų koncentracijos (bendro azoto (Nb) ir bendro fosforo (Pb)) vidutines metines vertes yra vidutinė. Chlorofilo koncentracija vandens telkiniuose kinta nuo 2,5 iki 93 mkg/l. Didžiausia koncentracija gaunama birželio - rugpjūčio mėn., vandens telkinių „žydėjimo“ metu. 2011 – 2014 m. laikotarpiu šių medžiagų koncentracija Rėkyvos ež. nepadidėjo. Talkšos ir Ginkūnų ežeruose sumažėjo 5 proc. Prūdelio tvenkinyje bendro azoto koncentracija sumažėjo 10 proc.;

- Didžiausia skendinčių medžiagų koncentracija gaunama Rėkyvos ežere (vanduo rudos spalvos dėl durpių priemaišų), Talkšos ir Ginkūnų ežeruose bei Prūdelio tvenkinyje vidutinė metinė skendinčių medžiagų koncentracija neviršija 10 mg/l;

- Kulpės ir Vijolės upių ekologinė būklė miesto teritorijoje, pagal vidutines metines organinių ir maistinių medžiagų koncentracijų vertes, yra vidutinė. Didžiausia organinių ir maistinių medžiagų koncentracija gaunama žemiau Medelyno mikrorajono ir lyginant su fonine verte padidėja 3 – 4 kartus. 2011÷2014 m. laikotarpiu Kulpėje ir Vijolėje žemiau miesto tarša organinėmis medžiagomis, fosforo ir azoto junginiais sumažėjo nuo 7 iki 10 proc.;

Vertinant Šiaulių miesto paplūdimių maudyklų vandens kokybę, nustatyta, kad 2011 – 2014 m. kokybės (žr. lentelė žemiau) būklė buvo puiki arba gera.

Lentelė 26. Maudyklos.

Maudyklos pavadinimas	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Rėkyvos ežero	Puiki	Gera	Gera	Puiki
Prūdelio tvenkinio	Puiki	Puiki	Puiki	Puiki

Šaltinis. Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Šiaulių miesto maudyklų, teiktų Europos komisijai metinėse ataskaitose, vandens kokybės įvertinimas

Požeminis vanduo. Šiaulių miesto geriamojo vandens vartotojai naudoja tik požeminį vandenį, kuris yra labai skirtingos kokybės. Požeminio vandens kokybę lemia gamtinės hidrogeologinės sąlygos bei antropogeninis (žmogaus veiklos) poveikis.

Visą vandens tiekimo sistemą sąlyginai galima suskirstyti taip:

- vartotojai, naudojantys centralizuotomis vandens tiekimo sistemomis tiekiamą vandenį (vandenviečių);

- vartotojai, naudojantys individualių gręžinių vandenį;
- vartotojai, naudojantys šachtinių šulinių vandenį.

Šiaulių miesto vandenvietės eksploatuoja devono ir permio geologinio amžiaus vandeningus sluoksnius, slūgsančius 80 - 220 m gylyje. Miesto vandenvietės 2001 metų pradžioje įsisavino tik apie 15 proc. patvirtintų požeminio vandens eksploatacinių išteklių, t.y. kiekvieną parą vartotojams tiekama vidutiniškai 13 tūkst. m³ vandens. Birutės ir Bubių vandenvietėse veikia vandens gerinimo – geležies šalinimo įrenginiai. Visose keturiose vandenvietėse yra vandens chloravimo įrenginiai, todėl, esant reikalui, vanduo gali būti chloruojamas.

Bendras UAB „Šiaulių vandenys“ eksploatuojamo vandens tiekimo tinklo ilgis yra 245 km. Šiuo tinklu vanduo tiekiamas 85 proc. miesto gyventojų. Centralizuoto vandentiekio neturi Pabalių, Medelyno ir Kalniuko rajonai. Šių rajonų gyventojai vandeniu apsirūpina iš gręžinių ir šulinių. Pagal 2000 metų Šiaulių miesto gręžinių inventorizavimo duomenis, valstybiniame gręžinių registre užregistruoti 135 gręžiniai, įrengti Šiaulių mieste. 34 veikiantys gręžiniai yra Medelyno ir 13 – Pabalių mikrorajonuose. Šiais gręžiniais išgaunamas tik nedidelis požeminio vandens kiekis – 730 m³ per parą. Tai sudaro apie pusę procento nuo bendro Šiaulių centralizuotų vandenviečių debito (požeminio vandens kiekio išgaunamo per parą).

Apie 15 proc. Šiaulių miesto gyventojų geria ir buitiniams reikmėms naudoja šulinių (gruntinį) vandenį. Šis vandeningas sluoksnis mieste vidutiniškai yra 5 m gylyje. Gruntinis vanduo yra užterštas visame mieste. Pagrindinis gruntinio vandens teršimo šaltinis – vertikali teršalų infiltracija nuo žemės paviršiaus (žmogaus buitinė tarša, užterštos pramonės teritorijos) ir nutekėjimai iš požeminių komunikacijų. Teršalai, patekę į požemį, sukelia nepageidaujamus procesus, turinčius įtakos geriamojo vandens kokybei.

Viena iš aplinkos monitoringo dalių yra požeminis vanduo. Požeminio vandens monitoringas susideda iš kelių lygių. Tai valstybinis, savivaldybių ir ūkio subjektų (požeminio vandens vartotojų ir taršos šaltinių).

Šiaulių m. savivaldybės požeminio vandens monitoringo tikslas – kontroliuoti požeminio vandens, vienintelio geriamojo vandens šaltinio, cheminę (kokybinę) būklę, sisteminti, vertinti ir prognozuoti požeminiame vandenyje vykstančius savaiminius ir

dėl antropogeninio poveikio atsirandančius pokyčius, požeminio vandens kitimo tendencijas ir galimas pasekmes.

Planiniai požeminio vandens stebėjimai pradėti 1993 - 1997 metais, kai buvo atlikti specialūs miesto įtakos geriamojo vandens šaltiniams tyrimai ir suformuotas požeminio vandens monitoringo tinklas. Šių darbų pagrindu 1998 - 2002 metams buvo ruošiamos požeminio vandens monitoringo programos ir vykdomi stebėjimai. Per paskutinius dvejus metus požeminio vandens kokybės tyrimai atliekami, derinant finansines galimybes bei būtiniausių tyrimų poreikius.

2014 m. atliktoje požeminio vandens ir dirvožemio stebėsenoje didesnių pakitimų nepastebėta.

Želdiniai. Šiaulių m. savivaldybė kasmet, pagal privačių asmenų, įmonių, įstaigų ir kitų organizacijų pateiktus prašymus ar be jų, vertina saugotinų želdinių būklę jų augimo vietose. Informacija apie planuojamas saugotinų želdinių kirtimo arba genėjimo vietas talpinama savivaldybės tinklalapyje ir taip informuojama suinteresuota visuomenė.

Per metus išduoti 839 leidimai (2013 metais – 711 leidimų) saugotiniams želdiniams kirsti, genėti ar kitaip pertvarkyti, kuriuose buvo leista kirsti 8788 medžius (2013 metais – 1624 medžius). Iš jų 476 medžiai leisti kirsti kapinėse, tame tarpe Senosiose Šiaulių miesto kapinėse – 260 medžių. Išduotų leidimų skaičius yra didžiausias per pastaruosius 10 metų. Iš visų ataskaitiniais metais leistų kirsti medžių 2678 vienetai buvo keliantys pavojų, kiti leisti kirsti pagal parengtus įvairius projektus. Iš jų daugiausiai medžių leista kirsti pagal Šiaulių miesto industrinio parko įkūrimo ir plėtros bei želdinių tvarkymo projektus. 15 ha plote leista tvarkyti želdinius pagal Dainų parko želdyno ir jame augančių želdinių tvarkymo projekto I etapo sprendinius. Šiems darbams atlikti leista kirsti 482 medžius, pašalinti dalį augusių savaiminės kilmės krūmų. Leidimų saugotiniams medžiams ir krūmams kirsti, genėti ar atjauninti galiojimas nepriklauso nuo kalendorinių metų (jie galioja vienerius metus nuo išdavimo datos) ir jų vykdymas yra neprivalomas. Dėl šių priežasčių per metus leistų kirsti ar genėti bei iškirstų ar išgenėtų medžių skaičiai niekada nesutampa. Be kirtimų, 2014 metais išduotuose leidimuose leista genėti 4256 vnt. (2010 m.-2134 vnt., 2011 m.-5208 vnt., 2012 m. - 4242 vnt., 2013 m. - 5424 vnt.) saugotinų medžių, augančių ne

miško žemėje. Genimų medžių skaičių per kelis paskutiniuosius metus apytiksliai padvigubino, nes anksčiau miesto medžių genėjimui buvo skiriama mažiau lėšų ir dėl to daug kur pablogėjo daugiabučių namų langų apšviestumas, elektros tiekimo ar gatvių eismo saugumas, želdinių sanitarinė būklė, sumažėjo jų estetinė vertė.

Šiaulių m. savivaldybė rūpinasi ir naujų želdinių įveisimu, kurie būtini pasodinti į žuvusių želdinių vietas. Bendro naudojimo teritorijose arba už iškirstus saugotinus želdinius Šiaulių mieste įveistas labai skirtingas želdinių skaičius: 2011 m. – 636 vnt. 2012 m. – 1406 vnt. 2013 m.– 1661 vienetas medžių ir krūmų. Iš viso 2014 metais bendro naudojimo teritorijose arba už iškirstus saugotinus želdinius įveisti 742 medeliai ir 1019 krūmų, iš viso 1761 vienetas želdinių. Įveistų želdinių skaičius yra didžiausias per pastaruosius 10 metų.

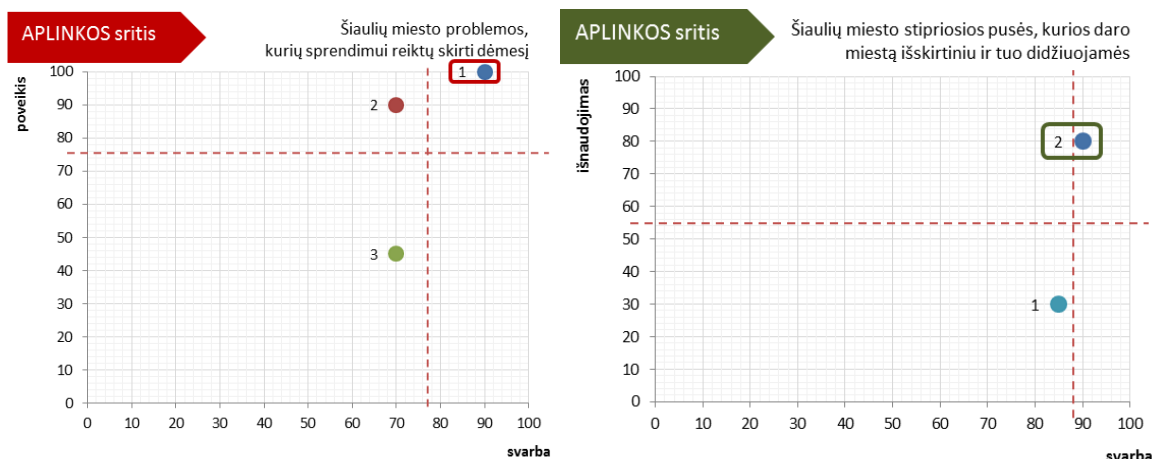
Siekiant planuojamoje veikloje plačiau atsižvelgti į miesto poreikius ir skatinti visuomenės kūrybiškumą, tęsiamas bendradarbiavimas su Šiaulių universiteto Gamtos mokslų fakultetu, Botanikos sodu, aptartos praktinės miesto želdinių pertvarkymo, jų kokybės gerinimo ir studentų įtraukimo į šį procesą galimybės. Vienas iš svarbių įgyvendintų projektų „Talkšos ekologinio tako sutvarkymas“. Keliaujant Talkšos ekologiniu taku galima susipažinti su išlikusia palyginti natūralia Talkšos ežero rytinės pakrantės gamta: grožėtis žaviais, nuo kalvelių atsiveriančiais ežero ir jo apylinkių kraštovaizdžiais bei Šiaulių miesto panorama, aptikti ir atpažinti kraštui būdingas buveines ir ne vienos dešimties rūšių augalus bei gyvūnus. Talkšos ekologinio tako atnaujinimo darbus vykdė Šiaulių jaunųjų gamtininkų centras.

6.7. Aplinkos srities apibendrinimas

Šiaulių miesto aplinkos srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Prasta viešųjų erdvių bei teritorijų kokybė (nepritaikytos erdvės ir neišnaudoti gamtos resursai rekreacijai, neišvystyta parkų infrastruktūra, prastėja miškų būklė).
2. Neracionali gyvenamųjų teritorijų plėtra, todėl netinkamai vystomos inžinerinės infrastruktūros, atsiranda taršios teritorijos, gyvenamųjų teritorijų tvarkymas vykdomas individualiai.

3. Nepakankamai gera aplinkos oro kokybė dėl kietųjų dalelių koncentracijos aplinkos ore daugiausiai dėl šildymo kietu kuru šildymo sezono metu.

Šiaulių miesto aplinkos srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

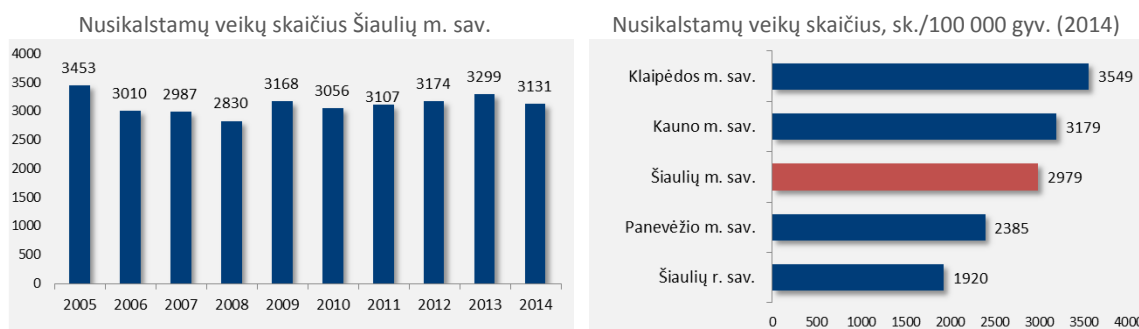
1. Unikali gamtinė aplinka (du dideli ežerai, iš kurių vienas miesto centre, daug žaliųjų plotų).
2. Per pastarąjį dešimtmetį Šiaulių mieste ženkliai sumažėjo išmetamų iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekis ir šiuo metu yra mažiausias lyginant su kitais Lietuvos miestais.

7. VIEŠASIS SAUGUMAS

7.1. Kriminogeninė situacija

2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje užregistruota 3131 nusikalstama veika, šiame skaičiuje: 91 proc. sudaro nusikaltimai (veika, už kurią numatyta laisvės atėmimo bausmė), 9 proc. – baudžiamieji nusižengimai. Nuo 2008 m. ryškėja nusikalstamų veikų didėjimo tendencija – per 2008-2013 m. nusikalstamų veikų skaičius padidėjo 16,5 proc. Analogiškos tendencijos vyrauja tiek vertinant nusikaltimus, tiek baudžiamuosius nusižengimus. 2014 m. nusikalstamų veiklų skaičius sumažėjo 4 proc.

Paveikslas 70. Nusikalstamos veiklos

Šaltinis. Statistikos departamentas

Pagal nusikalstamumo lygį, išreikštą kaip nusikalstamų veikų skaičių, tenkanti šimtui tūkstančių gyventojų, Šiaulių m. savivaldybėje (2979 vk./100 000 gyv.) situacija yra panaši kaip šalyje (2826 vk./100 000 gyv.). Nusikalstamumas yra mažiausias lyginant su Kauno m. ir Klaipėdos m. savivaldybėmis.

Didžiausia nusikaltimų dalį sudarė vagystės (nusikaltimai) – 21 proc. Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai siekė 7 proc. nuo visų nusikaltimų (91 proc.). Likusi dalis pasiskirstė tarp viešosios tvarkos pažeidimų (nusikaltimų) (6 proc.), nusikalstamos veikos susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimų) (5 proc.), plėšimų (3 proc.) ir kt.

2014 m. lyginant su kitomis savivaldybėmis Šiaulių m. daugiausia buvo sunkių ir labai sunkių nusikaltimų (228/100 tūkst. gyventojų), tuo tarpu Panevėžio m. – 118/100 tūkst. gyventojų, Kauno m. – 143/100 tūkst. gyventojų, Klaipėdos m. – 209/100 tūkst.

gyventojų. Šalyje sunkių ir labai sunkių nusikaltimų vidurkis buvo 139/100 tūkst. gyventojų. Pagal vagysčių skaičių daugiausia jų užfiksuota Klaipėdos m. (1190/ 100 tūkst. gyventojų) ir Kauno m. (1077/100 tūkst. gyventojų) savivaldybėse. Šiaulių m. savivaldybė siekė vagysčių 666/100 tūkst. gyventojų, t.y. mažiau nei šalies vidurkis 925/ 100 tūkst. gyventojų.

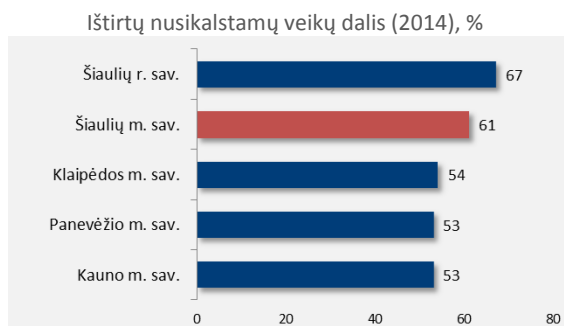
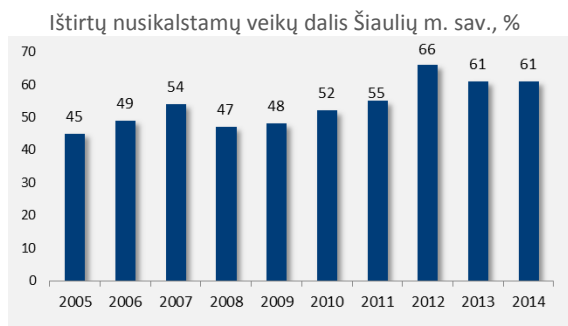
Pagal viešosios tvarkos pažeidimus Šiaulių m. savivaldybė (192/ 100 tūkst. gyventojų) buvo pirmaujanti su lyginamosiomis savivaldybėmis ir viršijo net šalies vidurkį (120/ 100 tūkst. gyventojų).

2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje nusikalstamos veikos susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) sudarė 5 proc. nuo visų nusikalstamų veikų (91 proc.). Šių nusikaltimų skaičiumi Šiaulių m. (151/100 tūkst. gyventojų) lenkė visas savivaldybes (Kauno m. – 41/100 tūkst. gyventojų, Klaipėdos m. – 129/100 tūkst. gyventojų, Panevėžio m. – 22/100 tūkst. gyventojų) ir net šalies vidurkį (65/ 100 tūkst. gyventojų).

Pagal baudžiamuosius nusižengimus Šiaulių m. savivaldybė (297/100 tūkst. gyventojų) turi mažesnę skaičių nei Klaipėdos m. (367/100 tūkst. gyventojų) ar Kauno m. (376/100 tūkst. gyventojų) savivaldybės, tačiau lenkia šalies vidurkį (283/100 tūkst. gyventojų).

2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje išsiaiškinta 61 proc. užregistruotų nusikalstamų veikų, t.y. daugiausiai nei kitose lyginamosiose savivaldybėse, išskyrus Šiaulių r. savivaldybę (67 proc. nuo visų užregistruotų nusikalstamų veikų). Lyginant su 2008 m., Šiaulių m. savivaldybėje ištirtų bylų dalis išaugo 30 procentinių punktų.

Paveikslas 71. Ištirtų nusikalstamų veikų dalis

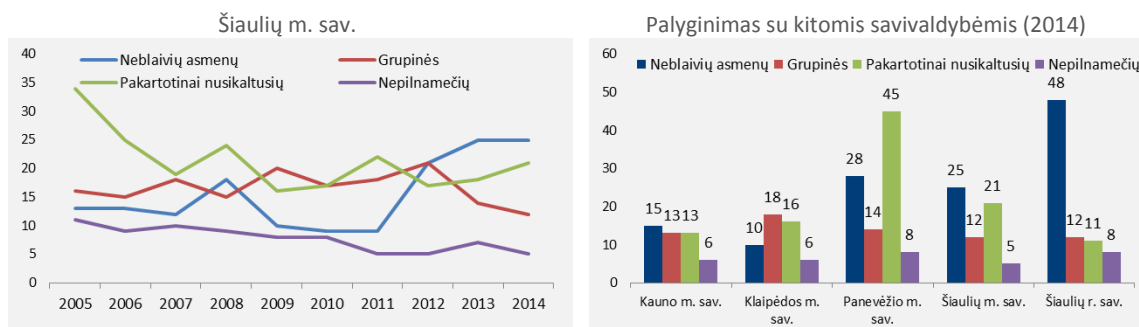

Šaltinis. Statistikos departamentas

Atskirai analizuojant nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų rodiklius, Šiaulių m. savivaldybėje 2014 m. didžiausia dalis padarytų nusikalstamų veikų buvo neblaivių asmenų arba pakartotinių nusikaltimų. Jų ištyrimo dalis sudarė didžiausią dalį visų ištirtų nusikalstamų veikų, t.y. nusikalstamų veikų, padarytų neblaivių asmenų ištirta 25 proc. nuo visų nusikalstamų veikų, pakartotinai nusikaltusių veikų ištirta 21 proc. nuo visų veikų. Šiaulių m. savivaldybė siekė šalies vidurkį pagal ištirtų nusikalstamų veikų, padarytų neblaivių asmenų (25 proc.). Tuo tarpu ištirtų pakartotinių nusikalstamų veikų skaičiumi (21 proc.) lenkė ne tik Klaipėdos (16 proc.) ir Kauno m. (13 proc.) savivaldybes, bet ir šalies vidurkį (17 proc.).

Analizuojant nepilnamečių, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičių, tenkantį 100 tūkst. 14–17 metų amžiaus vaikų, nustatyta, kad 2014 m. Klaipėdos m. (2770) ir Šiaulių m. (2393) savivaldybės turėjo didžiausią skaičių (šalies vidurkis buvo 1903), tačiau pagal ištirtas nepilnamečių padarytas nusikalstamas veikas sudarė tik 5 proc. nuo visų ištirtų veikų (šalies vidurkis buvo 7 proc.).

Paveikslas 72. Nusikalstamos veikos, palyginti su ištirtomis, proc.

Šaltinis. Statistikos departamentas

Įgyvendinant Lietuvos policijos veiklos optimizavimo programą, nuo 2014 m. rugsėjo 1 d. Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Šiaulių miesto policijos komisariatas ir Šiaulių rajono policijos komisariatas buvo sujungti į vieną. Taip įkurtas Šiaulių miesto ir rajono policijos komisariatas, Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato struktūrinis padalinys.

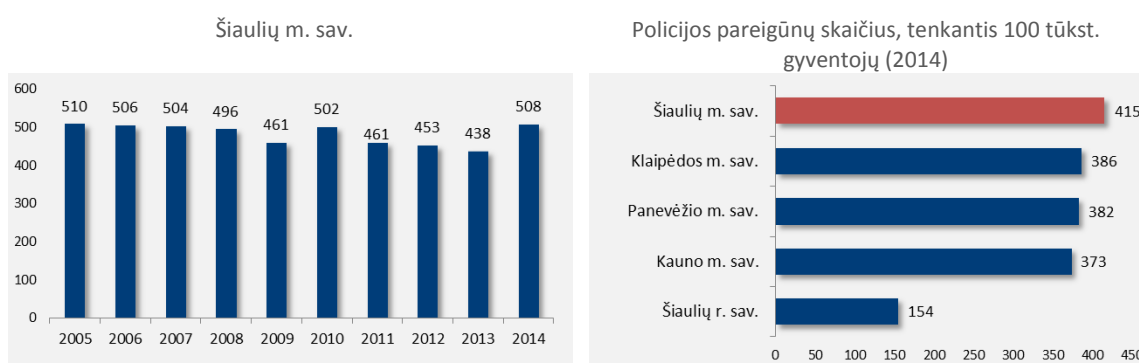
Komisariato struktūrą sudaro kriminalinės policijos, viešosios policijos ir administravimo padaliniai, kuriuose įsteigtos 186 pareigybės. Iš jų 172 policijos pareigūnų, 3 karjeros valstybės tarnautojų ir 11 pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų pareigybės. Policijos pareigūnams formuoti saugią gyvenamosios vietos

aplinką, užtikrinti viešąją tvarką ir žmonių saugumą padeda policijos rėmėjai, Savanoriškų saugos būrių nariai, Lietuvos šaulių sąjungos nariai, savivaldos ir vietos bendruomenės. Nuolat siekiama formuoti saugią aplinką, kartu su valstybinėmis institucijomis ir visuomeninėmis organizacijomis, įgyvendinti veiksmingą nusikaltimų kontrolės ir prevencijos politiką, bendradarbiauti su bendruomenėmis, didinti visuomenės pasitikėjimą policija.

Nuo 2010 m. policijos pareigūnų skaičius vis mažėjo, tačiau 2014 m. jų skaičius išaugo iki 508. Šiaulių m. savivaldybė turi didžiausią policijos pareigūnų personalą (415/100 tūkst. gyventojų), o Kauno m. savivaldybė – mažiausia (373/100 tūkst. gyventojų).

Paveikslas 73. Policijos pareigūnų skaičius metų pabaigoje

Šaltinis. Statistikos departamentas

Remiantis Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Šiaulių miesto ir rajono policijos komisariato 2014 m. veiklos ataskaitos duomenimis, buvo vertinami policijos departamento strateginių tikslų pasiekimo rezultatai, kurių faktiniai duomenys buvo geresni nei planuoti, t.y. kriterijus „Visuomenės pasitikėjimas policija (proc.)“ (planas 63 proc., įvykdyta 66) viršytas, nes atlikus gyventojų nuomonės apklausą, pasitikėjimą policija pareiškė daugiau gyventojų; kriterijus „Ištirtų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų dalis, proc.“ (planas 77, įvykdyta 79,6) viršytas, nes sunkių ir labai sunkių nusikaltimų tyrimas yra prioritetinė darbo kryptis ir šiems nusikaltimams tirti skiriamas ypatingas dėmesys, todėl iš 93 užregistruotų šio pobūdžio nusikalstamų veikų, 74 yra ištirtos.

2014 m. įgyvendintos Vyriausybės nutarimu patvirtintos Saugios savivaldybės koncepcijos rekomendacijos, t.y. Šiaulių m. savivaldybė vykdo patvirtintą 2014-2016 m.

Šiaulių m. savivaldybės nusikaltimų prevencijos programą, kurios tikslas – Šiaulių miesto gyventojų saugumas ir jo gerinimas: saugūs namai, saugi aplinka, saugus darbas ir mokykla, civilinė ir priešgaisrinė sauga. 2014 m. programai įgyvendinti iš Savivaldybės biudžeto skirta 33306 Eur. 2014 m. finansuoti atitinkamų institucijų projektai:

1. „Būk pilietiškas, būk saugus“ (28962 Eur), Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariatas. Lėšos panaudotos:

- Kelių eismo taisyklių pažeidimų kontrolei naudojamo greičio matuoklio nuomos išlaidoms apmokėti – ~ 9 900 Eur;

- Konkursams, akcijoms, paskaitoms saugaus eismo srityje miesto ikimokyklinio ugdymo ir mokymo įstaigų moksleiviams organizuoti – ~ 3 600 Eur;

- Konkursams, diskusijoms, paskaitoms, akcijoms, stovykloms, turnyrams, skirtiems nepilnamečių teisiniam švietimui, jų daromų teisės pažeidimų prevencijai, užimtumui organizuoti – ~ 5 700 Eur;

- Priemonėms, skirtoms smurto artimoje aplinkoje prevencijai organizuoti, įgyvendinti – ~ 2 000 Eur;

- Priemonėms, skirtoms turtinių nusikalstamų veikų prevencijai organizuoti, gyventojams skatinti burtis į saugios kaimynystės grupes ir prevencinei veiklai jau įkurtose saugios kaimynystės grupėse organizuoti – ~ 7 500 Eur.

2. „Socialinės atskirties mažinimas per smurtinį elgesį keičiančių programų taikymą“ (1448 Eur), Šiaulių apygardos probacijos tarnyba;

3. „Mažamečių vaikų sukeltų gaisrų prevencija“ (724 Eur), Šiaulių apskrities priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo valdyba;

4. „Priešgaisrinė prevencija socialiai remtinoms šeimoms“ (724 Eur), Šiaulių apskrities priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo valdyba;

5. „Socialinės rizikos ir socialinės atskirties asmenų viešosios tvarkos pažeidimų prevencija“ (1448 Eur), VĮ Šiaulių greitosios medicinos pagalbos stotis.

Taip pat 2014 m. buvo organizuojami policijos ir Savivaldybės administracijos Viešosios tvarkos ir civilinės saugos skyriaus pareigūnų bendri reidai viešajai tvarkai mieste palaikyti, saugaus eismo akcijoms organizuoti.

7.2. Civilinė sauga ir ekstremalios situacijos

Šiaulių m. savivaldybės galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės pagalba nustatomi Šiaulių m. savivaldybės teritorijoje galimi pavojai bei įvertinami ekstremalūs įvykiai, ekstremaliųjų situacijų rizikos lygis ir numatomos jų valdymo priemonės: sumažinti galimų pavojų kilimo tikimybę, galimus padarinius, pagerinti nepriimtinos rizikos ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo galimybes. Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė atliekama vadovaujantis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. 1- 189 patvirtintomis Savivaldybės galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės metodinėmis rekomendacijomis. Rizikos analizė peržiūrima ir prireikus atnaujinama ne rečiau kaip kartą per trejus metus arba atsiradus naujiems pavojams, pasikeitus civilinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams, pertvarkius ar modernizavus įrenginius, technologinius procesus ar įvykus kitiems pokyčiams, didinantiems pavojų ar ekstremaliųjų situacijų riziką ir mažinantiems darbuotojų saugumą.

2014 m. patikslinus prieš 3 metus atliktą galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę Šiaulių m. nustatyta, kad miesto savivaldybės teritorijoje išlieka aktualiausios tos pačios nelaimės: gaisrai, žmonių užkrečiamųjų ligų protrūkiai ir automobilių transporto avarijos. Joms nustatytas didelis arba labai didelis bendros rizikos lygis. Kitiems vertintiems pavojams - vidutinis bendros rizikos lygis.

Lentelė 27. Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės suvestinė

Pavojaus pavadinimas	Preliminarios tikimybės kriterijus	Bendra rizika
Pastatų ir statinių gaisrai	Gali įvykti dažniau nei kartą per metus	45 balai / labai didelis lygis
Gaisrai atvirose (neužstatytose) teritorijose	Gali įvykti dažniau nei kartą per metus	40 balų / labai didelis lygis
Žmonių ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų pasireiškimas ir (ar) pavojingų užkrečiamųjų ligų išplitimas (protrūkis, epidemijos, pandemijos)	Gali įvykti kartą per 1-10 metų	36 balai / didelis lygis
Automobilių transporto avarijos	Gali įvykti dažniau nei kartą per metus	35 balai / didelis lygis
Centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sutrikimai / elektros energijos tiekimo sutrikimai	Gali įvykti kartą per 1-10 metų	24 balai / vidutinis lygis

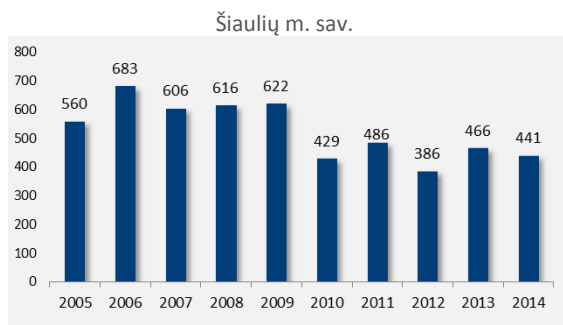
Pavojaus pavadinimas	Preliminarios tikimybės kriterijus	Bendra rizika
Geležinkelio ir oro transporto avarijos / cheminio pobūdžio avarijos ūkio subjektuose ir transportuojant pavojingusis krovinius / pavojingi ar stichiniai meteorologiniai reiškiniai (l. stiprus vėjas, snygis, speigas, lietus, kaitra)/ visuomenės neramumai (streikai, riaušės ir pan.)	Gali įvykti kartą per 10-50 metų	21 balas / vidutinis lygis
Radiologinės ar branduolinės avarijos keliamas pavojus / aplinkos komponentų tarša / elektroninių ryšių teikimo sutrikimai	Gali įvykti kartą per 50-100 metų / gali įvykti kartą per 1-10 metų /	20 balų / vidutinis lygis
Šilumos energijos ir (ar) dujų tiekimo sutrikimai / gyvūnų pavojingų užkrečiamųjų ligų protrūkis (enzootijos, epizootijos) / pastatų ar startinių griūtis / pavojingi radiniai / teroristiniai išpuoliai	Gali įvykti kartą per 10 - 50 metų / gali įvykti kartą per 50-100 metų /	18 balai / vidutinis lygis

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Šiaulių apskrityje esančiose kitose savivaldybėse tų pačių galimų pavojų analizės rezultatai panašūs, išskyrus elektros energijos tiekimo sutrikimus ir stichinius gamtinius reiškinius – šių pavojų atvejais bendros rizikos lygis rajonų savivaldybėse nustatytas didesnis.

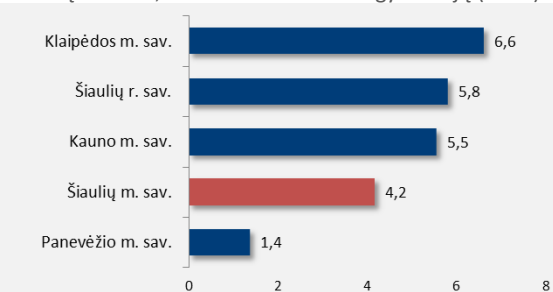
Vertinant gaisrų padėtį Šiaulių m. nuo 2009 m. jų skaičius sumažėjo 30 proc., t.y. nuo 622 iki 441 gaisrų. Lyginant su kitomis savivaldybėmis daugiausia gaisrų 2014 m. užfiksuota Klaipėdos m. savivaldybėje (6,6/tūkst. gyventojų), mažiausiai Panevėžio m. savivaldybėje (1,4/tūkst. gyventojų). 2014 m. Šiaulių m. savivaldybėje žuvusių asmenų gaisruose 2014 m. nebuvo, kai tuo tarpu Kauno m. savivaldybėje jų buvo 14, Klaipėdos m. – 3.

Paveikslas 74. Užregistruotų gaisrų skaičius

Šaltinis. Statistikos departamentas

Gaisrų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų (2014)

Per paskutinius 5-rius metus Šiaulių mieste kilo 2 208 gaisrai, kuriuose žuvo 26 ir nukentėjo (nudegimai, traumos, apsinuodijimai dūmais) 33 žmonės, o patirti nuostoliai dėl sunaikinto ar sugadinto turto siekia milijonus eurų.

Lentelė 28. Šiaulių mieste kilusių gaisrų duomenys

Metai	Šiaulių m. pastatų ir statinių gaisrai, vnt.	Šiaulių m. gaisrai atvirose (neužstatytose) teritorijose, vnt.
2014	52	169
2013	80	146
2012	58	129
2011	80	173
2010	64	160

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Šiaulių r. per 2010-2014 m. laikotarpį kilo 1065 gaisrai, kuriuose žuvo 15 ir nukentėjo 17 žmonių.

Lentelė 29. Šiaulių rajone kilusių gaisrų duomenys

Metai	Šiaulių r. pastatų ir statinių gaisrai, vnt.	Šiaulių r. gaisrai atvirose (neužstatytose) teritorijose, vnt.
2014	52	196
2013	50	184
2012	59	144
2011	48	124
2010	68	180

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Kita pakankamai svarbi egzistuojanti grėsmė - žmonių infekcinės (užkrečiamosios) ligos, tame tarpe ir, vadinamos, pavojingosios užkrečiamosios ligos, kurių sąrašą yra patvirtinusi Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerija.

Nuo infekcinio pobūdžio ligų kasmet miršta keliasdešimt šiauliečių, pvz. 2014 m. mirė 47 žmonės. Mirtingumo dėl šios priežasties lygis (rodiklis - mirčių skaičius 100 000 gyventojų) buvo apie 40 proc. didesnis nei Šiaulių rajone, Panevėžio m., Klaipėdoje ir 3,5 karto didesnis nei Kauno miesto savivaldybėje.

Lentelė 30. Susirgimai dažniausiai pasitaikančiomis pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis Šiauliuose

	Gripas	Tuberkuliozė	Erkinis virusinis encefalitas	Laimo liga	Virusinės žarnyno infekcijos	Salmoneliozė
2014 m.	180	28	87	100	181	50
2013 m.	1439	38	10	99	164	52

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Sekantis aktualus pavojus Šiaulių m. yra dažnos automobilių avarijos, kurių metu žūva arba sunkiai sužalojami žmonės. Per 2012-2014 metų laikotarpį užregistruoti 487 tokie eismo įvykiai, kuriuose žuvo 10 ir buvo sužaloti 559 žmonės. Tai sudaro 44,2 proc. visų su analogiškais pasekmėmis Šiaulių apskrityje autoavarijų. 23 eismo nelaimės sukėlė apsvaigę nuo alkoholio ar narkotinio poveikio medžiagų vairuotojai.

Lentelė 31. Duomenys apie įskaitines automobilių avarijas ir jų padarinius Šiaulių m.

Metai	Autoavarijų skaičius, vnt.	Žuvusiųjų žmonių skaičius, vnt.	Sužeistų žmonių skaičius, vnt.
2014	159	3	183
2013	165	1	194
2012	163	6	182

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Lentelė 32. Duomenys apie įskaitines automobilių avarijas ir jų padarinius Šiaulių r.

Metai	Autoavarijų skaičius, vnt.	Žuvusiųjų žmonių skaičius, vnt.	Sužeistų žmonių skaičius, vnt.
2014	60	7	66
2013	59	5	77
2012	64	5	78

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

2010 – 2014 m. Šiaulių m. ekstremaliųjų situacijų nebuvo skelbta, tačiau užfiksuota 14 įvykių, kurie siekė Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytų ekstremaliųjų įvykių kriterijus: 10 pavojingų sproгимui radinių atvejų, 1-nas susiję su grunto tarša radioaktyviomis medžiagomis, 1- dėl sezoninio gripo, 1-nas įvykus sproгимui daugiabučiame name dėl gamtinių dujų nuotėkio ir 2011 m. išskirtinis atvejis, kai Šiaulių m. prieigose oro erdvėje susidūrus treniruotės metu kariniams lėktuvams vienas jų nukrito ir sudužo Rėkyvos pelkėse. Tik lakūnų profesionalumo ir kitų laimingai susiklosčiusių aplinkybių dėka pavyko išvengti tragiškų padarinių.

Šiauliuose gyventojų ir civilinės saugos sistemos subjektų perspėjimui gręšiant at susidarius ekstremaliajai situacijai pirmiausia būtų panaudotos specialiosios tam tikslui skirtos techninės priemonės – sirenos. Sirenų techninę priežiūrą atlieka UAB „Fima“.

Lentelė 33. Perspėjimo sirenomis duomenys

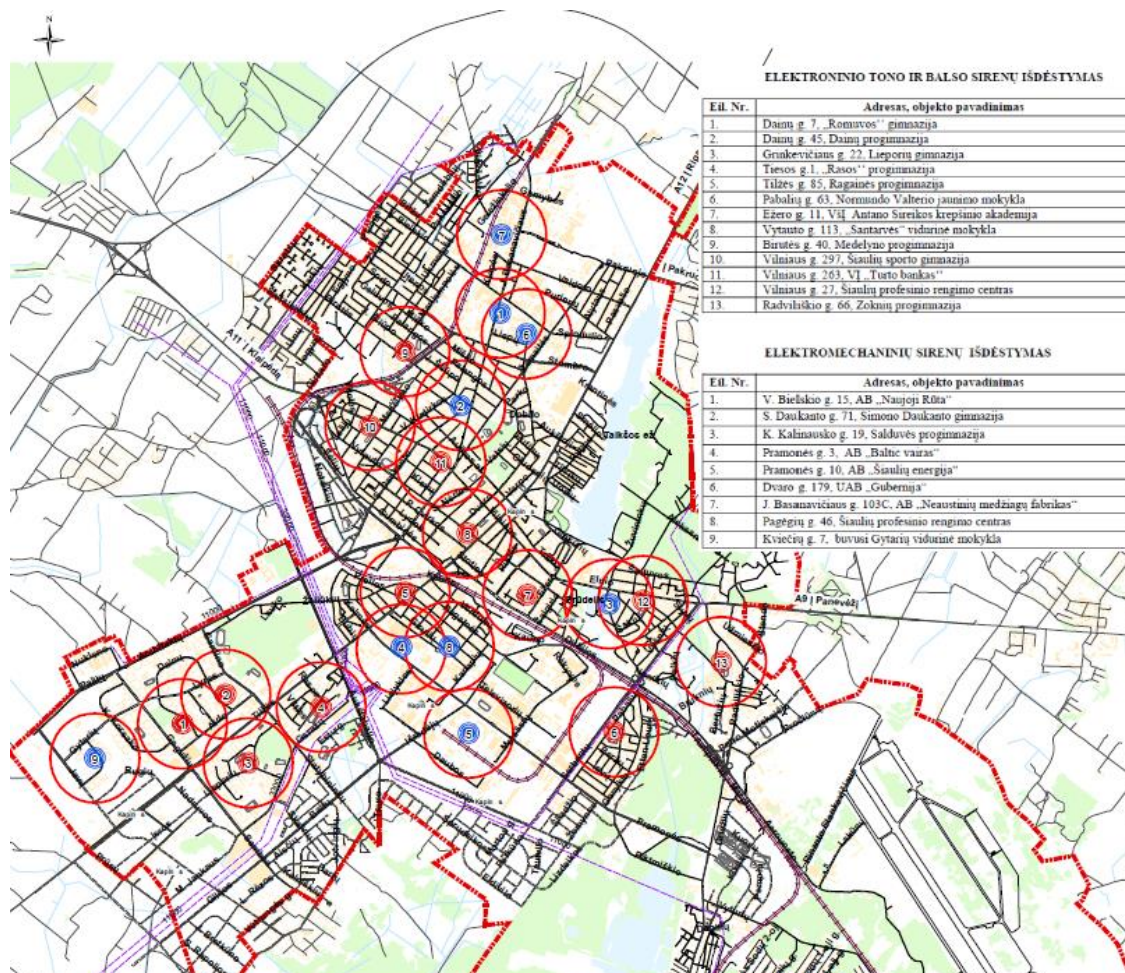
Bendras sirenų skaičius, vnt.	Centralizuoto valdymo	Vietinio valdymo	Elektro mechaninės	Akustinės	Perspėjamų gyventojų sk.	Perspėjamų gyventojų %
24	22	2	11	13	83 000	79,3

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Gyventojų informavimui, kaip elgtis nelaimių atvejais, būtų panaudotos mieste esančios visuomenės informavimo priemonės: UAB „Šiaulių apskrities TV“, UAB „Saulės radijas“, radijo stotis „RS 2“, kabelinė TV „Splus“, dienraščiai „Šiaulių naujienos“ ir „Šiaulių kraštas“ bei ūkio subjektai, turintys mobilias įgarsinimo priemones.

Paveikslas 75. Sirenų išdėstymo schema

Šaltinis. Šiaulių m. savivaldybės Viešosios tvarkos ir civilinės saugos skyrius

Gyventojų apsaugai nuo ekstremalaus įvykio ar ekstremaliosios situacijos poveikio ir nuo jų nukentėjusiųjų laikinam apgyvendinimui Šiaulių m. yra nustatytos vietos, kurios vadinamos kolektyviniais apsaugos statiniais (toliau-KAS)

Mieste yra 34 KAS, talpinantys 48 430 arba 45,8 proc. gyventojų. Tai atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą poreikį.

Lentelė 34. KAS palyginamieji duomenys kitose apskrities savivaldybėse

Savivaldybė	KAS talpinamų žmonių skaičius, vnt.	Žmonių kiekis nuo visų savivaldybėje esančių gyventojų, %
Akmenės raj.	8 490	43,7
Joniškio raj.	4 240	15,9
Kelmės raj.	15 860	52,3
Pakruojo raj.	18 480	76,6
Radviliškio raj.	14 740	37,1
Šiaulių raj.	9 130	21,6

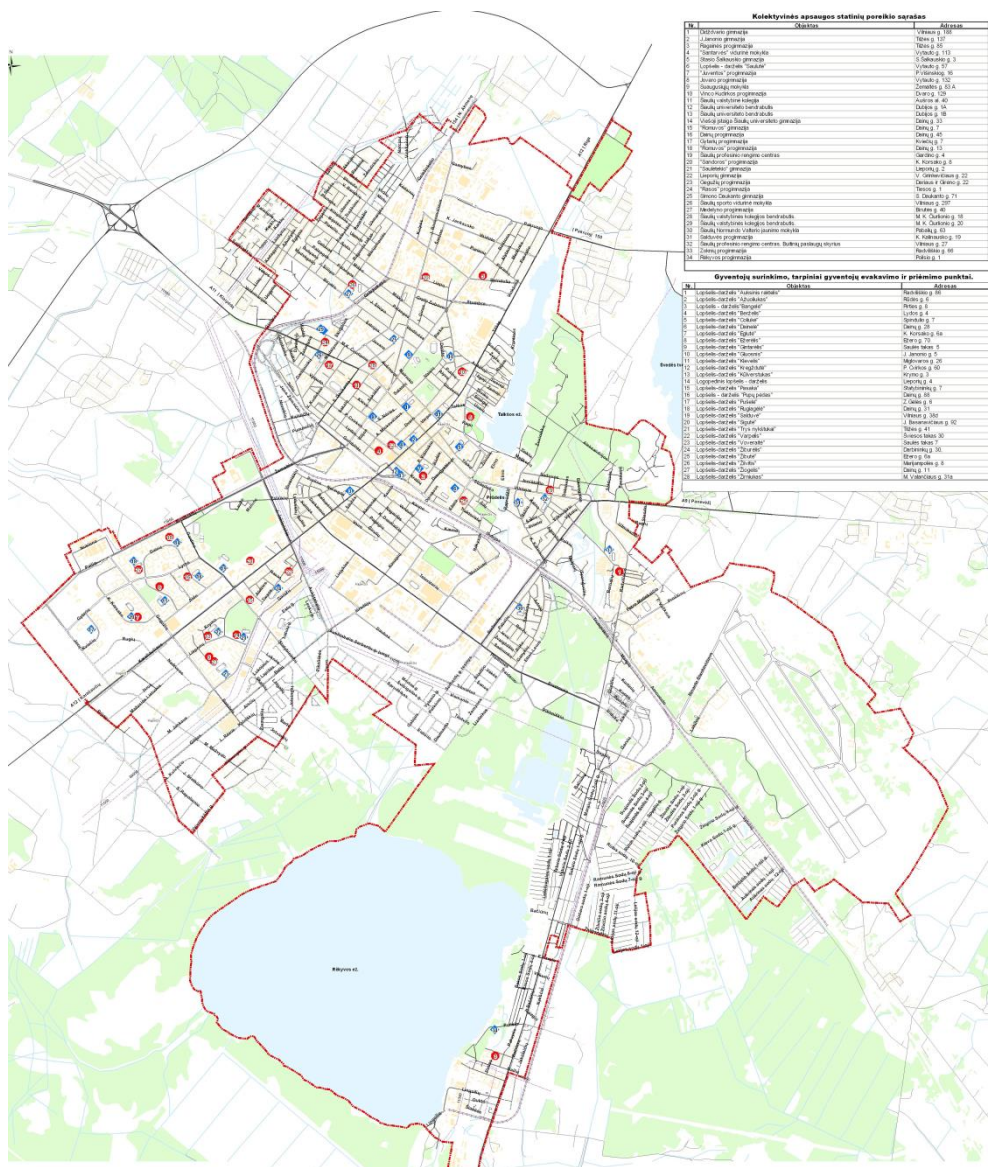
Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Žemiau žemėlapyje pateikiama, kaip vykdomi LR Vyriausybės 2010-04-12 nutarimu Nr. 529 patvirtinto KAS poreikio nustatymo tvarkos aprašo 9 punkto reikalavimai – „kolektyvinės apsaugos statiniai numatomi valstybės ir savivaldybės institucijose ir įstaigose, ūkio subjektuose ir kitose įstaigose, kuriuose:

- turi būti užtikrinta technologinio proceso normali veikla arba jo saugus funkcionavimas ekstremaliųjų situacijų ar karo metu;
- vienu metu dirba arba nuolat būna daugiau kaip 200 asmenų;
- užtikrinamas gyvybiškai svarbių paslaugų teikimas gyventojams: medicininis aptarnavimas, pagrindinių maisto produktų gamyba, transporto ir ryšių paslaugos, elektros, šilumos, dujų, vandens tiekimas, nuotekų šalinimas ir kitos komunalinės paslaugos.“

Paveikslas 76. Kolektyvinės apsaugos statinių, gyventojų surinkimo, tarpinių gyventojų evakavimo ir priėmimo punktu išdėstymo schema

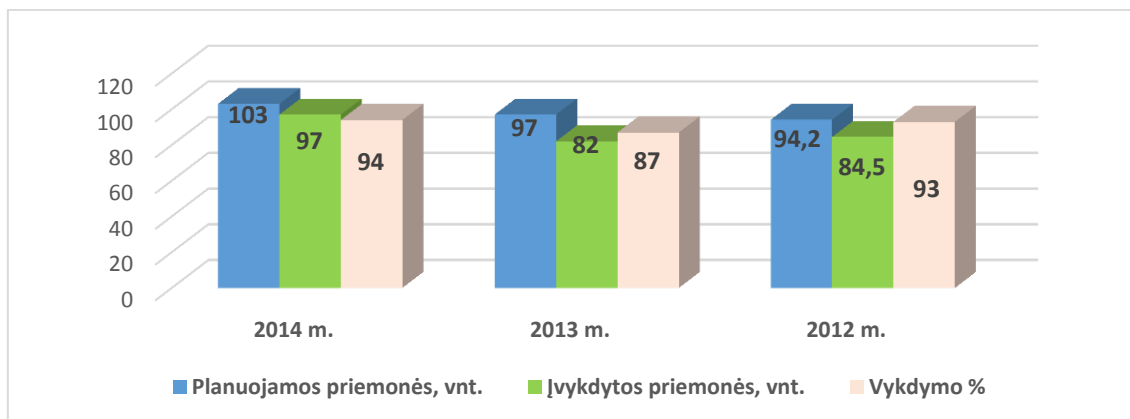

Šaltinis. Šiaulių m. savivaldybės Viešosios tvarkos ir civilinės saugos skyrius

Pagal galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės rezultatus parengti ir miesto savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtinti Šiaulių m. savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo ir 2015–2017 m. ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planai, sudarytos ir patvirtintos ekstremaliųjų situacijų valdymo struktūros: ekstremaliųjų situacijų komisija, gyventojų evakavimo ir priėmimo komisija, ekstremaliųjų situacijų operacijų centras. Dėl pagalbos ekstremaliųjų įvykių ar ekstremaliųjų situacijų atvejais sudarytas tarpusavio pagalbos planas su Šiaulių r. savivaldybe ir pagalbos teikimo dirbančioms pajėgoms įvykio vietoje sutartys su ūkio subjektais.

Įvertinus būklę ir nustačius prioritetus prevencinės priemonės detalizuojamos metiniame savivaldybės civilinės saugos veiklos priemonių plane.

Paveikslas 77. Civilinės saugos priemonių vykdymo diagrama

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Šiaulių miesto savivaldybė, stiprėjantis šiaurės Lietuvos regiono centras, siekdamas efektyvinti valstybinių įstaigų valdymą, apskrities rajonų savivaldybių viešojo administravimo įstaigas reorganizavo į valstybinių įmonių valdymą. Dėl viešojo administravimo pokyčių į Šiaulių miesto savivaldybę iš aplinkinių rajonų atvyksta vis daugiau žmonių, kurie ne tik tvarko Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytus poreikius, bet ir gydomi aukštesnio lygmens gydymo įstaigose, lankosi didžiuosiuose prekybos ir pramogų centruose, dalyvauja įvairiose šventėse bei sporto renginiuose, naudojami jo infrastruktūra (keliais, viešoju transportu) ir pan. Atsižvelgiant į aukščiau nurodytas aplinkybes, Šiaulių miesto gyventojai ir svečiai susiduria su didelėmis civilinės saugos rizikomis, todėl būtina jas teisingai įvertinti ir numatyti teigiamas veiklas miesto strateginiame plane.

Pagrindinės civilinės saugos silpnosios pusės:

1. Savivaldybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centras neturi įsirengęs saugesnės nuo galimų didelių pavojų poveikio darbo vietas;
2. Nepakanka techninių priemonių užtikrinti visų miesto gyventojų savalaikį perspėjimą galimų ekstremaliųjų įvykių ar situacijų atvejais;
3. Nepakankamai aiški situacija (poreikis ir galimybės) dėl evakuotų gyventojų laikino apgyvendinimo kolektyvinėse apsaugos statiniuose aprūpinimo būtiniausiomis priemonėmis organizavimo;

4. Neužtikrinama kontrolė, kad būtų įgyvendintas LR Vyriausybės nustatytas reikalavimas dėl KAS numatymo kitose įstaigose ir ūkio subjektuose, kurie teikia gyvybiškai svarbias paslaugas visuomenei;

5. Menkas savivaldybės civilinės saugos specialistų aktyvumas dalyvaujant moksleivių vasaros stovyklose (švietimas, mokymas);

6. Nepasiteisino savivaldybės specialistų, vykdančių valstybės savivaldybei priskirtą civilinės saugos funkciją, integravimas į savivaldybės administracijos skyrių, kuris vykdo savarankiškas funkcijas ir kurio specifiška orientuota į kontrolę bei administracinio poveikio priemonių taikymą: civilinės saugos specialistai užimti su šia sritimi nesusijusia veikla, todėl nespėjama įvykdyti visas užplanuotas priemones, nukenčia jų kokybė, neužtikrinamas konstruktyvus bendradarbiavimas civilinės saugos klausimais su miesto ūkio subjektais ir kitomis įstaigomis.

Pagrindiniai prioritetai civilinėje saugoje:

1. Įrengti sirenas tuose miesto kvartaluose, kurie nepatenka į šiuo metu turimų sirenų girdimumo zonas;

2. Savivaldybės administracijoje įsteigti darbo vietą, kad pati savivaldybė, grėsiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai, galėtų operatyviai judriojo telefoninio ryšio pagalba perspėti ir informuoti gyventojus;

3. Išanalizuoti situaciją ar visi mieste esantys ir teikiantys gyvybiškai svarbias paslaugas yra tinkamai pasirengę užtikrinti veiklos tęstinumą ir turi įsirengę arba numatę kolektyvinius apsaugos statinius (toliau-KAS);

4. Užtikrinti realius evakavimo planus ir saugius evakavimo maršrutus;

5. Nustačius reikalavimus KAS, kurie atitiktų jų panaudojimo galimybes karo atveju, sudaryti jų sąrašus, o statinius pažymėti atitinkamu ženklu;

6. Pasitikrinti laikino apgyvendinimo KAS galimybę, numatant juose aprūpinimą žmonių apgyvendinimui reikalingomis priemonėmis (čiužiniai, miegmaišiai, sudedamos lovos, antklodės, rūbų komplektai, vandens ir negendančių produktų, medikamentų atsargos, asmeninės apsaugos priemonės ir pan.), skaičiuojant 10-25 % nuo šiuose statiniuose talpinamų žmonių. Sudaryti tiekimo sutartis, numatyti KAS funkcionavimui reikalingą personalą ir jo atsakomybę;

7. Dėl atsirandančių naujų grėsmių: sproгимui ir aplinkai pavojingų radinių pagausėjusių atvejų, paskutiniu laikotarpiu atsiradusių ar planuojamų statyti didelių

pramogų ir prekybos centrų, NATO karinių oro pajėgų plėtros, pabėgėlių ir kt., tikslinti galimų pavojų rizikos analizę, su tuo susijusius reagavimo ir prevencijos priemonių organizavimo dokumentus;

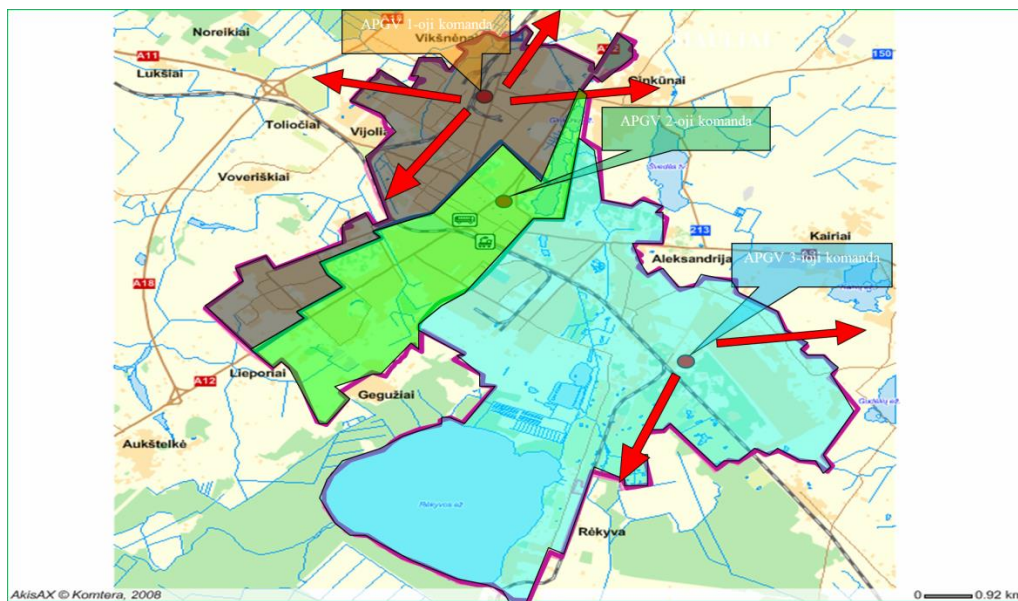
8. Toliau skirti deramą dėmesį savivaldybės lygio civilinės saugos pratyboms, būklės patikrinimams, mokymui, evakavimo ir laikino apgyvendinimo pasirengimui, metodinei pagalbai ūkio subjektams ir kitoms įstaigoms dėl jiems priskirtų civilinės saugos reikalavimų įgyvendinimo ir bendradarbiavimui su teritorinėmis valstybės institucijomis;

9. Siekti, kad būtų vykdomos visos planuotos civilinės saugos veiklos priemonės.

7.3. Priešgaisrinė sauga

Šiuo metu Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos komandos yra išsidėstę neproporcingai Šiaulių miesto teritorijos atžvilgiu: miegamieji rajonai („Pietinis“ ir „Rėkyvos“), kuriuose gyvena didžiausia Šiaulių miesto gyventojų dalis bei kuriuose kyla apie 60 proc. visų Šiaulių miesto gaisrų, yra labiausia nutolę nuo priešgaisrinių gelbėjimo komandų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 17 d. Nr. 354 „Dėl priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto patvirtinimo“ nutarimu miesto gyvenamosiose vietovėse pajėgos, kurios į pranešimą apie pagalbos poreikį reaguoja pirmosios, turi būti išdėstytos taip, kad per metus ne mažiau kaip 80 proc. visų pirmųjų pajėgų atvykimo į įvykio vietą miesto gyvenamosiose vietovėse laikas būtų ne ilgesnis kaip 8 minutės. Žinodami, kad 2010-2014 metais Šiaulių mieste į įvykio vietą visų vykimų, ne ilgesnių kaip 8 minutės, buvo apie 60 proc., galime teigti, kad kai kuriems miesto rajonų gyventojams gaisro metu pagalbos tenka laukti ilgiau. Tai patvirtina minėti duomenys.

Paveikslas 78. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos komandos

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 21-617; 2013, Nr. 76-3824) 7 straipsnio 4 dalies 4 punktą ir vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 15 d. nutarimo Nr. 416 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 2004, Nr. 57-1989; 2013, Nr. 121-6137) 4 punkto bei Gaisrinės saugos normas teritorijų planavimo dokumentams rengti 16 punktu, rengiant savivaldybių ar jų dalių bendruosius planus, teritorijos skiriamos priešgaisrinėms gelbėjimo pajėgoms (gaisrinėms komandoms) arba susisiekimui komunikacijoms ir išdėstomos taip, kad atstumas vykstant artimiausiu keliu į tolimiausią įvykio vietą miesto gyvenamosiose vietovėse būtų ne didesnis kaip 5 km. Šiaulių miesto teritorijoje šis rodiklis yra netenkinamas. Kad Šiaulių miestas atitiktų reikiamus standartus ir saugumo reikalavimus, papildomai reikalingos trys gaisrinės komandos.

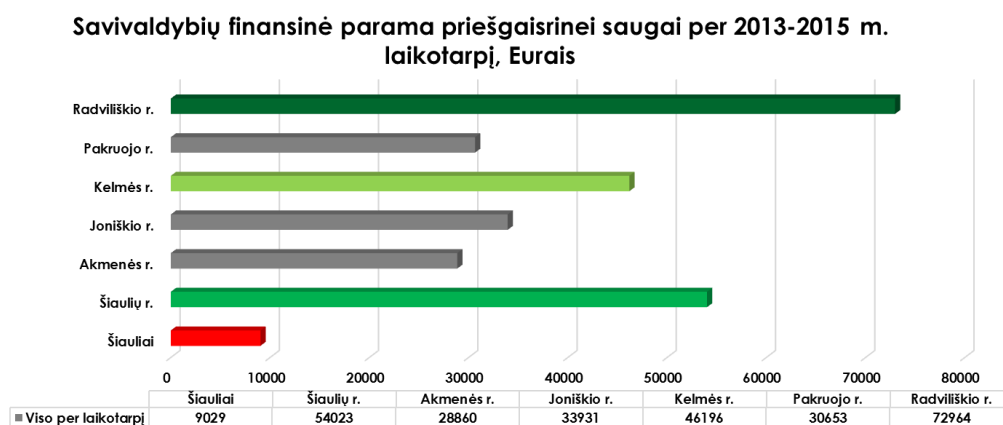
Paveikslas 79. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos komandos poreikis

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Analizuojant priešgaisrinės saugos finansavimą nuo 2013 m. iki 2015 m. daugiausia finansavimo gavo Radviliškio rajono priešgaisrinė sauga, t.y. beveik 73 tūkst. eurų. Šiaulių miesto priešgaisrinė sauga gavo mažiausią finansavimą, t.y. apie 9 tūkst. eurų. Šiaulių rajono priešgaisrinė sauga pagal finansavimo skyrimą užėmė antrąją vietą, t.y. apie 54 tūkst. eurų.

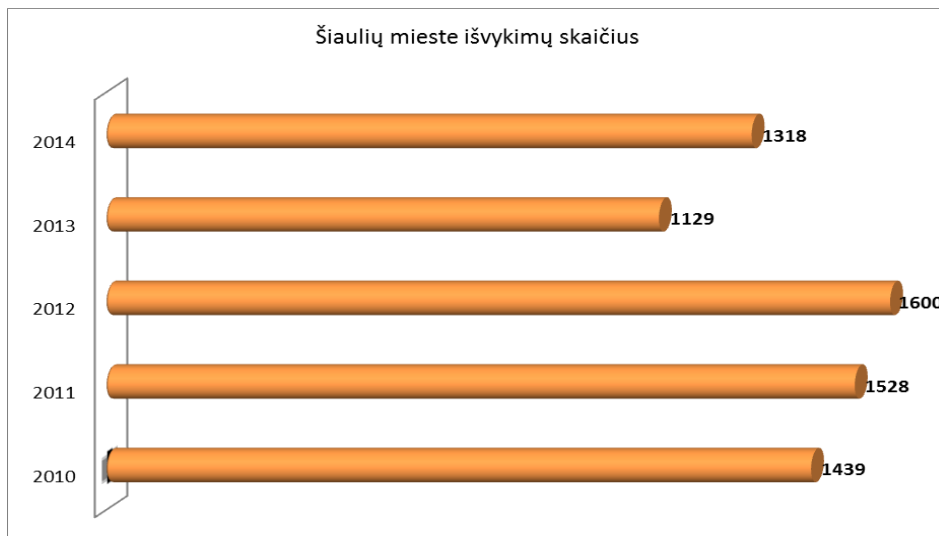
Paveikslas 80. Savivaldybių finansinė parama priešgaisrinei saugai per 2013-2015 metus, eurais

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Būtina pabrėžti, kad Šiaulių mieste priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos per metus turi apie 1500 išvykimų.

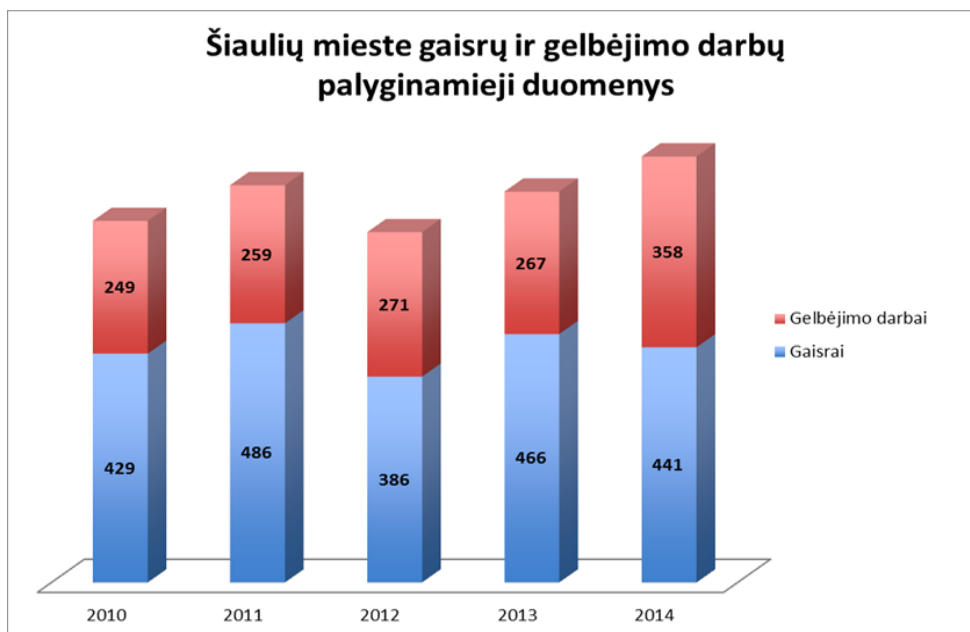
Paveikslas 81. Išvykimai Šiaulių m.

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Priėgaisrinės gelbėjimo pajėgos ne tik gesina gaisrus bet ir atlieka įvairaus spektro gelbėjimo darbus:

Paveikslas 82. Gaisrų ir gelbėjimo darbų palyginamieji duomenys

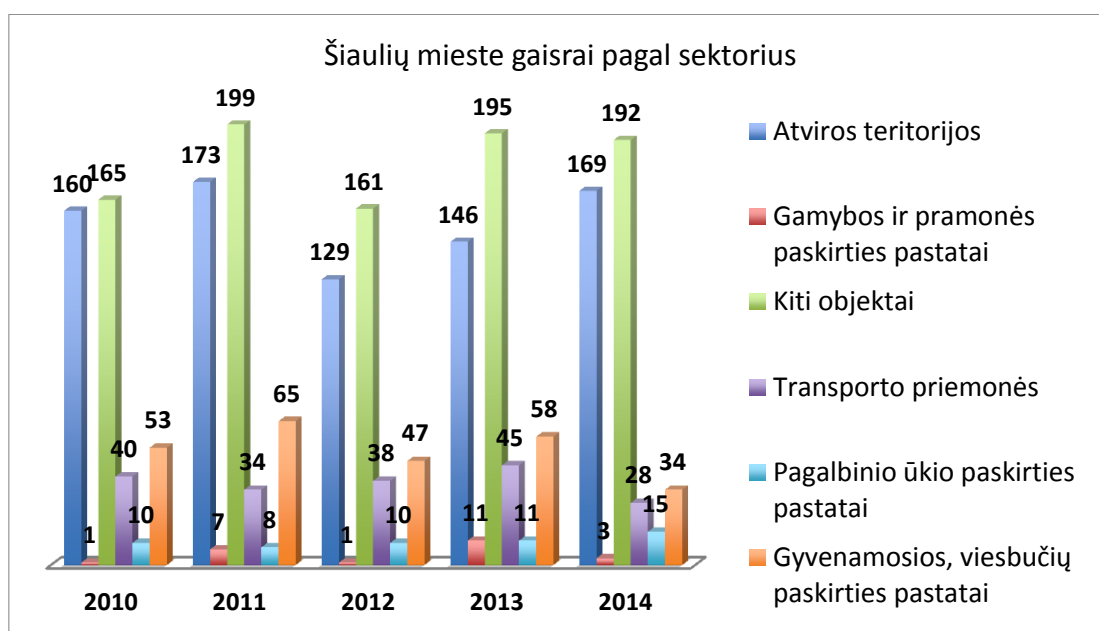
Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Šiauliu mieste įvyksta kraupios transporto bei cheminės avarijos, demerkurizacijos atvejai, atliekami gelbėjimo darbai vandenyje bei suteikiama pagalba kito įvairaus pobūdžio avarių metu.

Atsižvelgiant į tai, kad apie 40 proc. visų išvykimų užtrunka ilgiau nei normatyvinis laikas (8 min.) ir suprantant, kad dažniausiai tokie incidentai kyla miegamuosiuose ir labiausiai nuo gaisrinių komandų nutolusiuose rajonuose, galima daryti išvadą, kad dalis gyventojų ir miesto svečių nesulaukia pagalbos laiku ir jiems reikalinga gelbėjimo paslauga negali būti tinkamai atliekama.

Šiai problemai spręsti būtina numatyti papildomas vietas gaisrinių komandų įrengimui (statybai), kur ugniagesiai savanoriai galėtų įsikurti ir atlikti gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus. Dar vienas rizikos faktorius – dideli miesto pastatai ir žmonių masinio susibūrimo vietos. Šiauliu mieste yra 67 objektai, kurie pasižymi dideliu lankytoju skaičiumi. Tai prekybos ir pramogų centras „Akropolis“, Šv. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčia, UAB „SMI Lietuva“, PC „Arena“, „Šiauliu arena“ ir pan. Juose įvykus ekstremaliai padėčiai (kilus gaisrui ar pastatų griūčiai), turi būti numatytos laikino apgyvendinimo bei traumotų žmonių dislokavimo vietos, numatomi ir suderinami veiksmai, kaip elgtis, jeigu po tokio pobūdžio avarijos bus paralyžiuota dalis miesto infrastruktūros ir pan.

Paveikslas 83. Gaisrai pagal sektorius

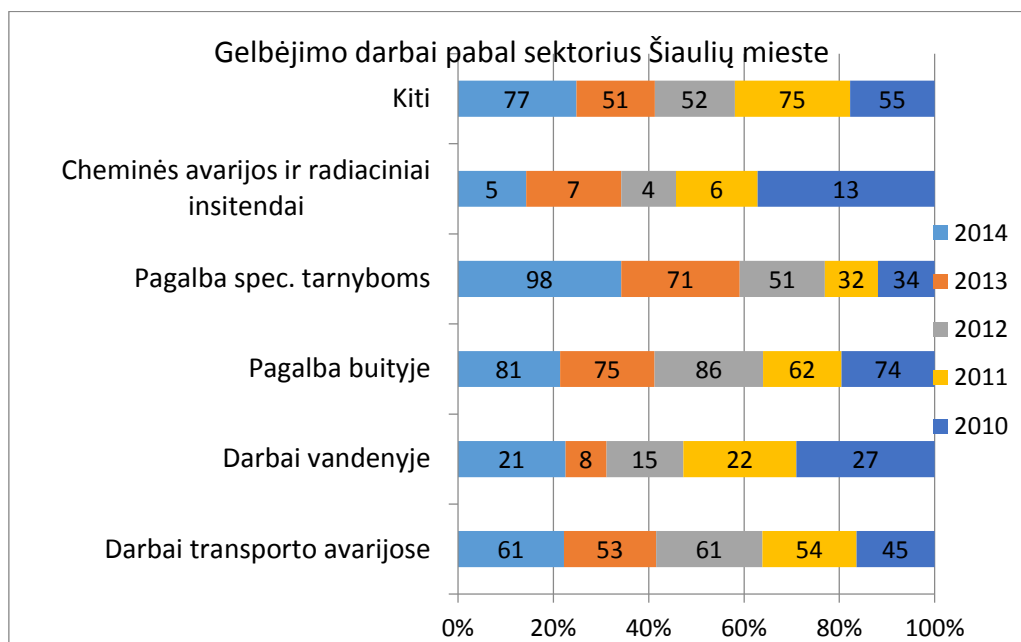

Šaltinis. Šiauliu apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Taip pat miesto ribose yra įsikūrusios įmonės, kurios vykdo veiklą su potencialiai pavojingomis medžiagomis ar produktais (perdirbamos padėvėtos padangos, veikia dujų, kuro saugyklos, vykdoma porolono gamyba ir pan.). Šiaulių miesto savivaldybė turi numatyti griežtą šių objektų patikros kontrolę, apsaugines zonas, žmonių evakuacijos planą iš apsaugos zonų.

Paveikslas 84. Gelbėjimo darbai pagal sektorius

Šaltinis. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyrius

Negalima nepaminėti dar vieno rizikos veiksnio - Šiaulių mieste veikiančių transporto įmonių: oro uosto, Lietuvos geležinkelių centrinės stoties su didžiąja infrastruktūra ir autobusų parko. Šie objektai ne tik Šiaulių miesto, bet Lietuvos valstybės, Europos sąjungos ir NATO transporto jungtys. Avarijos tokiuose objektuose sukeltų ypač skaudžias pasekmes. Būtina atsižvelgti į tai ir numatyti reikiamus resursus miesto infrastruktūros rezervui, atnaujinimui ir incidentų likvidavimui.

Miegamieji rajonai, miegamuosiuose rajonuose esantys daugiabučiai namai nelaimės atveju sukeltų didelių problemų. Dauguma gyventojų turi po automobilį ar net du automobilius, daugiabučių kiemai yra pilnai užstatyti transporto priemonėmis (ypač vakare, naktį, savaitgaliais). Gaisro metu gaisriniai automobiliai, kurie yra didelių gabaritų, nes veža vandenį, gesinimo įrangą ir ugniagesius gelbėtojus, negali įvažiuoti į

kiemus prie gaisro židinio, negali pastatyti gaisrinių autokopėčių žmonių evakuacijai iš viršutinių aukščių. Nelaimės atveju dėl užstatytų automobiliais kiemų, gali būti apsunkintas žmonių gelbėjimas ir gaisro gesinimas, nors būtinausia įranga bus įvykio vietoje, bet jos bus neįmanoma panaudoti.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-02-17 nutarimu Nr. 184 patvirtintą saugios savivaldybės koncepciją pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos parengtus kriterijus 2012-2014 metais atliktus civilinės ir priešgaisrinės saugos būklės vertinimus Šiauliams nustatytas vidutinio saugumo lygmuo.

Pagrindinės silpnosios priešgaisrinės saugos pusės:

1. Nepakankamas priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų reagavimo laikas (daugiau kaip 8 min.);
2. Pramonės objektų esančių miesto teritorijoje saugumo užtikrinimas;
3. Lengvaisiais automobiliais užstatyti kiemai;
4. Nepakanka pravažiavimų per geležinkelio pervažą;
5. Miesto centrinėje dalyje dideli apleisti pramonės objektai.

Pagrindiniai prioritetai priešgaisrinėje saugoje:

1. Stiprinti Rėkyvos savanorių ugniagesių draugiją;
2. Svarstyti rizikas dėl lengvaisiais automobiliais užstatytų kiemų miegamuosiuose rajonuose, nustatant zonas spec. transportui privažiuoti, ženklimą ar alternatyvių gelbėjimo priemonių įsigijimui;
3. Siekti gyvenamųjų rajonų aplinkoje (pietinėje miesto dalyje) ir miesto centre įrengti automobilių stovėjimo vietų plėtrą, užtikrinant gaisrinių automobilių privažiavimą iš skirtingų pusių galimybes;
4. Vykdyti ir užtikrinti pirmųjų pajėgų atvykimo į įvykio vietą tinkamą laiką bei įgyvendinti priešgaisrinės infrastruktūros plėtos prioritetus;
5. Dėl didelės miesto sklaidos numatyti ne mažiau kaip 3 papildomus priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnybų padalinius bei savanoriškas ugniagesių formuotes Šiaulių mieste;
6. Siekti numatomose urbanizuoti vietovėse kvartalų detaliųjų planų lygmenyje (Šiaulių miesto teritorijoje) atlikti vietos parinkimą ir rezervuoti konkrečius sklypus naujiems priešgaisrinėms apsaugos ir gelbėjimo tarnybų padaliniams;

7. Numatyti susisiekimą (viaduką per geležinkelį), laikinus sprendinius nuo Bačiūnų g. į Radviliškio g., atsižvelgiant į tai, kad gaisrinių pajėgų atvykimo laikas užtrunka ilgiau nei normatyvinis nustatytas laikas priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarte;

8. Miesto teritorijoje esančių pavojingų pramonės, gamybos, atliekų perdirbimo įmonių didesnis kontrolės užtikrinimas, kreipiant didesnę dėmesį į ekstremalių situacijų, avarių prevenciją. Numatyti apsaugos zonas, užtikrinant gyventojų saugumą įvykus ekstremaliam įvykiui;

9. Esant poreikiui, naujų pramonės objektų steigimą numatyti miesto pakraščiuose, vietose, kurios nutolusios nuo gyvenamųjų rajonų;

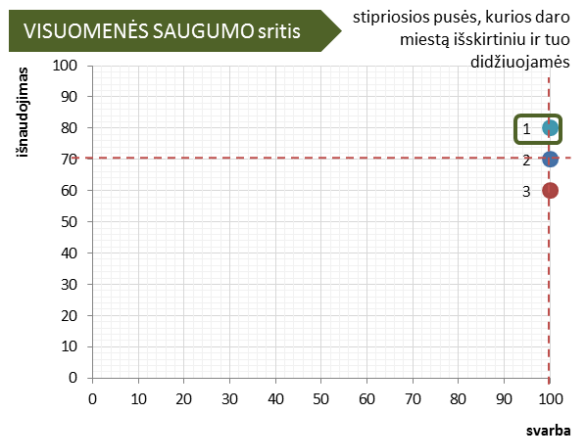
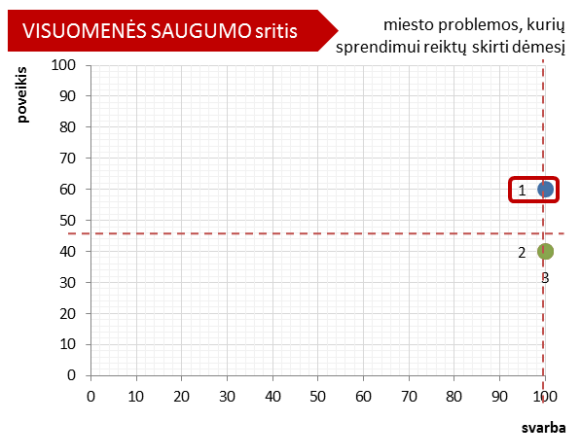
10. Dėl apleistų, nenaudojamų pastatų, eilė metų nebaigtų statybų, kurios kelia pavojų žmonių sveikatai ir gyvybei, bei trukdo miesto plėtrai, numatyti priemones situacijai gerinti;

11. Plėtojant miesto urbanizavimą laikytis didesnio kompaktiškumo, kuris turi tiesioginės įtakos gelbėjimo pajėgų reagavimo operatyvumui.

7.4. Visuomenės saugumo srities apibendrinimas

Šiaulių miesto visuomenės saugumo srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Prastas visuomenės kultūros suvokimas (suaugusių ir vaikų švietimas, prevencija, vaikų užimtumas - stovyklos, visuomenės elgesys, dalyvavimas bendruomenių veikloje).
2. Urbanistinės, techninės viešojo saugumo problemos (užstatyti automobiliais miegamieji rajonai, parkavimo aikštelių trūkumas, apleisti pastatai, vaizdo stebėjimo kamerų trūkumas, pervažų skaičius per geležinkelį nepakankamumas, netolygus institucijų pajėgų išdėstymas, kolektyvinių apsaugos statinių problematika).
3. Nepakankamas pramonės objektų miesto teritorijoje saugumo užtikrinimas ir priežiūra bendradarbiaujant su įvairiomis institucijomis ir tarnybomis.

Šiaulių miesto visuomenės saugumo srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

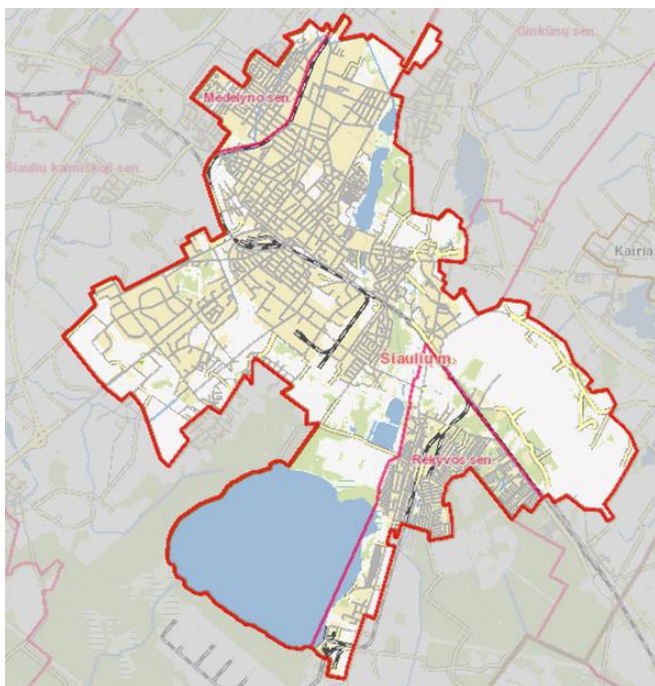
1. Glaudus tarpinstitucinis bendradarbiavimas (policija, greitoji medicinos pagalba, priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba, savivaldybė).
2. Aukštas darbo efektyvumas (aukštas nusikaltimo išaiškinimas, aukštas visuomenės pasitikėjimas (policija, priešgaisrine gelbėjimo tarnyba), efektyvus gyventojų perspėjimo ir informavimo sistemos vykdymas).
3. Institucijų darbuotojų profesionalumas (pareigūnų kompetencija, greitas policijos reagavimas).

8. INFRASTRUKTŪRA

8.1. Teritorija ir subalansuotas jos plėtojimas

Lietuvos urbanistiniame kontekste Šiaulių miesto padėtis yra gana patogi – miestas yra valstybės viduryje, netoli Ryga, yra aerouostas, geležinkelis ir t.t. Šiaulių miestas, būdamas šiaurės Lietuvos regiono centru, turi pakankamai aukštą integracijos lygį su užmiesčio keliais, iš dalies įgyvendintas tarptautinio transporto koridoriaus Via Hanseatica aplinkkelis leidžia mažinti tranzitinius transporto srautus senajame jo trakte – Tilžės gatvėje, o kartu ir miesto centre, tačiau galutiniam problemos sprendimui būtina užbaigti pietinės dalies apvažiavimo įrengimo darbus bei sutvarkyti vidinį transporto žiedą. Šiaulių miesto administracinėse ribose ir prieigose identifikuojamos regioninės ir rajoninės svarbos geoeikologinės takoskyros (aplink miestą esančios neurbanizuotos teritorijos). Šiauliai – tai miestas stambių geosistemų sandūroje, todėl būtina surasti tinkamą pusiausvyrą tarp urbanizacinio teritorijos potencialo ir gamtinio kraštovaizdžio. Regioninės svarbos takoskyra apima pietinėje miesto dalyje esantį Rėkyvos ežerą (pagal LR Bendrąjį planą). Šiaulių miesto pietinė dalis patenka į Lietuvos nacionalinės svarbos gamtinio karkaso teritoriją.

Paveikslas 85. Šiaulių m. teritorija

Šaltinis. Šiaulių miesto bendrasis planas

Vadovaujantis Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, 2015 m. bendras Šiaulių m. plotas sudaro 8109,77 ha, kuriame žemės ūkio naudmenos - 1222,06 ha (15 proc.), miškai - 625,55 ha (7,7 proc.), keliai - 420,55 ha (5,2 proc.), užstatyta teritorija - 3483,73 ha (43 proc.), vandens telkiniai - 1410,77 ha (17,4 proc.), kita žemė (pelkės, nenaudojama žemė, medžių ir krūmų želdynai ir pan.) - 947,11 ha (11,7 proc.).

Remiantis Savivaldybės bendrojo plano sprendiniais kultūros paveldo objektai esamoje padėtyje yra kitoje arba miškų ūkio tikslinės paskirties žemėje. Šv. Apaštalu Petro ir Povilo katedra yra konservacinėje tikslinėje žemės naudojimo paskirtyje ir užima 0,9 ha, kas miesto administracinėse ribose sudaro vos 0,01 proc. miesto teritorijos. Apleista teritorija Šiaulių mieste sudaro 117,72 ha (1,5 proc.).

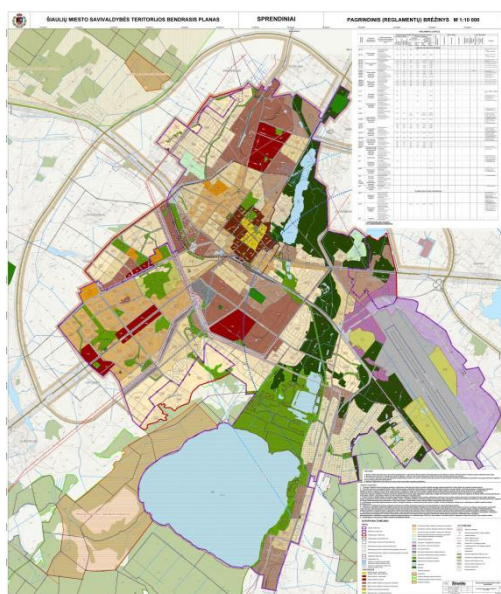
Lentelė 35. Žemės naudmenų pasiskirstymas, ha

Bendras plotas	8109,77
ŽŪ naudmenos	1222,06
ariamoji	629,44
sodai	12,06
pievos ir natūralios ganyklos	580,56
Miškai	625,55
Keliai	420,55
Užstatyta teritorija	3483,73
Vandens telkiniai	1410,77
Kita žemė	947,11
medžių ir krūmų želdiniai	380,63
pelkės	79,76
pažeista žemė	154,78
nenaudojama žemė	331,94
Nusausinta	426,05
Drėkinama	
Apleista	117,72

Šaltinis. Nacionalinė žemės tarnyba

2009 m. sausio 29 d. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-1 patvirtintas miesto bendrasis planas. Šiaulių miesto bendrajame plane nustatyta bendrųjų ir specialiųjų teritorijos vystymo tikslų sistema, numatanti nuosekliai įgyvendinti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane įtvirtintus darnaus vystymo principus, užtikrinančius sveiką aplinką bei reglamentuojančius tinkamą gamtinių bei socialinių išteklių naudojimą.

Paveikslas 86. Šiaulių m. bendrojo plano pagrindinio brėžinio fragmentas ir miesto kompozicinės struktūros schema

Šaltinis. www.siauliai.lt

Nuosekliai įgyvendinant Šiaulių m. bendrojo plano sprendinius ir vadovaujantis tarybos sprendime patvirtintomis rekomendacijomis buvo rengti šie bendramiestiniai ir specializuoti specialieji planai:

- Energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialusis planas, kuris reguliuoja nepriklausomų šilumos tiekėjų atėjimą į rinką ir su jais susijusias problemas, galinčias kilti AB "Šiaulių energijai", kuri šiuo metu centralizuotą šilumą gyventojams tiekia pagal pačius mažiausius Lietuvoje tarifus (2008 m. versijos pakeitimas patvirtintas 2015 m.). Vadovaujantis Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2010 m. rugpjūčio 19 d. sprendimu Nr. T-245 „Dėl energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento koregavimo“, įgyvendinant LR šilumos ūkio įstatymo (Žin., 2003, Nr. 51-2254; 2014 m. gegužės 17 d. aktuali redakcija) 7 ir 8 straipsnio nuostatas bei atsižvelgiant į LR Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymą (Žin. 2011, Nr. 62-2936), Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją (Žin., 2012, Nr. 80-4149) ir šilumos ūkio plėtros kryptis (Žin. 2008, Nr. 82-3244) bei Nacionalinę šilumos ūkio plėtros programą parengtas, 2015 m. birželio 25 d. Nr. T-198 sprendimu patvirtintas Energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento koregavimą;

- Išorinės vaizdinės reklamos įrengimo Šiaulių mieste specialusis planas, kuris yra privalomas pagal LR teisės aktus ir leido priimti bendrą sutarimą dėl išorinės vaizdinės reklamos sklaidos mieste (patvirtinta 2015 m. kovo 26 d. Nr. T-75);
- Šiaulių miesto centrinės dalies transporto ir susisiekimo sistemų specialusis planas (patvirtinta 2009 m.);
- Šiaulių miesto vandentiekio ir nuotekų išvystymo sistemos specialusis planas (patvirtinta 2009 m.);
- Atsižvelgiant į Europos Sąjungos kvietimus dėl kompleksinio gyvenamųjų teritorijų pertvarkymo parengti šie kvartaliniai detalieji planai: Miglovaros, Klevų gatvių kvartalo detalusis planas (patvirtintas 2010 m.); Lieporių gyvenamojo rajono detalusis planas (patvirtintas 2010 m.); Zoknių gyvenamojo rajono detalusis planas (patvirtintas 2015 m. rugpjūčio 27 d. Nr. T-215); Industrinio parko (teritorijos šalia Dubijos, Radviliškio ir P.Motiekaičio gatvių) detaliojo plano koregavimas (patvirtinta 2015 m.).

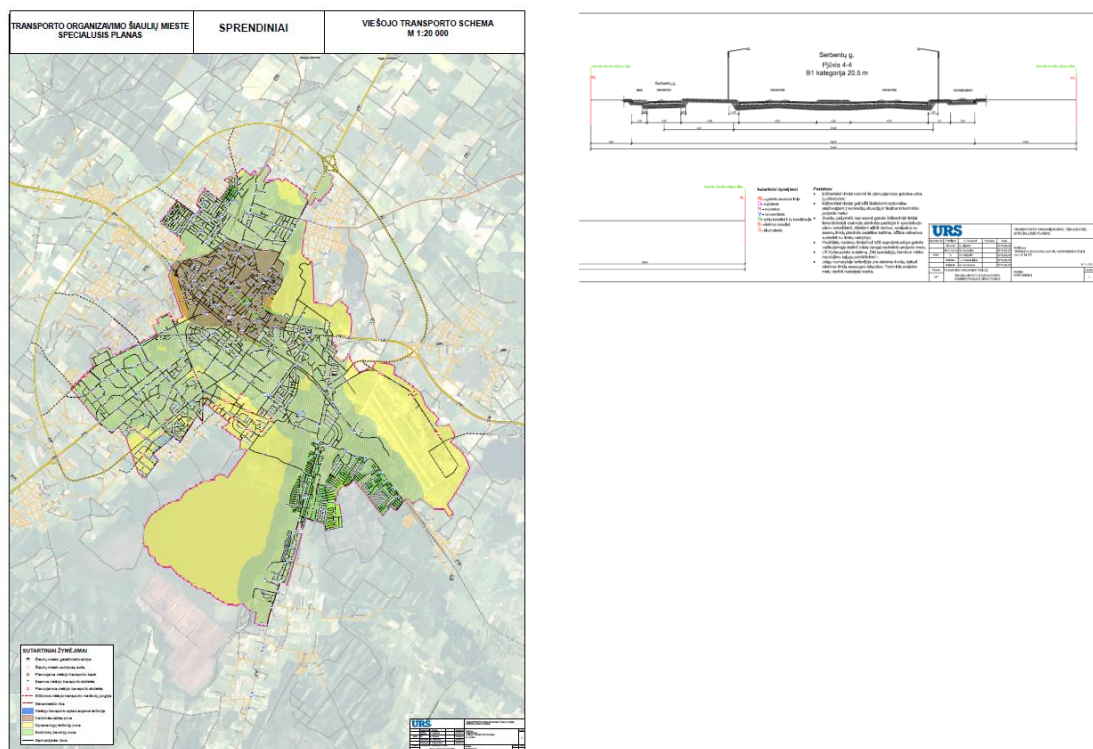
Labai aktualus yra **Zoknių gyvenamojo kvartalo detalus planas**, kuriame numatytas racionalus Zoknių gyvenamojo rajono inžinerinės infrastruktūros, numatant reikalingus žemės plotus paimti visuomenės poreikiams (gatvėms, magistraliniams tinklams ir kitiems objektams), suplanavimas, žemės sklypui (-ams) grąžinti natūra galimybės išnagrinėjimas, žemės sklypų formavimas prie esamų pastatų ir statinių, žemės sklypų, kurių pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis – gyvenamosios teritorijos mažaaukščiams gyvenamiesiems namams statyti ir komercinės paskirties objektų teritorijos prekybos, paslaugų ir pramogų objektams statyti, formavimas pardavimui aukcione, kitos paskirties (nekilnojamųjų kultūros vertybių ir kt.) teritorijų ir žemės sklypų, skirtų Zoknių gyvenamajam rajonui vystyti, formavimas, suformuotų žemės sklypų tvarkymo ir naudojimo režimų nustatymas, planuojant privačius žemės sklypus tik magistralinių gatvių bei inžinerinių infrastruktūros įrenginių koridorių projektavimas ir kvartalo užstatymo tipų nustatymas.

2015 m. parengtas „Transporto organizavimo Šiaulių mieste specialusis planas“, kuriame numatoma transporto organizavimui naudoti darnios plėtros principus, prioritetu skirti ne infrastruktūros laidumo didinimą – naujų gatvių, tiltų, automobilių stovėjimo aikštelių plėtrą, o gyventojų judumo ir gyvenimo kokybės didinimą – kelionės laiko ir kainos, avaringumo, triukšmo lygio, oro taršos mažinimą, siekiama mažinti transporto eismo intensyvumą gyvenamosiose teritorijose bei centrinėje

miesto dalyje, tuo tikslu vystomi pėsčiųjų ir dviračių takai, jų elementai, didinamas pėsčiųjų ir dviračių takų vientisumas, optimizuojamas visuomeninis transportas ir jo infrastruktūra – atnaujinami peronai, įrengiamos atskiros juostos visuomeniniam transportui.

Paveikslas 87. Transporto organizavimo Šiaulių mieste specialiojo plano viešojo transporto sprendinių fragmentas ir planuojamų gatvių skersiniai pjūvio sprendinių fragmentas

Šaltinis: www.siauliai.lt

2014 m. parengta „Talkšos ežero ir jo prieigų ilgalaikė išvystymo programa“ įvertinanti:

a) Urbanistinį efektyvumą. Pasirenkant prioritetine tvarka vystytinas teritorijas artimiausiu 5 metų laikotarpiu atsižvelgta į tai, kad konkrečios teritorijos vystymas bei atlikti konkretūs veiksmai leistų mažiausiomis laiko ir finansinėmis sąnaudomis pritraukti žmonių srautus į Talkšos ežero prieigų teritoriją. Numatyta detaliųjų planų bei bendrojo plano keitimo strategija.

b) Finansinių išteklių ribotumą. Renkantis prioritetine tvarka vystytinas teritorijas artimiausiu 5 metų laikotarpiu taip pat buvo atsižvelgta į miesto finansines galimybes. Perspektyvinė (plataus masto) teritorijos plėtra pradinio 5 metų laikotarpiu buvo

atmesta dėl ribotų finansinių išteklių, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje (5 – 15; 15 – 30 metų) ji išlieka ir buvo priskirta prie antraeilių Talkšos ežero prieigų vystymo darbų.

Paveikslas 88. Pagrindinių oro uostų išsidėstymas ekonominės veiklos kontekste ir informacinio pobūdžio aerodromo infrastruktūros schema

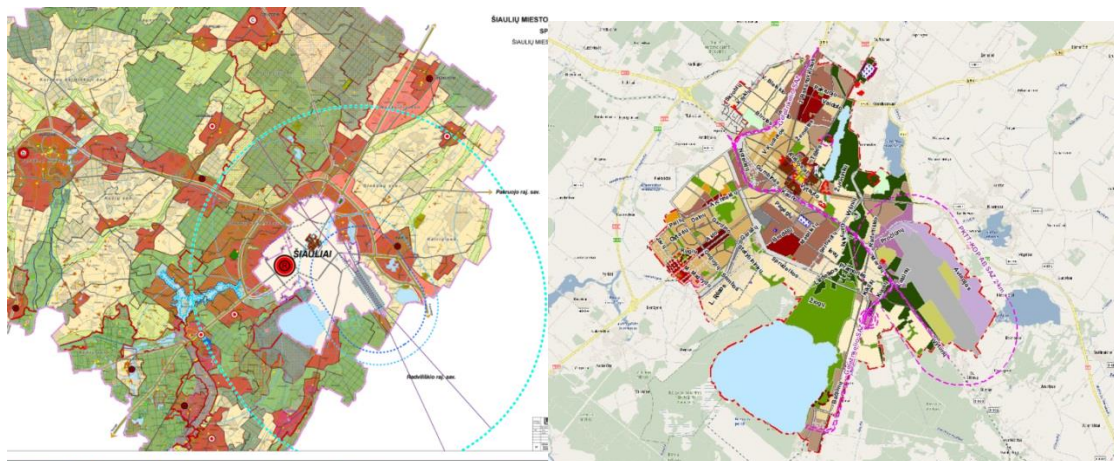

Šaltinis: www.siauliai-airport.com/lt

2007-2015 m. laikotarpiu iš esmės pasikeitė teisinė bazė, reglamentuojanti teritorijų planavimo dokumentų rengimą. 2014-01-01 įsigaliojo nauja teritorijų planavimo įstatymo redakcija.

2014 m. gauti 54 prašymai keisti paskirtį, planavimo sąlygoms. Per 2014 m. 3 prašymai buvo nepatenkinti.

Dėl gyventojų skaičiaus neigiamų pokyčių Šiauliuose mieste, kurie analizuojami ataskaitos 1-ame skyriuje, gyventojų skaičiaus priemiestinėje zonoje augimo gyventojų tankis kol kas išlieka pakankamas išlaikyti gyvybingas paslaugas bei inžinerinę ir socialinę infrastruktūrą centrinėje miesto dalyje bei pietiniame miegamajame miesto rajone.

Šaltinis. Šiaulių miesto bendrasis planas.

Tačiau įgyvendinant Šiaulių miesto bendrąjį planą (toliau - Bendrasis planas) išryškėjo šios pagrindinės problemos:

- Besiformuojančios priemiestinės zonos ir miesto pietinėje dalyje Šventupio gyvenamajame rajone besikuriančių vienbučiuose gyvenamuosiuose namuose gyventojų tankis yra labai žemas ir nepakankamas inžinerinės infrastruktūros plėtojimui. Šios zonos funkcionuoja neefektyviai, jų urbanistinė struktūra yra gana chaotiška bei neužtikrinanti gyvenimo kokybės, ir ypač teritorijose už Šiaulių miesto administracinės ribos, kurios vystomos neatsižvelgiant į Šiaulių miesto bendrojo plano sprendinius ir ypač užtikrinant būsimų magistralinių transporto jungčių įrengimą ateityje. Kai kuriose Šiaulių rajono teritorijose dėl Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono savivaldybių bendruosiuose planuose paliktų spragų ir kolizijų (nors abiejų bendrųjų planų rengėjas buvo tas pats UAB „Urbanistika“) pradėtos gyvenamųjų vienbučių namų kvartalų statybos, kurios užkerta kelią dabartinio Šiaulių miesto bendrojo plano įgyvendinimui neatlikus sprendinių koregavimo;

- Trūkstant investicijų į gyvenamosios aplinkos kokybę centrinėje miesto dalyje bei miegamuosiuose rajonuose pietinėje miesto dalyje, senstant gyvenamajam fondui, vykstant tik taškinei atskirų pastatų renovacijai išryškėjo skirtumai tarp besivystančių naujos statybos kvartalų bei esamų daugiabučių kvartalų. Individualios statybos namuose gyvena jaunesnės aukštesnes pajamas generuojančios šeimos, daugiau vaikų, tačiau socialinės infrastruktūros trūkumas naujos statybos kvartaluose sąlygoja

padidintą individualaus transporto migraciją tarp šių rajonų ir mokyklų bei darželių, o taip pat darbo vietų.

Tokios nevaldomos tendencijos per keletą dešimtmečių gali suformuoti socialiai silpnesnių miestiečių koncentracijas miesto centre bei pietiniame miegamajame (Lieporių, Dainų, Gytarių) rajone. Ilgalaikė miesto plėtros politika turėtų būti nuosekliai nukreipiama į šių rajonų aplinkos kokybišką pagerinimą siekiant išlaikyti esamus bei pritraukti naujus stipresnio socialinio sluoksnio gyventojus.

Šiaulių m. bendrasis planas atliko neabejotinai teigiamą vaidmenį valdant investicijas planuojamu laikotarpiu bei jas nukreipiant į Šiaulių tarptautinio karinio oro uosto prieigose naujai įkurto Pramoninio parko teritorijos įveiklinimą.

Per bendrojo plano įgyvendinimo stebėsenos laikotarpį nuosekliai buvo rinktos gyventojų ir verslo struktūrų nuomonės apie bendrojo plano sprendinius ir jų teigiamą ar neigiamą įtaką miestiečių lūkesčių įgyvendinimui. Per minėtą laikotarpį nuo 2010 m. iki 2015 m. buvo gautas 41 raštiškas pasiūlymas dėl didesnės ar mažesnės apimties pakeitimų ar korektūrų, reikalingų atlikti Bendrajame plane. Todėl būtina papildyti teritorijų naudojimo reglamentus įteisinant daugiafunkcinį teritorijos naudojimą bei atsižvelgiant į šią aplinkybę liberalizuoti užstatymo aukštingumą ir intensyvumą (smulkesnė detalizacija bei griežtesnis reglamentavimas yra tikslingas tik atskirose miesto teritorijose, ypač centre ir senamiestyje, bei miesto identitetą formuojančiuose vizualiniuose traktuose).

Koreguojant Šiaulių m. bendrąjį planą yra tikslinga įvertinti galiojančių žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir savivaldybės strateginio plėtros plano sprendinius, juos integruoti į Šiaulių m. bendrąjį planą, o nebeaktualius, neatitinkančius tvarios plėtros principų ar realizuotinus tolesniame periode palikti kaip rekomendacinio pobūdžio dokumentus. Kuriant naują Šiaulių miesto strateginio plėtros plano versiją 2016-2024 m. būtina jam suteikti teritorinę dimensiją.

Rekomendacijos atskiroms bendrojo plano dalims, kurios taip pat siejasi su strateginio plėtros plano tikslais ir uždaviniais:

- Būtina pasiūlyti investicijoms patrauklias teritorijas miesto konversinių, naujai užstatomų ir tankinamų teritorijų pagrindu (buv. CH. Frenkelio odų fabriko, Gubernijos rajono įmonių, miesto centre esančio buvusio kepyklos komplekso ir t.t.) peržiūrint mokesčių sistemą, pritaikant lengvatas, investuojant iš biudžeto ir lygiagrečiai ieškant

kitų būtų pertvarkyti į bendro naudojimo inžinerinės infrastruktūros (gatvių, apšvietimo, kitų inžinerinių komunikacijų) išvystymą;

- Transporto dalyje neįgyvendintas nė vienas sprendinys, numatytas Bendrajame plane, t.y. neįrengta nė viena rekomenduota jungtis per geležinkelį tarp pietinės ir šiaurinės miesto dalių. Todėl yra būtina numatyti konkrečius terminus susisiekimo sistemos tobulinimui mažinant atskirtį per geležinkelį tarp abiejų miesto dalių t. y. įrengiant dviejų lygių jungtis. Siekiant nukrauti miesto magistrales reikalinga įrengti aplinkkelius (vidinį žiedinį paskirstomąjį ir išorinį aplinkkelį, ir ypač jungtis su A-9 keliu Šiauliai- Panevėžys nuo Pramoninio parko per Šiaulių r. teritoriją bei nuo Baltų g. iki magistralinio kelio A-12 Ryga - Kaliningradas). Integruotinas į bendrojo plano sprendinius parengtas transporto organizavimo specialusis planas, kuriame peržiūrėtos gatvių kategorijos. Teigiama tendencija - pradėta įgyvendinti jungtis su A-12 įrengiant Baltų g., projektuojama jungtis su A-9 nuo Aukštabalio g. link Pramonės g. Siekiant minimaliomis priemonėmis pagerinti ryšių per geležinkelį skaičių būtina atverti uždarytą Zoknių pervažą, esančią prie pat Pramoninio parko, ir ją naudoti iki tol, kol bus įrengta dviejų lygių pervaža per Kuršėnkelį bei Zoknių mikrorajone. Dviračių takų tinklas išlieka fragmentiškas, trūksta sisteminių jungčių, neišspręstas pervažiavimas per Tilžės g. viaduką ir dviračių tako jungtis tarp pietinės ir šiaurinės miesto dalių. Būtina peržiūrėti bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo prioritetus ir etapiškumą atsižvelgiant į pakitusias susisiekimo sistemos funkcionavimo sąlygas ir poreikį (teritorijų susisiekimo ir komunalinės infrastuktūros koridorių tankinimas turi vykti laikantis griežtos metodikos (eiliškumo ir finansavimo), nes iki šiol kai kuriuose rajonuose darbai vyko chaotiškai). Dėl pakitusių miesto plėtros mastų ir užmiesčio kelių apkrautumo peržiūrėti naujų gatvių tiesimą miesto pakraščiuose, optimizuoti jų parametrus, numatyti etapiškumą (pvz. tiesti pradžioje tik vieną dviejų juostų dalį su visais reikalingais mazgais, o kitą numatyti tiesti vėliau iškilus poreikiui). Išlieka aktualus miesto centrinės dalies gatvių tinklo racionalizavimas, pėsčiųjų ir dviračių takų tinklo tankinimas, atsižvelgiant į ES rekomendacijas būtina parengti darnaus judumo planą;

- Pramonės sektoriaus vystymo tendencijose, numatytose miesto Bendrajame plane pažymėtina, kad kol kas Šiaulių pramonės plėtra vyksta sėkmingai I Pramoniniame parke. Pirmoje pramoninio parko dalyje realiai visi sklypai išdalinti įmonių statybai (čia veikia arba statomos tokios bendro kapitalo įmonės, kaip UAB

„Lietmeta“, UAB „Vonin“, UAB „Statga“, UAB „Laurus laboris“, UAB „Saldos prekyba“, UAB „Krovlika“ ir kt., yra muitinė). Neigiama tendencija yra ta, kad nors buvo suprojektuotas, tačiau negavus pakankamos europinės finansinės paramos ir esant per didelei sąmatinei vertei taip ir nepradėtas įgyvendinti Viešojo logistikos centro projektas. Nepaisant LR bendrojo plano sprendiniuose numatytos trasos buvo nutrauktas tolesnis europinio standarto vėžės geležinkelio Rail Baltica suplanavimas ir tiesimas pro Šiaulius pakeičiant jo trasą nuo Kauno pro Panevėžį. Tik 2015 m. parinktas LEZ operatorius, pradėti magistralinės Aviacijos gatvės ir tinklų įrengimo darbai. Rekomenduojama pramonės plėtrai išnaudoti Šiaurinės miesto dalies potencialą (Gubernijos rajono ir J.Basanavičiaus bei Pakruojo gatvių prieigose) bei atgaivinti Pramonės g. išvystymą būtent pramoniniu aspektu koreguojant bendrojo plano sprendinius ir grąžinant galimybę vykdyti ne tik konversiją į komercinę pastatų paskirtį, bet toliau plėtoti esamas pramonės įmones bei kurti naujas;

- Atsižvelgiant į Bendrojo plano sprendinius vystytinas toliau Šiaulių tarptautinis karinis oro uostas, civilinę jo veiklą orientuojant į krovinių pervežimą. Neigiama tendencija – kol kas Šiaulių oro uosto nėra Lietuvos Respublikos oro uostų sąrašė;

- Bendrojo plano gamtinės aplinkos dalyje toliau plėtojama miško parkų ir parkų sistema, vykdomas Šiaulių miesto aplinkos monitoringas, planuojama parengti paviršinių nuotekų sistemos mieste specialųjį planą. Neigiama tendencija - nepasibaigę ginčai su pretendентаis susigrąžinti nuosavybę į žemę natūra Talkšos miško parke, Dainų parke, neišspręstas miško parkų Šiaulių mieste tolesnio administravimo klausimas, nėra realių tvarkymo finansavimo šaltinių. Rekomenduojama diferencijuoti gamtinio prioriteto teritorijas pagal naudojimo intensyvumą, išskiriant intensyviai (Talkšos, Dainų, Centriniam parke) ir ekstensyviai (Gytarių, Rekyvos, Naujajame parke) naudojamus želdynus, apsauginius želdynus, nustatyti teritorijų tvarkymo prioritetus, užbaigti Šiaulių miesto žaliųjų teritorijų įteisinimo procedūras, spręsti klausimą dėl mažųjų miškelių, esančių sodininkų bendrijose, status;

- Kultūros paveldo srityje vykdyta kultūros paveldo stebėseną, tačiau iki šiol būta dalinio sąstingio ir trūko politinės valios skirti lėšų iš esmės Šiaulių mieste esančių negausių, tačiau reikšmingų paveldo objektų (pvz. tarpukario medinio paveldo objekto-Dailininko G.Bagdonavičiaus namo, Salduvės piliakalnio) tvarkybai. Rekomenduojama įteisinti per specialiojo planavimo procedūras miesto identitetui svarbių objektų

vertingųjų savybių apsaugą, nustatyti tvarkymo ir pritaikymo reglamentus. Būtina surasti kompleksiškus sprendimus dėl senamiesčio ir centrinės dalies atgaivinimo ir įveiklinimo, pritraukiant į jį naujas funkcijas, ypač aktualu pertvarkyti Prisikėlimo aikštės viešąją erdvę, kuri šiuo metu išlieka neapvaldyta. Atliekant Šiaulių miesto bendrojo plano koregavimą būtina tiksliau identifikuoti miesto savitumą formuojančią teritorijas, vizualinius koridorius (ypač išskirtinio Šiaulių katedros bokšto ir silueto įtakojamas miesto panoramas), užtikrinti jų apsaugos reikalavimus, nustatyti savitos struktūros suformavimo priemones kitose miesto dalyse, ypač periferiniuose centruose;

- Socialinėje aplinkoje pažymėtinos šios teigiamos tendencijos: parengti gyvenamųjų rajonų detalieji planai, vykdoma daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa, parengtas Šiaulių miesto tyliųjų zonų identifikavimo planas ir triukšmo prevencijos planavimo tvarkos aprašas, vyksta sodininkų bendrijų transformacija į gyvenamuosius kvartalus (ši plėtros kryptis perspektyvi, dėl didelės galimybės individualių namų statybai, tačiau susiduriama su socialinės bei susisiekimo-komunalinės infrastruktūros plėtros problema), renovuojamos bendrojo lavinimo ir profesinio rengimo mokyklos, Šiaulių universiteto pastatai, vystoma sveikatos ir socialinės rūpybos infrastruktūra (pastatyti savarankiško gyvenimo namai, plečiamas antras korpusas, veikia dvi poliklinikos ir dvylika pirminės sveikatos priežiūros centrų, specializuotų laboratorijų, reabilitacijos įstaigų, apskrities ligoninė, onkologijos ligoninė, atidaryta nauja europinius standartus atitinkanti motinos ir vaiko klinika, įkurti naujo šeimynų tipo vaikų namai pastačius jiems pritaikytus 8 kotedžus). Neigiamos tendencijos - jaunų šeimų migracija į periferinę zoną, besiformuojanti socialinė atskirtis, stichinė ir nekoordinuojama sodininkų bendrijų konversija į gyvenamuosius kvartalus, lėti daugiabučių namų atnaujinimo tempai, nevykstanti kompleksinė sovietinės statybos rajonų modernizacija, apimanti ne tik pastatų inžinerinės sistemos, bet ir magistralinių inžinerinių tinklų sutvarkymą, būsto pagerinimą, aplinkos rekonstrukciją ir humanizavimą, nekuriama socialinė infrastruktūra naujai statomų privačių namų kvartaluose ir buvusių sodininkų bendrijų teritorijose. Rekomenduojama parengti alternatyvų analizę dėl periferinės zonos gyventojams reikalingų mokyklų ir ikimokyklinių įstaigų plėtros ir pasiekiamumo, taikant darnaus judumo principus.

- Inžinerinės infrastruktūros srityje pastebima ypač teigiama tendencija plėtoti vandentiekio ir nuotekų tinklus (2010 m. Šiaulių miestui įteikta krivūlė („Už didžiausią pažangą gerinant gyvenimo kokybę vandentvarkos srityje“) už geriausiai išplėtotus tinklus, sudarančius galimybę virš 90 proc. esamų gyvenamųjų kvartalų gyventojams prisijungti prie centralizuotų vandentiekio ir kanalizacijos tinklų). Neigiama tendencija – inžinerinių tinklų plėtra nevykdoma iš anksto prioritetinėse vystytinose teritorijose arba ji vystyta neatsižvelgiant į perspektyvinius poreikius ir nepakankamų parametrų (pvz. yra tikėtinas elektros galingumo trūkumas jau artimiausioje ateityje LEZ ir pramoniniame parke, jeigu nebus nutiestos naujos aukštos įtampos magistralės nuo Radviliškio pusės; jeigu atsirastų poreikis daugiau vandens išteklių pareikalausiančiai gamybai, gali iškilti problema dėl pakankamo debeto bei pakankamo diametro tinklų didesniai nuotekų kiekiui perpumpuoti į Aukštrakių valymo įrenginius nenutiesus naujos spaudiminės linijos ir pan.), nekompleksiškai vystomi sodininkų bendrijų teritorijose esantys inžineriniai tinklai, nepakankamai integruota miesto ir priemiesčių zonų infrastruktūros plėtra. Pastebimas gyventojų nepasitenkinimas naujai suplanuotose individualios statybos kvartaluose dėl netinkamo paviršinio vandens tvarkymo (Sprudeikos g.). Rekomenduojama parengti atitinkamus teritorijų planavimo dokumentus tinkamai ir subalansuotai paviršinių nuotekų, vandentiekio ir kanalizacijos tinklų plėtrai.

Statybos sektorius. Remiantis Šiaulių m. savivaldybės duomenimis nuo 2009 m. iki 2015 m. išduodamų statybos leidimų skaičius svyravo intervale nuo 320 iki 631. Daugiausia statybą leidžiančių dokumentų (631) buvo išduota 2013 m., iš kurių didžiausią dalį (122) sudarė statybos leidimai gyvenamiesiems namams (vienbučiai ir dvibučiai). 2014 m. buvo išduoti 575 statybą leidžiantys dokumentai, iš kurių 105 buvo gyvenamiesiems namams (vienbučiai ir dvibučiai), 6 - pramonės ir sandėliavimo objektams, 4 - daugiabučiams pastatams, 1 - prekybos objektui, 1 - paslaugų objektui. Šiaulių m. savivaldybė prisideda prie miesto įvaizdžio formavimo ir tam biudžete numatomas atskiras finansavimas, tačiau pažymėtina, kad labai kuklus. Atkreiptinas dėmesys, kad iki 2006 m. už leidimus reklamai įrengti Šiaulių miesto teritorijoje buvo surenkama virš 191 tūkst. Eur. 2009 m. reorganizavus reklaminės sklaidos kontrolės sistemą Savivaldybėje bei sumažinus įkainius rinkliavos už reklamą surinkimas krito iki

43-58 tūkst. Eur per metus ir tik 2014 m. vėl pasiekė apie 145 tūkst. Eur. 2014 m. parengta apie 500 leidimų įrengti išorinę reklamą, t.y. beveik trečdaliu daugiau nei 2013 m. Per 2007-2013 m. įgyvendintas vienas objektas Savivaldybės lėšomis – meninis akcentas “Sufleris” Vilniaus gatvėje ir perkeltas iš Šiaulių universiteto vidinio kiemelio į kitą ženkliai reprezentatyvesnę vietą prie Didždvario gimnazijos skulptoriaus A. Toleikio kūrinys „Mergaitė su dūdelėmis”. Tuo laikotarpiu buvo restauruota skulptūra „Šaulys”. 2014 m. įvykdytos pagrindinės numatytos priemonės miesto įvaizdžio kūrimui, susijusios su miesto švenčių apipavidalinimu, įrengti keli meniniai akcentai: Popiežiaus Jono Pauliaus II atminimo akmuo pėsčiųjų take, paminklas Ch. Frenkeliui prie Vilniaus g. 72 ir kt.

2015 m. parengtas ir patvirtintas Išorinės vaizdinės reklamos Šiaulių mieste specialusis planas yra vienas iš naujausių tokio tipo planavimo dokumentų Lietuvos Respublikoje ir yra skirtas reglamentuoti reklamos įrenginių išdėstymą miesto viešosiose erdvėse bei ant pastatų. Formuojant harmoningą miestovaizdį yra svarbi vieninga išorinės vaizdinės reklamos (IVR) objektų architektūrinė išraiška. Šiuo tikslu visoje planuojamoje teritorijoje bei vizualiai ir urbanistiška susijusiose gretimose teritorijose (apimant visas nuosavybės rūšis) nustatomas privalomas vieningas IVR erdvinių statinių architektūrinis įvaizdis:

- Visiems IVR statinių tipams privalomi stilistiškai artimi dizaino sprendiniai vienijami formos, tipinių dydžių, tipinių reklamos formatų, vienodų konstrukcijų;
- Vizualinėje gretimybėje įrengiant kelias to paties tipo IVR, privalomas linijinio, ritmiško išdėstymo principas. Laikantis nustatytų apribojimų, IVR grupuojama tarp IVR įrenginių ar statinių taikant vienodus atstumus, taikomi vienodi reklamos formatai vienodai orientuoti vertikaliai arba horizontaliai ir artimiausios gatvės ar šaligatvio atžvilgiu;
- Įrengiant IVR ant statinių fasadų, privalomi stilistiškai vieningi, pritaikyto prie architektūrinės statinio fasadų struktūros dizaino sprendiniai.

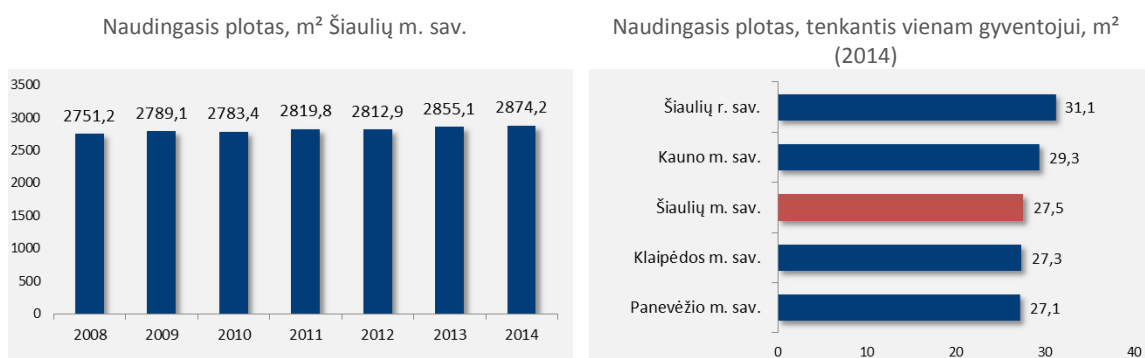
8.2. Gyvenamasis fondas

Šiaulių m. savivaldybėje gyvenamasis fondas 2014 m. sudarė 2874,2 tūkst.m², iš kurių tik 43,6 tūkst.m² buvo valstybės ir savivaldybės nuosavybė, t.y. 1,5 proc. nuo bendro gyvenamojo miesto ploto.

Per 2008 – 2014 m. laikotarpį naudingasis plotas Šiaulių m. savivaldybėje išaugo 16 proc., t.y. nuo 23,7 m²/gyv iki 27,5 m²/gyv. Pagal šalies vidurkį naudingas plotas nuo 2008 m. iki 2014 m. išaugo 15 procentinio punkto, t.y. šiek tiek mažiau nei Šiaulių m. (16 proc.). 8 procentiniais punktais sparčiau naudingas plotas (m²/gyv) didėjo kaime nei mieste, t.y. per 2008-2014 m. laikotarpį Šiaulių r. naudingas plotas išaugo 24 proc., o Šiaulių m. – 16 proc.

Lyginant su kitomis savivaldybėmis Šiaulių m. savivaldybės gyventojui 2014 m. teko 27,5 m² naudingo ploto, t.y. mažiau nei pirmaujančioje Kauno m. savivaldybėje (29,3 m² naudingo ploto). Mažiausiai naudingo ploto vienam gyventojui tenka Panevėžio m. savivaldybėje (27,1 m²/gyv.).

Paveikslas 90. Gyvenamasis fondas

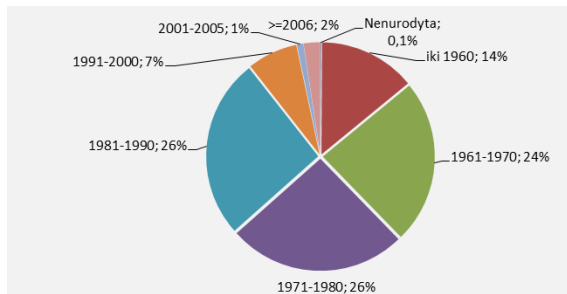
Šaltinis. Statistikos departamentas

Šiaulių r. savivaldybė lyginant su šalimi (30,1 m²/gyv.) ir kitomis lyginamosiomis savivaldybėmis pirmavo naudingo ploto, tenkančio vienam gyventojui, rodikliu. Šiaulių m. savivaldybė panašiai atitiko Klaipėdos m. ir Panevėžio m. savivaldybių lygmenį.

Pagal pastato pastatymo laikotarpį Šiaulių m. didžioji dalis pastatų patenka į 1961-1970 m. (24 proc.), į 1971-1980 m. (26 proc.), į 1981-1990 m. (26 proc.) laikotarpius. Nuo 1991 m. pastatytų namų procentas siekia tik 10 proc., tuo tarpu iki 1960 m. – net 14 proc. Šie rodikliai rodo, kad Šiaulių m. didžioji dalis namų yra senos statybos ir jiems būtina renovacija ar modernizavimas.

Lyginant su didžiosiomis savivaldybėmis kaip Kaunas m. ar Klaipėdos m. situacija kiek kitokia, t.y. Kauno m. virš 2006 m. namų – 3,5 proc., Klaipėdos m. – 5 proc. Šiauliuose šis rodiklis siekia 2,4 proc.

Paveikslas 91. Gyvenamieji būstai pagal pastato pastatymo laikotarpį Šiaulių m. sav.

Šaltinis. Statistikos departamentas

Šiaulių mieste gyvena 104569 gyventojų. Daugiau kaip 500 daugiabučių namų administruoja daugiabučių namų savininkų bendrijos, apie 500 daugiabučių namų administruoja savivaldybės paskirti daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administratoriai. Šiaulių mieste centralizuota šilumos energija tiekama 875 daugiabučiams namams, kuriuose yra 39813 butai. Dauguma pastatų yra daugiaaukščiai, dominuoja mūriniai, gelžbetonio plokščių namai. Daugiausia daugiabučių namų Šiaulių mieste statyti iki 1993 m., kurie pastatyti pagal žemus energinio efektyvumo standartus ir laikui bėgant jų būklė dėl nepakankamos techninės priežiūros vis prastėjo.

Šiaulių m. savivaldybė aktyviai vykdo LR daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą. Nuo 2005 m., įsigaliojus dabartinei daugiabučių namų atnaujinimo programai, iki 2012 m. Lietuvoje atnaujinti 479 daugiabučiai namai. 2007 m. prasidėjo daugiabučių namų atnaujinimo ir modernizavimo procesas Šiaulių mieste. 2007 metais buvo įsteigtas Būsto ir urbanistinės plėtros agentūros Šiaulių regiono padalinys. Šiaulių m. savivaldybės administracijos įgyvendinamo projekto „Darni ir energijos išteklius taupanti miestų plėtra“ metu buvo organizuojami energijos taupymo dienų renginiai, siekiant paskatinti motyvuotą visuomenės aktyvumą ir dalyvavimą, priimant sprendimus daugiabučiame name gyventi šiltai, ekologiškai, ekonomiškai ir jaukiai. Energinio efektyvumo didinimo priemonių įgyvendinimas daugiabučiuose namuose, kuriuose tokios priemonės buvo įgyvendintos, parodė, kad

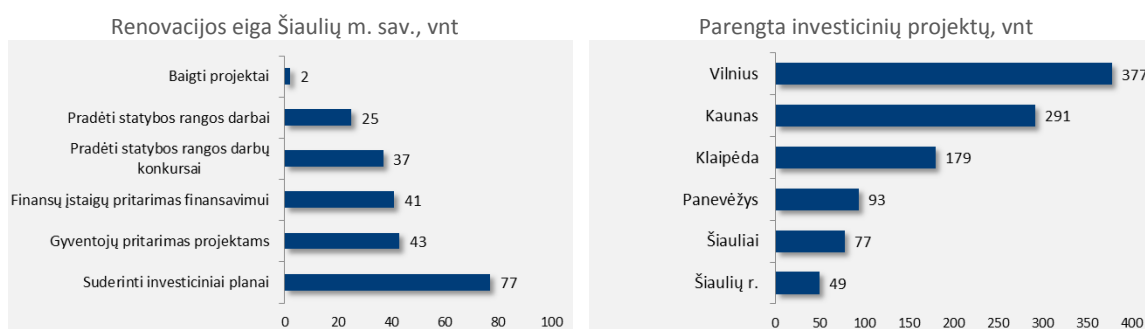
po jų įgyvendinimo sutaupoma apie 50 proc. energijos, lyginant su energijos sąnaudomis iki šių priemonių įgyvendinimo.

2008 m. atnaujinta 17 daugiabučių namų, kuriems Savivaldybė suteikė 17,9 tūkst. Eur paramą. 2009 m. daugiabučių namų atnaujinimo ir modernizavimo procesas Šiaulių m. sustojo. 2010 m. atnaujinti 4 daugiabučiai namai, 8 namai pradėjo modernizavimo procesą. 2011 m. atnaujinti 6 daugiabučiai namai, 5 namai pradėjo modernizavimo procesą.

2013 m., patvirtinus naują daugiabučių atnaujinimo modelį, įvyko didysis renovacijos proveržis. Šiaulių m. savivaldybė parengė programą, patvirtintą 2013 m. rugpjūčio 29 d. Tarybos sprendimu Nr. T-199, kuri apima daugiausiai energijos suvartojančius daugiabučius namus Šiaulių mieste. Šios Programos įgyvendinimas sudarys prielaidas spręsti gyventojų socialines problemas, mažinant jų sąskaitų už energinius resursus dydį, užtikrinti esminių statinio reikalavimų visumos išlaikymą daugiabučiuose namuose, gerinti vidaus patalpų temperatūrinio režimo sąlygas, skatinti būsto savininkus racionaliai vartoti energiją, taip pat prisidėti prie klimato taršos mažinimo bei aplinkos tausojimo šalies mastu, gerinti pastatų techninę būklę ir estetinį miesto vaizdą, didinti nekilnojamojo turto vertę ir likvidumą. I etapui yra atrinkti 18 daugiausiai energijos suvartojantys daugiabučiai pastatai. Parengus šių daugiabučių namų atnaujinimo projektus, numatoma rengti juos kitiems daugiabučiams namams, apimant visus Šiaulių miesto savivaldybėje esančius daugiabučius namus (numatytas II etapas, kuriame įtraukta 30 daugiabučių).

Programa įgyvendinama dviem etapais: pirmojo etapo įgyvendinimas skirtas parengiamiesiems investicijų planų įgyvendinimo darbams atlikti; antras etapas apima rangos darbus.

Paveikslas 92. Daugiabučių renovacija nuo 2013 m.

Šaltinis. Daugiabučių namų renovacijos žemėlapis

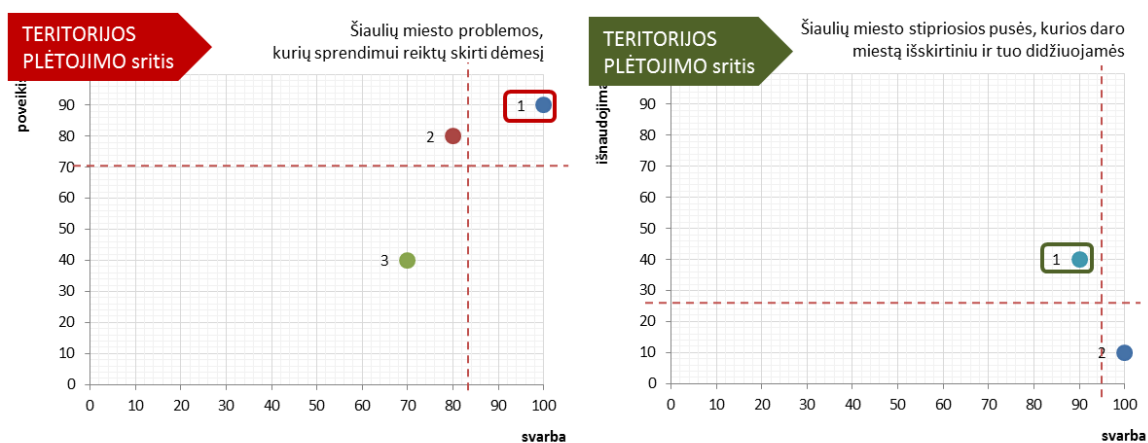
(<http://maps.lt.maps.arcgis.com/apps/StorytellingTextLegend/index.html?appid=9761ef9c549244d9ad07bd0c03eeb5a4>)

Nuo 2013 m. suaktyvėjus daugiabučių namų renovacijai pastebime, kad daugiausia parengtų ir suderintų investicinių projektų buvo didžiuosiuose miestuose: Vilnius – 377, Kaunas – 291, Klaipėda – 179. Šiaulių m. savivaldybėje suderinti 77 investiciniai projektai. Šiaulių m. baigti buvo 2 projektai, tuo tarpu Kauno m. – 13, Klaipėdoje – 14 projektų. Pradėti statybos darbai pasiskirstė panašiai pagal savivaldybes, t.y. Kauno m. – 111, Klaipėdos m. – 82, Panevėžio m. - 27 ir Šiaulių m. – 25.

8.3. Teritorijos ir subalansuoto jos plėtojimo srities apibendrinimas

Šiaulių miesto teritorijų ir subalansuotos jų plėtros srities problemas, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Nepakankamas metropolinio miesto centro vaidmuo (nėra strategijos).
2. Monofunkcinė miesto urbanistinė struktūra ir ekstensyvi miesto plėtra (drieka).
3. Nėra kompleksinės renovacijos strategijos.

Šiaulių miesto teritorijų ir subalansuotos jų plėtros srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Patogi geografinė padėtis (pagrindinių magistralinių kelių sankirta).
2. Istorinio centro potencialas (vienas seniausių Lietuvos miestų, daug tarpukario modernistinės architektūros, išlikęs istorinis gatvių tinklas; XIX-XX a. buvo vienas iš stipriausių pramonės centrų).

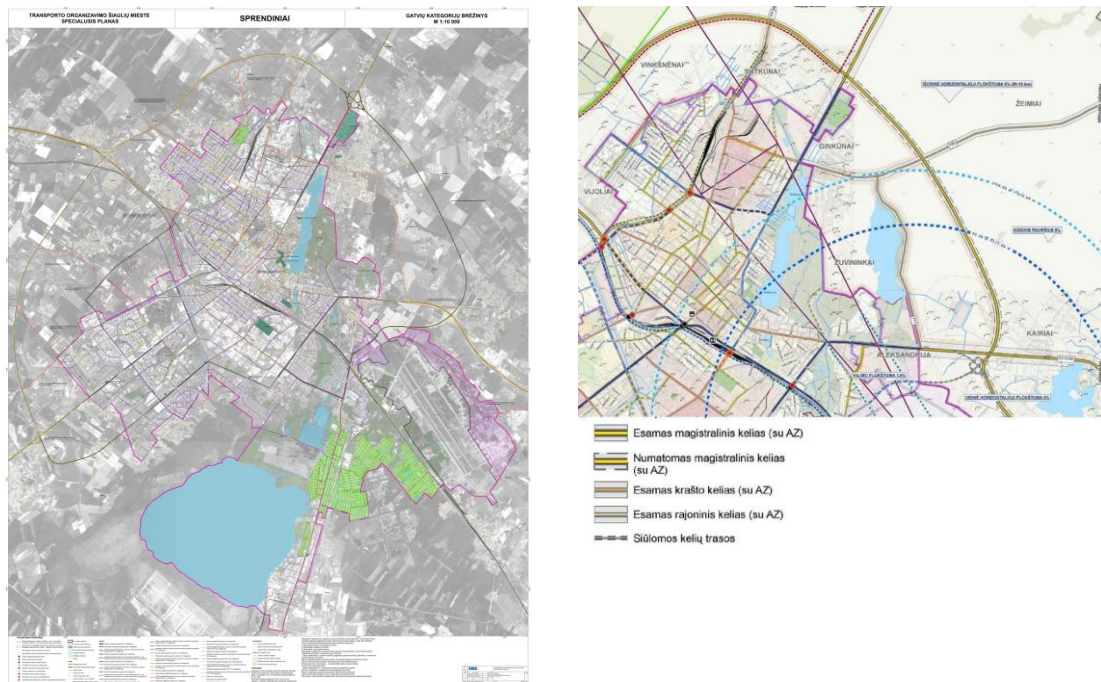
8.4. Susisiekimo infrastruktūra

Išorės susisiekimo tinklas. Šiaulių m. pagal Lietuvos Bendrąjį planą patenką į Lietuvos urbanistinio karkaso ašį ir stiprų tarptautinių transporto koridorių tinklą, kuris tiesiogiai įtakos ne tik spartų ir aktyvų tolimesnį miesto vystymąsi, bet ir galimą tranzitinio transporto augimą. Šiaulių m. jungia net trys europiniai Rail Baltica, Via Hanseatica ir IXB transporto koridoriai. Siekiant ir toliau sėkmingai integruoti Šiaulių m. susisiekimo sistemą į Lietuvos šiaurės regiono bei Baltijos ir Europos transporto tinklą, remiantis Savivaldybės bendrojo plano informacija, siūloma inicijuoti ir įgyvendinti šiuos projektus, kad transporto eismo neigiamas poveikis miesto aplinkai taptų mažesnis:

1. Nutiesti miesto rytinį aplinkkelį tarp Rygos ir Panevėžio kelių. Ši transportinė jungtis įgalintų nukreipti tranzitinius transporto srautus nuo Šiaulių m. centro, Ginkūnų, Kairių ir įgalintu patogiai susisiekti su Tarptautiniu Šiaulių oro uostu ir industriniu parku. 2015 m. Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos užsakymu visuomenei pateikta atrankos ataskaita dėl strateginio pasekmių vertinimo atliekamo Valstybinės reikšmės magistralinio kelio A18 Šiaulių aplinkkelio (šiaurės-rytų krypties) tiesimo specialiajam planui.

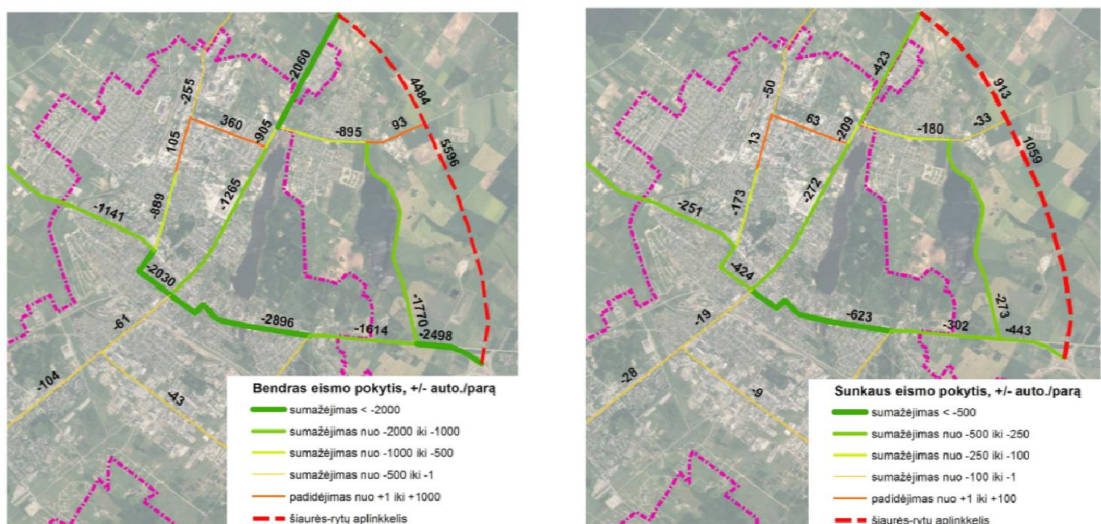

Paveikslas 93. Prognozuojami bendro automobilių eismo intensyvumo pokyčiai Šiaulių m. gatvėse įgyvendinus aplinkkelio projektą (2035 m., su industriniu parku) bei perspektyviniai sunkaus automobilių eismo organizavimo pokyčiai įgyvendinant Šiaulių m. aplinkkelio projektą (su industriniu parku)

Šaltinis: Valstybinės reikšmės magistralinio kelio A18 Šiaulių aplinkkelio (šiaurės-rytų krypties) tiesimo specialusis planas. www.lakd.lt/files/skelbimai/A18_planas.pdf

Paveikslas 94. Prognozuojami bendro automobilių eismo intensyvumo pokyčiai Šiaulių m. gatvėse įgyvendinus aplinkkelio projektą (2015 metai, su industriniu parku) bei prognozuojami sunkaus automobilių eismo intensyvumo pokyčiai Šiaulių m. gatvėse įgyvendinus aplinkkelio projektą (2015 metai, su industriniu parku)

Šaltinis: Valstybinės reikšmės magistralinio kelio A18 Šiaulių aplinkkelio (šiaurės-rytų krypties) tiesimo specialusis planas. www.lakd.lt/files/skelbimai/A18_planas.pdf

2. Inicijuoti Susisiekimo ministeriją atlikti reikiamą analizę ir projektinės dokumentacijos parengimą esamų vieno lygio geležinkelio pervažų panaikinimui ir Išradėjų gatvės pratęsimui iki Dubijos gatvės esamo tarptautinio tarybinės vėžės geležinkelio IXB koridoriaus trasoje šia prioritetine tvarka:

1.1. skirtingo lygio transporto mazgas Išradėjų – Ežero gatvių jungties susikirtime su esamomis Šiaulių geležinkelio stoties linijomis;

1.2. skirtingo lygio transporto mazgas Dubijos gatvės tęsinio ir magistralinio kelio A11 trasoje, susikirtime su geležinkeliu;

1.3. skirtingo lygio transporto mazgas Sodo gatvės susikirtime su geležinkeliu.

2015 m. parengtas transporto organizavimo Šiaulių mieste specialusis planas įvertino visus pokyčius.

2. Inicijuoti Susisiekimo ministeriją parengti Lietuvos teritorijos bendrajame plane fiksuotos europinės vėžės tarptautinio geležinkelio koridoriaus Rail Baltica atkarpos Kaunas – Latvijos siena trasos parinkimą ir specialiojo plano parengimą. Rezervuoti teritoriją perspektyvinio geležinkelio trasai, stočiai bei transporto jungtims su miesto gatvėmis, jeigu šis geležinkelis bus tiesiamas šalia Šiaulių, arba jeigu šis geležinkelis bus tiesiamas per miesto teritoriją, pagal esamas geležinkelio linijų atkarpas Radviliškis – Šiauliai, Šiauliai – Joniškis – valstybės siena.

3. Užtikrinti šiuolaikinės pakelės aptarnavimo infrastruktūros plėtrą užmiesčio keliuose Šiaulių m. priegose, gerinant keleivių ir transporto priemonių aptarnavimą.

4. Modernizuoti Tarptautinio Šiaulių oro uosto infrastruktūrą krašto apsaugos aptarnavimui, krovinų bei keleivių pervežimams, industrinio parko aptarnavimui.

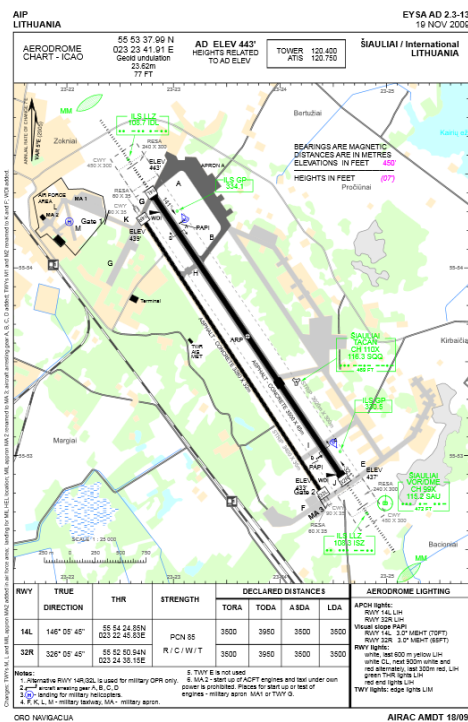
Oro uostas. Tarptautinis Šiaulių oro uostas yra įmonė, pavaldi savivaldybei, veikianti kaip tarptautinis krovininis ir keleivinis oro uostas su naujomis veikloms Lietuvoje nuo 2012 metų. Įmonėje dirba 25 darbuotojai.

Tarptautinis Šiaulių oro uostas klientams teikia šias paslaugas: orlaivių palyda, antžeminis orlaivių aptarnavimas, orlaivių pakrovimas /iškrovimas, orlaivių parkavimas, orlaivių apsauga, orlaivių aprūpinimas kuru, keleivių bagažo aptarnavimas, verslo klasės keleivių aptarnavimas, informacijos keleiviams pateikimas, maitinimo tiekimas keleiviams ir įgulai, papildomos paslaugos orlaivių įgulos nariams, aviacijos saugumas,

maitinimas kavinėje, pirmoji medicininė pagalba, viešbučių rezervavimas, įgulos išvežimas /parvežimas iš miesto, taksi iškvietimo paslaugos, pasienio procedūros, muitinės procedūros.

Paveikslas 95. Pagrindinių oro uostų išsidėstymas ekonominės veiklos kontekste ir informacinio pobūdžio aerodromo infrastruktūros schema

Šaltinis www.siauliai-airport.com/lt

2014 m. aptarnautas 351 orlaivis: 172 civiliniai (tai 50 civilinių orlaivių mažiau nei 2013 m.) ir 179 kariniai (2013 m. 266 orlaiviai: 222 civiliniai ir 38 kariniai), kuriais išvyko 176 keleiviai (2013 m. išvyko 421 keleivis).

Remiantis Vilniaus Gedimino technikos universiteto atlikta „Krovinių gabenimo Tarptautiniame Šiaulių oro uoste analize“ Šiaulių oro uoste pakrautų ir iškrautų krovinių kiekis per analizuojamą laikotarpį (2007-2013 m.) augo, t.y. krovinių skaičius išaugo nuo 937 iki 5512 tonų.

2013 m. Šiaulių oro uoste krovinių importą sudarė pramoninės prekės iš Turkijos, krovinių eksportą – gyvi galvijai į Izraelį. Taip pat neženklių iškrautų/pakrautų krovinių dalį sudarė kariniai NATO kroviniai. Analizė rodo, kad didžiausią krovinių, gabentų per Šiaulių oro uostą 2013 m., dalį sudarė importo kroviniai – 75 proc. visų

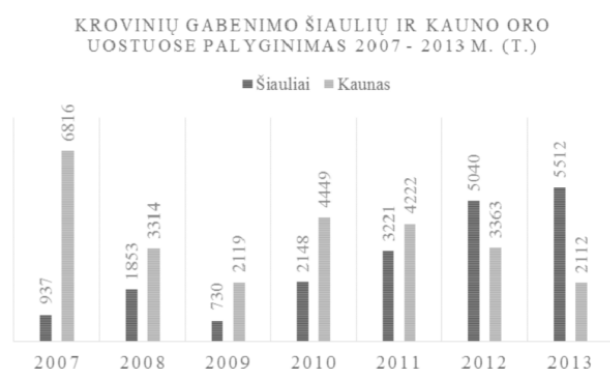
pakrautų ir iškrautų krovinių (4145,195 t.), 24 proc. – eksporto kroviniai (1356,741 t.) ir kiek mažiau nei 1proc. – kariniai NATO kroviniai.

Daugiausia krovinių gabenta 2013 m. rugpjūčio-lapkričio mėnesiais. Šiuo laikotarpiu buvo išgabenti 49 proc. visų gabentų krovinių – 2639 tonos. NATO krovinių per oro uostą daugiausia gabenta birželio mėnesį – 5,836 tonos, arba 53 proc.

Nors Šiaulių oro uostas yra laikomas kariniu, tačiau NATO kroviniai sudarė tik 1 proc. visų 2013 m. gabentų krovinių.

Darytina išvada, kad jis puikiai specializuojasi kaip civilinis krovinių oro uostas. Verta paminėti, kad Šiaulių oro uostui 2007-2012 m. pavyko aplenkti Kauno oro uostą. Kauno oro uosto krovinių gabenimo rodikliai nuo 2007 m. iki 2013 m. smuko 69 proc. (nuo 6816 iki 2112 tonų). Pokyčių metai buvo 2012, kai per Šiaulių oro uostą buvo gabenta 44 proc. daugiau krovinių, nei per Kauno oro uostą – atitinkamai 5040 ir 3363 tonos.

Paveikslas 96. Krovinių gabenimo Šiaulių ir Kauno oro uostuose palyginimas 2007–2013 m

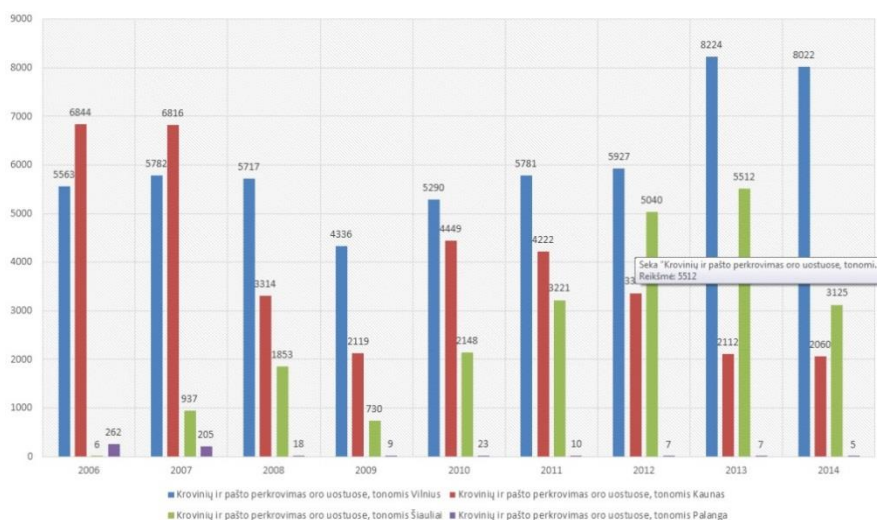
Šaltinis: www.at.vgtu.lt/index.php/at/article/viewFile/at.2015.04/pdf_1

2012-2014 metais tarptautiniame Šiaulių oro uoste buvo perkrauta daugiau krovinių nei Kauno (nuo 3300 t iki 2060 t), Palangos (nuo 7 t iki 5 t) oro uostuose, t.y. nuo 5040 t iki 3125 t. Galime teigti, kad tarptautinis Šiaulių oro uostas pagal perkrautų krovinių skaičių tris metus (2012-2014 m.) užėmė trečdalį Lietuvos krovinių rinkos.

Statistikos departamento duomenimis Lietuvoje 2014 m. Vilniaus oro uostui teko didžiausia dalis pakraunamų ir iškraunamų krovinių – 60,7 proc. (2013 m. 52 proc.); Šiaulių oro uostui – 23,7 proc. (2013 m. 34 proc.); Kauno oro uostui – 15,6 proc. (2013 m. 13 proc.); o Palangos oro uostui – 3,5 proc. (2013 m. kiek mažiau nei 1 proc.).

Paveikslas 97. Kroviniai Lietuvos oro uostuose

Kroviniai Lietuvos oro uostuose (2006-2014 metais)

Šaltinis: internetinė prieiga: <http://aurimasnauseda.lt/?p=4729>

2009 m. tarptautinio karinio Šiaulių oro uosto galimybių studijoje apžvelgta esama oro uosto situacija ir plėtros galimybės. Pagrindinės studijos išvados ir rekomendacijos:

- Tarptautinis karinis-civilinis Šiaulių oro uostas yra vienintelis Lietuvoje karinis-civilinis oro uostas, kuriame leista vykdyti civilinių orlaivių, krovininių orlaivių aptarnavimo veiklas;
- Pagrindiniai Savivaldybės įmonės Šiaulių oro uostas pajamų šaltiniai yra labai priklausomi nuo mikroekonominių, geopolitinių priežasčių ir menkai priklauso nuo SJ Šiaulių oro uostas vykdomos politikos;
- SJ Šiaulių oro uostas pajamų struktūroje dominuoja karinių (NATO, oro policijos misijų) orlaivių aptarnavimas, krovininių ir keleivinių orlaivių antžeminis aptarnavimas, neaviacinės paslaugos;
- Tarptautinis Šiaulių oro uostas yra mažas regioninis oro uostas, kuris patenka į kitų regionų – Rygos, Kauno, Palangos – aptarnavimo zonų įtaką;
- Esama ir reikalinga infrastruktūra Tarptautiniame Šiaulių oro uoste labiausiai pritaikyta krovininių aptarnavimui;
- Atsižvelgiant į kitų regionų strategines kryptis, svarstyta galimybė pasirinkti Baltijos šalių regiono krovininio oro uosto strateginę alternatyvą plėtojant krovininių aptarnavimui reikalingos infrastruktūros pasiūlą, kaip pagrindinę Tarptautinio Šiaulių oro uosto plėtros kryptį;

- Krovinių gabenimo veiklą plėtoti pritraukiant strateginį investuotoją bei išnaudojant ir didinant konkurencinius pranašumus nišinėse srityse (gyvų galvijų gabenimas);
- Prognozuojama, kad 2020 metais Tarptautiniame Šiaulių oro uoste galėtų būti perkraunama 15 525 t. krovinių, 2035 metais – 30 306 t.

Atsižvelgiant į šios studijos išvadas ir rekomendacijas, galima spręsti, kad Tarptautinio Šiaulių oro uosto perspektyvos yra labiau siejamos su krovinių pervežimais. Pagal planuojamą oro uosto plėtros scenarijų, krovinių pervežimo veiklos plėtrai būtinas universalus krovinių terminalas su rampa krovinių pakrovimui/iškrovimui bei tiesioginiu išėjimu į peroną iki orlaivių parkavimo vietų iš vienos pusės ir privažiavimu kroviniui transportui iš kitos pusės. Planuojamo krovinių terminalo dydis pagal Šiaulių oro uosto parengtos galimybių studijos atliktus skaičiavimus ir įvertinus tai, kad prie minimalaus ploto būtina numatyti plotą papildomai krovai tarp autotransporto, rekomenduojamo įrengti terminalo plotas yra 3.700 m², todėl planuojamas reikalingos teritorijos terminalo infrastruktūrai dydis galėtų būti apie 80 arų. Pažymėtina, kad preliminariniu vertinimu, teritorijos (apie 50 ha) numatytos Šiaulių m. savivaldybei perduoti valdyti patikėjimo teise ir skirtos oro uosto plėtrai pilnai pakanka krovinių terminalo vystymui bei orlaivių techninio aptarnavimo veiklai reikalingos infrastruktūros sukūrimui.

2011 m. parengtas „Tarptautinio Šiaulių karinio oro uosto teritorijos ir jos prieigų Šiaulių mieste (Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų Aviacijos bazė) detalusis planas“, pagal kurį vykdomas sklandus teritorijos įsisavinimas.

Remiantis Tarptautinio Šiaulių oro uosto 2014 m. veiklos ataskaitos duomenimis, pagal Šengeno reikalavimus rekonstravus Keleivių terminalo pastatą (darbai baigti 2011 m.) užsakomųjų reisų ir reisinių skrydžių su keleiviais Šiaulių oro uostas negali organizuoti dėl bendrame rekonstrukcijos projekte nebaigtų kitų darbų: neįrengta automobilių stovėjimo ir saugojimo aikštelė prie keleivių terminalo; maršrutinio miesto autobuso stovėjimo ir keleivių išlaipinimo aikštelė; be to nesukurta paslaugų infrastruktūra: maršrutinių autobusų, taksi paslaugos ir pan. Tačiau antžeminį orlaivių aptarnavimą oro uoste teikianti Savivaldybės įmonė Šiaulių oro uostas yra užsibrėžusi teikti viešąsias krovinių bei keleivių gabenimo oro transportu paslaugas ir užtikrinti jų kokybę. Keleivių terminalu naudojasi atvykstančių ir išvykstančių orlaivių

įgulos, keleiviai, Lietuvos kariuomenės, NATO ir kitų šalių kariai. Šiaulių oro uosto paslaugomis naudojasi gerai žinomos oro bendrovės, kaip, „North American Airlines“, „Volga-Dnepr Airlines“, „ULS Airlines cargo“, „Kalitta Air“, „EL AL Cargo“, „MNG Airlines“, „Cavok Air“, „Ukraine Air Airlines“, „C.A.L. Cargo Airlines“, „Silk Way Airlines“, „Uzbekistan Airways“, „Aviastar-TU“.

Vidaus susisiekimo tinklas. Pagal Savivaldybės bendrojo plano sprendinius Šiaulių m. susisiekimo infrastruktūros tinklą formuoja:

- užmiesčio keliai ir aplinkkelių tinklas miesto priegose, sudarantis išorinį miesto žiedą, tiesiogiai jungiantį visus pagrindinius užmiesčio kelius;
- miesto vidaus žiedinis tinklas (Serbentų g., Aukštabalio g. tęsinys, Išradėjų g. tęsinys, Gegužių g. ir jo tęsinys, nauja gatvė nuo Gegužių g. tęsinio iki Sodo gatvės šalia geležinkelio, Sodo g. ir jos tęsinys, Tilžės g. atkarpa iki Ežero g., Ežero ir Dubijos gatvės);
- centro - senamiesčio žiedas (Dubijos, Žemaitės, Aušros al., Trakų ir Draugystės gatvės);
- spindulinės Tilžės ir Dubijos gatvės.

Kelių ilgis Šiaulių m. sav. 2014 m. siekė 353 km, iš kurių net 298 km (85 proc.) sudarė kelių su danga ilgis. Kelių su patobulinta danga ilgis sudarė 53 proc. nuo visų kelių su danga (85 proc.), likusi dalis (32 proc.) – žvyro kelių ilgis. Grunto kelių ilgis sudarė mažiausią dalį Šiaulių m., t.y. 54 km (15 proc.).

Bendrajame Šiaulių m. plane buvo numatyti pagrindiniai prioritetiniai Šiaulių m. susisiekimo infrastruktūros objektai 2015 m.:

1. Išradėjų gatvės rekonstrukcija ir tęsinys iki Sembos g. (pirmas etapas iki Aukštabalio gatvės tęsinio) (2008-2012 m.);
2. Aukštabalio gatvės tęsinys iki Serbentų gatvės (pirmas etapas iki Išradėjų gatvės tęsinio) (2008-2010 m.);
3. Išradėjų gatvės jungtis su Ežero gatve ir tunelio po geležinkeliu įrengimas (2010-2012 m.);
4. Statybininkų g. jungtis su Išradėjų g. tęsiniumi (2010 m.);
5. A. Kairaičio gatvės rekonstrukcija ir jungtis su Aerouosto gatve ir aplinkkeliumi industrinio parko ir oro uosto aptaranavimui (2010-2012 m.);
6. Sodo gatvės tęsinys iki Tilžės gatvės (2010 m.);

7. Dubijos gatvės tęsinys iki magistralinio kelio A11 ir skirtingų lygių transporto mazgo ir estakados per geležinkelį įrengimas (2011-2013 m.);

8. Naujos gatvės šalia geležinkelio nuo Dubijos g. tęsinio iki Sodo g. nutiesimas ir estakados per geležinkelį Sodo g. įrengimas (2011-2013 m.);

9. Javų g. tęsinys iki Dariaus ir Girėno g. tęsinio (2012 m.);

10. Dariaus ir Girėno g. tęsinys iki Javų g. tęsinio (2013 m.);

11. Architektų gatvės tęsinys iki vakarinio aplinkkelio (2014 m.);

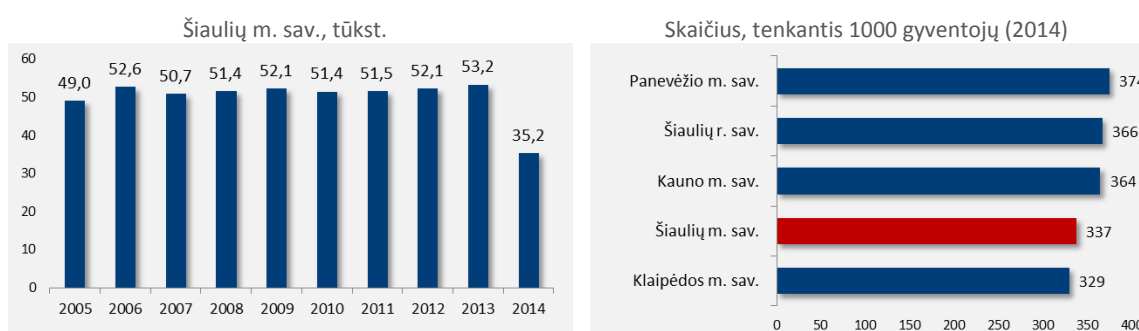
12. Nauja gatvė Aukštabalio pramogų zonoje (2014 m.);

13. Pakruojo g. tarp Tilžės ir Basanavičiaus gatvių (2015 m.);

14. Stendo gatvės ir Ežero-Tilžės sankryžos rekonstrukcija (2015 m.).

Per 2005-2014 m. savivaldybėje naujai registruotų individualių automobilių skaičius sumažėjo apie 30 proc. - nuo 48972 iki 35233. Dominuoja lengvieji automobiliai, transporto priemonių skaičiuje sudarantys apie 70 proc. 2005-2013 m. individualių lengvųjų automobilių skaičius palaipsniui tik augo nuo 401 iki 503 automobilių 1000 gyventojų. Tačiau nuo 2013 m. jų skaičius sumažėjo net 33 proc. Šiaulių m. savivaldybėje automobilizacijos lygis yra didesnis nei Klaipėdos m. (329 automobiliai/1000 gyv.), tačiau mažesnis nei Kauno m. (364 automobiliai/1000 gyv.) ir Panevėžio m. (374 automobiliai/1000 gyv.) savivaldybėse. Pasilyginimui šalyje 1000 gyventojų tenka 370 automobiliai.

Paveikslas 98. Individualių lengvųjų automobilių skaičius

Šaltinis. Statistikos departamentas

Visuomeninis transportas. Augant miesto teritorinei plėtrai ir transportiniam judrumui vis sunkiau užtikrinti atskirų objektų pasiekiamumą pėsčiomis ar dviračiais, todėl čia vis didesnę vaidmenį įgyja miesto visuomeninis transportas, kurio poveikis aplinkai ir energetiniai poreikiai yra santykinai mažiausi. Miesto visuomeninis

transportas yra ir neatskiriama gyventojų socialinės paramos dalis, kuri yra gaunama per lengvatas pervežimams. Miesto visuomeninio transporto maršrutinis tinklas suformuotas pagal normatyvinius priėjimo atstumus iki stotelių.

Lentelė 36. Kelių viešasis transportas

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Autobusų maršrutų skaičius	163	110	113	106	101	100	103	99	78
Keleivių apyvarta kelių transportu, mln. keleivio km	249,6	246,6	236,9	218,8	165,2	165,3	172,2	150,0	140,5
Keleivių vežimas kelių transportu, mln.	27,0	25,0	22,8	21,8	19,2	18,9	18,2	16,2	15,6
Autobusų ir troleibusų rida, mln. km	2,0	1,9	4,3	1,8	1,5	1,7	2,1	1,9	1,9

Šaltinis. Statistikos departamentas

Remiantis statistikos departamento duomenimis Šiaulių m. savivaldybės autobusų maršrutų tinklas lyginant nuo 2005 m. iki 2013 m. buvo optimizuotas, t.y. maršrutų skaičius sumažintas nuo 163 iki 78. Viena iš optimizavimo priežasčių buvo sumažėjęs keleivių vežimas, t.y. keleivių apyvarta kelių transportu, mln. keleivio km sumažėjo 44 proc. nuo 2005 m. iki 2013 m., o keleivių vežimas kelių transportu, mln. Sumažėjo 42 proc. Tuo tarpu autobusų rida išliko panaši.

2015 m. parengtas "Transporto organizavimo Šiaulių mieste specialusis planas" kuriame detalizuojami Šiaulių miesto bendrojo plano sprendiniai.

Pagal Savivaldybės bendrojo plano sprendinius miesto visuomeninio transporto eismui ir kelionės trukmės sumažinimui rekomenduojama:

1. Rekomenduojama įvesti autobusų maršrutinį tinklą Išradėjų, Sodo, Dubijos g, tęsinyje, Javų g. tęsinyje, Jaunystės, Karklių, Matulionio, Pakruojo, Stendo gatvėse. Peržiūrėti miesto autobusų eismą Cvirkos, Dariaus ir Girėno, Daukanto, Korsako, Lingailių, Metalistų, Pagėgių, Ragainės, Vaidoto gatvėse tikslingumą, kurios pakliūtų į rekomenduojamas intensyvesnio autobusų eismo aptarnavimo zoną.

2. Miesto visuomeninio transporto aptarnavimo sferoje savivaldybės ir privatūs vežėjai turi dirbti vienodomis rinkos sąlygomis, teikiant tas pačias socialines sąlygas vežant keleivius su lengvatomis, todėl siūloma maršrutinius taksi palaipti keisti mažos ir vidutinės talpos privačiais autobusais. Mažieji autobusai turėtų dirbti mažo keleivių apkrovimo maršrutuose (800-1000 keleivių per parą) arba ekspresiniu režimu.

3. Miesto maršrutinį tinklo plėtrą ir vežėjų parinkimą konkurso keliu turi vykdyti savivaldybės struktūros, atsakančios už efektyvų maršrutinio tinklo formavimą, eismo tvarkaraščių sudarymą, transporto priemonių skaičiaus maršrutuose atitikimą realiems keleivių srautams. Siūloma didesnę dėmesį skirti priemiestinių autobusų ir traukinių maršrutinio tinklo integravimui į miesto visuomeninio transporto sistemą, derinant maršrutų trasas, bendras stoteles ir eismo tvarkaraščius.

4. Gerinant aptarnavimo kokybę ir mažinant kelionės trukmę siūloma įvesti intensyvaus eismo (eismo intervalas 5-7 minutės) pusiau ekspresinį naujų žemagrindžių autobusų maršrutą Centras – Gytariai, sustojant tik didelės apyvartos autobusų stotelėse.

5. Norint užtikrinti greitesnį susisiekimą visuomeniniu transportu rekomenduojama atskirose gatvių atkarpose išskirti specialias visuomeninio transporto eismo juostas ar sudaryti prioritetines pravažiavimo sąlygas per sankryžas, kuriomis pasinaudotų ir kitų maršrutų autobusai. Tam reikalinga atlikti Tilžės g. rekonstrukciją, padidinant eismo juostų skaičių ir įvedant koordinuotą eismo reguliavimą su visuomeninio transporto prioritetiniu eismu ir šiuolaikine informacine sistema. Pagrindinės stotelės būtų: Turgus, Universitetas, Centras, Autobusų stotis, Pramonės g., Aukštabalio, Poliklinika, Prekybos centras, Gegužių. Galimas variantas - šio maršruto pratęsimas iki Ligoninės.

6. Peržiūrėti esamų stotelių išdėstymą miesto maršrutiniame tinkle pagrindinį dėmesį kreipiant stotelių įrengimui tiesiog už sankryžos šalia pėsčiųjų perėjos, patogias ir saugias keleivių persėdimams, neviršijant rekomenduojamų atstumų tarp stotelių. Užtikrinti naujų stotelių ir galinių punktų savalaikį įrengimą šalia naujai statomų prekybos ir pramogų, verslo, specializuotų centrų, gyvenamosios vietos.

7. Pagerinti visuomeninio transporto informacijos lygį stotelėse bei transporto priemonėse. Mažinant keleivių laiką ir kartu kontroliuojant autobusų eismą stotelėse skelbti visų praeinančių maršrutų eismo tvarkaraščius. Eismo tvarkaraščius skelbti internete. Miesto periferinės zonos galinėse stotelėse steigti automobilių parkingus, sudarant galimybę svečiams palikti savo transporto priemones ir kelionę tęsti visuomeniniu transportu.

8. Atsisakyti autobusų eismo rekomenduojamose gatvėse, kuriose keleivių aptarnavimas yra užtikrinamas iš gretimų gatvių ir kuriose mažas maršrutiniu

koeficientas. Formuoti tinklą taip, kad gatvėje praeitų 3-4 maršrutai ir atsirastų keleiviams didesnė pasinaudojimo galimybė, nebijant galimo persėdimų padidėjimo bei atnaujinti visuomeninio transporto priemonių parką.

Šiai dienai vykdomas investicinis projektas „Viešojo transporto infrastruktūros ir dviračių tako Tilžės g., Šiauliuose, modernizavimas“, kurio tikslas kompleksiška modernizuoti Šiaulių miesto viešojo transporto paslaugų sistemą, siekiant sumažinti oro taršą, užtikrinti efektyvesnį miesto gyventojų susisiekimą, mažinti transporto spūstis. Planuojama įrengti 3,25 km dviračių taką Tilžės gatvėje ir įrengti autobusų stotelių įvažas 1,86 km.

Dviračių ir pėsčiųjų takai. Šiaulių m. yra pakankamai palankus dviračių transporto vystymui dėl pakankamai lygaus reljefo, kompaktiško išplanavimo ir nedidelių atstumų tarp pagrindinių traukos objektų, dviračių naudojimo tradicijų. Šiuo metu mieste atgimsta dviračių transportas. Šiauliuose ir jų apylinkėse yra apie 56 km dviračių takų, kurių tinklas kasmet plečiamas. Nauji dviračių takai įrengiami pagal Savivaldybės Tarybos patvirtintą Dviračių transporto vystymo Šiaulių mieste schemą. Pagal ją ateityje mieste turės būti nutiesta bei pažymėta dar apie 60 km naujų dviračių takų su dviračių saugojimo aikštelėmis bei laikymo vietomis.

Miesto Savivaldybė pastaruoju metu daug dėmesio skiria dviračių infrastruktūros plėtrai, pvz., tiesiamas ilgiausias takas palei Tilžės gatvę, kuris sujungs pietinį rajoną su miesto centru. Planuojama įvesti net elektroninę dviračių nuomos sistemą. Šiaulių turizmo informacijos centas kviečia visus pasivažinėti dviračiais po Šiaulius (yra sudaryti maršrutai) bei siūloma dviračių nuoma.

Bendrojo plano schemoje įvardijamos dvi svarbiausias dviračių trasos, kurių didžioji dalis jau yra įrengta:

- Šiaurės-pietų trasa „Bubiai - Aukštelkė –Tilžės g. - Kryžių kalnas“, jungianti su rekreacinėmis teritorijomis, miesto centrais, kapinėmis, autobusų stotimi, pagrindinėmis darbo ir gyvenamosiomis vietomis, svarbiausiais kultūriniais - buitinais ir aptarnavimo objektais.
- Rytų-vakarų trasa „Vijoliai - Vilniaus g.- Kairiai“, jungianti centro pėsčiųjų bulvarą su gyvenamaisiais rajonais, turgumi, oro uostu, kolektyviniais sodais ir artimiausiomis miesto gyvenvietėmis.

Geležinkelis. AB „Lietuvos geležinkeliai“ filialas „Šiaulių geležinkelių infrastruktūra“ aptarnauja dalį šiaurės Lietuvoje ir dalį rytų Lietuvoje esančios geležinkelių infrastruktūros. Užtikrinti saugų eismą bei gerą plieno kelių būklę filialo žmonėms patikėta net 7 linijose. Tai tarptautinio transporto koridorias, turinčio didelę reikšmę visai Europos transporto sistemai, linija. Koridorius prasideda Taline ir per Rygą, Šiaulius, Kauną tęsiasi iki Varšuvos. Jo atšaka nuo Radviliškio per Pagėgius pasiekia Kaliningradą. Kita tarptautinio transporto koridorias dalis einanti per Šiaulius, yra atšaka Kijevas-Minskas-Vilnius-Šiauliai-Klaipėda. Kitos linijos yra Šiauliai-Mažeikiai-Bugeniai, Radviliškis-Panevėžys-Obeliai-Daugpilis. Labiausiai apkrauta yra Vilnius-Šiauliai-Klaipėda linija, kuria gabenami daugiausia tranzitiniai kroviniai į Klaipėdą. Per Šiaulius eina ir naftos kelias. Plieniniais keliais, jungiančiais Mažeikius su Šiauliais, įvairiomis kryptimis gabenama nafta bei naftos produktai. Nemaža jų dalis per Klaipėdos uostą išvežama į įvairias užsienio šalis. Šiaulių geležinkelių infrastruktūra sėkmingai bendrame tinkle užtikrina saugų keleivių ir krovinių pervežimą traukiniais visomis kryptimis į pietus, šiaurę, rytus ir vakarus.

2014 m. dirbo 963 darbuotojai. Šie žmonės rūpinasi 810 kilometrų geležinkelio kelių, kuriuose yra 830 iešmai, 155 pervažos bei dar daugybė įrengimų, reikalaujančių nuolatinės priežiūros. Filialo kolektyvas gali didžiuotis, kad aukštą profesionalumą bei puikius darbo rezultatus, turėjusius įtakos sėkmingai AB „Lietuvos geležinkeliai“ veiklai, penkerius metus iš eilės buvo pripažintas geriausiuoju geležinkelių infrastruktūros filialu Lietuvoje.

2013 - 2014 m. Lietuvos Respublikos Susisiekimo ministerijos visuomenei pateikta „Rail Baltica“ SPAV ataskaita parengta pagal ginčytinus AECOM Limited ir SIA Savant (2011) galimybių studijos duomenis, siekė esminiai pakeisti Europos Sąjungos institucijų „Rail Baltica“ įvardintą kaip strateginį ir ilgalaikį projektą (TEN-T 27 prioritetą). Nors buvo deklaruota, kad būtent „modernizuotos geležinkelių linijos leistų efektyviai susisiekti“ sausuma tarp Baltijos ir Šiaurės Europos šalių (ypač Suomijos) ir ilgainiui su Centrine Azija. Kadangi „Rail Baltica“ laikomas prioritetiniu transeuropinio transporto tinklo projektu Susisiekimo ministerijos užsakymu nesilaikyta privalomojo dokumento, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Seimo 2002–10-29 nutarimu Nr. IX-1154 (Žin., 2002, Nr. 110-4852), sprendinių, skatinusių subalansuotą spartesnę regioninę plėtrą šalyje.

Paveikslas 99. Pasirinkta „Rail Baltica A“ alternatyva

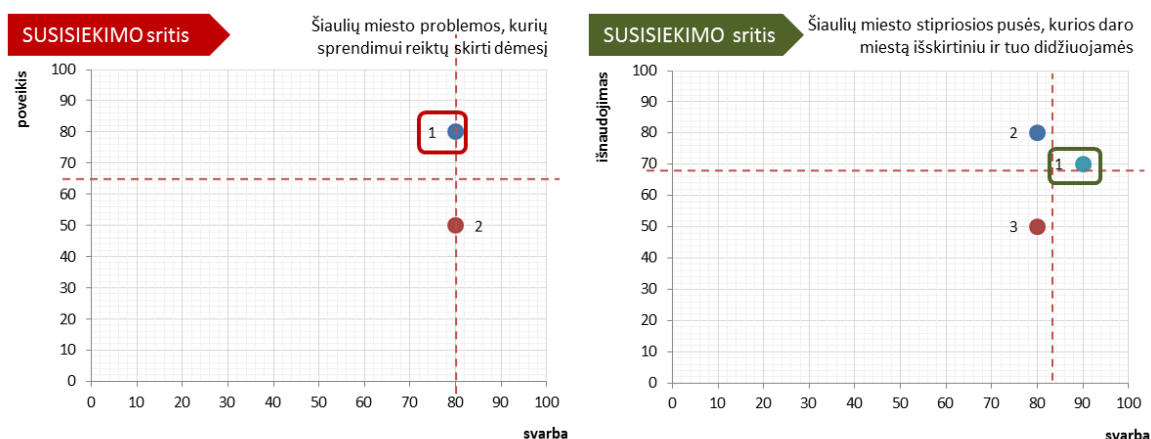
Pasirinkta „Rail Baltica A“ alternatyva, kurios „Geležinkelio tramos planavimas ir statyba per aktyvaus krašto regioną vienareikšmiškai įtakotų projekto kaštus dėl išsamių geologinių tyrinėjimų ir specialių, papildomų, techninių geležinkelio kelio statinio tvirtinimo priemonių ir/arba sprendimų poreikio.“

Šaltinis: SPAV 4.13.1 p.

8.5. Susisiekimo srities apibendrinimas

Šiaulių miesto susisiekimo srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Nepakankamas viešojo susisiekimo rūšių išvystymas (dviračiai, pėstieji, elektromobiliai).
2. Nerišlus gatvių tinklas, trūksta esminių vidinių jungčių.

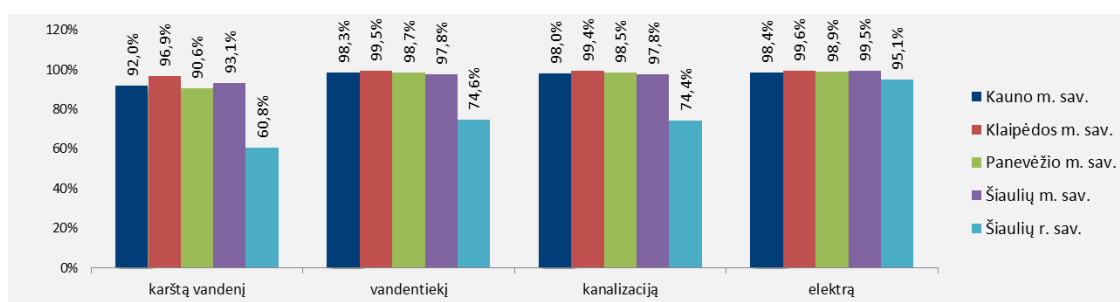
Šiaulių miesto susisiekimo srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Geografiškai patogus pasiekti įvairiomis transporto priemonėmis (automobiliai, autobusai, dviračiai, traukiniai, lėktuvai).
2. Žemas automobilizacijos lygis.
3. Tolygus viešojo transporto tinklas, aptarnaujantis (pasiekiantis) visas gyvenamąsias teritorijas.

8.6. Komunalinių paslaugų infrastruktūra

Vertinant komunalinių paslaugų infrastruktūrą tarp savivaldybių matome, kad tiek vandentiekis, tiek kanalizacija ar elektra yra pakankamai išplėtoti, t.y. tradicinių būstų, turinčių šiuos patogumus, dalis svyruoja tarp 97-99 proc. Kiek prastesnė situacija yra Šiaulių r. savivaldybėje. Tačiau kiek kokybiški, renovuoti ar modernizuoti šie inžineriniai tinklai pateikiama informacijoje žemiau.

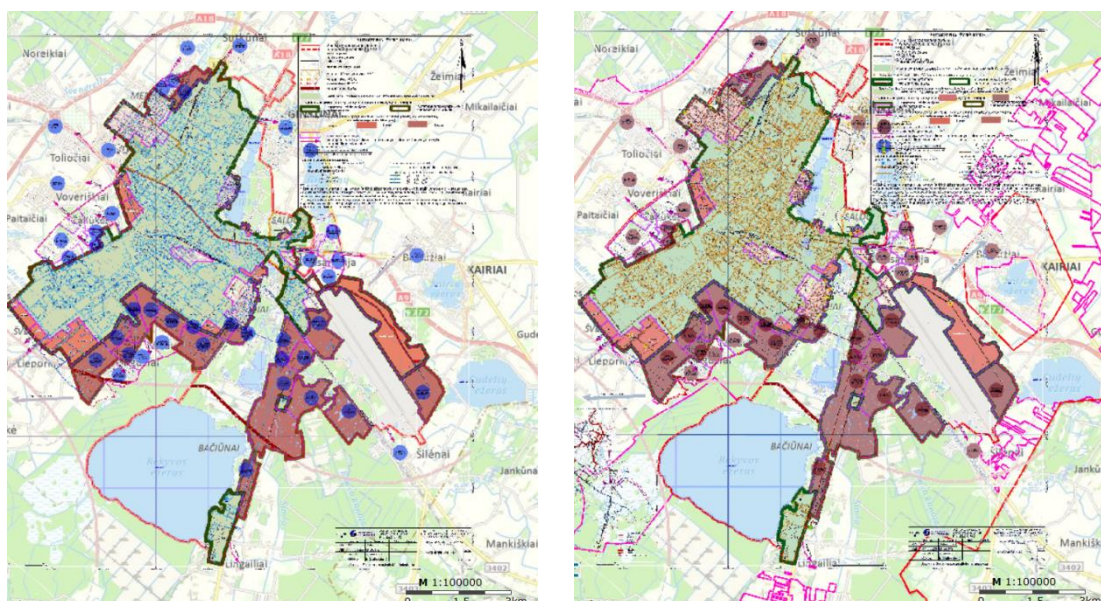
Paveikslas 100. Tradicinių būstų, turinčių patogumus, dalis

Šaltinis. Statistikos departamentas (2011 m. visuotinis gyventojų ir būstų surašymas)

Vandens tiekimas ir nuotekų šalinimas. UAB „Šiaulių vandenys“ rūpinasi Šiaulių m. vandens surinkimu, valymu ir tiekimu, nuotekų valymu ir dumblo tvarkymu. 2009 m. sausio 29 d. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-39 patvirtintas Šiaulių miesto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas.

Paveikslas 101. Šiaulių miesto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas. sprendinių fragmentas (V) ir (FK)

Šaltinis: www.siauliai.lt

2015 m. pradėtos Šiaulių miesto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano atnaujinimo procedūros.

Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimu 2015 m. UAB „Šiaulių vandenys“ paskirti Šiaulių miesto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano atsakingu įgyvendintoju – viešuoju vandens tiekėju.

Geriamasis vanduo. Geriamąjį vandenį Šiaulių m. ir daliai Šiaulių r. gyventojams 2014 m. tiekė Birutės ir Bubių vandenvietės, tačiau didžioji dalis vandens išgauna ir paruošiama Birutės vandenvietėje (67 proc.).

UAB „Šiaulių vandenys“ 2014 m. pradėjo vykdyti projektą „Lepšių vandenvietės rekonstrukcija ir vandens gerinimo įrenginių statyba“. Šią vandenvietę būtina rekonstruoti, nes iš jos tiekiamo vandens kokybė neatitiko Lietuvos Higienos normos HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ pagal 2 parametrus, t.y. bendrosios geležies ir amonio kiekis viršijo nustatytus rodiklius. 2013 m. duomenimis, bendrosios geležies vidutinė vertė buvo 421 $\mu\text{g/l}$, maksimali - 467 $\mu\text{g/l}$ (norma - 200 $\mu\text{g/l}$). Amonio vidutinė vertė buvo 0,57 mg/l, maksimali - 0,64 mg/l (norma - 0,50 mg/l), tačiau vartotojams paduotame vandenyje amonio kiekis svyravo nuo 0,003 iki 0,10 mg/l. Vartotojams paduotame vandenyje nitratų rasta

nuo 1,0 iki 2,0 mg/l (norma 50,0 mg/l), o nitritų nuo 0,001 iki 0,04 mg/l (norma 0,5 mg/l). Projektas finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis 1,98 mln. Eur.

UAB „Šiaulių vandenys“ 2014 m. eksploatavo 594,4 km vandentiekio tinklų. Šis rodiklis nuo 2012 m. išaugo 6 proc., t.y. nuo 560,4 km iki 594,4 km. Eksploatuojamų tinklų daugėja dėl įvykdytų ir dar vykdomų projektų, kaip pvz., „Vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra Šiauliuose“, kur tinklai tiesiami į naujus individualius namus bei gatves.

Siekiant sumažinti požeminių ir paviršinių vandenų taršą, Šiaulių m. įgyvendino projektą „Buvusio fabriko „Elnias“ praeityje užterštos teritorijos sutvarkymas“. Projektu buvo siekiama mažinti neigiamą buvusio „Elnio“ fabriko užterštos teritorijos poveikį aplinkai (paviršiniams ir požeminiams vandenims, bioįvairovei bei kraštovaizdžiui) bei visuomenės sveikatai, užtikrinti tolimesnę Šiaulių miesto centrinės dalies ir Talkšos ežero prieigų teritorijos socialinę ir ekonominę plėtrą, sudaryti sąlygas efektyviai pritaikyti šią teritoriją gyventojų ir ūkio reikmėms ir sukurti prielaidas Šiaulių miesto ir viso regiono ekonominei bei socialinei plėtrai, skatinti darnaus vystymosi principų įgyvendinimą.

Lyginant su 2013 m., 2014 m. vartotojų buvo 413 vnt. daugiau, t.y. 2014 m. – 111 tūkst. vartotojų. Padidėjimą nulėmė prijungiami naujų individualių namų vartotojai, t.y. sudaryta 362 naujos sutartys su individualių namų savininkais.

Nuotekos. Nuotekų tinklų ilgis 2014 m. buvo 594,6 km, t.y. 6 proc. daugiau nei 2012 m. (558,9 km). Veikia 45 siurblinės, kuriomis nuotekos nukreipiamos į miesto nuotekų valyklą. Didžiąją dalį tinklų sudaro savitakiai tinklai, kuriuos būtina nuolat valyti ir atnaujinti siekiant išvengti didesnių avarinių gedimų. Per 2014 m. buvo išplauta 29 km nuotekų tinklų su moderniu nuotekų vamzdynų valymo įrenginių, o renovuota 41 m. Lyginant su 2013 m. rodikliai yra didesni, t.y. 22 km nuotekų tinklų išplauta, o 35 m renovuota. Tokie rodikliai lėmė ir mažesnę avarijų skaičių 2014 m. (1479).

Beveik visos surenkamos nuotekos (99,7 proc.) yra išvalomos rekonstruotoje nuotekų valykloje (Jurgeliškių k.). Lyginant nuo 2011 m. iki 2014 m. nuotekų išvalymo kiekis valymo įrenginiuose sumažėjo 13 proc., t.y. 2011 m. – 8900 tūkst. m³, 2014 m. – 7856,4 tūkst. m³. Valant nuotekas susidaro nemažai nuosėdų – skystojo dumblo, kuris

nuo 2012 m. pūdomas, po to sausinamas ir džiovinamas ir kraunamas į maišus. Jo paskirtis – energijos išgavimas. 2014 m. buvo išgauta 1,5 tūkst. t sausos medžiagos dumblo, o 2013 m. – 1,37 tūkst. t.

Pastačius dumblo apdorojimo įrenginius yra perdirbamas nuotekų valymo etape susidaręs dumblas. Pūdant dumblą išgaunamos biodujos, o iš jų gaminama elektra ir šilumos energija. Per 2014 m. išgauta 730,6 tūkst. m³ biodujų, iš jų pagaminta 3479,6 tūkst. kWh šilumos ir 1422,8 tūkst. kWh elektros energijos. Iš viso per ataskaitinius metus buvo pagaminta 5741,5 tūkst. kWh šilumos ir 2379,8 tūkst. kWh elektros energijos (2013 m. per ataskaitinius metus buvo pagaminta 6809,7 tūkst. kWh šilumos ir 2703,8 tūkst. kWh elektros energijos). 2009-2012 m. įgyvendinus projektą „Šiaulių dumblo apdorojimo įrenginių statyba“ nebuvo numatyta galutinis džiovinto dumblo panaudojimas. Todėl UAB „Šiaulių vandenys“ planuoja investicijų panaudojimą ir ieško ekonomiškai ir ekologiškai efektyviausių galutinio dumblo sutvarkymo būdų.

2013 m. pradėtos, 2015 m. atnaujintos Šiaulių miesto paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano rengimo procedūros. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimu sprendinių įgyvendintojas – UAB „Šiaulių vandenys“.

Atliekų tvarkymas. Šiauliuose funkcionuoja konteinerinė atliekų surinkimo sistema. Tai priimtinausia atliekų surinkimo sistema, kuri diegiama visoje šalyje. Siekiant suvaldyti didėjančius atliekų srautus antrines žaliavas renka ir perduoda perdirbimui UAB „Švarinta“ ir AB „Specializuotas transportas“. Šios atliekos nėra vežamos į Aukštrakių sąvartyną. Mišrias atliekas pagal sutartį naudojant specialius konteinerius surenka AB „Specializuotas transportas“, kurios vežamos į Aukštrakių sąvartyną.

UAB „Švarinta“ ir AB „Specializuotas transportas“ antrines žaliavas (AŽ) savo nuožiūra perduoda AŽ perdirbėjams arba eksportuotojams, apvažiavimo būdu surenka buitįje susidarančias pavojingas atliekas, didžiąsias atliekas, elektros ir elektronikos atliekas, smulkias buities remonto atliekas (ne daugiau kaip 0,5 m³/metus iš kiekvieno atliekų turėtojo), o taip pat surenka (pagal nustatytą grafiką) bioskaidžias atliekas ir jas pristato į Kairių kompostavimo aikštelę.

Antrinės žaliavos/ pakuočių atliekos iš individualių valdų surenkamos du kartus per mėnesį, nustatytu grafiku. Pakuočių atliekų tvarkymo paslauga gyventojams teikiama neimant papildomo mokesčio. Tai numatyta Bendradarbiavimo sutartyse dėl Šiaulių miesto savivaldybės komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo, vežimo ir paruošimo naudoti organizavimo, pasirašytose tarp ŠRATC ir pakuočių gamintojų importuotojų organizacijų VŠĮ „Žalioji taškas“ bei VŠĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“. 2014 metais pakuočių atliekų/ antrinių žaliavų surinkimas padidėjo 23,81 proc. daugiau lyginant su 2013 metais, t.y. 311,26 tonom. Aktyvus antrinių žaliavų surinkimas prasidėjo nuo 2013 m., kai tuo tarpu 2007-2012 m. vidutiniškai per metus buvo surenkama 750 t. 2014 m. komunalinės atliekos buvo surenkamos ne tik miesto komunalinėje atliekų surinkimo sistemoje, bet ir papildančiose sistemose, t.y. „Ekotaškuose“.

Siekiant įgyvendinti Europos sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus komunalinių atliekų tvarkymui, 2014 metais organizuotas ne tik antrinių žaliavų/pakuočių atliekų surinkimas iš individualių valdų, bet ir žaliųjų atliekų surinkimas. Žaliosioms atliekoms tvarkyti individualių namų gyventojams 2013 m. buvo išdalintos kompostavimo dėžės arba konteineriai. Kompostavimo dėžėse gyventojai žalias atliekas kompostuoja patys, o iš konteinerių žaliosios atliekos išvežamos pagal grafiką. Daugiabučių namų bendrijų žaliosioms atliekoms surinkti buvo dalinami didmaišiai arba konteineriai pagal poreikį. Suteikus atskirų atliekų surinkimo priemones, sumažėjo į sąvartyną patenkantis mišrių (neišrūšiuotų) komunalinių atliekų kiekis. Surinktos žaliosios atliekos nepatenka į sąvartyną, o yra kompostuojamos. 2013 – 2014 m. surenkamų žaliųjų atliekų kiekiai ženkliai išaugo, t.y. 2014 m. – 3835,22 t, 2013 m. – 2725,00 t.

Siekiant tinkamai ir kokybiškai vykdyti komunalinių atliekų surinkimą Šiaulių m. savivaldybė tęsia vykdomą projektą „Šiaulių regiono komunalinių biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“, kurio tikslas – išplėsti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, užtikrinant BSA atskyrimą ir tvarkymą pirminėmis biologiškai skaidžių atliekų surinkimo priemonėmis ir mišrių komunalinių atliekų apdorojimo linija. Pasibaigus projektui bus įsigytos ir įrengtos atskiros bioskaidžių atliekų surinkimo konteinerių bei kompostavimo dėžės, pastatyta ir įrengta biologiškai skaidžių komunalinių atliekų apdorojimo linija.

Per 2014 m. surinkta ir į Šiaulių m. savivaldybės biudžetą pervesta apie 2,75 mln. Eur rinkliavos lėšų. Nuo rinkliavos įvedimo gyventojai yra skolingi apie 1 milijoną Eur rinkliavos. 2014 m. apmokestintas gyventojų skaičius, išskyrus tuos, kam rinkliava neskaičiuojama pagal galiojančius vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatus (Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2014 m. rugsėjo 25 d. sprendimas Nr. T-268 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2006 m. birželio 29 d. sprendimo Nr. T-209 „Dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatų“ pakeitimo“) – 103869 gyventojų ir kasmet mažėja (2013 m. buvo 105610; 2012 m. buvo 106799). Apmokestintų įmonių skaičius kasmet šiek tiek didėjo – 2014 m. - 4372 (2013 m. buvo 4312, 2012 m. – 3933).

Šiaulių m. savivaldybės atliekų tvarkymo sistemą galima įvertinti pagal tai, kaip įgyvendinamos Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane (Žin., 2002, Nr. 40-1499; 2007, Nr. 122-5003) nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys. Šiaulių m. savivaldybė puikiai vykdo atliekų tvarkymo planą ir iki 2014 m. jau įgyvendino šias užduotis:

- Užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą. Visuotinumą principas laikomas užtikrintu, kai viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus;
- Nepavojingas atliekas šalinti tik Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančiuose regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose;
- Uždaryti visus aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimų neatitinkančius sąvartynus (seni sąvartynai baigti rekultivuoti 2013 m.);
- Parengti ir (ar) patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas ir užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, pagal nustatytus minimalius reikalavimus;
- Užtikrinti, kad būtų įrengta ne mažiau kaip viena didelių gabaritų atliekų (baldu, statybos ir griovimo, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų, pavojingų buitinių atliekų, antrinių žaliavų, biologiškai skaidžių atliekų) surinkimo aikštelė 50 tūkst. gyventojų, taip pat šios atliekos surenkamos ir kitokiais būdais (pvz.,

apvažiuojant turėtojus). Gyventojams atstumas iki tokių aikštelių turėtų būti ne daugiau kaip 5 km.;

- Bendradarbiauti su gamintojais ir importuotojais (arba jiems atstovaujančiomis licencijuotomis gamintojų ir importuotojų organizacijomis), kurie pagal gamintojo atsakomybės principą turi organizuoti ir (ar) finansuoti gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymą, kad būtų įvykdytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo užduotys;

- Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymas turi užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos, susidariusios Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje, sudarytų ne daugiau kaip 23 200 tonų 2010 m. ir ne daugiau kaip 15 500 tonų 2013 m.;

- Atskirai surinktos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos turi būti perdirbamos arba kitaip naudojamos. „Žaliosios atliekos“, t. y. sodų, parkų ir želdynų tvarkymo biologiškai skaidžios atliekos, turi būti surenkamos ir apdorojamos kompostavimo įrenginiuose. Turi būti skatinamas ir individualus „žaliųjų atliekų“ kompostavimas;

- Įdiegtas mechaninis biologinis apdorojimas arba atskiras komunalinių biologiškai skaidžių atliekų surinkimas ir šių atliekų apdorojimas.

Šiaulių m. savivaldybės ir toliau siekia efektyviai vykdyti atliekų tvarkymo programą patvirtintą 2014 m. birželio 26 d. Tarybos sprendimu Nr. T-173, kurioje numatytos aiškios priemonės tolimesniems tikslams pasiekti:

- Skatinti atliekų prevenciją, užtikrinant, kad Šiaulių m. savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėtų arba bent jau išliktų stabilus ekonominio augimo sąlygomis;

- Sumažinti sąvartynuose šalinamų biologiškai skaidžių atliekų kiekius;

- Skatinti efektyvų gamtinių ir kitų išteklių naudojimą, didinant komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo, perdirbimo ir naudojimo apimtį;

- Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą.

2014-2020 metų vykdymo laikotarpiu Šiaulių regione bus baigta kurti ir pradėta eksploatuoti jau suplanuota regioninė komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra – regioninis mechaninio biologinio apdorojimo įrenginys. Taip pat Šiaulių m. savivaldybės

teritorijoje susidariusioms atliekomis tvarkyti bus ir toliau eksploatuojamos 2 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, kompostavimo ir didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė Bertuizių k. (buv. Kairių k.), Šiaulių regioninis atliekų sąvartynas, vykdoma uždarytų sąvartynų priežiūra. Taip pat Šiaulių m. planuojama įgyvendinti pilotinį atskiro maisto (virtuvės) atliekų surinkimo projektą ir remiantis šio pilotinio projekto bei galimybių studijos dėl atskirai surinktų maisto atliekų tolimesnio tvarkymo galimybių ir infrastruktūros poreikio rezultatais, sukurti reikiamus maisto atliekų perdirbimo pajėgumus.

Pagrindinis dėmesys bus skiriamas ir atliekų prevencijos, paruošimo pakartotiniam naudojimui bei perdirbimo skatinimui bei biologiškai skaidžių atliekų sąvartyne šalinimo mažinimui. Šių tikslų bus siekiama ne tik įgyvendinant technines priemones (pvz., sudarant geresnes atliekų rūšiavimo sąlygas), bet ir stiprinant atliekų tvarkymo reikalavimų įgyvendinimo kontrolę bei šviečiant ir informuojant visuomenę.

Šilumos tiekimas. Centralizuotu šilumos tiekimu Šiaulių m. rūpinasi AB „Šiaulių energija“. Centralizuotai tiekama šiluma Šiauliuose gaminama septyniose katilinėse. Pagrindinė yra Pietinė katilinė ir Šiaulių termofikacinė elektrinė, kuriose pagaminama apie 94 proc. sunaudojamos šilumos. Per metus sunaudojama apie 400 GWh šilumos energijos.

Lentelė 37. Centralizuotas šilumos tiekimas

Katilinė	Katilų skaičius	Instaliuota galia MW
Pietinė katilinė ir Šiaulių termofikacinė elektrinė	9	283,71
Rėkyvos	2	4,04
Zoknių	2	4,94
Stumbro	2	4,95
Sodo g.	3	0,65
Papilės g.	3	0,83
Basanavičiaus g.	3	0,19
Viso		299,31

Šaltinis. AB „Šiaulių energija“

AB „Šiaulių energija“ 2000- 2013 m. periodu sėkmingai įgyvendino eilę šilumos gamybos šaltinių modernizavimo projektų: pastatė automatizuotas katilines Zoknių, Rėkyvos mikrorajonuose, Sodo, Papilės, Stumbro gatvėse, Pietinėje katilinėje įrengė du automatizuotus vandens šildymo katilus, kurių kiekvieno galingumas siekia 10,3 MW,

įrengė 10 MW galios kondensacinį ekonomiaizerį trims bendros 189 MW galios vandens šildymo katilams.

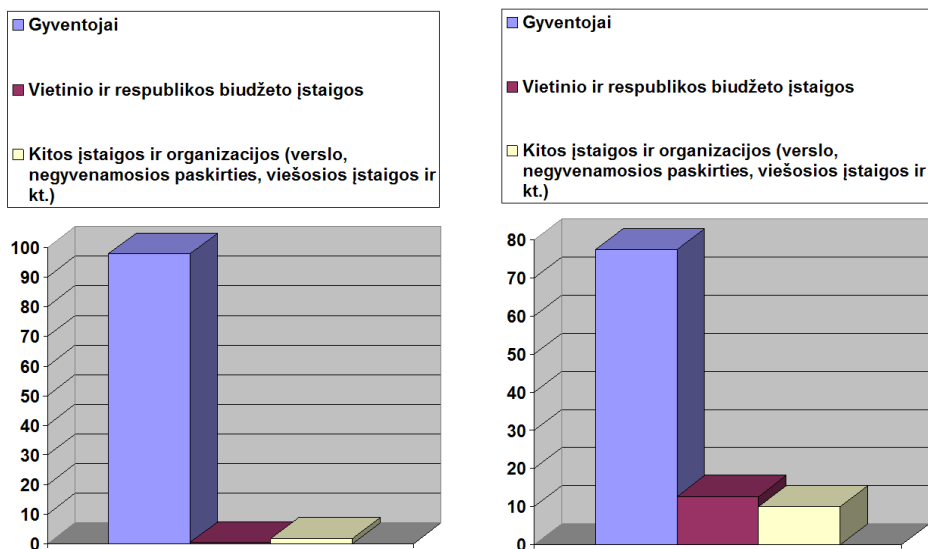
Sėkmingai įgyvendinusi 2010 m. pradėtą projektą „Šiaulių termofikacinės elektrinės projektavimas ir statyba“, AB „Šiaulių energija“ prisijungė prie Lietuvos miestų, kurių šilumos ūkyje naudojamas biokuras. 2004-2012 m. I-mo ketvirčio periodu gamtinėmis dujomis gamintą elektros energija 2012 m. pradėta gaminti iš biokuro. Šio projekto naudą pajuto ir šilumos vartotojai – šilumos energijos kaina 2012 m. spalį buvo sumažinta net 16,6 proc. Toks šilumos kainos mažėjimas vartotojams leido sutaupyti apie 5,8 mln. eur. per metus priklausomai nuo perkamo kuro kainos pokyčių.

AB „Šiaulių energija“ nuolat investuoja į centralizuoto šilumos tiekimo sistemos vamzdynų rekonstravimą. Dauguma bendrovei priklausančių vamzdynų (apie 82 proc.) buvo požeminiai, pakloti gelžbetonio kanaluose ir izoliuoti stiklo vatos šilumos izoliacija. Apie 60 proc. šių vamzdynų yra pakloti 1963–1982 metais. Nuo 2004 m. AB „Šiaulių energija“ pradėjo naudotis Europos Sąjungos struktūrinių fondų teikiama parama ir ėmėsi esminio šilumos tinklo rekonstravimo, keičiant vamzdynus pramoniniu būdu izoliuotais, bekanaliais vamzdžiais. Iš viso per 2004–2014 metus rekonstruota 59 km (21,5 proc. visų turimų) šilumos tiekimo sistemos vamzdynų, skaičiuojant sąlyginai 100 mm diametru. Rekonstravimas leidžia padidinti šilumos tiekimo efektyvumą, sumažinti jos perdavimo nuostolius ir užtikrinti patikimą tiekimą vartotojams. Šiuolaikinių ir kokybiškų vamzdžių naudojimas rekonstruotose atkarpose leidžia apie 50–60 proc. sumažinti šilumos nuostolius.

Pagal vartotojų skaičiaus pasiskirstymą daugiausiai šilumos energijos sunaudoja gyventojai, kurių skaičius išaugo net 20 procentinio punkto per metus, t.y. 2014 m. buvo 77,5 proc., 2015 m. (pagal pirkėjo vienetus) – 97,8 proc. Likusių vartotojų dalį sudarė vietinio ir respublikos biudžeto įstaigos (2014 m.– 12,6 proc., 2015 m. – 0,4) bei kitos įstaigos ir organizacijos (verslo, negyvenamosios paskirties, viešosios įstaigos ir kt.) (2014 m. – 9,9 proc., 2015 m.– 1,8 proc.).

Paveikslas 102. Vartotojų skaičiaus pasiskirstymas

1 pav. Vartotojų skaičiaus pasiskirstymas (pagal pirkėjų vienetus) 2015 m. sausio 1 dieną; 2 pav. Vartotojų skaičiaus pasiskirstymas (pagal šilumos suvartojimą) per 2014 metus

Šaltinis. AB „Šiaulių energija“.

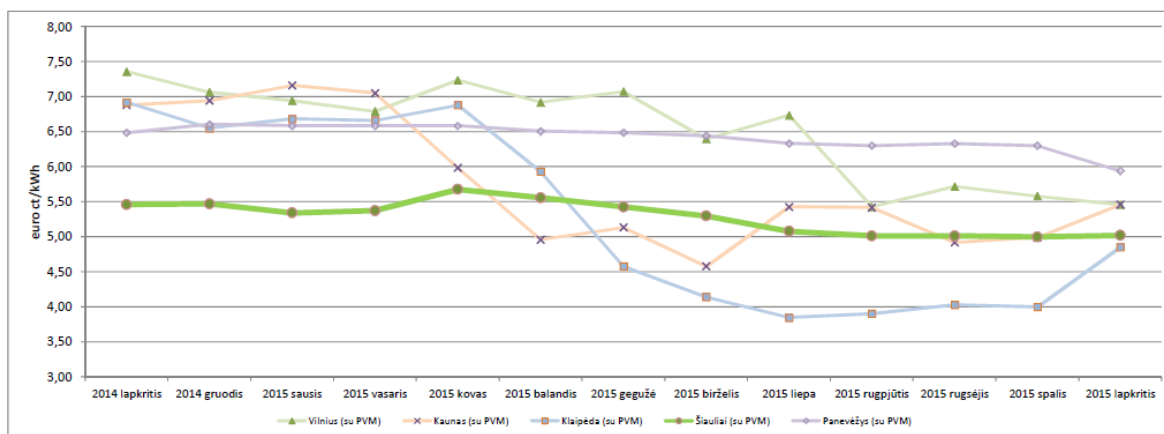
Analizuojant šilumos kainas Šiaulių miestas šilumos energija tiekia viena iš mažiausių kainų, t.y. 2015 m. lapkričio 1 dienai šilumos kaina vartotojams su PVM buvo 5,02 euro ct/ kWh. Mažiausia šilumos kaina vartotojams buvo Klaipėdoje – 4,85 euro ct/ kWh.

Lentelė 38. Šilumos kainos nuo 2015 m. lapkričio 1 d

Eil. Nr.	Šilumos tiekimo įmonė	Šilumos kaina vartotojams su PVM nuo	Valiuta
1.	UAB "Vilniaus energija"	5,46	euro ct/kWh
2.	AB "Kauno energija"	5,46	euro ct/kWh
3.	AB "Panevėžio energija"	5,94	euro ct/kWh
4.	AB "Klaipėdos energija"	4,85	euro ct/kWh
5.	UAB "Šiaulių energija"	5,02	euro ct/kWh
	Vidurkis	6,32	euro ct/kWh

Šaltinis. Statistikos departamentas

Paveikslas 103. Šilumos kainų palyginimas

			2014 lapkritis	2014 gruodis	2015 sausis	2015 vasaris	2015 kovas	2015 balandis	2015 gegužė	2015 birželis	2015 liepa	2015 rugsjūtis	2015 rugsėjis	2015 spalis	2015 lapkritis
Vilnius	euro ct/kWh	Be PVM	6,75	6,48	6,37	6,23	6,64	6,35	6,49	5,87	6,18	4,98	5,25	5,12	5,01
		Su PVM	7,36	7,06	6,94	6,79	7,24	6,92	7,07	6,40	6,74	5,43	5,72	5,58	5,46
Kaunas	euro ct/kWh	Be PVM	6,31	6,37	6,57	6,47	5,49	4,55	4,71	4,20	4,98	4,97	4,51	4,58	5,01
		Su PVM	6,88	6,94	7,16	7,05	5,98	4,96	5,13	4,58	5,43	5,42	4,92	4,99	5,46
Klaipėda	euro ct/kWh	Be PVM	6,35	6,01	6,13	6,11	6,31	5,44	4,20	3,80	3,53	3,58	3,70	3,67	4,45
		Su PVM	6,92	6,55	6,68	6,66	6,88	5,93	4,58	4,14	3,85	3,90	4,03	4,00	4,85
Šiauliai	euro ct/kWh	Be PVM	5,01	5,02	4,90	4,93	5,21	5,10	4,98	4,86	4,66	4,60	4,60	4,59	4,61
		Su PVM	5,46	5,47	5,34	5,37	5,68	5,56	5,43	5,30	5,08	5,01	5,01	5,00	5,02
Panevėžys	euro ct/kWh	Be PVM	5,95	6,06	6,04	6,04	6,04	5,97	5,95	5,91	5,81	5,78	5,81	5,78	5,45
		Su PVM	6,49	6,61	6,58	6,58	6,58	6,51	6,49	6,44	6,33	6,30	6,33	6,30	5,94

Šaltinis. AB „Šiaulių energija“

AB „Šiaulių energija“ 2001-2014 metais į šilumos ūkio modernizavimą iš viso investavo 62,5 mln. eur., iš jų 12,1 mln. eur. ES struktūrinių fondų ir Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo paramos lėšų. Palyginus su 2000-aisiais, investicijos sumažino bendrus pirminių energijos išteklių (t.y. kuro skaičiuojamo pagal žemutinį kaloringumą, sunaudoto šilumos gamyboje, įskaitant ir gamyboje sunaudotai elektros energijai pagaminti) nuostolius šilumos gamyboje nuo 81,05 iki 2,97 GWh ir padidino energinį šilumos gamybos efektyvumą 12,45 proc. (nuo 86,90 iki 99,35 proc.). Nuo 100 proc. iki 48 proc., buvo sumažintas importuojamo iškastinio kuro (gamtinių dujų ir mazuto) sunaudojimas. 2014 m. buvo naudojama 52 proc. pigaus, vietinio biokuro. Taip pat, nuo 148,06 GWh iki 88,69 GWh, sumažėjo pirminių energijos išteklių nuostoliai (šilumos nuostoliai tinkluose ir elektros energijos sąnaudos) perduodant ir paskirstant šilumą, dėl ko šilumos perdavimo bei paskirstymo efektyvumas padidėjo – 7,63 proc. (nuo 72,95 iki 80,58 proc.). Iš viso bendrovė sumažino bendrus pirminių energijos išteklių kuro ir elektros energijos nuostolius šilumai gaminti ir tiekti daugiau nei dukart – nuo 229,11 GWh iki 91,66 GWh, bendras energinis šilumos gamybos ir tiekimo vartotojams efektyvumas padidėjo 16,04 proc. (nuo 63,54 iki 79,58 proc.)

Naujausi AB „Šiaulių energija“ projektai, įgyvendinti Šiaulių mieste 2013 - 2015 m. - Pietinės katilinės rekonstravimas, įrengiant 20 MW galios biokuro katilinę (investicija apie 5,02 mln. eur.) bei 4-ių šilumos tiekimo magistralių atkarpų rekonstravimas (viso rekonstruota 3,59 km. dvivamzdės sistemos 250-600 mm diametro magistralinių šilumos tinklų už 4,198 mln. Eurų). Bendras rekonstruotų šilumos tinklų ilgis sąlyginiais vienetais (100 mm diametru) - 15,99 km.

Elektros energija. Elektros energijos gamyba Šiauliuose yra vykdoma silpnai. Įvertinant miesto pramoninį potencialą, šilumos bei elektros energijos poreikius tikslinga šią veiklą intensyvinti. AB „Šiaulių energija“ per metus pagamina apie 67 GWh elektros energijos, kurios apie 11 GWh sunaudoja elektros energijos gamybai bei šilumos energijos gamybai ir tiekimui. Apie 56 GWh parduoda į skirstomąjį tinklą.

Remiantis Šiaulių m. bendrojo plano duomenimis miesto vartotojų poreikiai siekia apie 350 GWh elektros energijos per metus ir šis poreikis auga.

Siekiant užtikrinti patikimą elektros energijos tiekimą esamiems ir būsimiems Šiaulių miesto vartotojams numatoma:

- Zoknių industrinio parko rajone įrengti naują 110-10 kV transformatorinę pastotę;
- nuo Rėkyvos TP iki Gudžiūnų TP nutiesti 110 kV elektros perdavimo oro liniją;
- demontuoti Bačiūnų TP ir jos vietoje įrengti skirstymo punktą;
- demontuoti 35 kV oro liniją tarp Rėkyvos ir Bačiūnų TP;
- plėsti esamą elektros energijos paskirstymo tinklą;
- naujus paskirstymo tinklus tiesti kabelinėmis linijomis;
- įrengti naujas transformatorines ir skirstymo punktus;
- pagal poreikį rekonstruoti esamas transformatorines;
- kabeliuoti didžiąją dalį esamų 10 kV orinių linijų;
- naujas elektros linijas tiesti bendrajame plane numatytuose infrastruktūros koridoriuose.

Užtikrinus patikimą elektros energijos poreikių patenkinimą, planuojama, kad suvartojimas sieks 700 GWh per metus.

Gamtinės dujos. Šiaulių miestas yra dujofikuotas. Dujų skirstomieji tinklai yra išdėstyti gerai. Pagrindiniai dujos yra naudojamos šilumos gamybai. Miesto gyventojai naudoja dujas buityje, maisto gamybai. Prognozuoti dujų sąnaudas ateityje yra ganėtinai sunku.

Tikėtina, kad dujų sąnaudos skirtos patalpų šildymui išliks artimos dabartinėms. Priemonės, skirtos esamų pastatų šiluminei varžai didinti, tik dalinai kompensuos šilumos poreikius naujai statomiems pastatams. Įvertinant, kad gamtinės dujos technologiniu ir ekologiniu požiūriu yra pripažįstamos efektyviausiu organiniu kuru, Šiaulių miesto teritorijos bendrajame plane numatoma:

- Tarp Kairių ir Aleksandrijos pastatyti naują dujų skirstymo stotį augantiems Šiaulių m. poreikiams tenkinti;
- Vystyti skirstomojo dujotiekio tinklą atskiruose rajonuose: Medelyno gatvės rajone, Noreikių, J.Žemaičio gatvės rajone, Žaliūkių rajone, Šventupio rajone, Verdulių rajone, Pabalių rajone, Margių rajone, Rėkyvos rajone, Zoknių rajone, Aleksandrijoje, Kalniuko rajone.

Remiantis AB „Lietuvos dujos“ 2014 m. metiniu pranešimu ir finansine ataskaita, pateikiame eksploatuojamų skirstymo dujų rodiklius pagal didžiųjų miestų filialus:

Lentelė 39. Eksploatuojamų skirstymo dujų rodikliai

	Eksplo atuojamų dujotiekių ilgis, tūkst. km	Dujų slėgio reguliavimo įrenginiai, vnt.	Paskirstyti gamtinių dujų kiekiai, mln. m ³
Vilniaus filialas	2,5	325	155,1
Kauno filialas	2,7	229	240,4
Klaipėdos filialas	1,0	71	135,0
Šiaulių filialas	1,3	100	77,6
Panevėžio filialas	0,9	97	139,7
Viso	8,4	822	747,8

Šaltinis. AB „Lietuvos dujos“ metinis pranešimas (2014)

AB „Lietuvos dujos“ kasmet sudaro planus naujoms vietovėms dujofikuoti pagal gaunamus gyventojų prašymus, numato investicijas naujiems vartotojams prijungti. Dujotiekiai tiesiami naujose vietovėse arba vystomos esamos dujų sistemos. 2015 metais Šiaulių regiono aptarnaujamoje zonoje numatoma tolimesnė dujotiekių plėtra

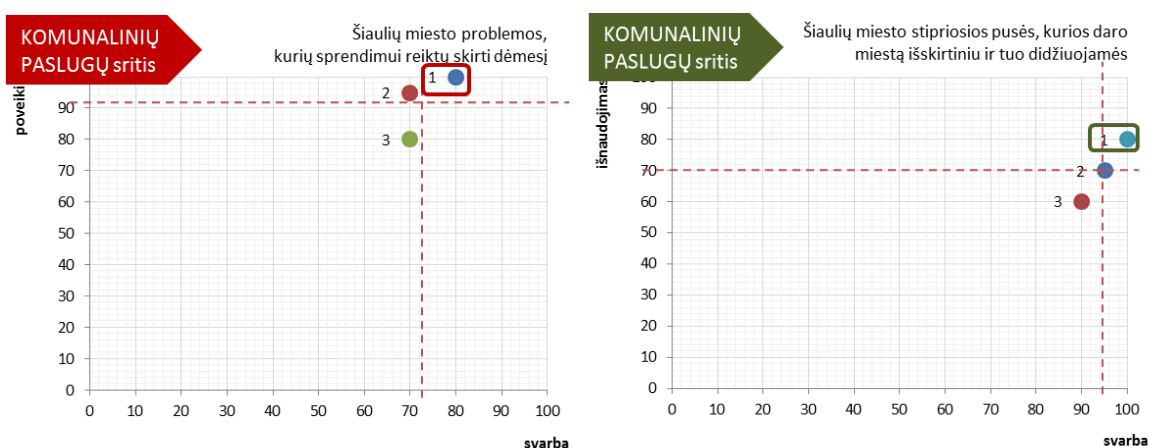

Šiaulių m. pietinio rajono gyv. namų kvartaluose, vakarinėje miesto dalyje gyv. namų kvartale prie Dubijos ir Daukanto gatvių, Verduliukų gyv. namų rajone, gyvenamųjų namų kvartaluose Žaliūkių, Raizgių, Jakštaičiukų, Ginkūnų, Dainų, Sutkūnų, Vinkšnėnų kaimuose, Rėkyvos sodų bendrijose.

8.7. Komunalinių paslaugų srities apibendrinimas

Šiaulių miesto komunalinių paslaugų srities problemos, kurių sprendimui reiktų skirti daugiausia dėmesio:

1. Netolygi gyvenamųjų teritorijų plėtra, kuri apsunkina komunalinių paslaugų kokybišką tiekimą.
2. Perdavimo ir skirstomųjų tinklų infrastruktūra patenkinamos būklės;
3. Nėra parengtas atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planas.

Šiaulių miesto komunalinių paslaugų srities stipriosios pusės, kurios daro miestą išskirtiniu ir tuo didžiuojamės:

1. Savivaldybės kapitalo valdomos komunalinių paslaugų įmonės užtikrina optimalų paslaugų kokybės ir kainos santykį.
2. Centralizuotas geriamojo vandens ir šilumos tiekimas, nuotekų šalinimas, planuojama plėtra.
3. Sukurta ir sistemingai vystoma komunalinių atliekų tvarkymo sistema.

Paveikslų sąrašas

Paveikslas 1. Gyventojų skaičius metų pradžioje	8
Paveikslas 2. Natūrali gyventojų kaita	9
Paveikslas 3. Vidinė ir tarptautinė migracija	9
Paveikslas 4. Gyventojų pasiskirstymas pagal lytį	10
Paveikslas 5. Šiaulių m. sav. gyventojų amžiaus piramidė (2015)	11
Paveikslas 6. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes	11
Paveikslas 7. Išlaikomo amžiaus gyventojai	12
Paveikslas 8. Ekonominis gyventojų aktyvumas.....	13
Paveikslas 9. Dirbančiųjų pasiskirstymas pagal ekonomines veiklas, %.....	14
Paveikslas 10. Nedarbas	14
Paveikslas 11. Vidutinis darbo užmokestis, Eur/mėn.....	15
Paveikslas 12. Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, %.....	16
Paveikslas 13. Regioninis BVP vienam gyventojui, tūkst. Eur.....	17
Paveikslas 14. Regioninis BVP, % dalis šalies BVP	17
Paveikslas 15. Vartotojų kainų pokyčiai, apskaičiuoti pagal vartotojų kainų indeksą palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu proc.	18
Paveikslas 16. Lietuviškos kilmės prekių eksportas Šiaulių apsk.....	19
Paveikslas 17. Mažmeninės prekybos apyvarta	19
Paveikslas 18. Mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių įmonių parduotuvių prekybos plotas metų pabaigoje	20
Paveikslas 19. B_C Kasyba ir karjerų eksploatavimas; apdirbamoji gamyba Šiaulių m. sav.	21
Paveikslas 20. Verslumo lygis (veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų).....	22
Paveikslas 21. Verslo sektoriaus struktūra, % (2013).....	24
Paveikslas 22. Materialinės investicijos to meto kainomis	25
Paveikslas 23. Tiesioginės užsienio investicijos metų pabaigoje.....	26
Paveikslas 24. Apgyvandinimo paslaugų pasiūla.....	28
Paveikslas 25. Turizmo srautai	29

Paveikslas 26. Šiaulių turizmo informacijos centro lankytojų skaičius 2011-2014 m. (žm.).....	29
Paveikslas 27. Šiaulių turizmo informacijos centro lankytojų skaičius pagal mėnesius 2014 m. (žm.).....	30
Paveikslas 28. Šalys, kurių piliečiai daugiausiai lankėsi Šiaulių turizmo informacijos centre 2014 m. (žm.)	30
Paveikslas 29. Vaikų ir jaunimo skaičiaus pokytis	37
Paveikslas 30. Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas lankančių vaikų skaičius Šiaulių m. sav.	38
Paveikslas 31. Vaikų dalyvavimas švietime (2014).....	39
Paveikslas 32. Profesinio ir aukštojo mokymo įstaigas lankančių studentų skaičius Šiaulių m. sav., tūkst.	39
Paveikslas 33. Bendrojo ugdymo įstaigų personalas.....	40
Paveikslas 34. Bendrojo lavinimo dalykų mokytojų amžius	41
Paveikslas 35. Mokytojų pasiskirstymas pagal mokytojo kvalifikacinę kategoriją, %....	41
Paveikslas 36. Išsilavinimo lygio įgijimas	42
Paveikslas 37. Švietimo finansavimas (vienam besimokančiam asmeniui teko lėšų), tūkst. Eur (2013)	44
Paveikslas 38. Moksleivių aktyvumas sportinėje veikloje	58
Paveikslas 39. Sporto įstaigų personalas.....	59
Paveikslas 40. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyviai	62
Paveikslas 41. Savivaldybės viešųjų bibliotekų dokumentų fondas.....	72
Paveikslas 42. Kultūros centrų dalyviai	77
Paveikslas 43. Kultūros centrų finansavimas.....	79
Paveikslas 44. Socialinių paslaugų gavėjai.....	101
Paveikslas 45. Nedarbas	103
Paveikslas 46. Registruotas jaunimo iki 29 m. amžiaus nedarbas didžiuosiuose miestuose.	105
Paveikslas 47. Išmokų gavėjų pasiskirstymas pagal amžių, % (2014 m. vidurkis).....	106
Paveikslas 48. Valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijų gavėjai.....	107
Paveikslas 49. Valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijos, Eur	107
Paveikslas 50. Globos įstaigos senyvo amžiaus asmenims.....	108

Paveikslas 51. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliaisiais, skaičius Šiaulių m. sav.	109
Paveikslas 52. Valstybinio socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavėjai	109
Paveikslas 53. Vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose metų pabaigoje	112
Paveikslas 54. Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius, metų pabaigoje.....	113
Paveikslas 55. Vaikai vaikų globos įstaigose metų pabaigoje.....	114
Paveikslas 56. Socialinis būstas	115
Paveikslas 57. Išlaidos kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui.....	117
Paveikslas 58. Sveikatos priežiūros specialistų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų (2014).....	120
Paveikslas 59. Apsilankymai poliklinikose ir ambulatorijose.....	121
Paveikslas 60. Greitoji medicinos pagalba.....	122
Paveikslas 61. Lovų skaičius ligoninėse	122
Paveikslas 62. Ligoninėse gydytų ligonių skaičius (be stacionaro dienos atvejų)	123
Paveikslas 63. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programos vykdymas.	129
Paveikslas 64. Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programos vykdymas.....	130
Paveikslas 65. Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programos vykdymas.....	132
Paveikslas 66. Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos finansavimo programos vykdymas.	133
Paveikslas 67. Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos vykdymas.	134
Paveikslas 68. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos vykdymas.	135
Paveikslas 69. Teršalų išmetimas į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių	139
Paveikslas 70. Nusikalstamos veiklos	150
Paveikslas 71. Ištirtų nusikalstamų veikų dalis	151
Paveikslas 72. Nusikalstamos veikos, palyginti su ištirtomis, proc.	152
Paveikslas 73. Policijos pareigūnų skaičius metų pabaigoje	153
Paveikslas 74. Užregistruotų gaisrų skaičius	156

Paveikslas 75. Sirenų išdėstymo schema.....	159
Paveikslas 76. Kolektyvinės apsaugos statinių, gyventojų surinkimo, tarpinių gyventojų evakavimo ir priėmimo punktu išdėstymo schema	161
Paveikslas 77. Civilinės saugos priemonių vykdymo diagrama	162
Paveikslas 78. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos komandos	165
Paveikslas 79. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos komandos poreikis	166
Paveikslas 80. Savivaldybių finansinė parama priešgaisrinei saugai per 2013-2015 metus, eurai	166
Paveikslas 81. Išvykimai Šiaulių m.	167
Paveikslas 82. Gaisrų ir gelbėjimo darbų palyginamieji duomenys	167
Paveikslas 83. Gaisrai pagal sektorius	168
Paveikslas 84. Gelbėjimo darbai pagal sektorius.....	169
Paveikslas 85. Šiaulių m. teritorija.....	173
Paveikslas 86. Šiaulių m. bendrojo plano pagrindinio brėžinio fragmentas ir miesto kompozicinės struktūros schema	175
Paveikslas 87. Transporto organizavimo Šiaulių mieste specialiojo plano viešojo transporto sprendinių fragmentas ir planuojamų gatvių skersiniai pjūvio sprendinių fragmentas.....	177
Paveikslas 88. Pagrindinių oro uostų išsidėstymas ekonominės veiklos kontekste ir informacinio pobūdžio aerodromo infrastruktūros schema.....	178
Paveikslas 89. Šiaulių m. išorės schema ir pagrindinis brėžinys.....	179
Paveikslas 90. Gyvenamasis fondas.....	186
Paveikslas 91. Gyvenamieji būstai pagal pastato pastatymo laikotarpį Šiaulių m. sav.	187
Paveikslas 92. Daugiabučių renovacija nuo 2013 m.....	188
Paveikslas 93. Prognozuojami bendro automobilių eismo intensyvumo pokyčiai Šiaulių m. gatvėse įgyvendinus aplinkkelio projektą (2035 m., su industriniu parku) bei perspektyviniai sunkaus automobilių eismo organizavimo pokyčiai įgyvendinant Šiaulių m. aplinkkelio projektą (su industriniu parku)	191
Paveikslas 94. Prognozuojami bendro automobilių eismo intensyvumo pokyčiai Šiaulių m. gatvėse įgyvendinus aplinkkelio projektą (2015 metai, su industriniu parku) bei	

prognozuojami sunkaus automobilių eismo intensyvumo pokyčiai Šiaulių m. gatvėse įgyvendinus aplinkkelio projektą (2015 metai, su industriniu parku).....	191
Paveikslas 95. Pagrindinių oro uostų išsidėstymas ekonominės veiklos kontekste ir informacinio pobūdžio aerodromo infrastruktūros schema.....	193
Paveikslas 96. Krovinių gabenimo Šiaulių ir Kauno oro uostuose palyginimas 2007–2013 m.....	194
Paveikslas 97. Kroviniai Lietuvos oro uostuose	195
Paveikslas 98. Individualių lengvųjų automobilių skaičius	198
Paveikslas 99. Pasirinkta „Rail Baltica A“ alternatyva	203
Paveikslas 100. Tradicinių būstų, turinčių patogumus, dalis.....	204
Paveikslas 101. Šiaulių miesto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas. sprendinių fragmentas (V) ir (FK)	205
Paveikslas 102. Vartotojų skaičiaus pasiskirstymas	213
Paveikslas 103. Šilumos kainų palyginimas	214

Lentelių sąrašas

Lentelė 1. Šalys, kurių piliečiai daugiausiai lankėsi Šiaulių turizmo informacijos centre 2011-2014 m. (žm.)	31
Lentelė 2. Šiaulių m. turizmo patrauklumas.....	31
Lentelė 3. Šiaulių m. sav. švietimo ir mokslo institucijos (2015-07-31)	36
Lentelė 4. Švietimo ir mokslo institucijos pagal savivaldybes, grupes ir priklausomybę (2013-12-31)	36
Lentelė 5. Brandos egzaminų įvertinimas 2014 m.	43
Lentelė 6. Mokslo tęsimo lygis, %.....	43
Lentelė 7. Mokyklų būklės įvertinimas	45
Lentelė 8. 2014-2015 mokslo metų neformaliojo vaikų švietimo programų sąrašas.	48
Lentelė 9. Parengta sportininkų.	61
Lentelė 10. Šiaulių miesto bibliotekų pagrindiniai rodikliai (2014).....	69
Lentelė 11. Kultūros centrų veikla Šiaulių m. sav.: renginiai (2014)	77
Lentelė 12. Kultūros centrų žmogiškieji ištekliai Šiaulių m. savivaldybėje.....	78
Lentelė 13. Nedarbo socialinio draudimo išmokos (2014).....	105
Lentelė 14. Asmenys ir šeimos, gavę valstybės remiamus būsto kreditus Šiaulių m. sav.	116
Lentelė 15. Asmenys, gavę socialinę pašalpą Šiaulių m. sav.	117
Lentelė 16. Mirties priežasčių struktūra (2014)	124
Lentelė 17. Užregistruoti susirgimai (2014 m.).	125
Lentelė 18. Naujai užregistruotos ligos * Šiaulių m. sav.	126
Lentelė 19. Naujai užregistruotos ligos * sav.....	127
Lentelė 20. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams per 2006 -2014 m., 2015 m. I pusm.	129
Lentelė 21. Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams per 2005 m. – 2014 m., 2015 m. I pusm.	130

Lentelė 22. Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams per 2004 m. - 2014 m., 2015 m. I pusr.	131
Lentelė 23. Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams 2006 – 2014 m., 2015 m. I pusr.	132
Lentelė 24. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos finansavimas Šiaulių ir Telšių apskrities gyventojams 2012 m. – 2014 m., 2015 m. I pusr.	135
Lentelė 25. Triukšmo Ldvn kartografavimo statistiniai duomenys Šiauliuose	144
Lentelė 26. Maudyklos.	145
Lentelė 27. Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės suvestinė	155
Lentelė 28. Šiaulių mieste kilusių gaisrų duomenys	157
Lentelė 29. Šiaulių rajone kilusių gaisrų duomenys	157
Lentelė 30. Susirgimai dažniausiai pasitaikančiomis pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis Šiauliuose	157
Lentelė 31. Duomenys apie įskaitines automobilių avarijas ir jų padarinius Šiaulių m.	158
Lentelė 32. Duomenys apie įskaitines automobilių avarijas ir jų padarinius Šiaulių r.	158
Lentelė 33. Perspėjimo sirenomis duomenys	158
Lentelė 34. KAS palyginamieji duomenys kitose apskrities savivaldybėse	160
Lentelė 35. Žemės naudmenų pasiskirstymas, ha	174
Lentelė 36. Kelių viešasis transportas	199
Lentelė 37. Centralizuotas šilumos tiekimas	211
Lentelė 38. Šilumos kainos nuo 2015 m. lapkričio 1 d	213
Lentelė 39. Eksploatuojamų skirstymo dujų rodikliai	216